UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
Facultatea de Limbi și Literaturi Străine
Filologie Clasică

Ad augusta per angusta !

http://groups.yahoo.com/group/filologie_clasica/

© 1998, 2003 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere
www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37;
P.O. BOX 1-728, 030174
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:
Carmina Burana : antologie de poezie latină medievală I
trad. de Eugen Munteanu, Lucia-Gabriela Munteanu - Ed. a 2-a
Iaşi: Polirom, 2003
400 p.; 23 cm - (Plural. Clasic)
ISBN: 973-681-478-5
I. Munteanu, Eugen (trad.)
II. Munteanu, Lucia-Gabriela (trad.)
CIP: 821.124'04-1(082)
Printed in ROMÂNIA

Carmina Burana

Antologie de poezie latină medievală
Ediţia a ll-a
Ediţie bilingvă
Traducere şi comentarii de
Eugen Munteanu şi Lucia-Gabriela Munteanu
POLIROM
2003

Prefaţă

Cunoscută în istorie sub numele de Epoca Scolasticii, perioada dintre secolele al Xl-lea şi al XIII-lea se caracterizează printr-o uimitoare efervescenţă intelectuală, fundamentată în special pe apariţia primelor universităţi în Europa (teologia la Paris, filosofia la Toledo, dreptul la Bologna, medicina la Salerno). Spaţii privilegiate, în care o apreciabilă libertate de gîndire şi de expresie atrăgea inteligenţele de pretutindeni, sub aripa ecumenică a limbii latine, universităţile adună la un loc magistri şi discipoli, în scopul declarat de a recupera, menţine şi îmbogăţi tradiţia culturală, literară şi ştiinţifică a antichităţii clasice şi a celei creştine medievale. Epoca însăşi, reflectată din plin în poezia latină medievală, este dinamică şi abundă în personalităţi şi creaţii culturale importante, fapt pentru care, cu destulă îndreptăţire, mulţi autori moderni vorbesc despre Renaşterea Scolastică, în calitate de prefigurare a Renaşterii propriu-zise.

Cruciadele i-au scos pe europeni din izolarea şi amorţirea medievală, punîndu-i în contact cu lumea arabă, superioară în multe privinţe celei occidentale! Epoca este dominată de personalităţi puternice, animate de mari ambiţii politice, precum Papa Inocentul al III-lea (1198-1216), care a condus la apogeu ambiţiile mundane ale Curţii papale sau împăratul Friederich I Barbarossa (1152-1190) şi fiul său Heinrich al Vl-lea (1196), care-şi sporesc stăpînirea peste Burgundia, Italia şi Sicilia. Coroana Franţei, în ciuda slăbiciunii sale politice, începe să dea semne clare ale bogăţiei care o va face celebră în secolele imediat următoare. Parisul devine rapid centrul universal recunoscut al lumii intelectuale.

Personalitatea cea mai "carismatică" a epocii este însă regele Angliei, Richard Inimă-de-Leu, cruciat şi aventurier, paradigmă a cavalerului medieval, mîndru să corespundă devizei: "Sufletul meu îi aparţine lui Dumnezeu, inima doamnei mele iar onoarea mie însumi." în paralel cu modelul cavaleresc *(miles)*, Scolastica permite constituirea unui nou model al virtuţilor masculine, cel al "intelectualului" *(clericus* sau *scholasticus)*, caracterizat prin erudiţie, inteligenţă, spirit liberal în gîndire, nesupunere la normele sociale prea stricte.

Pe lîngă "producţiile grave" ale Scolasticii (marile tratate de teologie, logică, hermeneutică, filosofie sau retorică ale unor Thomas de Aquino, Albertus Magnus, Bonaventura, Thomas din Erfurt, Petrus Hispanus şi atîţia alţii), pestriţul mediu universitar a creat şi o abundentă şi adesea foarte valoroasă poezie profană în limba latină.

Dintre numeroasele texte conservate în bibliotecile Europei, cea mai cunoscută antologie de poezie medievală este aceea cuprinsă în manuscrisul cunoscut sub numele de *Codex Buranus* sau *Carmina Burana*. Este vorba despre un codex manuscris de 112 file, păstrat astăzi sub cotele *codex latinus monacensis* (clm) 4660 şi 4660a la Bayerrische Staatsbibliothek din Miinchen. Cum se întîmplă adesea, codexul este incomplet, lipsindu-i filele de început şi sfîrşit. Scrierea este îngrijită şi aparţine mai multor scribi (cel puţin trei), textul fiind însoţit de opt miniaturi cu subiecte laice, adecvate conţinutului poemelor antologate.

Codexul a fost descoperit în anul 1803, la mănăstirea Benediktbeuern de la poalele Alpilor bavarezi, cu ocazia operaţiilor de secularizare a proprietăţilor

bisericeşti, şi rechiziţionat pentru biblioteca regală din Miinchen. Numele devenit celebru de *Carmina Burana* a fost compus în anul 1847 de primul editor modern al textului, filologul german Iohann Andreas Schmeller, prin latinizarea numelui german al mănăstirii bendictine *(Benediklbeuern)* unde a fost găsit manuscrisul. Scris cu minusculele gotice timpurii şi împodobit cu miniaturi, codexul este foarte elegant; acest fapt, ca şi amploarea colecţiei de poeme, l-au determinat pe BISCHOFF să afirme că manuscrisul ar fi fost întocmit la comanda unei curţi princiare.
După cum indică analizele filologice şi grafologice, colecţia a fost alcătuită de unul sau mai mulţi anonimi, în prima jumătate a secolului al XHI-lea (înainte de 1250). Aspectul lingvistic al strofelor în germana veche adăugate la sfîrşitul unora dintre piesele culegerii a permis cercetătorilor să circumscrie cu multă probabilitate zona unde a fost întocmită antologia: partea sudică a spaţiului lingvistic german, supusă influenţelor culturale franceze şi italiene. Cercetările mai recente indică însă cu şi mai mare precizie Tirolul de sud, probabil curtea episcopală de la Seckau.
In culegere sunt cuprinse poeme compuse în limba latină, în germană sau în franceză. Unele piese sunt mixte, strofele latineşti alternînd cu strofe în limba populară. Utilizînd exemple chiar din *Carmina Burana,* ZUMTHOR, p. 95, analizează cu fineţe efectele artistice ale acestei "alternance linguistique". Majoritatea poemelor sunt anonime. Doar rareori autorul este numit. Pe baza altor documente, exegeţii au reuşit să identifice numele cîtorva autori, între cei mai importanţi poeţi ai epocii: Archipoeta, Walter de Châtillon, Philippus Cancelarius, Hugo Primas, Petrus de Blois (vezi lista autorilor de la finalul prezentei cărţi). Antologatorii medievali au cuprins laolaltă poeme redactate recent, probabil în imediata lor apropiere, şi poeme compuse anterior, de-a lungul primelor două secole ale Scolasticii. Dacă unele piese sunt cunoscute şi din alte manuscrise, majoritatea lor (aproximativ 150) sunt atestate exclusiv în *Codex Buranus.*
Colecţia este îngrijit şi temeinic întocmită, cărturarul medieval anonim dovedind ingeniozitate şi spirit metodic. Toate ediţiile moderne respectă ordinea propusă în manuscris, care cuprinde trei mari secţiuni: poeme satiric-moralizatoare (CB 1 - CB 55), poeme de dragoste (CB 56 - CB 186) şi, în sfîrşit, secţiunea a treia, cîntece de petrecere şi parodii (CB 187 - CB 228).
Universul tematic al poemelor este variat, însă bine circumscris orizontului vieţii profane. Deşi punctul de vedere al autorului este cel al unui cleric (în devenire), perspectiva este hotărît laică *(cantiones profanae),* frizînd adesea blasfemia şi limitele cele mai îngăduitoare ale licenţiozităţii. "Eul liric" aparţine, de regulă, figurii tipice a poetului vagant, rătăcind dintr-un loc în altul, pe la curţile episcopale sau nobiliare, în căutarea unui protector. Instruit şi adesea erudit, poetul utilizează din plin repertoriul mitologiei clasice greco-latine, alături de imagistica biblică şi creştină. Accentele anticlericale adesea foarte dure atestă pe de o parte libertatea interioară a poetului, pe de altă parte toleranţa mediului.
Secţiunea cea mai consistentă a colecţiei o formează poemele erotice, care cîntă iubirea directă *(amor, venus, miliţia amoris),* legată de venirea primăverii *(ver)* şi de trezirea la viaţă a naturii. Figura iubitei se identifică fie cu o doamnă din "lumea bună" *(domina),* al cărei nume este ascuns cu grijă sub un pseudonim convenţional (Flora, Florula, Lycaris, Phyllis, Cecilia, Coronis, Iuliana etc), fie cu o fată simplă de la ţară, păstoriţă sau ţărancă *(puella, virgo).* Amorul curtenesc *(cour d'amour)* interferează cu cel campestru sau cu cel "instituţionalizat" în hanuri sau taverne. Spaţiile de referinţă sunt natura campestră sau bucolică *(hortus, pratus, nemus),* mai rar curtea nobiliară şi mai adesea cîrciuma *(taberna).* Vestitul

motiv poetic "locul plăcut" *(locus amoenus),* descris de Ernst Robert Curtius, îşi află aici cea mai deplină realizare. Magistrul şi autoritatea poeţilor vaganţi este Ovidiu, ale cărui "tratate de de iubire" *(Ars amandi* şi *Amores)* sunt citate, parafrazate sau imitate cu asiduitate. Epoca se defineşte ca o veritabilă *aetas ovidianal*
De la isprăvile amoroase ale lui Jupiter şi pînă la zeităţile minore (fauni, nimfe, driade etc), întregul panteon clasic populează imaginarul acestor poezii, alcătuind un cod rafinat menit să marcheze orgoliul eruditului şi diferenţa sa faţă de vulgul neinstruit. Venus, Dione, Cupidon, Phoebus-Apolo, Thetis şi Bachus sunt stăpînii acestui univers manierist, dar nu lipsit de fiorii sincerităţii.
Tonalitatea constantă, care se manifestă în discursul poetic, este cea elegiacă, majoritatea poemelor fiind "plîngeri" *(planctus),* formulă lirică inventată de poezia vagantă. Se adaugă apoi forma lirică a idilei pastorale *(pastorella)* care s-a născut şi a înflorit în limbile vernaculare (provensală, italiană, franceză, germană), fiind apoi adoptată şi de poeţii de limbă latină.
S-a vorbit mult despre mediile în care această poezie s-a născut, în care era înţeleasă şi gustată. Dat fiind "vehiculul" lingvistic, limba latină, frecventată

exclusiv în mediile universitare şi ecleziastice, apare limpede caracterul restrîns şi oarecum elitist al clasei "consumatorilor" acestui tip de producţie literară. Termenii *poezie vagantă* sau *poezie goliardică* întrebuinţaţi frecvent pentru a o desemna trimit cu precădere la medile studenţeşti. *Clerici (scholares* sau *scholastici) vaganti* erau tineri de diverse origini etnice, aflaţi pe trepte diferite ale instrucţiei universitare sau cu studiile încheiate, rătăcind în spaţiul ecumenic al Evului Mediu occidental în căutarea unui plasament profesional (o parohie, o slujbă la vreo curte episcopală, o catedră universitară) sau a unui magistru reputat, în cazul celor mai tineri. Precaritatea statutului lor social venea în violentă contradicţie cu pretenţiile lor de erudiţi şi cu ambiţiile de ascensiune pe scara socială. Pe de altă parte, o anumită "pozã", un fel de "intrare în convenţia" eului liric al epocii, nu poate fi exclusă, dat fiind faptul că din tagma acestor vaganţi se recruta totuşi, pînă la urmă, întreaga ierarhie ecleziastică, precum şi cea universitară. Mai mult încă, poeţi precum Walter de Châtillon, Philippus Cancelarius, Petrus de Blois sau chiar Archipoeta s-au bucurat de recunoaştere socială, protecţie înaltă şi chiar funcţii publice importante. Oricum, dincolo de moda şi convenţia timpului, figura tipică a poetului vagant prefigurează tipologia modernă atît de bogată a "poetului damnat", de la Villon şi pînă la Rimbaud.

Un aspect care nu trebuie în nici un caz pierdut din vedere este faptul că, dintre aceste poeme, cele mai multe erau destinate nu recitării, ci cîntării! De altfel, multe din piesele antologiei sunt însoţite în *Codex Buranus* de notaţia muzicală! O restituire a acestor melodii autentice, în transcriere modernă, a efectuat KORTH, în ediţia sa din 1979. Această caracteristică a poemelor a determinat însăşi structura lor metrică. Făcînd abstracţie de piesele care imită versificaţia clasică latină (hexametrul leonin sau pentametrul), al căror conţinut este de cele mai multe ori sapienţial sau moralizator, majoritatea textelor sunt compuse în aşa-numita "strofă vagantă", cu versuri scurte de şase, şapte sau, mai rar, opt silabe, dispuse în strofe de mărimi variabile, cu o savantă arhitectură care include şi rima, ca factor expresiv. Modelul acestor structuri metrice pare să fie poezia în limba populară a vestiţilor menestreli sau minnesingeri, deşi nu lipsesc şi opinii conform cărora lucrurile stau exact invers, în sensul că poezia în limba vulgară a preluat forme din lirica vagantă! Mai ales operele lui Archipoeta, Walter de Châtillon sau Petrus din Blois excelează deopotrivă prin virtuozitate formală şi varietate tematică, dar şi prin prospeţime imagistică şi forţă a discursului poetic.

PREFAŢĂ

Latina acestor texte este ea însăşi o limbă vorbită, cu o sintaxă simplificată şi masiv influenţată de sintaxa populară, împestriţată de abundente invenţii lexicale, de inserţii din latina clasică şi din cea biblică, din jargonul teologico-filosofic şi ştiinţific scolastic şi din limbile populare ale locului, germana şi franceza veche. Refrenul, unele fragmente, uneori strofe întregi sunt compuse în respectivele limbi populare. Rezultatul acestui amestec este un discurs special, care poate fi gustat de cititorul instruit de astăzi, fie el şi fără temeinice cunoştinţe de limbă latină.

Popularitatea neaşteptată a acestei colecţii de poezie latină medievală în secolul nostru se datorează, neîndoielnic, compozitorului german Cari Orff (1895-1982), care, prin cantata sa *Carmina Burana,* publicată în anul 1937, a dat o nouă strălucire cîtorva dintre poemele antologiei.

Cu precădere în spaţiul cultural german, în cele aproape două secole scurse de la descoperirea manuscrisului, *Carmina Burana* au fost frecvent editate. Cele mai bune dintre ediţiile critice existente au fost utilizate şi de noi pentru alcătuirea prezentei ediţii.

Cîteva cuvinte acum cu privire la intenţiile noastre, ale autorilor acestei prime ediţii româneşti. Dat fiind caracterul ei de pionierat, am socotit suficientă publicarea unei largi selecţii (aproximativ două treimi din corpul masivului codice), renunţînd la piesele mai puţin realizate şi la cele în limba germană. Pentru a da o imagine completă a antologiei originale, am inclus totuşi cîteva poeme scrise în germana veche.

Textul latinesc a fost transcris conform ediţiilor critice ale lui VOLLMANN şi BERNT, păstrînd ortografia medievală specifică *(terre* în loc de *terrae, equorîn* loc de *aequor, etas* în loc de *aetas, quicquid* în loc de *quidquid, nichil* şi *michi* în loc de *nihil* şi *mihi* etc), pentru a conserva "culoarea", imaginea grafică şi pronunţarea latinei scolastice.

Punctuaţia şi prezentarea grafică a poemelor (inclusiv numerotarea poemelor, a strofelor şi a versurilor) urmează în genere ediţiile de referinţă menţionate mai sus, cu mici intervenţii din partea noastră, în special la folosirea virgulei, a punctului şi a majusculelor; aceste intervenţii nesemnificative au fost operate în cazurile în care am simţit necesară o mai bună segmentare sintactică.

în intenţia noastră a stat - şi subliniem acest fapt - să punem la dispoziţia cititorului, în condiţii cît mai convenabile, textul original al poemelor, invitîndu-1 să abordeze poezia medievală nu doar în spiritul, ci şi în litera ei! întregul "aparat" al ediţiei este, în consecinţă, orientat spre acest unic scop. Traducerea în proză care însoţeşte originalul latinesc, lipsită de orice veleităţi "poetice", este destinată facilitării accesului rapid al cititorului către semnificaţiile originalului. Ca atare, ne-am străduit să facem o transpunere la limita posibilă a literalităţii, practicînd, în buna tradiţie a "juxtelor" şcolare de altădată şi atît cît ne-a îngăduit-o sintaxa românească, o reporoducere "vers-cu-vers" a originalului latinesc.

Notele şi comentariile, redactate pe baza bibliografiei indicate mai jos şi a cîtorva dicţionare, sunt concepute şi ele ca un instrument auxiliar pentru înţelegerea trimiterilor erudite, a aluziilor la personaje şi situaţii de epocă, a parafrazelor şi formulărilor parodice după textele sacre, elemente care, ne-decriptate, riscă să facă mesajul original greu, dacă nu imposibil, de receptat.

Lista finală a autorilor cunoscuţi incluşi în *Carmina Burana* a fost întocmită pe baza lucrării: Wolfgang Buchwald, Armin Hohlweg, Otto Prinz, *Tusculum--Lexikon griechischer und lateinischer Autoren des Altertums und des Mittelalters,* Artemis Verlag, 1982.

PREFAŢĂ

Versiunea românească a citatelor biblice din secţiunea de note şi comentarii a fost preluată, cu adaptarea ortografiei, din traducerea preoţilor Vasile Radu şi Gala Galaction. Citatele din autorii latini clasici sunt preluate din ediţiile critice curente, iar cele biblice din ediţia menţionată mai jos a *Vulgatei.*

Bibliografia ediţiei noastre este următoarea:

ANAL. HYMN. = *Analecta hymnica medii aevi.* Hrsg. von Guido Măria Dreves, CI. Blume, H. M. Bannister, voi. I-LV, Leipzig, 1886-1922.

BERNT = *Carmina Burana.* Lateinisch-deutsch, ausgewâhlt, iibersetzt und herausgegeben von Giinter Bernt, Stuttgart, 1992.

BISCHOFF = *Carmina Burana.* Faksimile-Ausgabe der Handschrift Clm 4660 und Clm 4660a. Hrsg. von Bernhard Bischoff, Brooklyn, New-York, Munchen, 1967.

DCCHTING = *Carmina Burana. Lierder der Vaganten.* Lateinisch und Deutsch. Eine Auswahl. Nach Ludwig Laistner neu herausgegeben von Reinhard Diichting, Gerlingen, 1993.

GERARD = *Les Chansons d'Amour des Carmina Burana.* Edition bilingue, traduc-

tion et commentaires par Marcel Gerard, Luxembourg, 1990.
HEXTER = Ralph Hexter, *Ovid and Medieval Schooling,* Munchen, 1986.
KORTH = *Carmina Burana.* Lateinisch-deutsche Gesamtausgabe der mittelalterlichen Melodienmit dazugehorigenTexten. (...) Ubersetzung von Rene Clemencic und Michael Korth, hrsg. von Michael Korth, Munchen, 1979.
LAISTNER = Ludwig Laistner, *Golias. Lieder der Vaganten,* Stuttgart, 1879.
LEHMANN = Paul Lehmann, *Die Parodie im Mittelalter,* Stuttgart, 1963.
LENZEN = Rudolf Wilhelm Lenzen, *Uberlieferungsgeschichtliche und Verfasseruntersuchungen zur lateinischen Liebesdichtung Frankreichs im Hochmillelalter,* Bonn, 1973.
LIPPHARDT = Walter Lipphardt, *Zur Herkunft der Carmina Burana,* în voi. *Literatur und bildende Kunst im Tiroler Mittelalter,* Innsbruck, 1982, pp. 209-223.
NIEMEYER = J.F. Niemeyer, *Mediae Latinitatis Lexicon Minus,* Leiden/New-York/ Koln, 1993.
RADU-GAL. = *Biblia, adică Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi Noului Testament,* tradusă după originalele ebraice şi greceşti de preoţii profesori Vasile Radu şi Gala Galaction, Editura Fundaţiilor Regale, Bucureşti, 1938.
SCHIEFFER = Rudolf Schieffer, *Marchiones. Steiermarker in den Carmina Burana ?* , în "Mitteilungen des Instituts fur osterreichische Geschichtsforschung", voi. 98 (1990), p. 59-79.
SCHUMANN = *Carmina Burana.* Mit Benutzung der Vorarbeiten Wilhelm Meyers kritische Ausgabe, herausgegeben von Alfons Hilka und Otto Schumann, voi. III, Heidelberg, 1930.
VOLLMANN = *Carmina Burana.* Texte und Ubersetzungen. (...) Hrsg. von Benedikt Konrad Vollmann, Frankfurt a. Main, 1987.
VULG. = Bibliorum Sacrorum iuxta Vulgatam Clementinam nova editio (...) curavit Aloisius Grammatica, Vatican, 1929.
ZUMTHOR - Paul Zumthor, *Langue et techniques poetiques ă l'epoque romane (XIe-XIIIe siecles),* Paris, 1963.
Eugen Munteanu
Lucia-Gabriela Munteanu

Notă la ediţia a ll-a

Epuizarea în timp relativ scurt a primei ediţii dovedeşte interesul publicului cultivat pentru poezia latină medievală, aşa încît o nouă ediţie se vădeşte justificată şi utilă. Retipărim integral textul primei ediţii, cu unele corecturi şi reformulări ale traducerii. Antologia noastră îşi păstrează caracterul iniţial de lucrare filologică, lipsită de intenţii sau pretenţii artistice. Dorim în continuare ca prin versiunea românească în proză care însoţeşte fiecare dintre poemele culegerii *Carmina Burana*, ca şi prin informaţiile pe care le oferim în secţiunea de comentarii, să punem la dispoziţia cititorului elemente de lectură suplimentare, care să faciliteze o mai bună, mai nuanţată şi mai adecvată înţelegere a originalului latinesc.

Iaşi, iunie 2003

Eugen Munteanu

Lucia-Gabriela Munteanu

CARMINA BURANA

Poeme satiric-moralizatoare

1

1 Mîna care poartă daruri
îl face binevoitor pe cel neîndurător;
banul întăreşte tratatele,
banul dă sfaturi;
5 banul netezeşte drumurile aspre,
banul domoleşte certurile.
La prelaţi banul
ţine locul dreptăţii;
banului îi arătaţi căutare
io voi, judecătorilor!
2 Acolo unde vorbeşte banul,
judecata se răstoarnă;
este alungat săracul
pe care dreptatea îl apără
5 şi este măgulit bogatul
fiindcă este plin de bani.
Acestuia judecătorul i se închină,
şi face ceea ce îi cere ;
cel pentru care pledează banul
io duce la capăt ceea ce face.
3 Acolo unde predică banul
dreptatea cade la pământ,
iar un proces care şchioapătă
tribunalul îl va face legitim;
5 săracului îi hotărăşte sentinţa
banul care soseşte la timp.
Aşa se dau sentinţele
pentru cel care nu are nimic de dat;
aşa eşti jefuit de dreptatea ta
io dacă nu dai ceva.
4 Degetele celor puternici
adună hrăpăreţe banul;
ghiftuiţi cu o asemenea pradă
ei nu îşi acordă favoarea pe degeaba;
5 ei socot însă că banii,
chiar şi pentru fapte nelegiuite, scuză orice.
Clericii nu au grija bunelor moravuri,
ci au grija banilor.
Mulţimea lor nu este cunoscută
io de către ceata îngerilor.

"Daţi şi vi se va da! "
astfel stă scris ;
celui care dă îi vorbeşte cu îngăduinţă
mărinimia celor nelegiuiţi;
însă pe cel sărac duşmănia
îl asupreşte cu înverşunare.
îndreaptă frîiele încotro doreşte
acela care are punga plină;
taşca le sfinţeşte pe toate,
devine sfînt chiar şi ceea ce este (trupeşte) plăcut.
Aceasta este judecata într-un tribunal
pe care îl corupe cine are bani de dat;
fiind lipsită de bani,
judecata lui Codrus n-are nici o putere.
Asemenea învoieli în ziua de azi
pîngăresc şi molipsesc
ablativele noastre
care ne înghit de vii;
îmboldite de dative,
se pun în mişcare genitivele.
- "Răspunde, tu, care doreşti atît de multe! " Aşa să spună Belşugul acum.
- "Hotărăşte măsura! îţi dau tot ce doreşti." - "Vreau ca sipetul să fie plin."
- "Plin să fie ! " - "Mai pune două! " - "Mai pun! " - "De-ar fi patru,
Ar fi de ajuns." - "Aşa faci mereu: cu cît îţi dau mai mult,
Cu atît ceri mai mult şi nu-ţi este destul pînă vei muri."
Iată, cinstea este amorţită, virtutea este înmormîntată;
dărnicia este acum zgîrcită, zgîrcenia este darnică;
minciuna rosteşte adevărul, adevărul minte.
Refr. Toţi vatămă legile
şi se îndreaptă către nelegiuiri în mod legal.
Domneşte zgîrcenia, domnesc cei zgîrciţi;
cu mintea neliniştită, fiecare năzuieşte să se îmbogăţească,
de vreme ce suprema glorie înseamnă să te făleşti cu averea.
Refr. Toţi vatămă legile
şi se îndreaptă către toate mîrşăviile în mod nelegiuit.

Mare povară poartă *dau, dai, am dat, a da* ;
acest verb, mai presus de celelalte, au ştiut să-1 ignore
bogaţii, pe care ai putea să-i compari cu marea.
Refr. Toţi vatămă legile
şi prin mulţimea banilor lor întrec orice măsură.
în toţi deopotrivă este înrădăcinată pofta;
credinţa piere în mod ruşinos, nimeni nu îi este credincios cui
îi este credincios,
nici Jupiter Iunonei, nici Didona lui Enea.
Refr. Toţi vatămă legile
şi către grave abateri se îndreaptă în mod legal.
Dacă ai vrea să iei bine seama, nu este o viaţă adevărată
cea pe care această lume nepricepută o trăieşte la întîmplare;
nu înseamnă a trăi dacă trăieşti o asemenea viaţă.
Refr. Toţi vatămă legile
şi nesocotesc credinţa prin orice faptă a lor.
Zguduit de întîmplări amare
glasul bucuriei
atîrnă harfele sale
în sălciile Babilonului;
este prizonieră a încurcăturii
şi, învăluită în dureri,
cetatea Sionului, veselele sale cîntări
le-a preschimbat în tînguiri.
Din pricina ticăloasei perfidii
prin care lumea este întinată,
corabia Bisericii rătăceşte pe valuri
şi îndură naufragiul.
Harul este scos la mezat şi preacurveşte
în piaţa coruptei curţi papale;
libertatea justiţiei este înrobită,
dînd ascultare banului.
Făţărnicia şi înşelătoria sporesc,
ca şi cusurul minciunii,
care desfigurează strălucirea
adevăratei sincerităţi.
Focul milei se răceşte,
credinţa este surghiunită de către toţi aceia
pe care boldul lăcomiei
îi muşcă şi îi aţîţă.

POEME SATIRIC-MORALIZATOARE

21

1 Jeliţi, îngroziti-vă, plîngeţi, înfricoşaţi-vă, îndureraţi-vă
Ceea ce trebuie, de ceea ce ceea ce de ceea ce de ceea ce
jelit, este groaznic, este de plîns, este înfricoşător, ce este dureros !
4 Vlădicii, regii, nobilii, locurile sfinte, legile
Rătăcesc, sunt răsturnaţi, produc dezordine, sunt pîngărite, sunt încălcate.
10

Nevinovatul,	orfanul,	cel smerit,	văduva,	cel slab
este	este	este	este	este
pedepsit,	asuprit	batjocorit,	năpăstuită,	jefuit.
Cel nobil,	sluga,	parazitul,	măscăriciul,	obraznicul
Slugăreşte	este onorată	vorbeşte cu autoritate	porunceşte	stăpîneşte.

15 Aerul, bolile, incendiile,
Este împuţit, sporesc, mistuiesc,
pumnalul, spaimele
se înfurie, îi cuprind pe toţi.
17 Giraldus, bunele moravuri, demn de a fi plîns, turma, dureri
Ne-a îndrumat, le-a împodobit, s-a prăbuşit, a părăsit-o, a acumulat.
18 Atotputernicule, de chinuri, duşmanul, paradisul, de locuri plăcute
Auzi-ne, să fie scăpat, să fugă, să i se deschidă, să fie îmbrăţişat.

1 Odinioară studiul înflorea,
acum el s-a preschimbat în trîndăvie.
Cîndva ştiinţa a fost la mare preţ,
dar joaca a precumpănit.
2 Acum şiretenia îi ajunge
pe copii înainte de vreme;
cu rea voinţă, ei
alungă înţelepciunea.
3 în veacurile apuse însă
abia dacă ajungeau învăţăceii,
pe la nouăzeci de ani,
să se odihnească, încheind studiul.

4 Dar acum, copii de zece ani,
liberi după scuturarea jugului (învăţăturii),
se fălesc cum că sunt magistri,
orbi ei înşişi, îi duc în prăpastie pe alţi orbi.
5 Păsări fără pene zboară încolo şi încoace,
asinii înstrună corzile,
boii dănţuiesc în palat,
plugarii împlinesc slujba de crainici.
6 într-o circiumă Grigorie
poartă dispute fără glorie,
rigoarea lui Ieronim
ţine partea banului.
7 Augustin vorbeşte despre recoltă,
Benedict despre holde,
amîndoi ţin sfat de taină,
vorbind cu sîrguinţă la măcelărie.
8 Pe Măria o apasă şezutul,
nici Martei nu-i mai place să lucreze ;
pîntecul Liei este acum sterp,
Rahila are ochi urduroşi.
9 Străşnicia lui Cato
se preschimbă în destrăbălare,
iar neprihănirea Lucreţiei
slujeşte neruşinatului dezmăţ.
10 Ceea ce veacurile trecute dispreţuiau
este astăzi socotit strălucitor,
ceea ce este cald devine rece,
iar ceea ce este umed devine uscat.
11 Virtutea se preface în viciu,
hărnicia se schimbă în trîndăvie,
toate rosturile lucrurilor
se abat acum de la calea cea dreaptă.
12 Un bărbat chibzuit ar trebui să gîndească astfel:
inima trebuie să se cureţe şi să se despovăreze,
pentru ca să nu strige în zadar: Doamne !
la judecata de pe urmă.

Nobleţea omului
Nobleţea omului:
Nobleţea omului:
Nobleţea omului:
Nobleţea omului:
Nobleţea omului:

III

este spiritul, chip al dumnezeirii.
luminoasa mlădiţă a virtuţilor.
să-şi înfrîneze pornirea furiei.
să-1 ridice de la pămînt pe cel umil.
să respecte dreptul naturii.
să nu se teamă de nimic altceva decît de josnicie.

8

Cu toate că sunt un bolnav între bolnavi
şi un nechibzuit între nechibzuiţi,
voi îndeplini rolul gresiei de ascuţit
uzurpînd astfel dreptul preotului.
Plîngeţi, fiice ale Sionului!
întîistătătorii Bisericii
îl urmează astăzi pe Hristos doar de departe.
Dacă cineva care îşi duce viaţa fără venituri,
fie el preot sau diacon,
şi vrea să-i fie dăruiţi banii ceruţi,
atunci el păşeşte pe acest drum bătătorit:
mai întîi se face o învoială
sub semnul lui Simon,
după care urmează plata;
şi astfel el devine un Ghehazi.
Tagma preoţească zace la pămînt
cu o înfăţişare laică,
mireasa lui Hristos e de vînzare,
ceea ce este nobil devine de rînd ;
altarele sunt scoase la mezat,
la mezat este scoasă împărtăşania,
cu toate că Harul este
doar un fleac de vînzare.

Duhul lui Dumnezeu nu este cu adevărat dăruit
decît atunci cînd este oferit gratuit;
căci cel care îl vinde sau îl cumpără
este vătămat de lepra sirianului.
Cel căruia îi dă tîrcoale ambiţia,
slujirea idolilor,
acela în templul Sfintului Duh
nu poate fi îmbinat (ca o piatră de construcţie).
Dacă cineva urmează această cale,
în zadar îşi spune păstor,
de vreme ce nici pe sine însuşi nu se călăuzeşte bine,
scufundat cum este în văpaia şoldurilor.
Căci aceasta este o altă
fiică a lipitorii
pe care corupta curie papală
a luat-o în căsătorie.
în zilele tinereţii
anii bătrîneţii se tem
ca nu cumva, părăsiţi de noroc,
să fie lipsiţi de strălucirea tenului.
Şi, pe cînd caută calea de mijloc,
se prăbuşesc în cealaltă extremă;
căci viciul apare înşelător
sub chipul virtuţii.
Şi, ca să rostesc lucrul cel mai neplăcut:
sfîntul maslu este oferit spre vînzare,
inimile bătrînilor se poartă ca şi cum ar fi tinere
şi nu îşi înfrînează mişcările şoldurilor.
Bătrîni şi ramoliţi,
ca şi cum ar fi nou-născuţi,
sorb otrava
unui nectar neîngăduit.
Nimeni nu trăieşte deci curat,
zidul neprihănirii se prăbuşeşte,
tot omul îl preţuieşte pe Epicur
şi nu ţine seama că trebuie să moară.
Ospeţele sunt atrăgătoare;
cu aur sau cu bani
îşi deschide toate porţile
viitorul ierarh.
{Walter de Châtillon)

Versuri despre bani

11

1 Pe pămînt, în aceste vremuri, Banul este regele suprem.
2 Banul îl admiră regii şi pe el îl slujesc.
3 Banului i se închină tagma coruptă a episcopilor.
7 Banul susţine războaiele, dar, dacă o doreşte, nici pacea nu-i lipseşte.
8 Banul pune în mişcare procesele, căci el vrea să-i dărîme pe bogaţi.
9 Din gunoi banul îl ridică pe sărac spre belşug.
15 Banul îndreaptă spre rătăcire iubirea femeilor.
16 Banul scoate la vînzare şi pe femeile de rang împărătesc.
17 Banul îi face chiar şi pe tîlhari mai nobili.
24 Cînd vorbeşte Banul, săracul tace; este un lucru bine ştiut.
26 Banul ucide inimile înţelepţilor şi le orbeşte privirea.
41 Aş spune despre Ban lucruri încă şi mai grozave :
42 Am văzut Banul cum cîntă şi slujeşte liturghia.
46 Nimeni nu este onorat fără Ban, nimeni nu este iubit.
48 Iată, este limpede pentru oricine că Banul domneşte peste tot,
49 Dar, întrucît gloria Banului poate să se topească cu repeziciune,
50 Singură înţelepciunea nu vrea să facă parte din această şcoală.

12

Hrănindu-şi ura din propria împlinire,
pornirea bîrfirorilor nu se mai bucură deloc (de ceea ce obţine);
bîrfa este prin ea însăşi o încătuşare a inimilor:
şi astfel fără să o ştie, duşmanul îşi procură, împotriva aşteptărilor,
propria grijă.
Pe acest fapt îşi întemeiază îndrăgostiţii fericita lor stare.
Uneltirea unor astfel de oameni cred că-mi este de folos,
ea îmi oferă neaşteptatul prilej de a-mi struni dezgustul;
ei îmi întrerup bucuria cu rea intenţie,
însă amînarea sporeşte dorinţa:
prin asemenea sprijin,
din mărăcinii duşmanilor îmi culeg strugurii.

16

1 Deplîng rănile Norocului cu ochii înlăcrimaţi,
căci îmi răpeşte cu îndărătnicie darurile sale.
Este adevărat ceea ce citim în cărţi: cîndva împodobită cu plete,
întîmplarea se arată acuma cheală.
2 Pe tronul Norocului m-am înălţat cîndva,
încununat cu feluritele flori ale bunăstării;
cîndva am fost în floare, fericit şi mulţumit,
acuma însă m-am prăbuşit de sus, lipsit de glorie.
3 Roata Norocului se învîrteşte : cobor micşorat;
un altul este ridicat în slavă; înălţat prea mult,
regele se află pe culme - ferească-se de prăbuşire !
Căci sub roată citim că se află regina Hecuba.

17

O, soartă, asemenea lunii,
eşti atît de schimbătoare la înfăţişare,
mereu creşti şi descreşti,
într-o viaţă jalnică.
Este cînd nepăsătoare, cînd plină de grijă,
în joacă, faţă de agerimea minţii;
sărăcia, puterea
le topeşte precum gheaţa.
Soartă crudă şi deşartă,
tu, roată nestatornică,
situaţie rea, sănătate amăgitoare şi
pururea trecătoare,
întunecată şi acoperită de văluri,
te încordezi chiar şi împotriva mea;
în joacă îndur acum, cu spatele gol,
ticăloşia ta.
Norocul mîntuirii şi al virtuţii
îmi este acum potrivnic,
dorinţa şi neîmplinirea
veşnic se află la strîmtoare.
în această oră, fără întîrziere,
înstrunaţi coardele lăutei!
Căci prin lovitura soartei este doborît cel puternic,
plîngeţi cu toţii cu mine !

22

Omule, la ceea ce îţi dă puteri
ia aminte!
De credinţa
în Dumnezeu
agaţă-te,
bucură-te de speranţă
şi în credinţă
să te mistui pe dinlăuntru,
în afară
io să străluceşti,
turturicii să-i răsuceşti
pliscul la spate.
Astfel dînd învăţătură
prin cuvînt şi prin viaţă,
prin al gurii tale
fier de plug
din inimile credincioşilor
să smulgi
neghina,
crinul
sădeşte-1
printre trandafiri,
pentru ca pe altul
prin acest fapt să fii în stare
să-1 mustri
cu eleganţă.
Pentru virtutea,
pentru mîntuirea
tuturor
să te străduieşti,
vătămătoarele
plăceri
să le dispreţuieşti,
înfăptuirile
ia-le în seamă;
dacă nu vei face aşa
vei fi blestemat.
Pe această cale
luptă-te
pentru mîntuire

şi cugetă
la răsplăţile
patriei;
şi astfel inima
45 ta de-a pururea
se va bucura.
(Filip Cancelarul)

Despre pocăinţa oamenilor

30*

Cît timp tinereţea a fost în floare,
a fost îngăduit şi a fost şi plăcut
să fac tot ce mi-a fost pe plac,
după dorinţă
să alerg şi să degust
a cărnii desfătare.
Să continui în acest chip,
să trăiesc atît de nestingherit,
să petrec o asemenea viaţă
mă împiedică acum vîrsta bărbăţiei.
Ea zădărniceşte şi suprimă
regulile obişnuite. .
Vîrsta (bătrîneţii) a stăruit,
a povăţuit, a dat sfaturi,
tot aşa şi vîrsta (tinereţii) afirmă:
"Nimic nu este interzis ! "
Cu îngăduinţă pe toate
le trece cu vederea.
Vreau să-mi vin în fire,
să las totul de-o parte, să îndrept
ceea ce am făcut în chip nechibzuit;
de acum încolo mă voi îndrepta
spre lucruri serioase, pentru viciile (trecute)
voi plăti cu virtuţi.
(Petrus din Blois)

31

1 Mă înrobisem legii unei vieţi de pierzare
atunci cînd, într-un chip mai puţin legiuit, am călcat în picioare
ceea ce juruisem;
dar în amurgul vieţii
am hotărît că trebuie să îndrept
5 tot răul pe care odinioară
l-am săvîrşit la o vîrstă fragedă.
2 Cînd încerc să-mi desluşesc cum se va sfîrşi totul
şi să deosebesc deplin neadevărul de adevăr,
mă văd înşelat de o judecată strîmbă,
dar sper să culeg
5 o răsplată a virtuţilor,
atîta vreme cît seamăn numai vicii.
3 Nu mă simt tulburat de un drum îndoielnic,
nu am fost deprins să dau înapoi de la actul iubirii,
nici nu am irosit fără rost
îmbrăţişările unei soţii;
5 o urmez pe Dalila,
pentru ca sexul să nu fie păgubit!
4 Lăturile porcilor nu mi-au potolit foamea
care m-a împins pe calea lunecoasă a rătăcirilor.
Scriptura însă m-a îndemnat
să intru pe calea bunelor purtări,
5 care mă ducea către generoasele
pajişti ale (tuturor) darurilor.
5 Cînd mă gîndesc ce i s-a întîmplat Dinei
îmi apare în faţa ochilor sfîrşitul siluirii;
căci ştiu : cu greu scapă
la sfîrşit, un suflet stricat
5 de murdăria zoaielor
cu care s-a mînjit vreme îndelungată.
6 Nu pe nedrept m-am dat pe seama morţii,
de vreme ce m-am întors la vărsătura pe care am scuipat-o;
nici de cuvîntul greu
nu m-am eliberat,
5 de vreme ce am fost înrobit
de drojdia viciilor.

7 Părăsesc urmele vechiului drum,
refuz să mai păşesc pe căile lăturalnice ale Venerei,
căci pe calea regală
alergăm în siguranţă;
5 dacă cineva merge pe alt drum,
acela întotdeauna rămîne în noroi.
8 Tronul lui Belus, şiretenia lui Sinon
cercetează-le, ca şi pe Tullius şi înţelepciunea lui Zenon;
nu văd nici un folos
în a mă ataşa de aceste bunuri
5 decît dacă aş pune-o pe fugă
pe Dalila lui Samson.
9 Aşadar, pentru ca îngăduinţă faţă de nemernicia stării mele
să aflu de la îndurarea lui Dumnezeu (am nevoie):
pentru aceste păcate şi pentru altele asemănătoare,
pe care le-am înfăptuit, tu (Doamne),
5 cel care cruţi de păcat doar prin graţia ta,
milostiveşte-te de mine!

Despre dojenirea prelaţior

34

1 Lasă-ţi, Sion, lacrimile să curgă
îmbelşugate precum un şuvoi!
Căci aceia care, în locul părinţilor tăi,
îţi sunt născuţi drept fii,
5 în ale căror mîini ai pus
sceptrul împărăţiei tale,
ca nişte hoţi şi ca nişte tovarăşi de hoţi,
turburînd toată ordinea lucrurilor
folosesc abuziv cîrmuirea
io serviciului preoţesc.
2 Asupra corpului se coboară
boala capului
şi neputinţa cuprinde
încheieturile pe rînd.
5 Dragostea se răceşte
şi nu se mai revarsă
către iubirea pentru aproapele.
Căci vedem cum este asuprit
orfanul de către cel puternic,
10 şi nu mai este nimeni care să facă o faptă bună
sau care să-1 smulgă pe cel drept
de sub asuprirea celui rău.

3 Priveşte, Dumnezeule al răzbunărilor,
priveşte, tu care le vezi pe toate,
cum Biserica ta s-a prefăcut
într-o vizuină de ciocli,
5 cum în templul lui Solomon
a intrat căpetenia Babilonului
şi sieşi un tron înălţat
şi-a aşezat în mijloc !
Smulgînd însă sabia
10 răzbună tu această ticăloşie!
Vino, judecător al neamurilor,
răstoarnă jilţurile
negustorilor de porumbei!
(Filip Cancelarul)

41

1 De dragul Sionului, nu voi tăcea,
ci voi deplînge prăbuşirea Romei,
pînă cînd dreptatea
se va ivi din nou pentru noi
5 şi pînă cînd, asemenea unor făclii,
se va aprinde cel drept în Biserică.
2 Umilit şi în noroi se află
stăpîna, apăsată de tribut.
Ceea ce am spus mereu,
şi anume că Roma este părăsită,
5 pustiită şi disperată,
am aflat-o la faţa locului.
3 Am văzut, am văzut căpetenia lumii
asemenea unei mări şi asemenea nesăţiosului
gîtlej al Siciliei celei fără fund.
Acolo strîmtoarea înspumată dintre două mări,
5 aici Crassus este cel care soarbe aurul
şi argintul întregii lumi.
4 Acolo latră hrăpăreaţa Scylla,
şi Charibda, ahtiată după aur
mai degrabă decît după corăbii.
Acolo se află drumul galerelor
5 şi înfruntările între piraţi,
adică între cardinali.

Syrtele se află în aceste străfunduri
şi sirenele, întreaga lume
amenințînd-o cu naufragiul.
Un chip omenesc se arată pe dinafară,
dar în tainiţa inimii se ascunde
hidosul demon.
în chip îndreptăţit poţi socoti
că strîmtoarea între mări este Franco ;
şi să nu crezi că-i o glumă,
căci aici clocoteşte o mare îndoită
de care nu este nimeni să poată scăpa
fără să îşi dea bănuţul.
Aici se izbesc talazurile unul de altul,
aici se scufundă zdrenţele,
batistul, pînza stacojie, purpura;
aici lumea este înghiţită,
ba chiar înmormîntată cu totul
în gîtlejul lui Franco.
Franco nu are milă de nimeni,
nu este respectat nici unul din sexe,
nu este cruţat sîngele nimănui.
Toţi îi aduc lui daruri;
căci pînă aici s-au căţărat
seminţiile, seminţiile Domnului.
Cîini ai Scyllei pot fi numiţi,
duşmani ai adevărului,
avocaţii Curiei papale,
care născocesc minciuni lătrînd,
se scufundă în acelaşi timp şi sparg
pîntecele corăbiei cu bani.
Unul se recomandă ca specialist în legi civile,
altul ca specialist în canoane bisericeşti
şi îl invocă pe Gelasie;
pentru a argumenta o cauză,
un altul deschide proces
de delimitare a competenţelor juridice.

11 Cuvîntarea să-şi urmeze deci cursul :
aici îşi iese din minţi Charibda,
vreau să spun cancelaria,
unde nimeni nu este binevenit pe degeaba
şi unde nu primeşti nimic decît după ce ai dat,
în numele lui Graţian.
12 Plumbul care este prelucrat aici
domneşte asupra aurului
şi asupra bulgărilor de argint;
stafia dreptăţii
este întipărită - martor îmi este Zaharia -
pe o bulă de plumb.
13 Cine sunt Syrtele şi Sirenele ?
Aceia care, calmi, cu cuvinte blînde,
ademenesc galbenul bizantin;
ei invocă chipul curat al blîndeţii,
dar talazurile zgîrceniei
le întorc pe dos punga.
14 Ei ne amăgesc cu dulci cîntări
asemenea Sirenelor şi spun
mai întîi cîteva cuvinte plăcute :
"Frate, te cunosc prea bine,
nu cer nimic de la tine,
căci tu eşti din Frîncia.
15 Ţara voastră a început bine
şi ne-a primit cu bunăvoinţă
în portul conciliului.
Ai noştri sunteţi, ai noştri! Ai cui?
Ai acestui preasfînt Scaun
fii deosebiţi!
16 Noi iertăm păcatele
şi pe cei iertaţi îi aşezăm
pe tronurile cereşti.
Noi avem legile lui Petru
spre a lega pe toţi regii
în cătuşe de fier."

17 Astfel vorbesc cardinalii,
astfel se îngrijesc zeii trupului
mai întîi să ne momească.
Astfel picură ei fierea balaurului,
iar la sfîrşitul prelegerii
te silesc să-ţi verşi punga.
18 Cardinalii, cum am spus mai sus,
vînd, după o nouă justiţie,
moştenirea Crucificatului.
Pe dinafară Petru, pe dinăuntru Nero,
pe dinăuntru lupi, pe dinafară însă
asemenea mieilor turmei.
19 Asemenea oameni cîrmuiesc corabia lui Petru,
asemenea oameni ţin cheia lui,
şi puterea de a lega.
Aceştia ne învaţă pe noi, dar ei sunt ignoranţi,
aceştia ne învaţă pe noi şi astfel o noapte
face ştiinţa cunoscută altei nopţi.
20 Pe o galeră se află
groaznica ciumă a lumii
care înghite cămile;
învăluită într-un nor de ţînţari,
înfulecă totul asemenea unui leu
care înhaţă şi urlă.
21 Aici pe piraţi îi conduce
unul pe care îl cheamă Spurius,
care stă în mijlocul capcanelor,
cu pîntecele mare, cu pielea groasă,
un monstru uriaş care nu s-a răscumpărat
de vicii prin virtute. ,
22 Aceasta nu este zeiţa mării,
Thetis, mama lui Ahile,
despre care am citit adesea,
ci este mama lirelor sterline,
sfînta soră a pungilor,
pe care o numim «bursă».

23 Cît timp este umflată, căpitanul navei
stă în ospeţe cu piraţii
şi îşi găseşte prieteni;
iar dacă Bursa se desumflă,
5 se pornesc vînturile, marea se înalţă,
iar corabia se scufundă.
24 Atunci stîncile ascuţite întîmpină luntrea,
în timp ce toţi sunt jefuiţi
atît de bani, cît şi de haine.
Doar atunci călătorul devine sigur,
5 fiindcă este gol şi, cîntînd,
el merge prin faţa hoţilor.
25 Cine sunt stîncile? Portarii,
pe lîngă care, cu toate că sunt mai sălbatici
decît tigrii şi monştrii,
intră sacul plin de bani,
5 iar săracul şi nevoiaşul
sunt alungaţi din faţa porţilor.
26 Căci - dacă ne place să scriem adevărul -
aici sunt doar două porturi
şi doar două insule
în care se poate ancora
5 şi repara stricăciunea
zdrobitei bărcuţe.
27 Şi anume Petru din Pavia,
care a fost ales episcop în Meaux,
poate fi numit pe drept un liman.
Căci, atunci cînd marea îşi umflă talazurile,
5 numai el potoleşte marea
şi către el putem alerga.
28 Şi mai este un liman, încă şi mai mare,
un ogor roditor, o grădină înfloritoare,
un balsam al evlaviei:
este acel Alexandru al meu,
5 al meu spun, căruia să-i dea Dumnezeu
sălaşul raiului.

29 El îi ocroteşte pe învăţaţi,
pe toţi cei împovăraţi de greutăţi,
şi, dacă poate, îi îmbărbătează.
El ar fi un adevărat slujitor al lui Dumnezeu,
5 dacă ajutorul lui Eliseu,
Ghehazi, nu ar corupe.
30 Dar, pentru ca să nu sufăr din nou
un naufragiu în această mare,
voi pune capăt spuselor mele ;
căci, atîta vreme cît plutesc în siguranţă,
5 ca să nu mă scufund, gurii mele
am pus lacăt.
(Walter de Châtillon)

Despre cei însemnaţi cu crucea

47

1 Să-i răstignească pe toţi
a doua cruce a Domnului,
noile răni ale lui Hristos !
Arborele purtător de mîntuire
5 se pierde; mormîntul
îl nimiceşte un neam străin
cu sălbăticie; odinioară plină de lume
cetatea zace acum părăsită;
înţelegerea cu mielul o încalcă iedul;
io îşi jeleşte zestrea pierdută
mireasa Sion; mistuit de foc este
Anania; se încovoaie
cornul lui David; este biciuit
cel curat;
15 doborît de către cei nedrepţi
este acela care judecă cu dreptate
lumea.
2 O, ce jale îndreptăţită!
Pribeag este împăratul tuturor,
toiagul credincioşilor
îndură ocara
5 unui neam necredincios ;
se retrage din partea părţii paginilor
partea care este un întreg ; pămîntul împărătesc
în lut şi în cărămizi
se frămîntă, plînge
io pentru că Moise este istovit.

Omule, ai milă de Dumnezeu!
Fiule, ocroteşte dreptatea părintelui!
Caută siguranţa în cele nesigure,
de darurile
15 căpeteniei căpeteniilor învredniceşte-te
şi dobîndeşte lumina adevăratei
lumini!
3 Oricare eşti însemnat
cu însemnul credinţei,
întăreşte-ţi credinţa prin fapte,
striveşte-i pe puii
5 urlînd ai leilor,
priveşte cu milă
şi cu inimă întristată vătămarea lui Hristos !
îndepărtatule locuitor al Chedarului,
ridică-te, ia seama, ca nu cumva
io să fii învinovăţit de o credinţă uşuratică!
Varsă-ţi sudoarea ca un martir în luptă,
cu nădejdea răsplăţii şi a încununării!
Părăsind Babilonul,
luptă
15 pentru împărăţia cerească,
pentru apa vieţii! împacă-te cu tine
prin luptă!

47a

1 Alergăm la glasul
sau la clinchetul banului;
acesta este glasul care ne place.
Toţi, cu mult peste cît ni se cade,
5 după cum o arată faptele,
năzuim spre lucruri neîngăduite,
învaţă ce e datina şi păcatul
şi fă şi tu la fel!
Nu ocoli nimic în această viaţă,
10 aşa să trăieşti, şi nu altfel!
Să trăieşti după măsura clerului
care îşi formulează părerea pentru bani.
Cînd zaci în prinsoarea
mărăcinişului,
15 vezi recolta deja coaptă;
tu, cel puţin din dobîndă
să culegi!

2 Dacă cineva în acest popor
nu cunoaşte încă arta
prin care lumea vieţuieşte,
(ar trebui) cînd cercetează ceva,
5 să aleagă o asemenea parte
încît să nu fie cu nimic păgubit:
ceea ce pofteşti, să îndrăzneşti, prin vicleşug, prin înşelătorie,
făcînd pe plac lui Thais.
Fă pe plac lumii, cu adevărat
10 cred că nimic nu trebuie ocolit.
Nimic să nu fie îngrădit prin lege,
nimic să nu fie obligatoriu prin autoritatea justiţiei!
Să se consfinţească acest decret
pentru tine.
15 Acolo unde virtutea este o vinovăţie,,
pentru Dumnezeu nu mai rămîne
nimic.

48

1 Ceea ce prin duh David ne-a povestit cîntînd
acum ne-a arătat
Dumnezeu, şi astfel ne-a făcut să cunoaştem.
Sarazinul a pîngărit mormîntul,
5 în care odihnea
acela care pentru noi a fost răstignit.
Cît de mult a suferit el pentru noi prin aceasta,
cît de darnic a fost pentru noi
cînd a voit astfel,
10 să pătimească pe cruce o moarte pe care nu a meritat-o!
Refr. Dumnezeu să se înalţe !
2 Şi să-şi risipească duşmanii pe care i-a avut
după ce a lăsat pe seama
sarazinilor locul unde el a zăcut,
fiindcă a fost darnic pentru noi,
5 cînd a voit astfel,
să pătimească pe cruce o moarte pe care nu a meritat-o !
Cele două lemne multă vreme nu le-a avut la îndemînă
femeia din Sarepta şi, întrucît le-a simţit lipsa,
a fost mereu îndurerată
10 şi va fi din nou îndurerată, cînd le va avea din nou.
Refr. Dumnezeu să se înalţe !

3 Femeia din Sunem strigă după fiul ei
care s-a prăpădit,
nici Ghehazi nu a putut să-1 însănătoşească.
Dacă Eliseu nu ar fi venit el însuşi,
copilul nu ar fi înviat
şi (dacă profetul) nu şi-ar fi unit gura cu gura lui în chip potrivit.
Dacă Eliseu nu vine acum
şi dacă nu ne înlătură, cu milă, păcatele,
biserica
io nu va avea crucea de care a fost lipsită.
Refr. Dumnezeu să se înalţe !
4 Şi să ne fie sprijin în această oaste
pe care a însemnat-o
cu semnul crucii, prin care ne-a răscumpărat!
A sosit deja clipa iertării
în care va putea
să se mîntuiască acela care a primit crucea.
Acum să ia aminte fiecare la ceea ce a făcut,
prin ce anume şi cît de des 1-a mîniat pe Dumnezeu!
Dacă va lua aminte
io şi se va însemna (cu semnul crucii), va fi dezlegat de aceste (păcate).
Refr. Dumnezeu să se înalţe !
5 S-a înălţat! Trebuie însă ca şi noi,
cu mare grabă,
să ne ridicăm împreună cu el şi să-i venim în sprijin.
El a voit să piardă Ierusalimul,
ca prin acest fapt
să putem să ne spălăm păcatele.
Căci dacă ar fi voit să-i nimicească
şi să ne mîntuiască pe noi şi (întreg) pămîntul,
ar fi putut imediat să o facă,
10 de vreme ce nimic nu-i poate sta împotrivă.
Refr. Dumnezeu să se înalţe !

10

48a

Auzi, prietene, străjerul pe creneluri
şi ce a spus cîntarea lui ?
Te-ai despărţit deci în scurtă vreme de mine,
atunci cînd s-a crăpat de ziuă
şi noaptea atît de repede ne-a părăsit.
Noaptea ne încîntă, ziua ne doare.
Ne doare, vai, preaiubite, căci nu pot
să te mai păstrez cu mine.
Palida lumină ne răpeşte întreaga bucurie.
Trezeşte-te, cavalere!
(Otto din Botenlauben)

53a

1 Acele vrăbii, care se strămută peste munţi,
Alexandru al treilea,
înţeleptul şi credinciosul mare vînător, le-a prins în laţ.
2 Vulpile, care distrug viile, le-a întemniţat,
a strivit şarpele
care a împrăştiat
veninul dăunător ce a înţepenit
5 şi a întunecat mica flacără a credinţei.

54

1 Neamuri ale demonilor toate,
ale celor orbi,
ale celor şchiopi,
sau ale celor amestecaţi,
5 ascultaţi porunca mea
şi chemarea cuvintelor mele.
2 Voi, toate făpturile nălucirilor,
care sprijiniţi domnia
şarpelui celui încolăcit
şi veninos,
5 care tîrăşte după sine, cu trufie,

a treia parte a stelelor,
Gordan,
Ingordin şi Ingordan:
pe pecetea lui Solomon
10 şi pe vrăjitorii lui Faraon,
vă conjur pe toţi,
vă exorcizez pe toţi,
pe cei trei magi, Caspar,
Melchior şi Baltazar,
15 pe regele David,
care 1-a potolit pe Saul,
cînd şi-a strigat cîntarea
şi pe voi v-a izgonit!
3 Pe voi vă chem martori,
pe voi vă invoc,
din încredinţarea lui Dumnezeu,
să nu fiţi porniţi
5 împotriva omului pe care
aveţi obiceiul să-1 schingiuiţi,
ca să ieşiţi la iveală
şi apoi să dispăreţi
şi cu cei fără speranţă
10 haosul să-1 locuiţi.
4 Vă chem martori,
vă invoc,
pe înfricoşata,
pe cutremurata
5 zi a judecăţii,
a chinului veşnic,
pe ziua nenorocirii,
a veşnicei întristări,
care vă va duce
io pe voi în infern,
şi ne va mîntui
pe noi în veşnicie.
5 Pe numele minunat
şi pe tetragrama
de negrăit a lui Dumnezeu,
ca să vă înspăimîntaţi
5 şi ca să vă îngroziţi,
vă exorcizez,
Larve,
Fauni,
Mani,
io Nimfe,

Sirene,
Adriade,
Satiri,
Incubi,
15 Penaţi,
să plecaţi îndată,
haosul să-1 locuiţi,
ca să nu stricaţi vasul
creştinătăţii.
6 Tu, Doamne, îndură-te şi ne păzeşte de duşmani!

55

[Textul este intraductibil. Vezi secţiunea *Note şi comentarii.]*

Cîntece de dragoste

încep sărbătorile

56

1 Ianus rotunjeşte crugul anului
primăvara vesteşte vara,
Febus depăşeşte cu copita
- atunci cînd se înclină spre Taur -
5 hotarele Berbecelui.
Refr. Iubirea le învinge pe toate,
Iubirea străpunge (inimile) aspre.
2 Departe să rămînă de noi
cele triste!
Dulcile
bucurii
5 să înveselească arenele Venerei!
Se cuvine să se bucure
cei cărora le-a fost dat să slujească
în templul Dionei.
Refr. Iubirea le învinge pe toate,
Iubirea străpunge (inimile) aspre. .
3 Cînd, ca ucenic al lui Pallas,
am pătruns în şcoala
Cytereei, în mulţimea
de fete încîntătoare,
5 am văzut una care,
prin înfăţişare,
vine în urma
Elenei
şi a Venerei,
io plină de eleganţă, dar mult mai sfioasă (decît celelalte două).
Refr. Iubirea le învinge pe toate,
Iubirea străpunge (inimile) aspre.
4 întrucît ea este diferită faţă de toate,
şi eu o iubesc în chip diferit.
Un foc nou se dezlănţuie în mine
şi mă mistuie
5 fără încetare.

Nu găseşti nici una mai nobilă,
mai potrivită,
mai frumoasă şi mai vrednică de a fi iubită,
nici una mai puţin schimbătoare,
mai puţin capricioasă,
mai puţin îngîmfată
sau mai puţin necredincioasă.
Felul ei vesel de a trăi
înseamnă întreaga mea bucurie.
De m-ar socoti vrednic de iubirea ei,
aceasta ar fi cea mai mare fericire a mea.
Refr. Iubirea le învinge pe toate,
Iubirea străpunge (inimile) aspre.
Cruţă-1, copile, pe copilul (care sunt)!
Fii prielnică, Venus, unui tînăr tandru,
aţîţă-mi focul
şi hrăneşte-1,
pentru ca viaţa mea să nu fie moarte
şi ea să nu fie pentru mine ca Dafne pentru Febus,
ea, căreia mă dăruiesc cu totul!
Odinioară recrut al lui Pallas,
mă supun acum legii tale.
Refr. Iubirea le învinge pe toate,
Iubirea străpunge (inimile) aspre.

57

"Iarna, potrivnica verii,
suferă pentru că pragurile sale
sunt dărîmate.
Ea cere lui Februarie
să nu se lase ademenit
de raza soarelui.
Orice alcătuire de stihii
resimte blînda lege a iubirii,
însă Hymeneu al lor
aşternut conjugal le orînduieşte,
făcînd pe plac dorinţelor blînzilor
zei.

însă mînia
tîlharului de Aquilon
înfrînează stihiile
pentru ca ele să nu dea naştere la copii; nu are, totuşi, izbîndă.
Dar Hymeneu se aruncă
în viitoarea ei;
căci în naştere puterile
Dionei sunt puse la lucru.
Cu fericite răsplăţi,
bizuindu-se pe bucurii, Diona
se bucură să-i înalţe pe ai săi.
Pe cei care nu se feresc să se supună
de bună voie jugului ei,
cît de fericiţi vrea ea să-i facă
să trăiască drept răsplată.
Thetis îşi doreşte
boarea liniştei,
pentru ca să-şi poată ridica spre cer capul
şi să ofere fructele sale.
Ceres aleargă şi ea de-a lungul apei
şi le tulbură pe tristele
zeităţi ale lumii subpămîntene
de dragul răpitei Proserpine.
Stihiile de sus
se amestecă cu cele de jos.
De aceea primelor li s-au dat
denumiri bărbăteşti
iar celorlalte li s-au pus
nume femeieşti pe potrivă,
deoarece ele nasc seminţe
ale lucrurilor, precum femeia.
Soarele, deoarece domneşte în Zodia Peştilor
cereşti,
oferă o recoltă
îmbelşugată
pescuitului,
redînd frumuseţea tulburatei Iunona."

8[a] Astfel cînta Frison
înaintea fiicei regelui,
care se prefăcea bolnavă,
pe cînd păşise deja pe drumul
8[b] Măritişului. Dar, observînd acest fapt,
piticul a pîrît-o logodnicului.
Atunci, pe dată, el a fost schilodit ca un pîngăritor,
şi i-a redat astfel, pînă la urmă, logodnicului onoarea.

58

1 Primăvara se iveşte..
împestriţată de florile primăverii
ţărîna se desface.
Se umflă de bucurie
5 inima la cîntarea păsărilor
care-1 salută, fiecare
cu glasul său, pe Jupiter.
Printre ele privighetoarea
îl imploră din nou pe Tereus
10 şi nenorocul ei de altădată
îl povesteşte cu jale din nou;
iar, în timp ce Itys cel pierdut
este aruncat soartei sale,
mierla, cu flautul său,
15 îi acompaniază cîntările.
2 Pe cînd păsările îşi bleastemă
întîmplările lor nefericite,
priveliştea se preschimbă
într-un cor.
5 La această întrunire
iau parte Jupiter
împreună cu Iunona sa,
Cupidon împreună cu Dione,
după care vin înstelatul Arcuş
io şi Narcis cel împodobit cu flori,
Orfeu cu lira în mînă
şi Faun, împodobit cu coarne.

3 în mijlocul acestei sărbători
împărtăşite de toţi,
învîrtindu-se încolo şi încoace,
îşi avîntă trupurile cu vioiciune
5 laolaltă,
cînd regăsindu-se,
cînd despărţindu-se,
ceata înaripatelor:
4 Cufundarul de apă,
acvila cea generoasă,
bufniţa rătăcind prin noapte,
lebăda de pe rîuri,
5 fenixul cel fără asemănare,
potîrnichea cea leneşă,
rîndunica de pe lîngă casă,
porumbelul gînguritor,
pupăza purtătoare de coif,
io gîsca cea isteaţă,
vulturul cel hulpav,
papagalul pestriţ,
şoimul care zboară în cercuri,
ciocîrlia gureşă,
15 barza cea clămpănitoare.
5 Pentru ele şi pentru cele asemenea lor
bucuria are acelaşi chip,
căci pe toate fiinţele le încîntă
această armonie obştească.
6 Este clipa veseliei.
în această clipă a noastră,
înfloresc florile
pe pajiştile înverzite,
5 iar cu puterile sale
Phoebus sporeşte strălucirea
ţinuturilor noastre.

61

l[a] Dacă ceata Pieridelor l-a înzestrat pe cineva
acesta să nu se lase pe seama lipsei de griji a celor din Teos!
Asemenea lirei lui Febus
mă aflu şi eu în mireasma primăverii.
l[b] Aceea în faţa căreia, mai presus de orice fecioară, mă supun,
mă poate hrăni cu viaţă sau cu dezgustul morţii,
însă buna cuviinţă lăuntrică
ea o preţuieşte cel mai mult.
l[c] Pustietatea iernii şi-a găsit un sfîrşit,;
Se bucură în străfundurile lor de izbucnirea florilor
Cei care o cunosc pe Cypris,
şi care o slăvesc.
l[d] Niciodată nu am fost atît de plin de curaj, pe Jupiter,
datorită, cred, speranţei de iubire; necontenit
mă hrăneşte viaţa
roditoare şi o speranţă potrivită.
2[a] Pe mine, cu zîmbetul, mă îndrumă
un fir feciorelnic;
de aceea, acuma viermele
tristeţii mă împunge,
5 durerea mă alungă,
fiorul mă doboară.
2[b] Pe aceea căreia atîta strălucire,
o iubire minunată,
şi o rodnică dărnicie,
mereu şi pretutindeni,
5 îi surîd din plin,
pe ea o doresc eu în cele din urmă.
3 Să nu se mire nimeni de nobleţea
unei asemenea conducătoare
care, prin puterea cuvîntului,
m-a făcut mai învăţat decît înainte,
5 picurînd dărnicie.

4" O, tu, frumuseţe
mai presus decît chipul
frumosului Avesalom,
şi nu astfel (alcătuită)
5 încît să fii
muritoare,
4[b] Numai mie,
fecioară, să nu mi te arăţi
potrivnică!
Te rog (să ajungem la) un sfîrşit,
5 aşa încît să mă uşurez
de deznădejde.
5 Aştept cu nerăbdare o veste de la tine:
Alungă durerea ce-o simt,
tu, podoabă a strălucirii pămîntene,
o, tu, sfioasă fiică a lui Tindar!
6[a] Apolo a fost încătuşat printr-o minune,
cînd şi-a întors privirile către fiica lui Peneu;
tot astfel iubirea mea a rămas îmbibată,
cu toate că vechiul vas a fost aruncat.
6[b] Ea devine asemenea unui magnet;
o fecioară desăvîrşită, ca prin minune,
printr-o atracţie mereu înnoită mă subjugă
îndreptîndu-şi farmecul către mine.
6[C] Sunt povestite mereu
faptele nemaipomenite ale fiului lui Priam,
care a fost un ostaş strălucit;
sărbătorile mele, în schimb, au căzut în paragină.
7 De-aş fi înfloritor, singurătatea
nu mi-ar aduce nici o mîhnire ;
totuşi, mintea mea se înspăimîntă mai mult
decît de o simplă amînare a Dionei.
5 Ce să fac ?
8[a] O, îndurare,
să dăruieşti
mîngîiere unui suflet bolnav,
averea mea,
5 tu, floare a iubirii,
înzestrată cu atîta vioiciune !

8b Ceartă între îndrăgostiţi,
oferă-te, după cum doreşti,
unei laude pe placul tău.
Nimic nu-ţi este deopotrivă,
tu, aleasă păzitoare
a unei bucurii arzătoare.
9a Cînd te-am văzut prima dată,
m-am pîrjolit cu totul;
de-atunci geamătul meu
durează neîntrerupt!
Alungă cu blîndeţe
ceea ce mi-ai pricinuit cu asprime!
9b Aceasta este o soartă groaznică,
nici moartea nu-i mai cruntă.
Oare zarul vieţii mele
a căzut într-o poziţie norocoasă ?
Cea pe care o asemuiesc soarelui
îl respinge pe adorator!
De ea, cu inima înflăcărată,
mă văd înlănţuit;
cînd la cheremul ei mă schimb cu totul
şi mă potrivesc voinţei sale,
atunci mă socot fericit.
lla Una mai drăgălaşă,
una mai suavă
nu vreau să găsesc,
decît aceea pe care am ales-o,
dacă dreptului meu
îi ajută să se întărească.
11b Iubesc
şi doresc
darurile unui cuvînt al său
mai mult
decît dacă aş stăpîni
puterea plăcută
şi coroana (imperială a) lumii.
13a Mai întîi trebuie slăvit
rîsul strălucitor
prin care mi-a fost sortit
un Jupiter prielnic.

13[b] Dacă nu se va întîmpla
ca ea să vrea să mă iubească,
aş ruga-o cu smerenie ca, şi aceasta este cu putinţă,
cel puţin să mă suporte.
13[C] Dar dacă tu, Vrajbă,
ne pui să ne înfruntăm, după obiceiul tău,
atunci voi schimba începutul
cîntului meu de slavă.
14 Aşadar, tu, care eşti mai strălucitoare ca o stea,
întoarceţi faţa spre mine, dacă vrei să mai trăiesc!
Căci florile, cum se vede, ies la lumină;
dă-mi mîngîiere prin consimţamîntul tău
5 şi îngăduie-mi jocurile (iubirii).

62

1 Cînd torţa de cristal
a Dianei răsare pe înserate
şi se aprinde de la lumina
înfocată a fratelui său,
5 atunci suava boare a zefirului
risipeşte cu răsuflarea ei
toţi norii de pe cer;
astfel, puterea coardelor
mîngîie sufletele
10 şi înnoieşte
inima, care se înclină
în faţa dovezilor de iubire.
2 Sclipirea voioasă a Luceafărului
dăruieşte o plăcută
umezeală
de rouă adormitoare
5 neamului omenesc.
3 O, cît de încîntător este leacul somnului
care linişteşte furtunile grijilor şi ale durerii!
Cînd se strecoară prin porii deschişi ai ochilor,
el însuşi devine asemenea bucuriei dulcei iubiri.

4 Morfeu tîrăşte
în suflet vîntul
aplecînd holdele coapte,
murmurul rîurilor deasupra nisipului curat,
5 mişcările rotite ale morilor,
care fură în somn lumina ochilor.
5 în urma suavelor îndeletniciri ale Venerei,
substanţa creierului oboseşte.
De aceea se înceţoşează ca de ceva nou şi uimitor
privirile plutind pe luntrea pleoapelor.
5 Hei, cît de plăcută este trecerea de la iubire la somn,
însă mult mai dulce este revenirea la iubire!
6 Dintr-un pîntece binedispus se înalţă un abur
care umezeşte cele trei cămăruţe ale capului;
acesta împăienjeneşte ochii
care clipesc şovăind spre somn
5 şi umple cu negura sa
pleoapele, aşa încît privirea să nu poată rătăci mai departe.
Astfel leagă ochii puterile însufleţite
care sunt socotite mai degrabă drept slujnice.
7 Sub frunzişul plăcut al unui arbore,
în timp ce privighetoarea plînge jelindu-se,
este încîntător să te odihneşti,
dar mai încîntător să te hîrjoneşti
5 în iarbă
cu o fată
frumoasă.
Dacă mireasma
feluritelor flori
io adie,
dacă trandafirul
ne oferă culcuş,
atunci hrana somnului,
după istovitoarele îndeletniciri ale Venerei,
15 o primim cu bucurie,
cînd este picurată în membrele obosite.
8 O, cît de des
se preschimbă sufletul
sfîşiat al unui îndrăgostit!
Aşa cum o luntre rătăcitoare pe mare,
5 cînd este lipsită de ancoră,
este bătută de valuri între speranţă şi teamă,
tot aşa de îndoielnică este şi slujba Venerei.

65

1 în ce chip, mişcîndu-se, timpurile se rostogolesc,
aşa şi eu, bizuindu-mă pe aceeaşi cadenţă, izbesc în ţimbale.
2[a] Fie că Philogeus
zăboveşte în străfunduri,
fie că Euricteus
se observă cum se înroşeşte, cu obişnuitele seminţe ale primăverii,
5 ori cînd sclipitorul Acteon se umple de lumina verii,
sau cînd Lampas, strălucind, se îmbogăţeşte cu belşugul toamnei,
mîntuirea eu mi-o datoresc întotdeauna unei singure zeităţi.
2[b] Abia zărită în treacăt,
Basythea a început (
ceea ce îndelung aşteptata
Euryale a dus la capăt rîzînd.
5 Doar Euphrosyne, potrivnică despărţirii, să-mi fie sprijinitoare,
mie, căruia Dione, goală, i-a zîmbit cu dulceaţă printr-o anumită (femeie)!
Căci schimbătorul de nume a cîntat cîntecul pe care 1-a făgăduit.
3[a] Cypris cu barbă
să se bucure de faptul secret
printr-un revigorat
zbucium al maturităţii!
5 Fecioara care de multă vreme
imită comportamentul unei femei
nu dezamăgeşte nici ca fecioară
experimentată în treburile Venerei.
Cu un nume cast să înveşmînteze
10 ofranda adusă Venerei,
avînd grijă să nu clocotească în urechile lumii
zvonul despre lucrul săvîrşit.
Deşi dezvirginată,
ea nu s-a îngrozit, de vreme ce a reînnoit o înfruntare naturală.
3[b] Fii sprijin, Paris,
al întrecerilor Venerei!
Bucură-te, Venus,
de îmbrăţişările lui Adonis !
5 Mirt indian voi închina
la sfintele lăcaşuri de pe muntele Citeron,
mărturie voi aduce cătuşele
situaţiei mele.
Mai liber decît nemişcatul zeu din Delos,
10 nu sunt mai prejos decît gloata (de credincioşi).

Speranţa mi-a îmboldit osteneala, atîta timp cit
mă bucur de un nobil tovarăş de culcuş,
şi nu este îngăduit nici un «poate !»;
căci mi-am făcut slujba dincoace de încuietoarea feciorelnicei porţi.
4[a] Nu aş păli (de ruşine) decît dacă fecioara, admirabilă în vechea ei
frumuseţe, nu ar fi mulţumită de mine.
4[b] Nu m-aş ofili decît dacă ea nu m-ar îmboldi, cu speranţă, spre iubire,
înnegurată de teamă.
5[a] A pierde un asemenea lucru superb, o dată cunoscut, mă duce
la moarte : căci am implorat-o pe ea,
5[b] Cea căreia i-am dăruit, unul după altul, neîntrerupt, caste, dulci,
suave sărutări.
6" Prin ea sorb din pocalul vieţii
ea este pentru mine o dulce splendoare,
6[b] Ea, care este slăvită de mine îndeajuns
pentru multe din veacurile ce vor veni.
într-un chip destul de temeinic
am preamărit-o;
7[b] Se sfîrşeşte chinul în chip miraculos,
îndată ce o îmbrăţişez.
8[a] Ea, darul generos al bucuriei,
pe drept rîvnit,
8[b] Ea, prin purtări şi prin înfăţişare,
atît de împodobită,
Distinsă prin floricica ei
şi prin zestrea farmecului său,
9[b] Fericească-mă cu semnele
dulcei iubiri!
10[a] Să ţii minte şi să păstrezi în inimă,
faptul că a mea Minervă,
cînd înţeleaptă, cînd furioasă,
cu multe chipuri, mi te vesteşte în cîntec;
5 psalmodiind în proză, în vers, în satiră şi în rime,
despre tine răsună în întreaga lume savanta cîntare.

UE UKAUUS1B
10[b] Dacă înduioşează pe cineva ceea ce mă chinuie pe mine,
fie el îndrăgostit sau, dimpotrivă, iubit,
acela trebuie, cu o inimă binevoitoare,
să se roage, să dorească, să implore ca iubirea mea să dăinuiască,
5 iar eu, răsplătindu-1 la rîndul meu, nu mă voi face vinovat
de nici o ticăloşie,
aşa încît, cuiva întemeiat pe o asemenea înţelegere să-i fie dăruit
un an jubiliar!

67

Cînd din puhoiul începuturilor
zeii au scos
înfăţişarea lucrurilor
iar Natura, în înţelepciunea ei,
a desfăşurat
şi a ţesut
alcătuirea lumii,
ea a prefigurat deja,
ceea ce urma
să se plăsmuiască (în viitor).
io
l[b]

10

Punînd în mişcare cauzele
maşinăriei lumii,
ea se gîndea deja de multă vreme
la iubita mea,
pe care a şlefuit-o mai îndelung
şi a înzestrat-o
cu mai mult farmec,
conferindu-i (orice) favoare
(şi făcînd din ea) răsplata
(propriei sale) munci.
2[a] La ea, mai mult decît la celelalte (fiinţe)
din întreaga creatură,
străluceşte iscusinţa Naturii.
Atîtea însuşiri
5 n-a mai dăruit nimănui,
iar pe ea a înălţat-o
deasupra tuturor celorlalte (fiinţe).
2[b] Şi, atît de avară
în a împărţi fiecărei copile
cîte puţin din fiecare (însuşire),
de această dată, plină de zel, (Natura)
5 a risipit mai din belşug
şi mai fără zgîrcenie,
micile daruri ale frumuseţii.

<_HNliiL.li Ufc UKAUOSTE
93
3[a] Prin bunăvoinţa Naturii
deplin împodobită,
fruntea ei de zăpadă,
nebrăzdată de nici un rid,
5 întrece frumuseţea crinului.
Gemene arcuiri
îi despart sprîncenele.
3[b] Atrage spre sine privirile
tuturor îndrăgostiţilor,
făgăduind mîngîiere
prin a rîsului său sfioasă
5 zburdălnicie.
Asemenea luminii stelare
strălucesc ochii ei puri.
4[a] Din colţurile fiecărui
ochi,
măsurat pe o balanţă
potrivită,
5 vîrful nasului
se ridică cu graţie
şi cu o anumită discreţie,
dar nu se înalţă prea mult
şi nu se avîntă
10 în mod excesiv.
4" Ea atrage prin dulci cuvinte
şi prin sărutări,
prin buzele mici
frămîntîndu-se cu reţinere;
5 din gura sa trandafirie
se răspîndeşte o mireasmă de nectar.
Părînd ca de fildeş,
se arată şirul dinţilor,
asemenea albului nepătat
io al zăpezilor.
5[a] Rivalizează cu zăpada, în strălucirea lor stinsă,
pieptul, bărbia, gîtul, obrajii;
dar, pentru ca nu cumva de prea multă strălucire,
acestea să apară palide,
5 chibzuita Natură
îndulceşte albul strălucitor
logodind trandafirul cu crinul,
aşa încît din aceştia să purceadă un mai potrivit
şi mai gingaş
10 amestec.

5[b] Pe mine însumi mă răpeşte mie Coronis,
copleşită de darurile
şi nurii Graţiilor;
căci Natura, care hrăneşte
5 cea mai dulce rătăcire,
cînd a înfăţişat-o tuturor
neamurilor spre a o admira,
prin surîsul ei blînd a întins
plasele
Venerei.
{Petru din Blois)

68

1 în timp ce Mercur străluceşte, palida stea a lui Saturn
este urmărită de Apolo, care deschide cale surîsului lui Jupiter;
se întoarce din surghiun primăvara, cu pletele aprinse.
2 în cîntecul păsărilor
care cîntă cu desfătare,
codrul este străbătut de lină mîngîiere,
şi îşi redobîndeşte frunzişul;
5 măceşii înverzesc şi se acoperă cu flori
sclipitoare,
indicînd-o
pe Venus, deoarece spinul înţeapă iar floarea dezmiardă.
3 Mama Venus, celor supuşi iubirii,
dulci
recompense,
cu mare belşug,
se desfată a le oferi.
4 Boarea suavă a Zefirului
suflînd dinspre apus,
este prielnică astrului lui Jupiter
cu sprintenă îndrăzneală, împingîndu-1
5 pe Aquilon înapoi în temniţa sa,
împotriva voinţei lui Eol;
astfel, şi celelalte
vînturi îngheţate se împrăştie îndată.
Căldura se reîntoarce în văzduh,
10 pe cînd negura norilor se risipeşte, căci Soarele stă sub semnul Taurului.

Tot astfel, speranţă a celui fericit, suflarea parfumată a unei guri gingaşe,
cînd îşi pune sărutul,
risipeşte norii tuturor
grijilor; însă a le răpune
nu poate, afară dacă se petrece tămăduitoarea întîlnire a tainicului duel.
Fericită e ora acestui duel,
căruia îi este dat să unească nectarul cu mierea!
Ce fericită unire,
prin a cărei dulce licoare
sunt potolite simţurile şi ochii.

69

1 Vara spre exil
iată, se îndreaptă,
codru-i văduvit
de veselul cînt al păsărilor,
5 păleşte verdeaţa frunzelor,
cîmpul rămîne fără flori.
S-a uscat
ceea ce a fost în floare,
căci năprasnica putere a frigului a despuiat
io vesela podoabă
a codrului
şi a înspăimîntat
văzduhul prin tăcere,
cînd în surghiun
15 a alungat păsările.
2 Dar iubirea
care hrăneşte
căldura, nu a putut micşora deloc puterea frigului,
ci mai degrabă ea doreşte
5 să refacă ceea ce stricase încremenirea iernii; amarnic
mă chinui,
mor
de rana cu care mă fălesc.
Vai, dacă ar vrea
io să mă vindece
cu un singur sărut,
ea, care se bucură să-mi rănească
inima cu o fericită săgeată.

Zvăpăiată, cu un tandru surîs,
atrage-asupra ei toate privirile.
Buzele
ca de Venera,
umflîndu-se
- dar cu măsură -, dau o iluzie
atît de dulce,
atunci cînd, prin sărutări,
picură dulceaţa fagurelui de miere,
io încît ajung să tăgăduiesc că am fost muritor vreodată.
Fruntea ei senină, curată ca neaua,
lumina aurită a ochilor ei,
pletele roşcate,
mîinile mai albe ca floarea de crin
mă adîncesc în suspine.
Rîd
atunci cînd văd
că la ea totul este atît de elegant,
atît de regal,
atît de suav
şi atît de dulce.
(Petrus din Blois)

70

în vremea plină de flori a verii,
aşezat sub un arbore umbros,
în timp ce păsările cîntau în codru,
iar răcoarea serii susura,
mă bucuram de scumpele cuvinte ale Thisbei mele,
vorbind cu ea despre plăcutul negoţ al Venerei.
Chipul ei,
statura, portul,
o fac să strălucească
mai presus decît alte copile,
precum soarele între stele.
O, ar putea oare
argumentarea mea
să o facă să se învoiască să mă facă fericit prin prezenţa ei ?
Nu-mi mai rămîne nimic altceva,
decît să dezvălui, pe larg, flacăra tainică din sufletul meu.
Fortuna-i ajută-ntru totul pe cei îndrăzneţi.
Cu-aceste cuvinte-aşadar aş începe :

4[a] "De multă vreme în inimă
hrănesc o tainică flacără,
care îşi răspîndeşte cu o tărie ciudată
puterile în întregul meu corp.
4[b] Dacă ai vrea să o simţi,
tu singură ai putea să o stingi,
viaţa mea pe jumătate moartă
legînd-o (de a ta) printr-un contract fericit."
4[C] "Speranţa de a fi iubit este îndoielnică,
fie că este împărtăşită sau nu.
Cel care iubeşte trebuie
să fie statornic în virtute.
5[a] Mai mult decît celelalte virtuţi, răbdarea
este o slujitoare a iubirii.
5[b] Dar şi focul care te pătrunde în adîncul inimii
îl poate stinge o altă flacără !
5[C] Iubirea mea nu e cuprinsă
de bucurii furişate şi nici plăpînde."
6[a] "Focul care mă chinuie
ba, mai mult, cu care mă fălesc,
este un foc nevăzut.
6[b] Dacă nu e stins
de cea care 1-a aprins,
el rămîne de nestins.
7[a] Stă deci în puterea ta,
să mă faci să mor sau să trăiesc."
7[b] "La ce bun, pentru un lucru nesigur,
să-ţi pui în primejdie viaţa ?
8[a] Şi tata, şi mama
şi fratele meu, fiecare, de patru ori
pe zi mă dojenesc din pricina ta,
8[b] Şi, trimiţînd slugi bătrîne prin încăperi
şi tineri pe la ferestre,
ne pîndesc neîntrerupt.

9 De acest Argus cu o sută de ochi
mă îngrozesc mai mult decît de spînzurătoare.
10 Se cuvine-aşadar
ca un bărbat mărinimos
să ocolească orice indiciu
prin care o şoaptă
5 răuvoitoare s-ar răspîndi printre oameni."
ll[a] "Te temi în zadar!
Taina noastră este aşa de adîncă,
încît nu mă tem nici măcar de Vulcan,
cu viclenele lui plase.
ll[b] După obiceiul lui Stilbon
cu rouă rîului Lethe
pe Argus într-un somn adînc
îl voi împinge, iar cei o sută de ochi se vor închide."
12[a] "Pe balanţa nehotărîtă a inimii mele
se leagănă înfruntîndu-se
iubirea înfocată şi sfiala.
12[b] Dar aleg ceea ce văd :
îmi pun grumazul sub jug,
mă aşez însă sub un jug atît de plăcut."
13 "Nu denumeşti cum se cuvine
tainicul jug al Venerei,
căci nimic nu este mai liber,
nimic mai dulce şi nimic mai bun.
14[a] O, cît de dulci
sunt aceste bucurii!
înşelăciunile Venerei sunt legiuite.
14[b] Grăbeşte-te aşadar
către aceste ofrande!
Darurile prea tîrziu dăruite sunt lipsite de preţ."
15 "Preascumpule!
întreagă, ţie mă supun."

2[b]

71

în carul său de aur, Febus
străbate înaltul cerului
şi cu o strălucire trandafirie
îşi poleieşte razele.
Prea frumoasa Cibele,
cu faţa ei înfloritoare,
oferă celui născut din Semele
o floare, Febus fiindu-i prielnic.
Cu ajutorul
suavelor adieri
codrul răsună
de trilul melodios al păsărilor.
Filomela îşi reînnoieşte
jalea pricinuită de Tereu,
îmbinîndu-şi cîntarea
cu cîntecele mierlei.
3[a] Iată cum hora
veselă a Dionei
răsună înfocată de cîntecele lor.
3[b] Şi iată cum Dione,
prin înfruntările jocului,
despovărează sau chinuie inimile supuşilor ei.
4[a] Chiar şi pe mine (Dione) mă fură somnului
şi mă sileşte să veghez în amărăciune.
4[b] Port (înfipte) în mine săgeţile de aur ale lui Cupidon
care mistuie inimile cu un foc neîndurător.
5[a] De ceea ce îmi este dat
mă tem,
iar ceea ce îmi este refuzat
doresc
5 cu neînduplecare.

5[b] Pe fata care îmi cedează
o ocolesc,
iar cea care nu mi se supune
mă atrage,
5 şi sunt cu adevărat
fericit, fie că pier din pricina ei,
fie că, prin ea, mă înalţ.
6 Fug de cea care mă doreşte,
dar o doresc pe cea care fuge de mine.
Cu cît mă împotrivesc mai mult faţă de ceea ce ar trebui să fac,
cu atît mă las tîrît spre ceea ce-mi este interzis;
5 cu cît îmi este mai mult îngăduit ceea ce nu-mi place,
cu atît îmi place mai mult ceea ce nu-mi este îngăduit.
T O, cît de temute
sunt legile Dionei!
O, cît ar trebui să fugim
de tainicele ei otrăvuri!
5 Ea este puternică prin viclenie
şi-i plină de şiretlicuri.
7[b] Pricepîndu-se să-i pedepsească,
în izbucnirile sale de furie,
pe cei pe care-i sileşte
să înfrunte amărăciunile iubirii,
5 ea este plină de invidie
mistuitoare şi de ură!
8[a] De aici teama
care mă copleşeşte,
de aici lacrimile
care mi se revarsă pe faţă,
8[b] De aici îmi vine paloarea
pe chip,
fiindcă sunt înşelat
în iubire.

72

1[a] Mulţumesc Venerei,
care, cu un surîs
plin de făgăduinţe,
mi-a dăruit
o victorie atît de dulce
şi de dorită
asupra unei fecioare.
1[b] Atîta vreme ne-am războit,
dar n-am putut
să mă bucur de această răsplată;
acuma însă mă simt ,
pe deplin fericit
(şi simt) că se înseninează
chipul Dionei.
2[a] Prin înfăţişare, prin vorba ei,
prin mîngîiere, prin sărutări,
fata mi-a dăruit bucuria deplină;
dar încă-i mai lipsea
ultima treaptă
şi cea mai bună
iubirii mele.
De nu voi păşi această treaptă,
toate celelalte
io daruri ale ei nu sunt
decît o hrană
pentru pofta mea nebună.
2[b] Către ţintă mă grăbesc.
Totuşi, cu lacrimi înduioşătoare,
fetiţa mea mă chinuie,
căci nu se poate hotărî
să deschidă
zăvoarele
sfielii,
îi beau lacrimile
dulci atunci cînd plînge ;
şi astfel, cu cît mă îmbăt mai mult,
cu atît sorb mai multă
înfocare.

3[a] Scăldate în lacrimi,
sărutările au mai multă savoare,
prin farmece lăuntrice
ele ademenesc sufletul cu mai multă tărie.
Sunt astfel înrobit şi mai tare
iar puterea flăcării se reaprinde
mai violent,
însă durerea Coronei
izbucneşte prin şuvoaie
de suspine,
şi nu se lasă domolită
prin rugăminţi.
3[b] Adaug rugăciuni peste rugăciuni
şi sărutări peste sărutări;
ea însă varsă lacrimi peste lacrimi,
reproşuri peste vorbe de mustrare,
şi mă priveşte cu un ochi
cînd duşmănos,
cînd aproape rugător;
căci pe moment luptă cu îndîrjire
pentru ca mai apoi să implore
şi cu cît rugăminţile ei sunt mai ispititoare,
cu atît ea devine mai surdă
la rugăminţile mele.
4[a] Sporindu-mi îndrăzneala, folosesc violenţa.
Ea se dezlănţuie cu unghii ascuţite
mă trage de păr,
respinge atacul
cu vigoare,
se ghemuieşte
şi-şi strînge
genunchii,
pentru ca să nu-i fie deschisă
io poarta sfielii.
4[b] Dar eu mă războiesc pînă la capăt
şi-mi duc la triumf planul.
Prin îmbrăţişări
strîng încleştarea,
braţele
ei i le înlănţuiesc,
cu sărutări apăsate
o năpădesc;
şi astfel se descuie
io cetatea regală a Dionei.

5ª Faptul acesta ne place amîndurora,
iar iubita mea, mai îmblînzită acum,
mă ceartă mai puţin,
dîndu-mi sărutări
5 dulci ca mierea.
5b Şi surîzînd cu pleoapele
tremurătoare şi pe jumătate închise,
ca şi cum, cu un suspin
temător,
5 ar fi aţipit.

73

1ª Din închisoarea încuiată
şi ferecată a lui Cronos primăvara iese
descătuşată de surîsul lui Jupiter,
şi îşi dezvăluie chipul.
1b Apolo cel cu plete aprinse
limpezeşte cerul
şi dăruieşte rodnicie tuturor vieţuitoarelor
prin boarea lui (fierbinte).
2ª Pe pajiştea îmbrăcată în purpura florilor
primăvara este deplin stăpînă,
din splendoarea argintului
sclipitor renăscută.
2b Flora a îmbrăcat-o într-o mantie
înmiresmată pe Rea,
care îşi răsfaţă frumuseţea
surîzătoare şi înfloritoare.
3ª Reîntineresc sub mîngîierile primăverii
cimbrişorul, trandafirii, crinii.
3b Intră-n joacă filomela,
prigoria şi privighetoarea.
4ª Aceasta îi aţîţă pe satiri
şi dansurile Driadelor,
şi le aţîţă pe Napee
cu ardori renăscute.

4>> Cupidon este şi el stîrnit,
iubirea se reînnoieşte,
eu însumi mă simt tulburat,
(acest avînt) mă răpeşte mie însumi.
5 Hrănesc un foc ascuns,
iubesc, dar nu după placul meu,
căci împotriva voinţei mele
rîvnesc ceea ce nu-mi este îngăduit.
5 Meritele cîştigate după cuviinţă, prin jertfele (castităţii),
Venus le nimiceşte,
mă împinge spre pierzare,
pe mine, care mă închipuiam lăsat la vatră.
6[a] Dacă vreun îndrăgostit ar putea, prin chiar faptul iubirii,
să merite a fi iubit,
atunci Amor ar putea consimţi să mă vindece, îngăduindu-mi să fiu fericit.
6[b] Cu cît întrezăresc leacuri mai uşoare, pe care le-aş putea procura,
cu atît mă prind mai mult în tînguiri zadarnice, fără să găsesc uşurare.
7[a] Pierirea mă ameninţă, căci focul meu este covîrşitor,
iar moartea îmi strînge oasele pînă Ia măduvă.
7[b] Ceea ce dă pe faţă carnea mea şubredă,
tocmai acest fapt îl şi rîvneşte ea, pînă la nimicire.
8[a] Cînd resimt suferinţele acestea, cele mai rele dintre toate suferinţele,
cu inima rănită, plină de turbare,
mă străduiesc să izgonesc sîmburii iubirii.
8[b] însă Venus foloseşte şiretlicuri făţarnice
atunci cînd acoperă atît de bine suferinţele cu desfătări
şi-adună totul la sine cu gheare ascuţite.
Ascultă, Cypris, fii îndurătoare la sfirşitul bătăliei,
şi, întrucît suntem înfrînţi, depune armele !
Pentru cei pentru care eşti Venus, fii şi Dione!

74

1 Voios se reîntoarce
concerul păsărilor,
vesela primăvară înaintează
- bucură-se tineretul -,
5 aducînd noi bucurii.
Acum totul devine din nou verde,
Febus se înseninează,
răspîndind o mireasmă uşoară;
într-o nouă înflorire
io Flora îşi reînnoieşte chipul.
2 Surîsul lui Jupiter izgoneşte
încremenirea iernii,
mai sus se înalţă
crugul verii,
5 prin bunăvoinţa soarelui
care, o dată dobîndită cununa biruinţei,
îşi regăseşte căldura.
Astfel, după pilda anotimpului,
Venus reaprinde patima
10 în inima noastră.
3 Driadele se bucură de vară
la poalele unei coline umbroase,
Oreadele înaintează
într-un falnic alai,
5 ceata Satirilor
cîntă din ţiteră dansînd cu veselie
prin încîntătoarea vale de la Tempe.
Hîrjonindu-se cu ei, li se alătură în cîntec
privighetoarea, reamintindu-şi
io de bucuriile primăverii.
4 Vara, atît de aşteptată,
se reîntoarce din surghiun,
cu sînul zugrăvit,
surîde împurpurata Glie;
5 cu un suav ţîrîit,
greierul se desfată
în locuinţa sa,
în vreme ce codrul este mîndru
de cîntările exuberante
10 şi de susurul cu mii de glasuri.

5 Să aplaudăm aşadar
reînnoirea lucrurilor!
Fericit acela care este iubit,
văzîndu-şi dorinţa împlinită,
5 mulţumit de darul Venerei,
al cărei altar este înmiresmat
de fragede flori!
Nefericit, dimpotivă,
acela care, deşi a dobîndit cununa biruinţei,
io se frămîntă fără speranţă!

75

1 Să părăsim studiile,
- este plăcut să fii nechibzuit -
şi să culegem fructele dulci
ale suavei tinereţi!
5 I se cuvine bătrîneţii
să se îngrijească de treburi serioase.
Refr. Zboară iute vîrsta
hărăzită studiului,
ne îndeamnă să ne desfătăm
zglobia tinereţe.
2 Primăvara vieţii se scurge,
se grăbeşte iarna vîrstei noastre,
viaţa suferă stricăciuni,
grijile macină trupul.
5 Sîngele se usucă, inima amorţeşte,
bucuriile se micşorează,
deja ne înspăimîntă bătrîneţea
cu şiragul ei de boli.
Refr. Zboară iute vîrsta
hărăzită studiului,
ne îndeamnă să ne desfătăm
zglobia tinereţe.
3 Să îi imităm pe zei!
- iată un gînd demn de laudă -,
iar gingăşiile iubirii
le prindem deja în plasele noastre.
5 Să ne supunem dorinţelor noastre !
Acesta este obiceiul zeilor.

Să coborîm spre pieţe,
unde dansează copilele!
Refr. Zboară iute vîrsta
hărăzită studiului,
ne îndeamnă să ne desfătăm
zglobia tinereţe.
Acolo ni se arată din belşug
ceva ce-ncîntă privirea,
acolo strălucesc în mişcare
membrele lor zglobii.
Cînd copilele în dans
se zbenguiesc cu gesturi graţioase,
eu încremenesc cu ochii ţintă şi, privindu-le,
ele pe mine mă răpesc mie însumi.
Refr. Zboară iute vîrsta
hărăzită studiului,
ne îndeamnă să ne desfătăm
zglobia tinereţe.

76

1 Cînd mă-ntorceam de la circiumă, întărîtat de vin,
M-am oprit o vreme lîngă templul Venerei.
Umblam singur, eram bine înţolit,
şi purtam o pungă plină pe partea stîngă.
2 Porţile binecuvîntatului templu erau bine păzite;
nu puteam pătrunde, cum aş fi dorit.
Dinlăuntru se auzea sunetul unei dulci melodii,
aş fi crezut mai degrabă că erau sirene.
3 M-am odihnit o clipă alături de paznica porţii:
era o femeie aleasă, frumoasă şi cu statura graţioasă,
care a vorbit cu mine în cuvinte fireşti.
în cele din urmă mi-am împlinit dorinţa de a intra.
4 Poftit să mă aşez în odaia de la intrare,
am fost astfel întrebat de acea fecioară :
"De unde vii, tinere, ce te-ai oprit aici?
Şi spune dacă ai vreo doamnă drept însoţitoare.
5 Să îmi mai spui: Cu ce scop eşti venit ?
Ce vînt te-a împins către aceste ţărmuri?
Spune-mi dacă vii purtat de o nevoie!
Te-a adus nevoia sau tinereţea ta ? "

6 "Iată-mă, sunt rănit şi înlăuntru şi pe dinafară
de săgeata Venerei; din clipa în care m-am născut,
îi port lancea înfiptă în piept. încă nevindecat,
am venit în mare goană, pentru ca să fiu eliberat.
7 Neîncetat te rog, fecioară de trei ori fericită,
ca să-i vesteşti Venerei aceste cuvinte, în chip de solie."
Mişcată de rugăminţile mele, implorată atît de intens,
ea i-a vestit Venerei cuvintele pregătite :
8 "O, divină mîntuitoare a tuturor secretelor,
tu, care eşti suavă şi atotputernică regină a iubirii,
te rog din suflet, grăbeşte-te şi îngrijeşte-te,
cu leacul tău, de un biet tînăr bolnav! "
9 La porunca sfintei Venere am fost condus în camera de primire;
privindu-i înfăţişarea (nobilă) am fost cuprins de o mare spaimă,
în cele din urmă, căzînd în genunchi, am salutat-o,
spunîndu-i: "Slavă ţie, mărită Venus, cît de mult am dorit să te văd ! "
10 "Cine eşti", îmi spuse, "tinere care vorbeşti aşa de plăcut?
Pentru ce ai venit ? Spune! Cum te cheamă ?
Eşti cumva acel tînăr numit Paris,
despre care mi-a vorbit această fată ? De ce eşti bolnav ? "
11 "Preaîndurătoare Venus, făptură fericită,
îmi dau seama că nu cunoşti trecutul şi viitorul;
eu sunt cel mai nefericit, o fiinţă care va pieri curînd,
dar pe care ai putea să o însănătoşeşti prin blinda ta grijă."
12 "Fii bine venit", îmi spuse, "o, iubitul nostru
tînăr, eşti foarte potrivit să te alături obştei noastre.
Dacă plăteşti dinari în monedă de soi,
ţi se va da îngrijire spre deplina vindecare."
13 "Iată, i-am spus, "punga mea-i plină de bani
ţie îţi voi da totul, sfîntă Venus.
Dacă mă vei ajuta ca să fiu pe deplin înseninat,
voi adora pe vecie neamul tău."
14 Amîndoi, mînă în mînă, ne-am îndreptat pe dată
spre un loc unde se aflau mai multe făpturi frumoase.
Toate erau asemănătoare, de acelaşi sex,
cu aceeaşi înfăţişare şi cu aceleaşi veşminte.

15 Cînd m-am apropiat, toate s-au ridicat.
Dîndu-le bineţe, ele mi-au răspuns :
"Bine aţi venit! Doriţi să luaţi loc ? "
Venus a spus : "Altceva dorim să săvîrşim."
16 Făcîndu-le semn tuturor să se retragă repede,
am rămas doar noi doi, într-un loc ferit (de priviri indiscrete).
Odihnindu-ne unul lîngă altul, pe un aşternut frumos împodobit,
am discutat despre multe lucruri, în cuvinte alese.
17 în cele din urmă, mama lui Amor şi-a lepădat veşmintele,
pentru ca să-şi arate trupul, alb precum neaua.
Culcînd-o pe pat, timp de aproape zece ore,
mi-am potolit turbarea unei înfrigurate dureri.
18 Mai tîrziu am trecut ca să ne îmbăiem
într-un bazin din grădină, închinat lui Jupiter.
Mulţumită apei din bazin m-am simţit curăţat
de toate bolile şi pe deplin potolit.
19 Ostenit peste măsură, doborît de baie,
am căzut pradă într-o foame mistuitoare,
întorcîndu-mă către Venus, ca şi cum aş fi fost pierdut,
i-am spus : "Aş vrea să mănînc, dacă este ceva de mîncare."
20 Potîrnichi şi gîşte au fost duse la bucătărie,
o mulţime de zburătoare, cocori şi găini;
pentru plăcintă a fost adusă o baniţă de făină.
După ce toate au fost pregătite, am înfulecat ospăţul cu mare poftă.
21 Trei luni, cred, am fost încurcat cu ea,
cu punga plină, eram un om cu greutate.
Dar acum, părăsind-o pe Venus, am rămas uşurat
de bani şi de haine ; iată-mă un sărăntoc.
22 Să vă îngroziţi, tinerilor, de povestea pe care o auziţi!
Cînd simţiţi înfiptă adînc în voi săgeata Venerei,
amintiţi-vă de mine ! Oriunde vă veţi duce,
veţi putea fi liberi, numai să o vreţi.

77

1 Chiar şi dacă aş vorbi (toate) limbile îngereşti şi omeneşti,
nici în ani de zile n-ar putea fi înfăţişată biruinţa
prin care mă înalţ, pe drept, deasupra tuturor creştinilor,
în pofida invidiei unor potrivnici ticăloşi.
2 Cîntă, deci, limbă, cauzele şi efectul,
păstrează însă învăluit numele doamnei mele,
pentru ca să nu fie răspîndit printre oameni
ceva ce este tainic şi ascuns pentru toată lumea.
3 Mă aflam într-un tufiş încîntător şi înflorit
frămîntînd în inimă aceste gînduri: "Ce-ar trebui să fac ?
Mă îndoiesc dacă să-mi seamăn sămînţa în nisip.
Deşi iubesc podoaba lumii, iată-mă în pragul deznădejdii.
4 Dacă sunt disperat, nimeni nu trebuie să se mire,
căci o bătrînă cotoroanţă împiedică roza
să iubească pe cineva şi să fie iubită;
binevoiască Pluto să o ia la sine ! aceasta-i rugăciunea mea fierbinte."
5 Pe cînd frămîntam în sufletul meu aceste gînduri,
dorind ca săgeata fulgerului să o răpească pe babă,
iată cum, întorcîndu-mi privirile spre frumoasele locuri pe care le părăseam,
ascultă ce-am văzut, ţinîndu-mă pe loc :
16 Am văzut o floare înflorită, floarea florilor,
am văzut roza de mai, mai frumoasă decît toate celelalte,
am văzut o stea strălucitoare, mai luminoasă decît toate,
pentru care mi-am trăit viaţa, îndrăgostit de ea.
Cînd am văzut astfel, ceea ce întotdeauna mi-am dorit,
am fost cuprins de o bucurie de nespus ;
ridicîndu-mă repede, m-am grăbit s-o întîmpin
şi, îndoindu-mi genunchii, am salutat-o cu aceste cuvinte :
"Slăvită fii, preafrumoaso, tu, piatra mea preţioasă,
Slăvită fii, podoabă a fecioarelor, fecioară preamărită,
Slăvită fii, lumină a luminilor, roză a lumii,
Blanziflor şi Elena, nobilă Venus ! "

Atunci mi-a răspuns steaua dimineţii, spunîndu-mi:
"Acela care stăpîneşte peste cele pămînteşti şi peste cele divine,
fâcînd să răsară din iarbă viorelele şi rozele dintre spini,
să-ţi dăruiască bunăstare, faimă şi sănătate ! "
10 I-am spus atunci: "Preascumpo, inima îmi mărturiseşte
că sufletul meu tînjeşte să fie vindecat de tine ;
căci am învăţat cîndva că, după cum se spune,
acela care răneşte, tot el vindecă mai bine."
11 "Săgeţile mele au fost cele ce te-au rănit,
mă întrebi? Eu neg ! Şi totuşi, lăsînd cearta la o parte,
arată-mi rana şi dezvăluie-mi cauzele rănirii,
dacă vrei să te vindec pînă la urmă cu un leac gingaş! "
12 "Ce-ar mai fi de dezvăluit la o rană care este evidentă ?
Cea de-a cincea vară, iată, a trecut, se apropie a şasea,
de cînd te-am văzut la dans, într-o zi de sărbătoare :
pentru toată lumea, tu erai o oglindă şi o fereastră.
13 îndată ce te-am văzut, am şi început să te admir,
spunîndu-mi: «Iată o femeie demnă să fie adorată!
Ea le întrece pe toate fecioarele şi este fără asemănare.
Ce înfăţişare aleasă, ce privire senină! »
14 Chipul tău era strălucitor şi încîntător,
luminos, limpede şi senin, asemenea văzduhului.
De aceea îmi spuneam fără încetare: «Doamne, Dumnezeul meu,
este ea oare Elena, sau poate zeiţa Venus?»
15 Pletele tale de aur se revărsau în chip minunat,
ca un bugăre de zăpadă îţi strălucea grumazul,
pieptul îţi era graţios, îngăduind tuturor să simtă
că răspîndeai un parfum mai presus decît orice mireasmă.
16 Pe faţa ta veselă scăpărau stelele,
dinţii tăi păreau plăsmuiţi din fildeş,
membrele ţi se îmbinau într-un chip de nespus.
Ce să ne mirăm că o asemenea desăvîrşire înrobea orice suflet ?
17 Frumuseţea ta sclipitoare încă de pe atunci m-a înlănţuit,
mi-a preschimbat mintea, sufletul şi inima.
Imediat duhul meu a sperat să-ţi vorbească
dar nu s-a-nvrednicit niciodată să-şi împlinească speranţa.

18 Pe bună dreptate spun deci că sufletul meu e rănit;
iată cît de nemilos mă vitregeşte viaţa.
Cine a fost vreodată sau undeva mai împovărat
decît acela care speră acum ceva şi îşi vede înşelată speranţa ?
19 în tot acest timp am purtat un tainic pumnal înfipt în inimă,
de mii şi mii de ori am suspinat din această pricină,
spunîndu-mi: «Ziditor al lucrurilor, cu ce am păcătuit împotriva ta?»
Căci eu am purtat povara tuturor îndrăgostiţilor.
20 Mi-e cu neputinţă să mai beau, să mănînc sau să dorm,
nu mai sunt în stare să găsesc leac suferinţelor mele.
Hristoase, nu mă lăsa să pier în astfel de chinuri,
înduplecă-te, cu mila ta, şi-ajută-mă în nenorocirea mea!
21 Astfel de chinuri şi multe altele am îndurat
şi nici o alinare nu m-a întărit în suferinţele mele,
în afară de faptul că, fără întrerupere, în nopţi întunecate,
M-am aflat alături de tine în închipuirile mele.
22 Roză, vezi deci cît de tare sunt rănit,
cît de multe şi cît de grele chinuri am suferit pentru tine ?
Dacă aşa vei hotărî, fă să mă vindec,
fâ-mă din nou teafăr şi readus la viaţă!
23 Dacă vei face aşa, mă voi preamări întru tine,
asemenea unui cedru de Liban mă voi înălţa cu vigoare ;
dacă însă, lucru de care nu mă tem, mă voi înşela asupra ta,
voi pătimi naufragiu şi voi fi pus în primejdie."
24 Strălucitoarea roză-mi răspunse: "Multe ai îndurat,
iar ceea ce mi-ai dezvăluit nu-mi era cu totul necunoscut,
însă ceea ce am suferit eu (la rîndul meu) pentru tine nici măcar
n-ai visat vreodată;
eu am pătimit mult mai mult decît ai povestit tu.
25 Renunţ însă să mai povestesc totul cu de-amănuntul
şi prefer să obţin de la tine o anumită despăgubire,
care va fi mai presus de bucurie şi de vindecare
şi care ne va aduce o alinare mai dulce ca mierea.
■6 Să-mi spui deci, tinere, tot ce ai pe suflet,
doreşti oare bani, ca să fii bogat,
sau ai vrea să te împodobeşti cu o piatră preţioasă ?
Căci îţi voi da tot ce-mi ceri, de-mi va fi cu putinţă."

27 "Ce doresc eu nu este nici o piatră preţioasă, nici bani,
ci mai degrabă o hrană mai întremătoare decît toate acestea,
care oferă o rezolvare uşoară lucrurilor imposibile
şi dăruieşte celor mîhniţi o bucurie curată."
28 "Orice ai dori, asemenea lucruri nu le-aş putea şti dinainte;
totuşi voiesc să-ţi îndeplinesc rugăminţile.
Aşadar, caută cu atenţie prin tot ceea ce am
şi, dacă poţi să găseşti ceva ca să-ţi placă, al tău să fie! "
29 Ce-ar mai fi de adăugat? Mi-am prins braţele de gîtul copilei,
i-am dat o mie de sărutări, am primit la rîndul meu o mie,
şi, repetînd fără încetare, i-am spus :
"Fireşte, fireşte, acesta este lucrul după care am suspinat! "
30 Cine nu ştie ce a urmat mai departe ?
Durerea şi suspinele au fost alungate,
Bucuriile paradisului ne copleşesc
şi se mai adaugă şi toate desfătările.
31 Acum bucuria îmbrăţişării este însutită,
Acum se revarsă dorinţa mea şi a doamnei mele,
Acum trofeul îndrăgostiţilor a fost de mine cîştigat,
Acum, în sfîrşit, numele meu este ridicat în slavă.
32 Tot omul care iubeşte să ia aminte la exemplul meu
şi să nu-şi piardă imediat încrederea, chiar dacă-i plin de amărăciune !
Se va ivi odată, fireşte, şi pentru el o zi,
cînd, după suferinţe, va dobîndi mărirea.
33 într-adevăr, din amărăciune se nasc bucuriile,
şi nu fără chinuri se înfăptuiesc lucrurile măreţe;
cei ce au poftă de mierea cea dulce adesea sunt înţepaţi (de albine).
Se cuvine deci să spere mai mult aceia care se amărăsc mai mult.

79

în dogoarea verii,
cînd totul este înflorit,
eram în întregime cuprins de pasiune.
Sub podoaba de frunziş a unui măslin,
toropit de căldură şi de trudă,
mă aflam într-un răgaz prelungit.
Pomul se găsea pe-o pajişte
zugrăvită cu felurite flori,
cu iarbă, o fîntînă într-o aşezare atrăgătoare,
dar şi cu umbră, străbătută de o boare.
Nici Platon nu a zugrăvit cu condeiul său
locuri mai plăcute.
Pe jos susura un izvor cu firişorul vioi,
se adăuga trilul privighetoarei
şi litaniile Naiadelor.
Este-aproape un paradis;
nu există locuri, ştiu sigur,
mai plăcute decît acestea.
în timp ce mă desfăt aici cu mare bucurie
şi mă încîntă să mă veselesc
şi să mă răcoresc de arşiţă,
zăresc o păstoriţă fără asemănare,
de o frumuseţe nemaipomenită,
culegînd mure.
Mă îndrăgostesc imediat de fata văzută,
pe care, după cum socotesc, a plăsmuit-o Venus.
"Vino ! " spun eu, "nu sunt un tîlhar,
nu fur nimic, nu fac nici un rău.
Mă dăruiesc ţie, împreună cu tot ce am,
o, tu, care eşti mai frumoasă decît Flora! "
Ea-mi răspunde în puţine cuvinte :
"Nu sunt deprinsă cu glumele bărbaţilor.
Părinţii mei sunt foarte severi;
mama mea, de o vîrstă mai înaintată,
se supără pentru orice lucru neînsemnat.
Aşa că lasă-mă în pace ! "

81

Strălucirea soarelui a străfulgerat
şi a vestit lumii
că pentru noi a izbucnit
vremea bucuriei.
Primăvara, care se iveşte acum,
dăruind rodnicie pămîntului,
se cuvine să fie întîmpinată
printr-un cîntec plăcut.
Refr. Ceata noastră aşadar
cîntă şi dansează
după o dulce melodie !
După ce-a fugit cu totul
gerul iernii,
văzduhul răsuflă-n tăcere
cu o căldură îmbietoare.
Din cer se coboară
o rouă binefăcătoare,
prin a cărei umezeală
pămîntul primeşte roadă-n străfunduri.
Refr. Ceata noastră aşadar
cîntă şi dansează
după o dulce melodie !
Soarele a fost stins,
dar acum străluceşte din nou ;
frigul a fost puternic,
dar acum e cald din nou;
zăpada care ne acoperise
se topeşte de căldură;
pămîntul, care înainte fusese uscat,
înverzeşte din nou.
Refr. Ceata noastră aşadar
cîntă şi dansează
după o dulce melodie !
Privighetoarea cîntă
cu un glas ciripitor;
ciocîrlia dă bineţe
vremii florilor.
Bătrîna, deşi vîrstnică,
arată o uimitoare poftă de viaţă;

tinerica este plină de neastîmpăr
cînd totul se înviorează.
Refr. Ceata noastră aşadar
cîntă şi dansează
după o dulce melodie !

83

Se înteţeşte suflarea vîntului, iar frunzişul
arborilor se răreşte de puterea frigului;
cîntările codrilor au tăcut.
Acum amorţeşte ardoarea amoroasă a turmelor de vite
care se aprinde doar primăvara;
mereu îndrăgostit eu nu vreau să urmez
perindarea anotimpurilor,
după obiceiul dobitoacelor.
Refr. Ce dulci trofee
ce încîntătoare bucurii
sunt aceste ceasuri alături de a mea Floră!
Nu mă plîng de o slujire prea lungă,
voi fi răsplătit cu o aleasă simbrie,
mă voi bucura de o gingaşă răsplată.
Cînd, cu o mică încruntare grăitoare,
Flora îmi dă bineţe,
în cugetul meu destul de neîncăpător
îmi plăsmuiesc bucurii,
şi chinul mi-1 preschimb în fală.
Refr. Ce dulci trofee
ce încîntătoare bucurii
sunt aceste ceasuri alături de a mea Floră!
O soartă binevoitoare are grijă de mine :
cînd ne jucăm în iatacul cel tainic,
Venus cea plină de noroc îmi este prielnică.
Aşternutul o încălzeşte pe Flora dezbrăcată,
trupul ei gingaş se înfierbîntă,
pieptul cel feciorelnic îi străluceşte,
sînii i se ridică doar puţin,
ca nişte mici umflături.
Refr. Ce dulci trofee
ce încîntătoare bucurii
sunt aceste ceasuri alături de a mea Floră!

Depăşesc starea de om şi mă mîndresc
că mă înalţ şi intru în rîndurile zeilor,
atunci cînd, atingînd sînul ei plăpînd,
mîna mea fericită înaintează
într-o blîndă alunecare şi, trecînd
de ţinutul sînilor,
coboară spre pîntece
cu o lină mîngîiere.
Refr. Ce dulci trofee
ce încîntătoare bucurii
sunt aceste ceasuri alături de a mea Floră!
Mai jos de pieptul ei mic şi delicat
se rotunjesc gingaşele şolduri bine potrivite;
fără să se teamă, trupul ei
nu se împotriveşte uşoarei mîngîieri.
sub cingătoare se ridică
gingaşul ei buric,
puţin mai umflat
decît pîntecelul.
Refr. Ce dulci trofee
ce încîntătoare bucurii
sunt aceste ceasuri alături de a mea Floră!
Dorinţele mi le sporeşte cu o blîndă mîngîiere
părul dintre coapse, care abia mijeşte la fecioară,
ca un puf uşor.
Piciorul fraged, abia acoperit
cu puţină carne,
se arată neted, din tăinuita
îmbinare a vinelor,
răspîndind căldură.
Refr. Ce dulci trofee
ce încîntătoare bucurii
sunt aceste ceasuri alături de a mea Floră!
O, de-ar vedea-o cumva grozavul Jupiter,
mă tem că s-ar aprinde imediat
şi ar recurge din nou la şiretlicuri :
nu cumva, revărsîndu-se ca aurul peste Danae,
să o ameţească cu o ploaie blîndă,
să se apropie de ea ca taurul Europei,
sau să se facă din nou alb
ca lebăda Ledei.
Refr. Ce dulci trofee
ce încîntătoare bucurii
sunt aceste ceasuri alături de a mea Floră!

84

1 Cînd prin tufişurile
pînă deunăzi pustii
s-a aşezat pe deplin vara,
după ce iarna a fost înmormîntată,
5 sub un tei înverzit,
am văzut-o pe Phyllis,
am văzut cum întreaga lume
îi surîdea Phyllidei mele.
Eu sunt gelos cînd văd aceasta,
io Aşa se străduieşte să mă încătuşeze
cu lanţurile ei de fecioară
neobositul vînător de inimi, ochiul,
el însuşi prins în laţ la vederea fetei.
Refr. Vai, mor!
Dar mai dulce decît orice dulceaţă
este această moarte.
Este cu adevărat viaţă pentru un îndrăgostit,
5 atunci cînd moare printr-o astfel de iubire.
2 Cu fruntea senină,
ea iese în grădină
ca o fiică a Dionei,
ca un sol al Venerei.
5 Văzînd-o şi pizmuind-o,
sunt atras într-acolo, împins de speranţă;
zîmbind, aşezîndu-mă,
încerc să o ademenesc să se aşeze şi ea.
însă fetiţa, înfiorată,
io asemenea fremătătorului frunziş,
ca o şcolăriţă în prima zi de şcoală,
încă necoaptă pentru nuia,
se cutremură la orice cuvînt de alint.
Refr. Vai, mor!
Dar mai dulce decît orice dulceaţă
este această moarte.
Este cu adevărat viaţă pentru un îndrăgostit,
5 atunci cînd moare printr-o astfel de iubire.
3 Teama de-a răspunde
o împinge să plîngă.
Mulţumit de vicleşugul său,
uşuraticul Amor trimite în grabă

5 mîna mea către ea
pentru ca să pot păşi
peste pragul
nevinovăţiei.
Fiindcă mă grăbesc, folosesc forţa
10 ca un berbece ameninţînd porţile ;
Totuşi nu o înving, căci cu unghii
ascuţite ea îşi apără meterezele
şi zăvorăşte intrarea.
Refr. Vai, mor!
Dar mai dulce decît orice dulceaţă
este această moarte.
Este cu adevărat viaţă pentru un îndrăgostit,
5 atunci cînd moare printr-o astfel de iubire.
4 Eu însă nu las să-mi scape
băutura de la gură, asemenea lui Tantal!
Totuşi, pentru ca să nu mă lipsească
de întreaga dorinţă,
5 îmi încolăcesc din nou
braţul de gîtul ei,
năvălesc, dărîm
încleştarea coapselor.
Pentru a o dezvirgina pe fecioară
io mă înfig într-însa cu totul,
şi, pentru a pune capăt acestei lupte,
descui pînă la urmă lacătul.
Şi astfel pătrund în cetate.
Refr. Vai, mor!
Dar mai dulce decît orice dulceaţă
este această moarte.
Este cu adevărat viaţă pentru un îndrăgostit,
5 atunci cînd moare printr-o astfel de iubire.
{Petrus din Blois)

85

în vremea dulcei primăveri
sub un arbore înflorit se află
Iuliana cu sora sa.
Dulce iubire!
Refr. Cine stă departe de tine pe o asemenea vreme
este vrednic de milă.

Iată, arborii înfloresc
păsările cîntă duios;
şi de aceea fetele se dezmorţesc.
Dulce iubire!
Refr. Cine stă departe de tine pe o asemenea vreme
este vrednic de milă.
Iată, crinii înfloresc,
iar ceata de fete înalţă
cîntări celui mai presus dintre zei!
Dulce iubire!
Refr. Cine stă departe de tine pe o asemenea vreme
este vrednic de milă.
Dacă aş ţine-o în braţe pe cea pe care o doresc,
în codru, sub frunziş,
aş săruta-o cu bucurie.
Dulce iubire!
Refr. Cine stă departe de tine pe o asemenea vreme
este vrednic de milă.

io

86

Nu o ating
pe cea la care rîvnesc ;
neclintit
mă uit la tine,
te privesc ţintă
şi nu-mi abat
privirile de la tine.
Refr. Pune-mi la încercare, copilă,
bărbăţia:
cea tinerească este mereu
schimbătoare,
doar cea matură
este statornică:
aceasta este folositoare,
îndemînatică,
binevoitoare,
mlădioasă,
duioasă,
modestă,
vioaie,

cuminte,
15 destoinică,
o, Cecilia,
şi-n alte chipuri asemănătoare!
2 După arşiţă
oferă rouă cerului,
după culoarea verde
oferă o floare albă,
5 după alba sclipire,
îşi oferă mireasma
crinii.
Refr. Pune-mi la încercare, copilă,
bărbăţia:
cea tinerească este mereu
schimbătoare,
5 doar cea matură
este statornică:
aceasta este folositoare,
îndemînatică,
binevoitoare,
io mlădioasă,
duioasă,
modestă,
vioaie,
cuminte,
15 destoinică,
o, Cecilia,
şi-n alte chipuri asemănătoare !

88

Amor îi stăpîneşte pe zeii cereşti:
pe Jupiter îl iubeşte Iunona;
domolind sălbaticele talazuri,
el îl subjugă pe Neptun;
Pluton, care stăpîneşte în infern,
este doar de el îmblînzit.
Refr. Spre ogoirea iubirii
mă port feciorelnic cu fecioara;
ar fără să semăn,
păcătuiesc fără nelegiuire.

! Amor îi trage după sine pe cei gingaşi
cu un lanţ delicat,
iar pe cei ţepeni şi ursuzi
îi frînge într-o încovoiere.
Inorogul se lasă prins
în îmbrăţişarea fecioarei.
Refr. Spre ogoirea iubirii
mă port feciorelnic cu fecioara;
ar fără să semăn,
păcătuiesc fără nelegiuire.
Pentru o fată fără seamăn
mă mistui în flăcări
şi în iubirea pentru ea
sporesc zilnic;
soarele e la amiază
şi nici eu nu mă astîmpăr.
Refr. Spre ogoirea iubirii
mă port feciorelnic cu fecioara;
ar fără să semăn,
păcătuiesc fără nelegiuire.
Mai plăcut decît orice
este jocul cu copila,
iar inima ei
este lipsită de orice venin;
sărutările pe care mi le oferă
sunt mai dulci decît mierea.
Refr. Spre ogoirea iubirii
mă port feciorelnic cu fecioara;
ar fără să semăn,
păcătuiesc fără nelegiuire.
Mă joc cu Cecilia;
nu vă temeţi de nimic!
Sunt ca şi un paznic
al vîrstei ei fragede,
ca să nu se ofilească
crinii neprihănirii sale.
Refr. Spre ogoirea iubirii
mă port feciorelnic cu fecioara;
ar fără să semăn,
păcătuiesc fără nelegiuire.

Ea-i o floare; a rupe o floare
nu-i o treabă fără riscuri.
Eu las strugurii să crească
pînă sunt copţi;
speranţa mă face să trăiesc
bucuros de ce va fi.
Refr. Spre ogoirea iubirii
mă port feciorelnic cu fecioara;
ar fără să semăn,
păcătuiesc fără nelegiuire.
Feciorelnic eu însumi între fecioare
mă îngrozesc de femeile stricate
şi pe tîrfe le urăsc
deopotrivă ca şi pe cele măritate ;
căci cu astfel de femei
desfătarea-i ruşinoasă.
Refr. Spre ogoirea iubirii
mă port feciorelnic cu fecioara;
ar fără să semăn,
păcătuiesc fără nelegiuire.
Ceea ce fac ceilalţi,
copilă, să facem şi noi,
să ne îndemnăm spre jocul
care ni se cuvine;
amîndoi suntem gingaşi,
să ne jucăm deci cu gingăşie !
Refr. Spre ogoirea iubirii
mă port feciorelnic cu fecioara;
ar fără să semăn,
păcătuiesc fără nelegiuire.
Vreau doar să mă joc,
adică : să te privesc,
să-ţi vorbesc, să te-ating
şi-n cele din urmă să te sărut;
de-a cincea treaptă, care înseamnă a face,
nu trebuie să te temi.
Refr. Spre ogoirea iubirii
mă port feciorelnic cu fecioara;
ar fără să semăn,
păcătuiesc fără nelegiuire.

88a

1 Cînd Jupiter şi Mercur
s-au întîlnit în Zodia Gemenilor
şi în Balanţă Venus
1-a atins pe Marte,
5 s-a născut Cecilia,
Taurul fiind deja la apus.
2 Născut deopotrivă şi eu
sub aceleaşi zodii,
asemenea ei am fost ocrotit
de legi binevoitoare;
5 pe cel deopotrivă în aşezarea stelelor
îl înflăcărează un foc asemănător.
3 De s-ar învoi Cephalus
să o contemple pe iubita mea,
atunci tu, Aurora, ai dori
să te asemeni fiicei lui Tindar:
5 ba chiar va trebui să dai înapoi
faţă de asemenea splendoare.
4 Dacă hoţul hoţilor ar zări-o
pe drăguţa mea, care mă face fericit,
atunci nu înzestrata Phronesis
ar mai urca în lectică;
5 dorind-o pe ea de soţie,
zeul ar părăsi-o pe cea veche.
5 După cum eu o iubesc doar pe ea,
tot aşa şi ea doar pe mine mă iubeşte,
şi nu-i este îngăduit nimănui
să strecoare între noi vreo înşelătorie
5 nu degeaba zugrăvesc la fel
zodiile noastre bolta.
6 Mi-aţi putea obiecta : poate
dacă ar fi iubită de altcineva
tot ceea ce am spus mai sus
s-ar pune la încercare;
5 nu, rămîne cum am spus,
numai să recunoaşteţi cinstit.

Verbul acesta "a iubi"
este un verb tranzitiv,
dar lucrul cu ajutorai căruia este tranzitiv
nu poate fi decît pasivul;
aşadar, cînd nimeni nu pătimeşte nimic,
activul nu înseamnă mare lucru.
Pentru cine vrea să afle această zi:
este a zecea zi din luna mai,
ziua în care copila a păţit-o.
O, ce dulce suferinţă!
Fie ca, deocamdată, din multele (căi)
această cină să aibă parte de bucurie!

89

I

l[a] "Noi doi suntem cei buni
sub cerul mohorît.
Fie-ţi acordurile
înstrunate într-o măsură sprintenă!
5 La vremea soarelui,
turmele rămîn în urmă."
l[b] Frageda iarbă
este încununată cu flori,
tînăra roză
se iveşte îmbujorată;
5 copila însă-i înfăşurată
într-un veşmînt negru.
2[a] Cu o tunică largă
strînsă într-o centură,
cu fruntea înfăşurată
într-un fir roşu,
5 ea stă aplecată
sub o bonetă înaltă.
2[b] Munca a schimbat
chipul copilei
şi a vătămat
frumuseţea ei,
5 a făcut-o să păleasc㠄
de istovire.

3[a] Copila mină din urmă
o micuţă turmă,
şi leagă alături
de o capră
un ţap bătrîn,
şi-o măgăruşă
alături de un junic.
3[b] Bolta se-acoperă
cu-n nor întunecat.
Grăbită, fata
ajunge repede lîngă noi,
şi cu o voce puternică
ni se adresează:
3[C] "Iată-i pe păstorii
neobrăzaţi,
păstorii turmei,
năimiţi,
flecari
şi fanfaroni!
3[d] Ei dispreţuiesc
lucrul cu braţele,
urmăresc cîştiguri uşoare,
le place tihna
şi nu-i apasă
grija oilor.

II

4[a] De păşuni se îngrijesc
cetele cerurilor;
dacă însă din belşugul de lapte
o avere este dobîndită
încâlcind rînduiala datinilor,
atunci acest fapt înseamnă un josnic cîştig.
4[b] Nici averea nu sporeşte,
nici locul nu se află în siguranţă;
lîna se pierde
prin noroi din pricina mărăcinilor
pe faţă lupii năvălesc,
în timp ce cîinele tace."

5" Cu vorba neînduplecată,
vorbind de fapte adevărate,
cu multă mîndrie
şi cu chipul furios,
5 cu o înfăţişare plină de amărăciune,
ţăranca a încetat să vorbească.
5[b] "Aş vrea să cunoşti
cîntecele unor asemenea păstori!
Cîtă vreme, ca femeie, nu ai
puteri de bărbat,
5 să nu năzuieşti niciodată
către piscurile la care ajunge un bărbat!
<
6[a] Grija ta este
doar munca
de femeie.....
5 Copilă, să ţii măsura
doar firului din urzeală !
6[b] îngrijeşte-te, copilă,
de starea turmei;
vezi că măgăruşa-i bolnavă,
puii nu se mai clintesc,
5 căpriţa-şi înghesuie
coastă peste coastă.
6[C] Credinţa puţină
mustră tihna;
pălăvrăgind îţi baţi joc
de învăţaţi;
5 scrîşneşti perfidă
împotriva a ceva de preţ.
6[d] Noi suntem păstori
strălucitori,
îndrumătorii
turmei regale,
5 solişti
ai unui monolog."

90

Iese-afară-n zori de zi
o copilă de la ţară
cu turma, cu un toiag
şi cu lîna nouă.
Se află în mica turmă
o oaie şi-o măgăruşă,
o viţică şi-un juncan,
un ţap şi-o căpriţă.
Ea văzu pe pajişte
un student şezînd:
"Ce faci tu, domnule ?
Vino să te joci cu mine !

Phyllis şi Flora

92

1 în anotimpul înflorit al anului
cînd ceru-i mai curat,
cînd sînul pămîntului este zugrăvit
în culori diferite,
5 în clipa în care vestitorul aurorei
izgoneşte stelele,
somnul părăseşte ochii
Phyllidei şi-ai Florei.
2 Fetele s-au hotărît
să facă o plimbare,
căci îşi pierde odihna
o inimă rănită.
5 Păşind deci una alături de cealaltă,
fetele ies în poiană,
aşa încît şi locul să facă
jocul să fie mai plăcut.
3 Amîndouă erau fecioare
şi amîndouă prinţese,
Phyllis purta părul despletit,
Flora era cu cosiţa strînsă;

5 făpturile lor nu sunt făpturi de fete,
ci făpturi de zeiţe,
iar prin chipul lor ele se potrivesc
luminii aurorei.
4 Nici prin neam, nici prin înfăţişare
ele nu sunt de rînd, nici prin podoabe,
iar vîrsta şi sufletele
amîndouă le au fragede;
5 şi totuşi nu sunt întru totul deopotrivă,
şi chiar sunt puţin duşmane,
căci uneia îi place un cleric
pe cînd celeilalte un cavaler.
5 Nu-i nici o deosebire între ele
în privinţa frumuseţii trupului sau a chipului,
toate le sunt deopotrivă
şi pe dinafară şi înlăuntru:
5 amîndouă au acelaşi fel de a se purta
şi acelaşi fel de viaţă,
singura deosebire
stă în felul de a iubi.
6 Şoptea uşurel
o boare liniştită,
locul era împodobit
cu iarbă verde,
5 iar prin iarbă
susura un pîrîu
vioi, murmurînd zburdalnic
şoapte drăgăstoase.
7 Pentru ca fetelor să le dăuneze
mai puţin dogoarea soarelui,
chiar lîngă rîu se afla
un pin bogat,
5 plin de farmec în frunzişul său,
cu ramurile larg aplecate,
aşa încît nu putea pătrunde
vrăjmaşa arşiţă.
8 Copilele s-au aşezat,
iarba le-a oferit jilţul ei,
Phyllis s-a aşezat mai aproape de pîrîiaş,
iar Flora puţin mai departe ;

şi, pe cînd şedea fiecare în acest chip,
şi se gîndea la ale sale,
Amor le-a străpuns inimile
şi le-a rănit pe amîndouă.
Amor trăieşte înlăuntrul sufletului
ascuns şi tainic;
însă el alungă din inimă
suspine abia stăpînite,
paloarea le însemnează obrajii,
înfăţişarea li se schimbă,
şi totuşi, cu bună cuviinţă,
ele înmormîntează în sine tulburarea.
Phyllis cu un suspin
o surprinde pe Flora,
dar, la rîndul ei, şi Flora
o surprinde pe Phyllis cu unul asemănător;
fiecare pe cealaltă
pe rînd o agaţă,
pînă cînd, în cele din urmă, îşi dezvăluie suferinţa
şi-şi arată fiecare rănile.
Acest schimb de cuvinte
durează multe clipe,
şi este un lung şir de mărturisiri,
toate numai despre iubire :
iubirea se află în sufletele lor
iubirea le stă şi pe buze;
astfel îşi începe Phyllis spovedania,
rîzînd către Flora:
"Mîndrule cavaler", spune ea,
"Paris, iubirea mea,
pe unde lupţi tu acum,
pe unde zăboveşti ?
O, viaţă de cavaler,
viaţă singuratică,
numai ţie ţi se cuvin desfătările
din palatul Venerei."
Rîzînd, Flora privirile
şi le adună pieziş,
pe cînd cealaltă fată îşi poartă gîndul
spre prietenul ei cavaler,

5 şi în glumă rosteşte
acest cuvînt înveninat:
"Ai putea spune chiar
că iubeşti un cerşetor!
14 Dar oare cum o mai duci tu,
Alcibiade, comoara mea,
făptură mai presus
de orice făptură ?
5 Pe tine te-a înzestrat natura
cu toate darurile!
O, singură în lume fericită
speţă a studenţilor! "
15 Phyllis o ceartă pe Flora
pentru cuvintele ei înveninate
şi vorbeşte la rîndul ei cuvinte
care să o mîhnească pe Flora;
5 şi iată ce spune dulcea copilă
cu inima curată:
"Crezi oare că există vreun suflet nobil
care să slujească lui Epicur ?
16 Trezeşte-te, trezeşte-te, nefericito
dintr-o patimă care te va face de rîs!
Cred că un student nu-i altceva
decît un epicureu.
5 De altfel, nimic din ceea ce-i elegant
nu pun pe seama unui student,
căci hainele sale sunt pline
de zoaie şi de grăsime.
17 De castelele iubirii
el îşi ţine inima departe,
căci nu doreşte decît să doarmă,
să mănînce şi să bea.
5 O, copilă nobilă,
toată lumea ştie însă
cît de îndepărtate sunt dorinţele unui cavaler
de astfel de pofte!
18 Doar cu cele de strictă trebuinţă
se mulţumeşte un cavaler,
el nu trăieşte cu gîndul
la somn, mîncare sau băutură.

5 Iubirea nu îi îngăduie acestuia
să fie somnoros,
mîncarea şi băutura unui cavaler
sunt iubirea şi tinereţea.
19 Cine ar putea oare să-i pună alături
pe prietenii noştri ?
Căci legea şi natura ne opresc
să-i punem laolaltă:
5 al meu se pricepe la jocurile iubirii,
al tău la ospeţe,
datina pentru al meu este să dăruiască,
pentru al tău să fie mereu dăruit."
20 Flora este năpădită de ruşine
pe obrajii împurpuraţi,
dar pare încă şi mai frumoasă
cînd rîde ironic.
5 în cele din urmă, prin cuvinte
înflorite, îşi destăinuie
simţirile adunate cu mult meşteşug
într-un suflet bogat.
21 "Ai vorbit cu patimă, Phyllis,
mai mult decît se cuvine.
Eşti la vorbă mult prea iute
şi mult prea tăioasă.
5 Dar nu ai vorbit convingător,
căci n-ai urmărit adevărul,
pînă-ntr-acolo încît, prin răutatea ta,
cucuta să triumfe asupra liliacului.
22 Ai spus despre student
că nu se preocupă decît de sine,
l-ai numit un rob al somnului,
al mîncării şi al băuturii!
5 Aşa obişnuieşte invidiosul
să zugrăvească pe un om fără cusur.
Ai doar puţină răbdare,
îţi voi da un răspuns pe măsură.
23 îţi mărturisesc că prietenul meu
are lucruri atît de multe şi atît de preţioase,
încît niciodată nu-i trece prin cap gîndul
de a rîvni bogăţiile altuia :

5 cămări pline de miere şi de untdelemn,
de grîne şi de vin,
aur, pietre scumpe, pocale,
toate îi stau la îndemînă.
24 într-un belşug al vieţii de cleric
atît de plăcut
încît nu poate fi descris
prin nici un fel de cuvinte,
5 vine în zbor şi mereu
îşi bate amîndouă aripile
Amor cel fără cusur,
Amor cel nemuritor.
25 Clericul simte şi el săgeţile Venerei
şi rănile lui Amor,
şi totuşi nu apare niciodată
obosit şi covîrşit,
5 căci nimic din bucuriile vieţii
nu îi lipseşte;
de aceea, el arată întotdeauna
faţă de doamna sa un suflet credincios.
26 Pe cînd alesul tău
este întotdeauna obosit şi palid,
sărăcăcios şi cu o manta
nevoiaşă abia acoperit,
5 nu are nici puteri, nici suflare,
nici un piept puternic,
căci, atunci cînd cauza e în suferinţă,
lipseşte şi efectul.
27 O sărăcie atît de ameninţătoare
o face de rîs pe iubită:
ce-ar putea să-i dăruiască un cavaler
iubitei sale de i-ar cere ceva ?
5 în schimb, clericul dăruieşte multe
şi din belşug,
căci atît de mari sunt averile sale
şi atît de mari veniturile sale."
28 Phyllis îi replică Florei:
"Eşti foarte pricepută
în astfel de învăţături
care presupun o viaţă în doi;

probabil că ai minţit
cu destul de mult meşteşug şi convingere,
dar această dispută a noastră
nu se stinge ea aşa de uşor.
29 Cînd clipa unei lumini sărbătoreşti
aduce bucurie peste întreaga lume,
atunci apare şi clericul,
- destul de ponosit -,
cu tonsura sa caraghioasă,
cu rasa lui mohorîtă,
purtînd prin toate acestea mărturie
hotărîrii sale de a trăi în tristeţe.
30 Nimeni nu este atît de
prost sau atît de orb i
încît să nu îi sară-n ochi
impunătoarea statură a unui cavaler.
în trîndăvia lui clericul tău
este asemenea unui dobitoc necuvîntător,
în vreme ce pe cavalerul meu îl împodobeşte coiful
şi îl poartă calul.
31 Al meu distruge cu armele
cetăţile duşmane;
şi, dacă este cazul, într-o bătălie
el păşeşte singur, chiar şi pedestru,
iar cînd îl susţine Ducipal
pe al său Ganimede,
atunci el îmi slăveşte numele,
chiar în mijlocul încleştării.
32 El se reîntoarce după ce duşmanii au fost doborîţi
iar lupta s-a încheiat,
şi adesea vine să mă vadă
cu coiful ridicat.
Din aceste motive şi din altele asemănătoare,
pe bună dreptate,
viaţa de cavaler
îmi este mult mai dragă."
33 Flora şi-a dat seama de supărarea Phyllidei
şi i-a observat răsuflarea întretăiată,
aşa că îi aruncă din nou
un întreg mănunchi de săgeţi,

5 spunînd: "Degeaba vorbeşti aşa
plină de emfază,
degeaba te străduieşti prin urechile acului
să treci o cămilă.
34 Iei mierea drept fiere
şi adevărul drept minciună
atunci cînd îl ridici în slăvi pe cavaler
şi-1 cobori pe cleric.
5 Crezi tu că iubirea îl face pe cavaler
viteaz şi bătăios ?
Nu, ci, dimpotrivă, sărăcia
şi lipsa de avere.
35 Foarte apăsătoare şi tristă
este starea de cavaler;
soarta lui este aspră
şi atîrnă de un fir de păr;
5 viaţa sa este tot timpul în cumpănă
şi în nesiguranţă,
pentru ca să poată să-şi dobîndească
hrana de toate zilele.
36 O, frumoasă Phyllis, ţi-aş dori
să iubeşti mai cu înţelepciune
şi să nu te mai împotriveşti atîta
unor afirmaţii adevărate!
5 Pe cavalerul tău îl chinuie
setea şi foamea,
prin care el este menit căilor
morţii şi infernului.
37 Dacă i-ai cunoaşte purtările,
n-ai mai spune vorbe de ocară
despre veşmîntul întunecat al clericului,
şi despre părul lui tuns mai scurt,
5 căci toate acestea le poartă clericul
ca semn al celei mai înalte cinstiri,
ca să arate că el se află
mai presus de toţi.
38 Nu se poate tăgădui că totul
se înclină înaintea clericului şi că el
poartă semnul puterii imperiale
în coroana tonsurii sale ;

el le dă porunci cavalerilor
şi tot el le împarte daruri:
se află deci mai presus decît cel care o împlineşte
acela care dă o poruncă.
Eşti în stare să juri că un cleric
este întotdeauna un trîndav;
recunosc, desigur, că el dispreţuieşte
activităţile umilitoare şi trudnice.
Dar cînd spiritul lui se înalţă
către preocupările sale proprii,
atunci el analizează căile cerului
şi fiinţa lucrurilor.
Clericul meu este înfăşurat în purpură,
pe cînd cavalerul tău este încorsetat în platoşă,
cînd al tău se află în luptă,
al meu este purtat în lectică,
unde aduce la lumina zilei
străvechile fapte ale stăpînitorilor,
iar ceea ce scrie, cercetează sau gîndeşte
se învîrte în întregime în jurul iubitei.
De ce este în stare Dione
şi zeul iubirii
prima dată a aflat clericul meu
şi i-a învăţat şi pe alţii.
Tot cu ajutorul unui cleric
şi cavalerul a devenit un supus al Cytherei
de aceea, o asemenea argumentare ca a ta
trebuie întotdeauna respinsă."
Cu aceste cuvinte Flora şi-a încheiat deopotrivă
cuvîntarea şi disputa,
şi din partea lui Cupidon
îşi aşteaptă acum judecata.
Phyllis mai întîi se împotriveşte,
dar se linişteşte în cele din urmă
şi, înţelegîndu-se să accepte amîndouă hotărîrea unui judecător,
se reîntorc acasă prin iarba poienii.
Toată disputa acum
este lăsată pe seama lui Cupidon.
Fetele l-au ales ca judecător
nepărtinitor şi iscusit,

5 căci el este priceput
în amîndouă cele două părţi ale ştiinţei juridice.
Fără întîrziere ele se pregătesc
să meargă să audă sentinţa.
44 Fetele sunt egale în frumuseţe,
egale şi în strălucire,
amîndouă luptă cu acelaşi gînd
şi cu aceeaşi înfocare,
5 Phyllis poartă o rochie albă,
Flora una în două culori.
Pe Phyllis o poartă un catîr,
iar pe Flora un cal.
45 Catîrul Phyllidei însă
nu era un catîr ca oricare,
căci îl plăsmuise, îl crescuse
şi-1 îmblînzise însuşi Neptun.
5 După turbarea oarbă a mistreţului
şi după moartea lui Adonis,
acest catîr i 1-a trimis zeul în dar
Cythereei, drept consolare.
46 Mai tîrziu, frumoasei mame a Phyllidei,
iscusită regină a Iberiei,
acest catîr în dar
i 1-a oferit Venus,
5 ca răsplată pentru faptul că s-a dedicat
în întregime operei zeiţei.
Şi iată că acum, după moartea mamei sale,
Phyllis stăpîneşte ea acest dar divin.
47 Şi i se potrivea de minune
acestei tinere fecioare;
era frumos, sprinten
şi plăcut la statură,
5 aşa cum se cuvenea să fie un astfel de animal
pe care dintr-un ţinut
atît de depărtat i-1 trimisese
Dionei Nereu.
48 Iar de nu m-ar întreba unii
despre harnaşament sau despre frîul
întru totul de argint
pe care îl muşcă dinţii catîrului,

5 să ştie atunci aceia că toate acestea
erau întocmai pe măsura
cuvenită unui dar
din partea lui Neptun.
49 Nu era lipsită de strălucire
Phyllis la acea vreme,
ci, dimpotrivă, se înfăţişa
bogată şi încîntătoare.
5 Nu mai puţin şi Flora se bucura
atît de bogăţie, cît şi de frumuseţe :
căci ea strunea muşcăturile nervoase ale bidiviului
cu un frîu nemaipomenit de bogat împodobit.
50 Acel cal îmblînzit
cu biciuşti de pe muntele Parnas
era plin de frumuseţe
şi de mîndrie.
5 Pieptul îi era asemenea unui giuvaer
în culori contrastante,
căci cu negrul se îmbina
albul strălucitor al lebedei.
51 Era chipeş la înfăţişare,
în floarea vîrstei,
îşi arunca privirile înapoi,
puţin cam mînios, dar nu cu sălbăticie.
5 Avea un greabăn falnic
şi o coamă răsfirată cu graţie,
o ureche subţire, un piept
avîntat şi un cap mic.
52 Pe spatele său arcuit se înfăţişa
ca jilţ pentru fecioară,
spinarea care nu simţea
nici un fel de apăsare.
5 Cu copita sa adîncită, cu piciorul
drept, cu coapsa sa prelungă,
bidiviul era în întregime
o făptură plăsmuită de natură cu toată rîvna.
53 Bine potrivită pe cal,
strălucea şaua sa,
făurită în întregime din fildeş,
era prinsă într-o ferecătură de aur;

5 şi cu toate că patru erau
colţurile şeii,
fiecare din ele era împodobit
cu cîte o nestemată scînteietoare ca o stea.
54 Multe din strălucirile
şi tainicele mituri
erau încrustate pe ea
în imagini minunate:
5 nunta lui Mercur,
zeii toţi fiind de faţă,
întocmirea căsătoriei,
belşugul darurilor de nuntă.
55 Nici un loc pe şa nu fusese
lăsat neîmpodobit sau neted,
ea cuprindea mai mult decît poate cuprinde
puterea de pricepere a oamenilor.
5 O sculptase Vulcan însuşi care,
privind apoi toate acestea,
abia îşi putea crede ochilor
că mîinile sale fuseseră în stare de asemenea minunăţii.
56 Lăsînd de-o parte scutul
lui Ahile, Mulciber
a început să lucreze la ornamentele apărătoarelor
şi li s-a dedicat cu totul,
5 a făurit potcoave ferecate,
căpăstru şi zăbale
şi apoi a mai adăugat şi nişte frîie
împletite din cosiţa soţiei sale.
57 Deasupra şeii a aşternut o cuvertură de purpură
căptuşită cu o pînză subţire de in,
pe care Minerva, neglijîndu-şi
toate celelalte lucrări,
5 a întreţesut-o cu frunze de acant
şi cu flori de narcise,
iar pe margini, în toate părţile,
a tivit-o cu franjuri.
58 Deopotrivă de semeţ călăreau
amîndouă domniţele,
erau sfioase la chip
şi gingaşe în obraji.

Aşa se desfac crinii,
aşa înfloresc graţioasele roze,
ca ele aleargă alături
două stele pe cer.
59 Ele plănuiesc să meargă
în paradisul lui Amor.
O dulce emoţie tulbură
chipul amîndurora,
dar nobleţea frumuseţii fiecăreia
nu este deloc vătămată.
Phyllis ţine-n mînă un şoim,
iar Flora un uliu.
60 în scurtă vreme,
crîngul lui Amor este găsit.
La intrarea în dumbravă
murmură un pîrîu,
vîntul răspîndeşte mireasmă
de smirnă şi de balsam,
se aud mii
de ţimbale şi de harfe.
61 Tot ceea ce poate cuprinde
mintea omenească,
totul pătrunde deodată
în auzul fecioarelor,
deosebirile armonice ale glasurilor
se fac auzite-n dumbravă,
răsună cvarta,
răsună cvinta.
62 Răsună ţimbalul şi psalteriul,
harfa şi lăuta,
şi vibrează toate
într-o minunată armonie;
răsună chimvalele
într-un glas preaduios,
iar flautul îşi împrăştie cîntecul
prin feluritele sale deschizături.
63 Răsună toate ciripiturile
păsărilor, cu glasul deplin,
se aude cîntecul mierlei,
suav şi încîntător,

5 se aude ciocîrlia, gînguritoarea
turturică, privighetoarea
care nu încetează să-şi jelească
vechea suferinţă.
64 Prin instrumentele muzicale,
prin cîntările melodioase,
prin încîntătoarea privelişte
a feluritelor flori,
5 prin farmecul miresmelor
care se revarsă împrejur,
prin toate acestea se vădeşte că acolo se află
sălaşul gingaşului Amor.
65 Fetele păşesc înlăuntru,
nu fără o oarecare sfială,
dar cu cît se apropie mai mult,
cu atît le sporeşte iubirea;
5 fiecare pasăre îşi glăsuieşte
propria cîntare,
iar inimile celor două fete se aprind
ca de nişte chemări nelămurite.
66 Ar deveni nemuritor
omul care acolo ar rămîne,
fiecare arbore acolo
se mîndreşte cu poamele sale;
5 potecile sunt înmiresmate
cu smirnă, scorţişoară şi balsamuri;
îţi poţi închipui cum arată stăpînul
privindu-i palatul.
67 Ele văd acolo horele cetelor de tineri
şi de domniţe,
trupurile tuturora
strălucesc precum stelele.
5 Inimile fetelor
sunt înrobite numaidecît
în faţa unei asemenea minunăţii
de lucruri nemaivăzute.
68 îşi strunesc caii în acelaşi timp
şi coboară amîndouă, aproape
uitînd de scopul venirii lor,
din pricina sunetului melodiei.

dar se aude din nou
cîntecul privighetorii,
şi pe dată în vinele fecioarelor
sîngele se înfierbîntă din nou.
Cam prin mijlocul pădurii
se află un loc tainic,
unde i se aduce zeului
cinstirea cea mai înaltă.
Fauni, Nimfe şi Satiri,
un întreg alai,
bat din chimvale şi cîntă laolaltă
în prezenţa zeului.
Toţi ţin în mîini ramuri de cimbrişor
şi poartă cununiţe de flori,
Bachus le îndrumă pe Nimfe
şi cetele de Fauni;
toţi urmăresc tactul picioarelor
şi al instrumentelor,
numai Silenus s-a poticnit
şi ţopăie în mijlocul corului.
Pe toţi îi zoreşte bătrînul
cocoţat pe un asin,
dar într-un rîs nestăpînit
se risipeşte însufleţirea zeului.
el strigă: "io", dar nu se aude
decît un sunet stins,
căci avîntul glasului său e înfrînat
de vin şi de bătrîneţe.
în mijlocul acestei forfote se zăreşte
cel născut din Cythereea;
chipul său apare strălucitor ca stelele,
creştetul îi este împodobit cu pene,
în stînga ţine arcul
iar pe şold tolba cu săgeţi:
poţi prea bine să-ţi dai seama
cît este de puternic şi de semeţ.
Băiatul se sprijină pe un sceptru
înconjurat cu flori,
o mireasmă de nectar se revarsă
din pletele sale pieptănate ;

5 cele trei Graţii îi însoţesc
cu degetele împreunate,
şi, plecîndu-şi genunchii, susţin
potirul iubirii.
74 Cele două fecioare se apropie
şi se închină pline de simţire
înaintea zeului încins cu cingătoarea
vrednică de simţire a tinereţii,
5 şi se mîndresc de nespusa
putere a zeităţii,
îndată ce le zăreşte, zeul
le întîmpină cu un bun venit.
75 Zeul se interesează despre motivul călătoriei lor;
ele dezvăluie acest motiv
şi apoi sunt lăudate amîndouă
că au îndrăznit să-şi ia o asemenea povară;
5 fiecăreia zeul îi spune :
"Acum odihneşte-te puţin,
pînă cînd această pricină încurcată
se va lămuri prin judecată."
76 El era zeu, iar fecioarele
ştiau că este zeu,
de aceea nu a fost nevoie
să ia de la capăt cearta lor cu de-amănuntul.
5 S-au despărţit de caii lor
şi-au adormit ostenite.
Amor porunceşte alor săi
să facă o judecată temeinică.
77 Amor are judecătorii săi,
Amor are legile sale :
judecătorii lui Amor sunt
Datina şi Natura.
5 Lor le-a fost încredinţată în întregime
împărţirea dreptăţii,
fiindcă ele cunosc
şi cele trecute şi cele viitoare.
78 Se pun pe treabă şi aţîţă mai întîi
vigoarea judecăţii,
mai apoi tot ele îmblînzesc
străşnicia tribunalului.

5 în acord cu ştiinţa dreptului
şi în acord cu datina,
ele îl declară pe cleric
mai potrivit pentru iubire.
79 Curtea încuviinţează
sentinţa judecăţii
şi hotărăşte ca şi pe viitor
aceasta să fie respectată.
5 De aceea, prea puţin sunt protejate
în faţa unor viitoare lucruri păgubitoare
fetele care se duc după un cavaler
şi susţin că acesta ar fi de rang mai înalt.

93

1 Pe o insulă a fecioarelor se află o grădină a fetelor,
pătrunzînd aici în speranţa de a găsi o fată,
am ales una din ele să-mi fie tovarăşă preferată.
2 Bucuros aşadar să am o însoţitoare de o atît de aleasă frumuseţe,
- nu îi lipsea nici o însuşire, nu avea nimic de prisos -,
cu ea mi-am contopit inima mea geamănă într-una singură.
3 Mai dulce decît iubirea nu se află nimic în firea
lucrurilor, şi nici mai amar, potrivit unei aspre legi:
minciuna şi gelozia înseamnă năruirea iubirii.

93a

1 Cînd soarta a voit ca eu să trăiesc fericit,
m-a făcut foarte plăcut la înfăţişare, cu bune maniere,
şi m-a aşezat în jilţuri înalte, încununat cu lauri.
2 Acum a trecut însă floarea tinereţii mele,
trage totul după sine vîrsta bătrîneţii;
de aceea m-am lăsat în seama ultimelor zile de sănătate.
3 Inorogului îi place să se arate fetelor;
însă doar fata cu fecioria neprihănită
poate să-1 ţină la sînul ei.

De aceea, fata care se uneşte cu un tînăr
şi mă dispreţuieşte pe mine, un bătrîn, pe bună dreptate este lipsită
de norocul ca inorogul să se lase prins de ea.
La treierişul fetelor bătrînului i se lasă
paiele ca plată, iar tînărul ia grîul;
de aceea, fiind bătrîn, părăsesc aria în folosul urmaşului.

94

1 Bucuraţi-vă, copii, şi vă desfătaţi,
prindeţi-vă cu toţii în horă!
Tinerii sunt drăguţi,
bătrînii sunt ramoliţi!
Refr. Ascultă, *frumoasa mea,*
miile de feluri (de jocuri) ale Venerei le oferă, *hei, cavaleria!*
2 Să slujim oastea Venerei,
noi, cei tineri şi drăguţi!
Cort de luptă al Venerei
sunt îndeletnicirile amoroase.
Refr. Ascultă, *frumoasa mea,*
miile de feluri (de jocuri) ale Venerei le oferă, *hei, cavaleria!*
3 Tinerii sunt plini de iubire,
asemănători cu focul,
bătrînii sunt groaznici,
întocmai precum frigul.
Refr. Ascultă, *frumoasa mea,*
miile de feluri (de jocuri) ale Venerei le oferă, *hei, cavaleria!*

95

1 De ce mă bănuieşte doamna mea ?
De ce-mi aruncă priviri atît de crunte ?
Iau martori cerul şi pe zeii din cer:
N-am făptuit ticăloşia de care ea se teme.
Refr. Este nedreaptă cu mine doamna mea !
2 Mai degrabă se va auri cerul de holde de grîu,
mai degrabă va purta văzduhul ulmi înlănţuiţi cu viţă,
mai degrabă va oferi marea fiare vînătorilor
decît să mă întovărăşesc eu cu locuitorii Sodomei.
Refr. Este nedreaptă cu mine doamna mea !

Chiar dacă un tiran mi-ar făgădui marea cu sarea,
chiar dacă m-ar ameninţa o grea sărăcie,
eu nu sunt dintre aceea cărora să le placă
mai mult decît se cuvine ceea ce este de trebuinţă.
Refr. Este nedreaptă cu mine doamna mea!
Mulţumit cu iubirea firească,
nu m-am deprins să fiu pasiv, ci activ.
Prefer să trăiesc sărac şi curat,
decît să fiu bogat, dar pîngărit.
Refr. Este nedreaptă cu mine doamna mea!
Ferită mereu de această ocară
a fost ţara mea, Bretania. i
Vai! să pier eu mai degrabă, decît ca, prin mine, patria mea
să facă un început în această mişelie.
Refr. Este nedreaptă cu mine doamna mea !

97

"O, Antioh,
de ce mă înşeli
şi mă alungi ca pe un sclav ?
Cum să mă port ?
Ce să fac ?
Jelesc din cauza vicleniei,
şi plîng.
Jalea îmi vine din durere
plînsul din blestematul tău caracter.
Pier!
Vai, nefericitul de mine,
am pătimit un naufragiu!
Sunt primit în ospeţie de Astrages.
O iau în seamă,
o învăţ
să cînte din harfă, o mîngîi cu mîna,
o iubesc.
Iubita mea este o floare între flori,
harfa ei este doar un pretext.
Sunt fericit!

«După tristeţe vin bucuriile,
după bucurie va veni tristeţea.»
Sunt adevărate proverbele
care spun asemenea lucruri.
Zicătorile despre adevăr,
zicătorile despre nobleţe
sunt îndrăgite.
Sunt primit în patul ei de Astrages
şi mă las apoi pe seama valurilor mării.
Tharsia este zămislită,
mama ei este părăsită pe mare,
frumoasă în nefericirea ei;
Tharsia este hrănită
cu lamura făinii.
Datorită grînelor, foamea este alungată.
Lui Strangolius şi Dyonisidei este încredinţată
floarea între flori.
Eu sufăr."
Liocardadis moare aici;
şi se înalţă un monument din bronz.
Din invidie,
Tharsia, floare a iubirii,
este dată pe mîna
unui sclav.
Marinarii o eliberează
şi îl fugăresc pe sclav
cu sabia.
Fiica lui Apollonios este vîndută
şi cumpărată de un proxenet.
Preţul ei este stabilit
la şaizeci de monezi.
Zi de zi ea şi-a răscumpărat preţul,
dar a rămas totuşi fecioară,
datorită rugăminţilor sale.
în timp ce Apollonius îşi caută fiica,
el o află pe Dyonisidis plină de jale.
I se arată mormîntul,
pentru a-1 face să creadă că fiica lui
este moartă.
"De ce ochii mei nu plîng ?
Oare este încă în viaţă Tharsia,
fiica mea ?

Corăbiile se apropie de ţărm.
Adevărul este descoperit,
în momentul cînd Tharsia cîntă din liră înaintea tirianului.
Mai întîi este respinsă,
dar apoi este recunoscută.
După multe împrejurări potrivnice,
fiica a fost redată
părintelui ei.
Un glas ceresc, în insula lui Ioan,
îi face regelui cunoscut că Astrages trăieşte.
Astrages este recunoscută,
Tharsia se mărită
cu Arfaxes.
Proxenetul este ucis,
Strangolius este doborît ,
de mulţime.

98

1 După năruirea Troiei,
căpetenia Eneas, izgonit de soartă,
încearcă să ajungă în Laţiu ;
rătăcirile sale sunt însă purtătoare de fericire,
5 de vreme ce, în acest chip, este purtat
către regatul Didonei.
Dacă ar exista un oaspete mai fericit,
nu se poate închipui însă
o gazdă mai darnică.
2 Pe troienii goniţi pe mări,
tiriana Didona îi primeşte la sine,
şi celor care au pătimit atîtea naufragii
le oferă o ospeţie generoasă;
5 privindu-1 pe Eneas,
regina se miră că faţa lui, în rugăciune,
străluceşte senină,
şi admiră bogatele lui plete ondulate.
Ea se grăbeşte îndată către sora sa
10 şi îşi destăinuie gîndul ascuns :
3 "Ana, lumina
mea, mă întreb
cine-o fi oare prinţul acesta;

ce distincţie,
5 ce înfocare
pe chipul lui! cu greu pot înţelege,
însă cred
şi mă tem
să nu cumva să mă ceară
io în căsătorie;
acest fapt îl prezic
cu adevărat visele mele.
4 Priveşte cit îi este pieptul de puternic,
iar la chip parcă ar fi Amor însuşi!
Vai, ce soartă 1-a tîrît
prin nesăţioasele primedii ale Scyllei!
5 Dacă jurămîntnl
căsătoriei
cu Sicheu,
soţul meu,
5 nu l-aş încălca,
nu l-aş silui
şi nu l-aş vătăma,
aceasta-i poate singura ispită
căreia aş putea să-i cedez; dar mai degrabă
io să mă nimicească Jupiter,
în ruşine,
prin fulgerul său,
prăbuşindu-mă
de pe tronul Cartaginei,
15 decît să mă supun,
eu, regina Didona, unor stăpîni străini."
6 Ana-i răspunse: "Vai, opreşte-te,
soră a mea, şi nu te împotrivi
ademenitorului Amor! Dacă acest bărbat
se va uni cu tine şi-ţi va da strălucire
5 prin virtuţile lui,
atunci şi Cartagina va spori în putere."
7 La aceste cuvinte, feniciană
Elisa se aprinse de patimi.
Sub pretextul unei vînători,
în timpul dezlănţuirii unui vîrtej de furtună,
5 ea s-a ascuns cu prinţul într-o peşteră
şi s-a supus voinţei lui.

Expunînd trei
propoziţii, prinţul
alcătuieşte un silogism; prin mişcări
contrare ea se eschivează;
dar, cu toate că foloseşte
argumente strînse,
totuşi, în cîteva ore,
acestea o trădează.
Şi astfel, prin căsătoria celor doi,
palatul ceresc străluceşte de bucurie
căci, de desfătările iubirii
totul rîde şi se luminează.

99 .

1 Judecata uşuratică a trufaşului Paris,
- prin faptul că frumuseţea Elenei a fost mult prea îndrăgită -
a pricinuit căderea Troiei, ruinînd Ilionul.
2 îndurerat de această cădere, Eneas încearcă să fugă,
se încredinţează nesiguranţei şi primediilor de pe corăbii
şi ajunge la Cartagina unde domnea Didona.
3 Sidoniana Dinona 1-a primit în ţara ei
şi, încălcînd orice bunăcuviinţă, rănită de iubire,
regina nu suportă nici o întîrziere pînă să nu întărească
legăturile căsătoriei.
4 O, crudule Amor, astfel stăpîneşti peste toate,
astfel, prin puterile tale, toate lucrurile se moleşesc,
iar bucuriile tale se învecinează cu moartea!
5 Iată de ce Eneas este crunt pedepsit,
şi este zorit să ajungă-n Italia.
Auzind acest lucru, Didona, îndrăgostită de el, este adînc tulburată.
6 Eneas, stăpîne, ce înseamnă faptul pe care-1 aud?
O vei dărui morţii pe nefericita de Didona ?
Ce răsplată cumplită pentru binele pe care ţi l-am făcut!
7 Te-am cules gol (de pe ţărm), despuiat de orice avere ;
căsătoria noastră a supărat însă pe zei.
Nu ştiu ce să fac ; am hotărît să mor.

8 Ana, soră preascumpă, ce-mi aud urechile,
Pînzele (corăbiei) zboară deja departe de ţărmurile noastre.
Pune te rog capăt, fără milă, capăt vieţii mele nefericite!
9 Nobila Didona este părăsită cu dispreţ,
în vreme ce Eneas pleacă în căutarea căsătoriei cu Lavinia,
iar Ana este trimisă în grabă la o vrăjitoare.
10 "O, spadă a sperjurului, străpunge-mi cu tărie
măruntaiele şi smulge-mi suspine ! "
Nefericiţilor îndrăgostiţi, să vă temeţi de asemenea lucruri!
11 Ajuns deja în Italia, Eneas, auzind
în ce mare nefericire a murit Didona,
şi că familia ei s-a împrăştiat,
12 îşi smulge părul din cap, sfîşiindu-şi haina de mătase.
El, care a biruit atîtea greutăţi în războaie,
iată că, pînă la urmă, strigă cu glasul unui leu din Hyrcania:
13 "Nu pot să cred, Didona, ceea ce aud,
că te-ai omorît cu sabia mea,
aşa încît eu să fiu cauza morţii tale.
14 Ai pus să se repare navele zdrobite în naufragiu,
m-ai primit într-o găzduire atît de generoasă,
şi m-ai urcat pe tronul regatului tău.
15 Ai fost sprijinul vieţii mele,
iar eu sunt întunecata cauză a morţii tale.
Cît de josnic este acest schimb.
16 Cu toate că eram un sărac, departe de patrie,
am fost totuşi preferat de tine
nobilului Iarbas, înaintea căruia tremură Libia.
17 Cît de des mă înduioşează chipul tău strălucitor,
dulcea ta răsuflare, atrăgătoarele tale cosiţe,
farmecul minunat al tuturor părţilor corpului tău !
18 De dragul lor au dispărut cu totul din sufletul meu
suferinţele patriei şi apăsătoarele tînguiri
ale neamului meu, şi moartea soţiei şi a tatălui meu.

19 Nu întotdeauna este folositor să te încrezi în zei,
nici să doreşti să îndeplineşti tot ce poruncesc ei;
căci ei m-au îndemnat să te părăsesc.
20 Didona, fie ca tu să locuieşti în sălaşurile Eliseului,
şi să-1 asculţi plină de bucurie pe Eneas,
atunci cînd îţi aduce mulţumiri pentru binefacerile tale! "

99a

Iubirea îl înarmează pe Paris ; el o doreşte pe fiica lui Tindar şi o răpeşte ;
Fapta este descoperită; duşmanul soseşte ; se luptă; zidurile se prăbuşesc.

105

1 Pe cînd îmi întremam membrele
trudite şi le dăruiam somnului,
şi cînd puterea spiritului slăbea,
iar domnia puterii
5 naturale biruia,
2 Iată-1 pe Cupidon, cu tolba lui de săgeţi,
lipsit de diademă şi de colan,
cu aripile jumulite de atîtea mîini,
supărat la chip ca niciodată,
5 cum îmi apare în vis.
3 Cînd l-am văzut atît de tulburat
şi cu înfăţişarea atît de răvăşită,
o uriaşă uimire mi-a încremenit membrele.
Cînd uimirea s-a mai domolit
5 în mădularele corpului meu,
4 L-am întrebat care-i motivul supărării de pe chip
şi de ce are o înfăţişare atît de răvăşită,
de ce aripile îi sunt atît de ponosite
şi nu aranjate cum se cuvine,
5 l-am întrebat şi cu privire la motivul călătoriei.
5 Amor, atît de dulce odinioară la chip,
acum însă apăsat de o grea supărare,
cînd m-a văzut că cer lămuriri
şi că mă aştept la un răspuns,
5 mi-a expus motivele cu de-amănuntul:

6 Se întorc spre jale strunele iubirii,
cîntarea este copleşită de pelinul durerii,
vigoarea de altădată s-a dus, a dispărut iscusinţa.
Puterea m-a părăsit, a pierit arcul lui Cupidon!
7 Nu mai sunt deprinse meşteşugurile iubirii
încredinţate nouă de Naso, doar pe alături mai sunt ele măsluite;
căci, dacă cineva se foloseşte de ele după obiceiul celor de astăzi,
le schilodeşte în chip ruşinos, după rele năravuri.
8 învăţat cu noroc în meşteşugurile mele,
supus plăcerilor şi datinilor lumii,
Naso s-a străduit să abată lumea de la rătăcire;
el, care se cunoştea pe sine, îi învaţă pe alţii să iubească cu înţelepciune.
9 Tainele Venerei nu mai sunt ascunse
prin casete ci, dezvăluite, sunt arătate tuturor.
Vai, durere, oare nu-i necuviincios să te amesteci de faţă cu toată lumea ?
Mai presus de orice, Cythereea porunceşte să păstrezi tăcere
cu privire la sărbătorile sale.
10 Cei de azi se fălesc a fi ticăloşi în iubire
şi vînează fără rost, neliniştiţi, laude deşarte,
împăunîndu-se cu petrecerile Venerei, chiar cînd trupurile rămîn neatinse.
Vai, unor fapte nocturne le dăm nume de slavă!
11 Faptul tainic ale Venerei se pot obţine azi în schimbul virtuţii,
şi se vinde pentru merite şi bune purtări,
este de vînzare în bordeluri, este înjosit la rangul de negoţ;
pînă într-atît a ajuns de batjocură legea mea înaintea oamenilor! "

108

Asemenea limbii mişcătoare
a balanţei,
se clatină şovăitor sufletul meu
şi se zbuciumă
în frămîntări neliniştite,
cînd se întoarce
şi se rupe
între două mişcări potrivnice.
Refr. Vai, bolesc!
Cunosc motivul bolii
dar nu-1 ocolesc,
pier fiind în viaţă şi dîndu-mi seama de ce.

l[b] Să mă ocup de studiu
mă îndeamnă Raţiunea,
însă Amor îmi doreşte
o altă trudă,
şi atunci sunt tîrît din două părţi:
înfruntîndu-se între ele Raţiunea
şi Dione,
eu mă chinuiesc.
Refr. Vai, bolesc!
Cunosc motivul bolii
dar nu-1 ocolesc,
pier fiind în viaţă şi dîndu-mi seama de ce.
2[a] Asemenea frunzei
tremurătoare-ntr-un copac,
sau corăbioarei ,care,
uşoară pe talazuri,
cît timp îi lipseşte sprijinul
unei ancore,
pluteşte împinsă încolo şi-ncoace
de valuri potrivnice,
tot aşa şi pe mine mă hărţuiesc
io şi mă chinuie în vîrtejul
nesiguranţei
dintr-o parte Amor, din cealaltă Raţiunea.
Refr. Vai, bolesc!
Cunosc motivul bolii
dar nu-1 ocolesc,
pier fiind în viaţă şi dîndu-mi seama de ce.
2[b] Pe o balanţă mă clatin încoace şi încolo,
ce-ar fi mai bine,
plin de-ndoială
mă-ntreb în sine-mi.
îmi vin în minte
desfătările
Venerei;
ce sărutări mi-ar mai da
micuţa mea Flora,
ce rîs, ce buzişoare,
ce chip,
ce frunte, nas ori cosiţe!
Refr. Vai, bolesc!
Cunosc motivul bolii
dar nu-1 ocolesc,
pier fiind în viaţă şi dîndu-mi seama de ce.

3[a] Cu aceste plăceri mă îmbie
şi mă aţîţă
Amor.
însă Raţiunea
5 mă îndeamnă
şi mă îmboldeşte
cu alte dorinţe.
Refr. Vai, bolesc!
Cunosc motivul bolii
dar nu-1 ocolesc,
pier fiind în viaţă şi dîndu-mi seama de ce.
3[b] Căci ea se gîndeşte
să mă consolez
în singurătatea cărturarului.
Totuşi, Raţiune,
5 piei din faţa mea ! Tu te supui
puterii Venerei.
Refr. Vai, bolesc!
Cunosc motivul bolii
dar nu-1 ocolesc,
pier fiind în viaţă şi dîndu-mi seama de ce.
(Petrus din Blois)

111

O, însoţitoare a iubirii, tu, durere,
ale cărei suferinţe cu greu mi le potolesc,
există oare vreun leac pentru tine ?
Durerea mă alungă şi nu este de mirare
că, iată, mă cheamă întunecatul surghiun
departe de iubirea mea,
a cărei faimă este fără seamăn
şi de dragul căreia chiar Paris
n-ar mai fi dorit să fie alături de Elena.
Dar de ce mă plîng că sunt departe
de ea, care mă dispreţuieşte
pe mine, omul cel mai devotat,
ea, al cărei nume este atît de venerabil
încît nici nu îndrăznesc
să o chem pe nume ?
Aceasta-i pricina suferinţei mele şi de aceea
ea mă priveşte adesea cu un fel de privire
cu care nu se uită la nimeni altcineva.

Aşadar, doar eu o iubesc, şi numai pe ea,
în al cărei cîrlig m-am agăţat,
iar ea nu mă răsplăteşte cu aceeaşi monedă.
Pe ea o ocroteşte o anume vale
care mi se pare un adevărat paradis,
în care sfîntul Creator
a aşezat această făptură
cu o privire luminoasă, cu un suflet curat,
spre care tînjeşte inima mea.
Bucură-te, aleasă vale,
vale încununată cu roze,
vale, tu, floare a văilor,
vale fără seamăn între văi,
pe care o slăvesc soarele şi luna
şi dulcea cîntare a păsărilor!
Pe tine te slăveşte privighetoarea,
vale suavă şi plăcută,
care aduci mîngîiere celor întristaţi!

116

1 îmi alin soarta prin cîntec
aşa cum face lebăda cînd se apropie de moarte.
Obrajii nu-mi mai sunt rumeni,
o dulce durere îmi pătrunde în inimă.
5 îngrijorarea îmi creşte
chinul îmi sporeşte
vigoarea-mi slăbeşte
mor nefericit.
Vai, mor, vai, mor, vai, mor!
10 De ce sunt silit să iubesc însă nu sunt iubit?
2 De s-ar învoi aceea pe care o doresc,
l-aş întrece în fericire pe Jupiter.
Dac-aş dormi o noapte cu ea,
de i-aş sorbi măcar o dată buzele,
5 moartea să o înfrunt,
să pier cu plăcere,
să-mi pun capăt vieţii
bucuros aş putea.
Vai, aş putea, vai, aş putea, vai, aş putea,
io asemenea bucurii dacă-aş primi.

3 Cînd i-am văzut sînii,
am şi dorit să-i cuprind cu mîna,
să mă joc cu fragedele sfîrcuri;
la aceste gînduri am simţit tulburarea Venerei.
5 Pe chipul său s-a aşternut
o sfială purpurie:
îmboldit de iubire,
gura i-aş săruta-o.
Vai, i-aş săruta-o, vai, i-aş săruta-o, vai, i-aş săruta-o!
10 pecetluindu-i buzele din plin.

117

1 Limbă mincinoasă şi vicleană,
limbă neruşinată, veninoasă,
limbă vrednică să fie tăiată
şi arsă în foc,
2 Ce mă numeşti pe mine un înşelător
şi un iubit necredincios,
spunînd că am părăsit-o pe iubita mea
şi m-am dus la alta!
3 Să afle Dumnezeu, să afle zeii:
eu nu sunt vinovat de aşa ceva!
Să afle zeii, să afle Dumnezeu :
de aşa ceva nu sunt vinovat!
4 De aceea, jur pe cele nouă Muze,
şi, mai mult încă, pe Jupiter,
cel care de dragul Dianei a luat chip de om,
iar pentru Europa chip de taur;
5 Jur pe Phoebus, jur pe Marte,
care cunosc, amîndoi, meşteşugul iubirii,
jur chiar şi pe tine, Cupidon,
de al cărui arc mă tem.
6 Jur pe arcul cu săgeţile
pe care adesea le trimiţi spre mine :
fără înşelătorie, fără vicleşug,
vreau să respect acest legămînt.

7 Legămîntul vreau să-1 ţin!
Şi să spunem şi de ce :
în horele fetelor
nu am văzut nici una atît de strălucitoare.
8 Printre ele tu apari
ca un mărgăritar înconjurat de aur.
Umerii, pieptul şi pîntecele
sunt alcătuite atît de graţios ;
9 Fruntea şi grumazul, buzele, bărbia
dau hrană iubirii,
de pletele ei m-am îndrăgostit
fiindcă erau blonde.
10 De aceea, cît timp noaptea nu va fi ziuă,
cît timp chinul nu va fi odihnă,
cît timp apa nu va fi foc,
cît timp pădurea nu va fi lipsită de arbori,
11 Cît timp marea nu va fi lipsită de corăbii,
cît timp partul nu va fi lipsit de săgeţi,
pînă atunci îmi vei fi dragă!
Dacă nu mă vei înşela, nici eu nu te voi înşela.

118

Sufăr pentru că de prea multă vreme
îndur surghiunul.
Ducă-se învăţătura!
Da, aş pleca,
dacă ea nu-mi dă bucuria
după care tînjesc atît.
Chipul tău frumos
mă face să plîng de mii de ori,
ai o inimă de gheaţă
cînd e vorba să mă consolezi.
Intr-o clipă voi reînvia
printr-un sărut!
Ah, durere, ce să fac ?
De ce a trebuit să cunosc Franţa ?
Pierd prietenia
acestei încîntătoare fete,
voi fugi, cu inima nefericită
din această ţară.

4 Cînd voi ajunge în ţara mea,
ea îşi va fi luat un alt iubit.
Va spune doar: Lasă-mă-n pace !
Nefericitul de mine!
5 Din iubire pentru ea sufăr
un mare chin.
5 Ziua, noaptea, toate
îmi sunt potrivnice.
Sporovăială fetelor
mă face să plîng;
5 Le aud adesea cum suspină şi plîng
şi teama-mi sporeşte.
6 O, companioni, distraţi-vă!
Spuneţi cuvinte dulci, voi, care vă pricepeţi,
dar cruţaţi-mă în tristeţea mea,
durerea-mi este mare!
5 Şi totuşi ajutaţi-mă,
spre cinstea voastră!
7 Iubito, în cinstea ta
sufăr, suspin şi plîng.
Corpu-mi întreg arată marea durere
de a iubi.
5 Acuma fug ; camarazi,
lăsaţi-mă să plec!

119

1 Dulce pămînt al patriei în care m-am născut,
locuinţă a veseliei, iatac al blîndeţii,
vă voi părăsi, ori mîine, ori astăzi,
ca unul care voi muri de nebunia iubirii.
2 Rămas bun, ţarină, rămas bun, prieteni,
pe care v-am cinstit cu binevoitoare simpatie,
pe mine, tovarăş al vostru în dulcea învăţătură,
plîngeţi-mă, căci sunt pierdut pentru voi!
3 De focul nemaipomenit al Venerei rănită e
inima mea, care n-a cunoscut pînă acuma asemenea griji:
acum se vădeşte adevărat proverbul:
"unde-i iubire, e suferinţă".

Cîte albine sunt în văile Hyblei,
cu cît frunziş se îmbracă crîngul Dodonei
şi cîţi peşti înoată în mare,
atît de bogată-i iubirea în dureri.

120

1 Un zvon ucigaş mă răneşte adesea
şi îngrămădeşte noi dureri peste suferinţele mele.
Rău mă apasă zvonul ticăloşiei tale,
care răsună deja pînă la marginile lumii.
5 Bîrfa cea răuvoitoare îţi este duşmănoasă;
iubeşte mai cu fereală, ca să nu atragi atenţia!
Ceea ce faci, fă în ascuns,
departe de privirile bîrfei!
Iubirii îi priesc ascunzişurile
io şi dulcile mîngîieri
însoţite de şoapte şăgalnice.
2 Nici o născocire înjositoare nu te-a atins
cît timp ne-a unit legătura iubirii,
dar, o dată răcită dorinţa noastră,
iată cum eşti întinată mereu de o sumbră învinuire.
5 Bîrfa, nesăţioasă de noi legături de iubire,'
năvăleşte nestăpînită în pieţele publice.
Deschis este ca un bordel pentru toţi
ceea ce a fost cîndva un palat al sfielii,
căci crinul fecioriei
io se veşteieşte la atingerea gloatei,
printr-un negoţ neruşinat.
3 Deplîng acum floarea gingaşei tale tinereţi,
care strălucea mai tare decît steaua Venerei,
plîng suavitatea de porumbiţă a sufletului tău,
prefăcută acum în veninul amar al şarpelui.
5 Printr-un aspru cuvînt îi resping pe cei ce te roagă,
în patul tău îi încălzeşti pe cei ce-ţi fac daruri.
Le porunceşti să plece acelora
de la care nu primeşti nimic,
îi îngădui pe orbi şi pe şchiopi,
io iar pe bărbaţii distinşi îi momeşti
cu o miere otrăvită.

121

1 "Atinge, prietene, harpa cu mină sprinţară
şi hai să cîntăm împreună cu glas luminos!
Devenit văduv după fosta mea iubită,
sunt cuprins de patimă după o alta cu mult mai bună.
5 Cui pe cui se scoate,
o iubire este alungată de-o altă iubire;
vechea iubită este deja dispreţuită,
fiindcă una nouă este acum iubită;
aşadar,
10 avem un bun temei să cîntăm.
2 Cea veche-i împopoţonată şi îngâmfată, cea nouă-i modestă;
cea veche-i neruşinată şi desfrînată, cea nouă-i smerită,
cea veche se oferă tuturor ca o tîrfă nespălată,
ceastălaltă mă iubeşte doar pe mine cu un suflet sfielnic.
5 Prima-i mai lacomă de bani,
mai hrăpăreaţă şi mai vicleană,
aceasta nouă-i mai politicoasă,
mai frumoasă, mai distinsă,
mai veselă,
io preferabilă.
3 Cea pe care o iubesc acum merită să fie iubită de toţi,
nici una din cele dimprejur nu-i poate sta alături.
Ea ar trebui slăvită de toţi laolaltă -
dar nu se lasă atinsă; ar trebui mustrată pentru asta!
5 Voi scoate-o la plimbare,
voi pedepsi-o cu nuiele,
voi înţepa-o cu pintenii,
cum fac cu tinerele iepe;
în zăbale
io o voi strînge, dacă ăsta-ţi este sfatul."
4 "Nu va fi nevoie, cred, de-o astfel de siluire;
căci, pe cînd mă distram cu ea, deunăzi, în iatacul său,
ea mi-a spus : «Mă apuci, cît sunt de delicată, prea brutal!
Pleacă, sau apropie-te cu gingăşie de ceea ce este gingaş ! »
5 Tocmai a ieşit din baie,
şi-şi acoperă acum ceea ce mă desfată.
Ea trebuie acum împunsă cu un pinten
nu din fier, ci din carne.
De aceea,
io ei îi va fi bine după cît îmi va sta mie în puteri."

121a

Iubirea nu este un păcat, căci, dacă a iubi ar fi o crimă,
Dumnezeu nu ar fi voit să lege prin iubire şi făpturile divine.

122

1 Cînd cea dinţii văpaie
a cinstei se stinge,
dispare şi slava, pierind
de pe fruntea pe care se aşezase.
5 Splendoare a unei vieţi fără seamăn,
ofilindu-se, floarea cavaleriei
se înclină spre moarte,
de vreme ce luceafărul neamului omenesc,
regele desăvîrşit, a plătit destinului
io tributul sumbrei morţi.
1 îmbracă-te în doliu, revarsă tînguiri,
înmulţeşte-ţi suspinele;
mîngîierea pentru moartea
unui asemenea rege
5 ţi-o afli, cavalere, doar în jale!
La stingerea lui, grupul
credincios al cavalerilor,
cuprins de jalea pierderii
unei căpetenii atît de strălucite, îi aduce
10 o dreaptă cinstire prin gemete funebre.
3 O, moarte oarbă, care ne asupreşti
prin legile tale oarbe,
tu ai îndrăznit să încâlci
numele falnic al onoarei desăvîrşite,
5 lipsind lumea de modelul
tuturor dregătorilor, de focul viu
al mărinimiei desăvîrşite.
4 Prin moartea lui, Marte văduveşte
capetele încoronate de piscul cel mai înalt;
prin această moarte, tăria pînă acum neatinsă
a virtuţii engleze se năruie,

5 prin ea piere lumina lumii,
lipsită de marea strălucire
care a fost măreaţa strălucire a normanzilor.
Un nor trist acoperă
zările noastre, întunecate
10 şi părăsite de soarele lor.
5 Jeleşte-ţi regele, Anglie,
jefuită ai fost tu de apărătorul tău,
Galia de sprijinul său,
virtutea de sălaşul ei,
5 cinstea de crainicul ei,
cavalerii de întîiul lor stătător,
belşugul de bunuri
de cel mai darnic om,
prinţii de prietenul lor,
io săracii de cel pe care-1 chemau în ajutor.
6 O, moarte, maşteră a vieţii, vrednică
tu însăţi să mori, geloasă pe orice glorie,
vai! pe cel mai strălucitor rege
tu îl răpeşti cu o mînă haină
5 şi mai crudă decît groaznica ciumă.

122a

Dacă bucuriile vieţii acesteia le compar cu vîntul
Nimeni nu are voie să mă dezaprobe, de vreme ce nici una nu dăinuie.

123

1 S-a întors spre jale
harfa lui Walter,
dar nu pentru că l-ar durea
că a trebuit să plece
5 sau să fie izgonit din tagma învăţaţilor,
ori pentru că ar trebui să jelească
hidoşenia josnicei boli,
ci pentru că vede
cum se apropie
io sfîrşitul neaşteptat al lumii.
Refr. N-avem decît să ne uităm
la mai marii Bisericii,
a căror purtare e astăzi
mai rea decît cea de ieri.

2 Cînd vedem cum văile
sunt acoperite de umbră,
trebuie să pricepem
că noaptea-i foarte pe-aproape;
5 cînd vezi însă că munţii
şi dealurile se întunecă
laolaltă cu celelalte lucruri,
nici tu nu te înşeli şi nici pe alţii nu-i minţi
dacă afirmi că în acea clipă, în lume,
10 stăpîneşte noaptea.
Refr. N-avem decît să ne uităm
la mai marii Bisericii,
a căror purtare e astăzi
mai rea decît cea de ieri.
3 Prin văi, să-i înţelegi
pe laicii nelegiuiţi,
pe prinţii şi pe regii
însemnaţi cu pecetea ruşinii,
5 pe care, cu egală îndreptăţire,
desfrîul şi pofte de mărire
îi întunecă asemenea nopţii;
pe aceştia răzbunarea cerească
se grăbeşte să-i nimicească,
10 printr-o sabie cu două tăişuri.
Refr. N-avem decît să ne uităm
la mai marii Bisericii,
a căror purtare e astăzi
mai rea decît cea de ieri.
4 Rămîne ca, prin munţi,
să înţelegi, în chip figurat,
izvoarele de interpretare ale Scripturilor,
pe preoţii lui Hristos,
5 numiţi, în mod tainic şi metaforic, dealuri,
fiindcă ei, aşezaţi
pe culmile Sionului,
sunt ca o oglindă pentru lume,
dacă s-ar învoi să nu măsluiască
io înţelesurile adînci ale Legii.
Refr. N-avem decît să ne uităm
la mai marii Bisericii,
a căror purtare e astăzi
mai rea decît cea de ieri.

5 Dealurile noastre poruncesc
ca finul să fie dat rudelor lor,
şi ca un tînăr fraged să fie pus mai presus
de sfinţenia bătrînilor;
5 este dată ca moştenire
sfînta casă a Domnului,
iar zestrea lui Hristos
este astăzi lăsată pe mîinile
unora lipsiţi de ştiinţă,
10 dar nepoţi ai prelaţilor.
Refr. Dacă înţelegi lucrurile cum trebuie,
nepoţii pămînteşti
sunt urmaşi în desfrîu
şi în cîştig.
6 Să vină cît de curînd,
Iisus, bunule Dumnezeu,
să vină sfîrşitul acestui veac,
anul jubileu!
5 Să mor mai degrabă ca să nu mai văd
lancea Antihristului,
ai cărui înainte-mergători,
adepţi deja ai unei învăţături corupte,
stau pe Muntele Măslinilor,
io socotindu-şi averile.
Refr. Dacă înţelegi lucrurile cum trebuie,
nepoţii pămînteşti
sunt urmaşi în desfrîu
şi în cîştig.
(Walter din Châtillori)

126

1 Pînă acum, sărmana de mine,
am ascuns bine necazul
şi-am iubit cu iscusinţă.
2 Pînă la urmă necazul a fost dat pe faţă,
căci pîntecele mi s-a umflat,
pentru gravidă naşterea este pe cale.
3 De aceea, mama mă bate,
de aceea tata mă mustră,
amîndoi se poartă aspru cu mine.

4 Stau singură acasă,
nu îndrăznesc să ies afară
şi nici să mă veselesc în lume.
5 Cînd ies afară
toată lumea mă cercetează
de parcă aş fi o pocitanie.
6 Cînd îmi văd burta asta
se-mboldesc unul pe altul
şi tac dacă trec eu.
7 îşi dau mereu coate,
mă arată cu degetul,
ca şi cînd aş fi făcut o vrăjitorie.
8 Mă arată dînd din cap,
mă socotesc vrednică de rug,
fiindcă am păcătuit o singură dată.
9 Ce să mai înşir cu de-amănuntul ?
Am ajuns de poveste
şi sunt în gura tuturor.
10 De aceea îndur asprime,
mor deja de durere,
sunt mereu în lacrimi.
11 Durerea-mi este sporită de faptul
că prietenul meu e în surghiun,
din pricina acestui fleac.
12 De furia tatălui meu
a fugit în Franţa,
departe de hotarele ţării noastre.
13 Sunt plină de tristeţe,
din pricina absenţei lui,
ceea ce-mi sporeşte durerea.

128

1 Un naufragiat, odată, vîslea fără să afle un port.
Marea era izbită de ridicarea Crivăţului.
Cîtă vreme nava a fost zgîlţîită de talazuri,
nu a fost nimeni pe ţărm care să o compătimească.
2 în cele din urmă, doi tineri i-au arătat un port
şi i-au redat viaţa sărmanului istovit.
Chibzuinţă tinerilor i-a semnalat portul,
şi astfel toată rătăcirea se spulberă în faţa căii drepte.

129

1 Surghiunit din ţara mea, student născut să mă chinui,
mereu sunt zdrobit, lăsat pe seama sărăciei.
2 Aş fi vrut să mă dedic, silitor, studiilor
dacă nevoile nu m-ar fi silit să renunţ.
3 Mantaua asta a mea e mult prea subţiată,
adesea sufăr de frig, părăsit cu totul de căldură.
4 Nu pot să fiu de faţă la sfintele slujbe,
nici la liturghie, nici la vecernie, pînă se cîntă sfirşitul.
5 întrucît sunteţi distinsa podoabă a oraşului N.,
vă cer ajutorul cu mult respect.
6 Să aveţi aşadar un suflet ca al Sfintului Martin,
acoperiţi cu haine trupul unui străin,
7 Pentru ca Dumnezeu să vă înalţe la împărăţia cerurilor!
Acolo vă va răsplăti cu darurile fericiţilor.

130

1 Odinioară sălăşluiam pe un lac,
odinioară trăiam frumos,
atunci cînd eram lebădă.
Nefericitul, nefericitul de mine!
Refr. Am ajuns negru
şi pîrjolit cu totul.

2 Eram mai alb ca neaua,
mai frumos decît orice pasăre ;
acum sunt mai negru decît un corb.
Nefericitul, nefericitul de mine!
Refr. Am ajuns negru
şi pîrjolit cu totul.
3 Rugul mă arde tare,
mă învîrte încolo şi încoace băiatul de la bucătărie,
iar apoi purtătorul de tăvi îmi dă de băut.
Nefericitul, nefericitul de mine !
Refr. Am ajuns negru
şi pîrjolit cu totul.
4 Aş prefera să trăiesc pe ape
mereu sub cerul liber,
decît să mă scufund în acest piper.
Nefericitul, nefericitul de mine.
Refr. Am ajuns negru
şi pîrjolit cu totul.
5 Dar acum zac într-o strachină
şi nu pot să-mi iau zvorul;
văd dinţi care scrîşnesc.
Nefericitul, nefericitul de mine !
Refr. Am ajuns negru
şi pîrjolit cu totul.

131

1 Spune, adevăr al lui Hristos,
spune, iubit lucru rar,
spune, rară Iubire,
unde locuieşti tu acum ?
5 Ori în Valea Viziunii ?
Sau pe tronul Faraonului ?
Sau deasupra mulţimii, alături de Nero ?
Ori în peşteră împreună cu Theonas ?
Sau în coşniţa de papură
10 alături de micul Moise plîngînd?
Sau în palatul de la Roma
alături de Bula care aruncă fulgere ?

2 Răspunde iubirea:
"Omule, de ce stai la îndoială?
De ce mă tulburi ?
Eu nu sunt unde mormăi tu printre dinţi,
5 nici la răsărit, nici la miazăzi,
nici în piaţă, nici la mănăstire,
nici în pînză fină, nici sub rasă de călugăr,
nici pe cîmpul de luptă, nici în Bulă:
Eu vin din Ierihon
10 şi plîng împreună cu cel rănit,
pe lîngă care a trecut un preot făţarnic
şi nu s-a oprit la patul lui de suferinţă."
3 O, glas profetic,
o, Nathan, spune-le-n faţă :
păcatul lui David
se arată uriaş ! i
5 Spune Nathan: "Nu voi striga! "
iar David : "Nici eu nu voi plînge ! ",
de vreme ce haina lui Hristos este ruptă,
iar Hristos este martor împotriva unsului lui Hristos.
Vai de voi, făţarnicilor,
10 care vînaţi ţintarul!
Daţi înapoi Cezarului cele ce sunt ale Cezarului
ca să îl slujiţi pe Hristos.
(Filip Cancelarul)

131a

1 Cînd Bula aruncă fulgere
sub tunetele judecătorului,
şi cînd învinuitul face apel,
printr-o sentinţă apăsătoare
5 Adevărul este înăbuşit,
sfîrtecat
şi vîndut,
fiindcă iustiţia este scoasă la mezat;
deschizi proces şi faci recurs
io înaintea Curiei, dar nu obţii
nimic mai înainte
de a fi jefuit de ultimul bănuţ.
2 Uşierii papei
sunt mai surzi decît Cerber.
în zadar speri şi plîngi
căci, chiar şi de ai fi

5 Orfeu, cel de care ascultă
Pluton, zeul
din Tartar,
nu vei ajunge să-ţi spui păsul pînă la capăt,
dacă un ciocan de argint
10 nu bate la porţile
unde Proteus
se preschimbă în mii de culori.
3 Dacă ceri un venit preoţesc,
zadarnic te recomanzi cu o viaţă curată;
să nu-ţi scoţi în evidenţă bunele moravuri,
ca să nu-1 jigneşti pe judecător.
5 în zadar te bizuieşti
pe ştiinţa ta;
vei fi amînat
la mai multe calende.
Pînă la urmă să te aştepţi
io ca alţii să obţină ce-ai cerut,
dacă tu nu intri-n luptă
cu cel puţin tot atîţia bani.
4 Jupiter, atîta vreme cît o roagă
pe Danae, se chinuie în zadar;
totuşi o dezvirgineză
cînd se vopseşte cu aur;
5 nimic nu este mai puternic decît aurul,
nimic mai preţuit,
nici măcar Tullius
nu vorbeşte atît de convingător.
Totuşi el îi pîrjoleşte mai cumplit pe aceia
10 care îl slăvesc mai mult;
nimic nu-i mai drept
ca atunci cînd Crassus îl înghite fierbinte.
(Filip Cancelarul)

135

Se domoleşte, iarnă, asprimea ta,
se îndepărtează frigul, înţepeneala şi gheaţa,
sălbăticia şi furia îngheţului,
toropeala şi ticăloasa lîncezeală,
paloarea, iritarea, durerea şi slăbiciunea.

2 Graţioasa strălucire a primăverii a sosit,
ziua luminează senină, fără nori,
iar noaptea sclipeşte chipul Pleiadelor;
ne e dată acum o climă plăcută,
5 cea mai potrivită blîndeţe a vremii.
3 Curată este întinderea lumii,
cîmpiile răspîndesc mireasmă de ierburi,
brazii se îmbracă în frunze,
stolul pestriţ al păsărilor îşi cîntă cîntecele,
5 pajiştile înverzesc, ca locuri de odihnă pentru tineri.
4 Să vii acum, auritule Amor,
să-i înrobeşti pe cei ce nu ţi s-au supus.
întind mîinile ; ce vei face cu mine ?
Fă să-mi fie binevoitoare, rogu-te, cea pe care mi-o vei da,
5 şi-ţi voi aduce jertfă un sprinten berbec.

136

1 "Curat şi uşor, soarele domoleşte toate lucrurile,
frumuseţea lunii aprilie deschide lumii noi zări;
spre iubire se grăbeşte sufletul tînăr,
iar zeul-copil stăpîneşte pe cei ce iubesc veselia.
2 înnoirea tuturor lucrurilor în sărbătoarea primăverii
şi atotputernicia primăverii ne poruncesc să ne bucurăm;
ne deschid căi ştiute şi cu adevărat sigure.
Este semn de credinţă şi cinste să rămîi alături de iubitul tău."
3 "Iubeşte-mă cu credinţă, şi bizuie-te pe credinţa mea!
Din toată inima şi cu toate gîndurile mele
sunt alături de tine, nedezlipită, chiar dacă-s absentă.
Cine iubeşte-n alt chip să fie tras pe roată! "
4 De-ar fi să trăiesc ziua cînd dorinţa mea o va întoarce
spre mine, pe ea, care-mi poate dărui bucuria, numai de-ar vrea!
Inima mea trebuie să tînjească după ea; de-aş avea bunăvoinţa ei,
mă voi scălda în fericire, nu voi mai fi niciodată trist.

137

1 Dorita primăvară se întoarce cu bucurie,
împodobită cu flori împurpurate.
Păsările răspîndesc cîntarea lor cea mai dulce,
codrul înverzeşte din nou,
5 cîmpul este nespus de plăcut.
2 Pentru a culege flori împreună
şi pentru a se întrema cu miresmele lor,
tinerii să le ia pe fete cu voioşie
şi să meargă pe pajiştile
5 împestriţate de flori, doi cîte doi!
3 Să ne prindem acum în horă, doamna mea,
să ne bucurăm de luna lui mai, trebuie să ieşim la lumină!
Iarna cea crudă a ţinut măceşul în lîncezeală,
dar acuma el a izbucnit;
5 plin de farmec s-a îmbrăcat în flori roşii.

138

1 Chipul voios al primăverii închină paharul spre lume,
biruit deja, tăişul îngheţat al iernii este izgonit.
în veşmîntul ei colorat se înstăpîneşte Flora,
care este slăvită de cîntarea melodioasă a codrilor.
2 Răspîndindu-şi razele pe sînul Florei, Phoebus îi surîde
din nou, ea este năpădită de felurite flori;
Zefirul apare răsuflînd o mireasmă de nectar.
Alergăm pe-ntrecute să dobîndim cununa de lauri a iubirii!
3 Frumuseţea fetelor îi cheamă pe bărbaţii învăţaţi,
ea urăşte turma dobitocească a laicilor.
Iubirea îi stîrneşte pe toţi prin strălucirea verii,
Venus se împărtăşeşte tuturor, printr-o datină obştească.
4 Din ţitera ei cîntă dulcea privighetoare;
cîmpiile surîd înseninate, acoperite deja cu flori felurite,
prin fermecătoarea pădure se zbenguie mulţime de păsări,
hora fetelor iscă mii de strigăte de bucurie.

Codrul se înalţă înverzit spre lumină,
răsună acum cîntecul păsărilor,
încîntarea a căpătat mii de chipuri;
vigoarea lunii mai întăreşte
iubirea moleşită; cine s-ar mai simţi bătrîn
cînd vremea devine atît de frumoasă ?
Stăpîne mai, ţie să-ţi fie dată cununa!
Blestemată fie iarna!

139

1 Se duce vremea groaznică, gerul iernii,
se reîntoarce timpul verii, care-i atît de plăcut.
De vreme ce Amor susţine că este anotimpul său preferat,
Spună-i oricine-1 iubeşte pe Amor: Bine-ai venit!
2 O dată cu schimbarea vremii, ţărîna zămisleşte flori,
pentru fiecare floare ea schimbă culorile.
Zugrăvite în culori felurite, pajiştile răspîndesc miresme,
prin cîntările ei, privighetoarea stîrneşte iubirile.
3 Oricine iubeşte să se bucure că trăieşte clipa
în care trebuie să se lase pe seama bucuriilor!
Şi fiindcă Amor e plin de vigoare, el care ne porunceşte să ne bucurăm,
nimeni dintre noi să nu îndrăznească să fie trist!
4 O singură fată doresc să-mi fie dăruită,
cea a cărei sărutare mă poate scăpa de moarte.
Cu ea vreau să mă unesc prin lanţurile lui Amor,
dulce e dorinţa să fii rănit de o astfel de lance!
5 De voi rîde după rană - dulce-i vătămarea,
după rîs dacă voi plînge, - asta-i firea omului!
Dar cînd va veni aspra vîrstă a bătrîneţii,
să deplîngă ea ce-i voi fi făcut, cu gîndul la pedeapsa ce mă aşteaptă!
6 Că o iubesc poate părea ciudat:
o povară este această înlănţuire, şi abia o mai suport.
Un singur lucru, socot, e neîndoielnic în ce mă priveşte :
mor dacă nu o dobîndesc pe cea pe care am ales-o.

Sfirşită este iarna cea rece
care m-a chinuit atît,
mîndru se înalţă codrul cel verde,
sufletul meu se înveseleşte.
Nimeni nu poate să îmbătrînească acum !
Sunt cuprins de o adîncă bucurie,
mulţumită bunătăţii unei femei.

140

Sub blînda mîngîiere a primăverii ţărîna îşi desface sînul,
pe care mohorîful cer îl acoperise în sălbăticia iernii.
Cu un dulcet freamăt, o dată cu frumoasa primăvară roşeşte Favorinus,
Boreas încetează să ne mai tulbure cu suflarea lui haină.
Faţă de o asemenea înnoire a lucrurilor, cine ar răbda să tacă ?

De aceea tinerii încep să cînte,
iar păsările îşi răspîndesc cîntarea.
Mai tare ca fierul este acum acela pe care nu-1 îmblînzeşte Venus,
şi mai rece decît o stîncă acela care nu se umple de înflăcărare.
Să alungăm norii din suflet, atîta timp cît văzduhul este senin!
Iată cum totul înverzeşte şi înfloreşte din nou!
După ce frigul primejdios a fost izgonit de blîndeţea vremii,
ţărîna cea plină de rod dă naştere unei mari frumuseţi de flori
înmiresmate precum tămîia şi multicolore.
La vederea acestor minunăţii Cato şi-ar schimba pornirile.
Codrul îşi îmbracă veşmîntul de frunze, privighetoarea începe să cînte,
cu feluritele lor culori, pajiştile sunt o bucurie a sufletului.
Ce plăcut este să te plimbi prin crînguri,
şi mai plăcut încă este să culegi roze şi crini,
dar cel mai plăcut este să te joci cu o fată frumoasă!
Şi totuşi, cînd îmi trec prin minte aceste desfătări,
simt cum sufletul îmi este cuprins de nelinişte:
dacă cea pentru care mă mistui rămîne rece şi nu vrea să se aprindă şi ea,
la ce bun atunci pentru mine cîntecul păsărilor,
la ce bun venirea primăverii? în plină primăvară, iarnă ar fi!
Să ne bucurăm deci acum cu toţii,
să întîmpinăm cum se cuvine, prin cîntec, anotimpul!
Vedem cum florile se desfac,
ţinutul întreg se înveşmîntează minunat.
Să dănţuim, să ne prindem în horă, cu inima voioasă, în sunetul muzicii!
Aceasta place unor copii buni, cînd totul e cum se cuvine;
să ne jucăm acum cu mingea!
Doamna mea este o pildă de desăvîrşire: ştiu cît de mult vă place!

141

l[a] Arborii toţi înfloresc,
păsările cîntă suav;
crîngurile înverzesc din nou,
bucuraţi-vă laolaltă, tinerilor!
l[b] Se duce mohorîta tristeţe,
soseşte focosul Amor!
Biruieşte mai repede
cel care se îndrăgosteşte mai devreme.
l[c] Tu, cea mai frumoasă dintre fete,
cu toate că nu eşti haină,
rosteşti totuşi cuvinte aspre,
ca şi cum ai fi o scorpie.
l[d] în slabele mele puteri,
sunt lovit de Amor,
sufăr de rănile lui;
dacă nu mă vindeci mor.
2 "Ce urmăreşti, tinere ?
Cauţi ce nu poţi găsi!
3 Ai vrea să te joci cu mine ?
Eu nu vreau să mă leg de nimeni,
după pilda păsării Phoenix,
vreau să-mi duc viaţa singură."
4[a] "Dar Amor este neîndurător,
este sălbatic
şi puternic.
El ne subjugă pe noi, cei tineri,
5 fie să le subjuge şi pe copilele
mult prea neînduplecate!"
4[b] "Din ce spui eu văd
ce doreşti,
cine eşti
şi că eşti priceput la iubire.
5 Şi eu sunt bună de iubit
şi iată că deja m-am aprins înlăuntrul sufletului! "
5 Pămîntul şi codrul au înverzit.
Vai, mîndre fete, nu fiţi prefăcute !
Păsărelele cîntă în fel şi chip,
dusă este recea iarnă.

142

A sosit vremea înflorită,
căci răsar florile;
glasul primăverii schimbă
obiceiurile tuturor.
Ceea ce frigul a stricat
repară acum căldura,
privim cum totul iese la viaţă
în mii de culori.
Pe pajişti izbucnesc florile
printre care ne hîrjonim.
Fete şi studenţi,
păşim unul lîngă altul!
Prin iubirea Venerei
ne prindem în joacă,
şi cu celelalte fete
o luăm de la capăt.
O, iubită doamnă,
de ce te ţii aşa de departe ?
Oare nu ştii, preascumpo,
că eşti îndrăgită ?
Dacă-ai fi Elena,
eu aş vrea să fiu Paris:
şi atunci iubirea noastră s-ar împlini
sub paza zeilor casnici.

143

Iată, plăcuta
şi dorita
primăvară ne aduce bucuriile.
Purpurie,
înfloreşte pajiştea,
soarele înseninează cuprinsul.
Ducă-se pe pustii cele triste !
Se apropie vara,
iar sălbăticia iernii
io dă înapoi.

2 Iată, se topesc
şi se micşorează
grindina, zăpada şi celelalte.
iarna se îndepărtează
5 iar primăvara se alăptează deja
la sînul verii.
Are un suflet nefericit
acela care nu trăieşte
şi nu se desfată
io sub aripa proteguitoare a verii.
3 Se mîndresc
şi se veselesc
în dulceaţa farmecului
aceia care îndrăznesc
5 să se bucure
de răsplata lui Cupidon.
Să stăm la porunca zeiţei Cypris,
mîndrindu-ne
şi bucurîndu-ne
io că suntem asemenea lui Paris.

149

I

Mîndra pădure se împodobeşte
cu flori şi cu frunze.
Unde este oare vechiul
meu prieten ?
A plecat departe călare!
Ah ! cine mă va mai iubi ?
Refr. Pădurea-nfloreşte-n tot locul,
eu duc dorul prietenului meu!

II

Pădurea-nfloreşte-n tot locul,
Unde s-a dus prietenul meu aşa de departe ?
El a plecat departe călare.
Vai, cine mă va mai iubi?

150

1 Cu flori renăscute se înveleşte
{arina, care mult timp a stat amorţită,
iar soarele, cu căldura iui primă văratică,
a alungat iarna şi străluceşte din nou.
5 Dulce, privighetoarea
suav desfată inima
prin plăcute armonii.
2 Delicata vară îmbracă acum
cu frunze goliciunea arborilor,
ceata copilelor arde de dorinţa
de a contempla florile din codri.
5 Le ţine urma, cu bucurie,
oastea băieţilor,
dulce şi veselă întovărăşire.'
3 Impărtăşindu-ne deci cu veselie
de dulcea blîndeţe a lucrurilor,
să întîmpinăm recunoscători
mîngîierile Venerei
5 şi săgeţile de aur
ale lui Cupidon! Să se grăbească
sufletul nostru întru slăvirea fetelor!
4 Sunt un împărat fără coroană
şi fără ţară! Aceasta cred că simt;
niciodată nu am fost atît de mîndru.'
Binecuvîntată-i iubirea ei, care mi-a adus bucurie!
5 Aceasta mi-a dăruit o nobilă doamnă.
Aş vrea să o slujesc pentru totdeauna,
nu am mai întîlnit niciodată o femeie atît de demnă.

Despre primăvară

158

în mijlocul dulcei primăveri,
dar nu în mai, ci puţin mai devreme,
în lumina razelor soarelui,
o fată cu chip delicat
stătea sub frunzişul înverzit,
cîntînd dintr-un fluier de cucută.

2 Acolo am sosit eu împins de soartă.
Nici o nimfă nu are destulă frumuseţe
ca să-i ajungă măcar pînă la tălpi!
Cînd m-a văzut venind grăbit,
5 ea a fugit cu turma ei behăitoare,
izgonită de teamă.
3 S-a îndreptat strigînd către stînă.
Urmărind-o, am rugat-o: "Stai liniştită!
Nu te teme de ceva rău! "
Fata se arată nepăsătoare la rugăminţile mele, iar colierul
5 pe care i l-am arătat îl dispreţuieşte,
vorbindu-mi astfel:
4 "Darul tău", spune, "nu-1 vreau,
căci eşti plini de viclenie! "
Deşi se apără cu toiagul,
înşfăcînd-o, am trîntit-o la pămînt.
5 Nu se află sub soare nici o fată mai frumoasă
• îmbrăcată atît de sărăcăcios !
5 Pentru ea a fost destul de greu,
dar pentru mine a fost plăcut şi dulce.
"Ce-ai făcut", zise, "nemernice!
Vai, vai de tine! Să fii, totuşi, sănătos!
5 Ai grijă să nu dezvălui nimănui,
pentru ca să fiu sigură acasă!
6 De şi-ar da seama tatăl meu
sau Martin, fratele meu mai mare,
atunci aş avea o zi neagră;
de-ar afla mama mea,
5 care-i de patru ori mai rea decît o viperă,
mi-aş primi răsplata cu nuiaua."

162

O, voi, amici,
ce părere aveţi ?
Ce isprăvi
ne-or mai fi date ?
Vesela Venus se apropie de noi,
şi o urmează ceata Driadelor.

2 O, voi, părtaşi de petreceri,
vremea este plăcută,
zilele de răgaz
se reîntorc în lume;
5 bucuraţi-vă deci unul de altul, salutînd
ceata voioasă (a fetelor) şi vremea plăcută.
3 Venus, lepădîndu-se
de ruda ei Neptun,
vine să se-agaţe
de plăcutul Bachus,
5 singurul dintre toţi pe care-1 îmbrăţişează zeiţa,
fiindcă ea dispreţuieşte tristeţea şi postul.
4 Acestor zei
vreau eu să slujesc!
Dreptatea este de partea tuturor
acelora care vor să fie fericiţi;
5 ei dăruiesc strălucitorului neam studenţesc
prilejul de a iubi şi de a se face iubit.
5 Aşadar, cu ştiinţă
îmbătată, ceata aceasta
slujeşte la oaste urmînd
drapelele Venerei!
5 Laicul însă, izgonit să fie precum un dobitoc !
Căci faţă de învăţătură el este surd şi mut.

162a

Dulcea mea femeie,
lasă-mă să mă bucur:
tu eşti strălucirea ochilor mei.
Venus vrea să mă lovească !
Dar tu lasă-mă, regina mea, să mă bucur de iubirea ta!
Niciodată nu voi fi sătul de tine.

167
I
Leac pentru chinuri,
bucurie a surghiunitului,
amintirea fetei
îmblînzeşte surghiunul;
singura mîngîiere
îmi este simpatia ei.
Cînd lipseşte, mă ard pe jar;
căci Venus încătuşează
inimile cu un lanţ aurit
chiar şi cînd trupul se află departe.
Jelind, mă bucur totuşi
de prezenţa celei absente.
II
Fără să-mi propun ceva nesăbuit,
o iubeam cu gingăşie
pe cea despre care ştiam că-şi trăieşte
vîrsta gingăşiei,
neîndrăznind să-i cer nimic altceva
în afară de legămîntul sufletului.
Ca vîrstă-i deja pregătită,
iubirea a înfierbîntat-o deja;
fata este deja coaptă,
sînii i s-au umflat;
ea îmi place chiar şi doar pentru atît,
cu toate că (jocurile) celelalte nu se mai întîmplă.
Aşadar, de vreme ce ne-am unit sufletele,
să ne unim şi corpurile !
Prin îmbrăţişări dulci ca mierea,
să ne împărtăşim din bucuria (iubirii)!
Tu, floare mai presus de toate florile,
hai să ne înfruntăm cu chibzuinţă!
Dulcii struguri să-i apeşi
mierea să o sugi din fagure:
ce înseamnă toate acestea doresc
să îţi arăt, fecioară;
Nu prin vorbă, ci prin faptă
facă-se-arătatul!

168

Perechii mele la dans din acest an
sănătate-i urez şi bucurie!
Fie ca ea să-mi surîdă
mie care în hora aceasta
mă prind şi-o conduc înapoi
şi rostesc cîntînd:
Nu e o alta în lume mai frumoasă şi mai sprintenă ca ea!
Iubita asta a mea este un foc
arzător, dar blîndeţea
şi bunătatea
strălucesc în ea.
Toate acestea mă îndeamnă
către desfătări
şi totuşi mă întristez cu suspine în lupta Venerei.
Amica mea este
strălucitoare şi rumenă
şi drăgălaşă.
Venus, zeiţa iubirii,
ţie mă supun,
de ajutorul tău
avînd nevoie; ard şi mor de dragul ei!
Slăviţi-o împreună cu mine pe iubita mea
sfioasă, încîntătoare
şi drăgălaşă!
O iubesc plin de fervoare.
Prin ea, întristat trăiesc
şi plin de bucurie,
o iubesc mai presus de orice şi o ador ca pe o zeiţă.

168a

Acum înverzeşte ţarina
în verdele ei frunziş se îmbracă pădurea;
vîntul cel rece
le asupreşte pe amîndouă.
Anotimpul s-a schimbat.
O suferinţă plină de dor
Mă duce cu gîndul la buna mea iubită, de care m-am despărţit de nevoie.

169

1 Mohorîtă este steaua mea cu chipul voios,
datorită norului din suflet,
obosit îmi este rîsul pe buzele mele,
lipsit de bucurie,
5 cu îndreptăţire jelesc :
ascunsă-i privirilor mele cea aproape de sufletul meu,
întru care înfloreşte tăria inimii mele;
mă simt cu totul fără rost.
2 în hora lui Amor
străluceşte mai tare decît orice fată ea,
a cărei lumină de la lumina
lui Phoebus se-aprinde,
5 şi drept oglindă ’
slujeşte ea întregului pămînt; pe ea o slăvesc,
pe ea o doresc din tot sufletul
în viaţa aceasta.
3 Jelesc după vremea cînd eram
singur cu ea toată ziua,
cînd îi furam sub ocrotirea
nopţii
5 sărutările gurii,
din care picură mirt,
şi dulce scorţişoară care îmi
răscoleşte sălaşul inimii.
4 Şi totuşi se ofileşte, ea este lipsită
de nădejdea alinării,
se veştejeşte frageda floare.
Fie ca depărtarea
5 unei atît de mari rupturi
să fie suprimată, pentru ca neştirbita
dreptate a celor ce vor să stea împreună
să biruiască această despărţire.

169a

Rumenă gură, de vreme ce te-ai făcut de ocară
dă-ţi drumul rîsului!
Să-ţi fie ruşine să rîzi aşa,
după ce ai pricinuit pagube!
Aceasta nu se cade !
Vai, păcat de timpul irosit
dacă de pe o gură atît de drăgălaşă
porneşte atîta răutate.

171

1 Pe făgăduiala ei
inima mea bizuindu-se,
trăieşte însufleţită de acest gînd
cu nădejdea-împlinirii;
5 totuşi mă tem
ca nu cumva nădejdea mea
să se năruiască deodată în mii de ţăndări
2 Doar pe ea o slăvesc,
unei singure stele îi vorbesc,
ale cărei sărutări
picură miere
5 şi ulei de trandafiri;
pentru ea surîd,
la voinţa ei
mă mistuiesc cu totul.
3 Mult prea mult iubirea
îmi provoacă teamă,
neliniştita iubire
îmi stîrneşte pasiunea
5 cu violenţă.
Şi astfel, cu inima îndoită,
resimt durerea
în chip neîndoielnic.
4 Pe rugul Venerei
mă mistui cu totul
la celelalte daruri
ale lui Ceres renunţ,
5 vlăguit de vin;
şi alături de copiii
din ceruri
mă bucur de nectarul divin.

172

1 Joacă-te, joacă-se, jucaţi-vă! Cei ce vă hîrjoniţi, ascultaţi-mă,
voi, cei pe care vă încîntă voioasele bucurii ale vieţii acesteia!
Măscăriciul cu zarurile
iar studentul cu îmbrăţişările
5 le scot din minţi pe femei!

2 Amor trebuie slăvit cu dulci melodii,
el nu rabdă să fie strunit cu predici serioase!
Copila, care înfloreşte ca o mică roză,
să se învoiască atunci cînd este biruită
5 prin cuvinte dulci.
3 Să spună cu uşurinţă "Da! ", să nu refuze nimic atunci cînd este rugată,
să nu caute să cunoască un bărbat, cînd este înştiinţată din vreme!
Să facă ce i se cere !
O fată de treabă trebuie să îndeplinească
5 chiar şi ceea ce uităm să o rugăm!

172a

Simt o suferinţă plină de dor, care mă apasă atît de tare ;
aceasta mi-o pricinuieşte recea iarnă şi chiar şi alba zăpadă.
De-ar veni vara, pentru mine,
atunci aş vrea să mă împodobesc
5 după dorinţa unei preafrumoase femei.

174

1 Vino, vino, de-ai veni,
ca să nu mă laşi să mor!
Hyria, hyrie,
nazaza trillirivos!
2 Frumos îţi e chipul,
strălucirea ochilor,
şiragul cosiţelor -
O, ce înfăţişare splendidă!
3 Mai rumenă decît o roză,
mai albă decît un crin,
mai frumoasă decît toate celelalte,
cu tine mereu mă mîndresc.

174a

Vino, vino, drăguţa mea,
te aştept nerăbdător!
Te aştept nerăbdător,
vino, vino, drăguţa mea !
Gură dulce, rumenă ca o rază,
vino şi mă întremează!
Vino şi mă întremează,
Gură dulce, rumenă ca o rază.

177

S-a ridicat o copilă
într-o tunică roşie;
dacă o atingea cineva
tunica foşnea.
Hei!
S-a ridicat o copilă
ca o mică rază :
chipul îi era splendid
iar gura ei înfloritoare.
Hei!
S-a ridicat o copilă lîngă un copac,
şi-a scris iubirea pe frunziş.
Atunci Venus a sosit de-ndată;
mare iubire,
mare iubire
a dăruit ea cavalerului său.

178

Vreau să trăiesc ca un bărbat, bărbăteşte :
voi iubi, dacă şi eu, la rîndul meu, voi fi iubit;
aşa socot că trebuie să fie iubirea, nu altfel.
Mai puternic în această privinţă decît Jupiter,
nu mă pricep să pretind
după obiceiul de rînd :
ca unul care, poate, voi iubi, vreau mai întîi să fiu iubit.

! Trufia sufletului femeiesc
vreau să o dispreţuiesc cu mîndrie,
şi nu vreau să subordonez genul proxim
nici să pun plugul înaintea boilor.
Nu-mi place această rînduială
răspîndită printre cei săraci;
prefer să mă distrez veselindu-mă, decît să plîng luat în rîs.
i Cea care doreşte să-mi placă, aceleia trebuie să-i plac ;
să-mi fie ea mai întîi binevoitoare, ca şi eu să-i fiu binevoitor.
Să nu aruncăm zarul în aşa fel
încît ea să se socoată pe sine grăuntele, iar pe mine pleava.
După o astfel de rînduială a lumii
vreau să slujesc iubirii,
ca să nu îngenunchez fără ruşine în faţa sfielii femeieşti.
I Sunt liber şi mă fălesc că sunt liber,
aproape asemenea neprihănitului Hipolit,
şi nu mă învinge aşa de repede o femeie
care m-ar ispiti cu privirile şi degetul.
Să spună mai bine de-a dreptul că îi plac
şi să mă iubească cu sinceritate;
O astfel de îndrăzneală îmi place mie la o femeie.
5 Iată, nu îmi face plăcere ceea ce am cîntat,
şi sunt potrivnic cîntecului meu,
sunt vinovat, doamnă, faţă de drăgălăşenia ta,
de a cărei nobleţe nu mi-am dat seama.
5 întrucît am greşit,
sunt vrednic de o aspră pedeapsă;
pe cel plin de căinţă pedepseşte-1, de socoti potrivit, în odaia ta!

178a

Vreau să salut vara atît cît sunt eu în stare;
iarna mi-a pricinuit anul acesta multă suferinţă.
De aceea vreau să strig, în ciuda doamnei mele :
"Văd din nou tăpşanul cuprins de verdeaţă!
5 Acolo să mergem cu toţii
ca să întîmpinăm vara!
Vreau să pornesc dansul, dacă nu aveţi nimic împotrivă! "

184

1 O fată distinsă
a venit în pădure după vreascuri.
Cînd şi-a legat povara,
Refr. Hei, hei, cum cînta!
Ah, oh, cum cînta!
Cingătoarea,
cingătoarea,
5 cingătoarea o rupea!
2 A venit un tînăr
frumos şi gingaş
care i-a rupt cinstea în două.
Refr. Hei, hei, cum cînta !
Ah, oh, cum cînta!
Cingătoarea,
cingătoarea,
5 cingătoarea o rupea!
3 O apucă de alba ei mînă
şi o îndrumă către cîntecul păsărelelor.
Refr. Hei, hei, cum cînta!
Ah, oh, cum cînta!
Cingătoarea,
cingătoarea,
5 cingătoarea o rupea!
4 A venit Aquilonul,
care a aruncat-o departe, într-un şanţ,
a aruncat-o în pădure.
Refr. Hei, hei, cum cînta!
Ah, oh, cum cînta !
Cingătoarea,
cingătoarea,
5 cingătoarea o rupea!

Cîntece de pahar şi de petrecere

187

1 O, griji ale oamenilor
de care se îngrijeşte curtea!
O, rîvna lor
nu are capăt!
5 De ar ajunge pe mîna
unor astfel de oameni
l-ar pierde
Pilade pe Atrid;
căci celălalt eu al lui Tezeu
10 se scîrbeşte de Tezeu,
acolo unde domneşte Proteu
şi se joacă cu zarurile Soartei.
2 Din palatul unui prinţ,
dacă nu ai nici o avere,
trebuie să pleci.
îţi faci nădejdi zadarnice,
5 norocul e firav.
Spre orice fel
de foloase,
se îndreaptă gîndul tuturor:
cel de la care nu se poate şterpeli nimic
10 şi iroseşte munca şi strădania
căci "celui ce are i se va da",
toţi iau aceste cuvinte întocmai.
3 Spre nenorocire se îndreaptă
o judecată uşuratică.
Severitatea se înmoaie
iar cel care dă este cruţat.
5 Interpretezi legile
după cum doreşti
dacă banul
îşi face auzit clinchetul.
Cu săculeţe pline de bani
io pedeapsa vinovatului se şterge.
Spune : Acesta este locul cu pungi!
cînd cineva te-întreabă unde e locul.

4 Ambiţiosul lipsit
de titluri de onoare,
cu o bucurie prefăcută
cere de la fiecare
5 sărutarea iubirii;
se bagă încă în faţă
atunci cînd obţine
toiagul de păstor.
Moravurile pe care le închisese în suflet,
10 şi le dă acum pe faţă nestingherit;
ceea ce fusese ascuns
dezvăluie acum prin cuvînt şi prin faptă.
5 Pe cei care nu merită să fie protejaţi
curtenii îi ademenesc
cu vorbe, îi înhaţă
cu viclenie pe cei cu bani;
5 dar cei pe care ei pun mîna
prin curse
agere
se fac scăpaţi ca unii de aceeaşi teapă.
Şi astfel darul Sfîntului Duh
10 ajunse pe mîna Simonilor.
Credinţa ia cu totul chipul lor
dacă este lăsată pe seama dinilor.

191

1 Zbuciumîndu-mă în sine-mi de o aprigă mînie
mă adresez cu amărăciune propriului meu cuget.
Plăsmuit din materia unui element uşor,
sunt asemenea unei frunze cu care se joacă vînturile.
2 în timp ce în firea omului înţelept stă faptul
de a-şi aşeza pe piatră temelia casei,
eu, ca un nătărău, sunt asemenea unui rîu în mişcare,
care nu rămîne niciodată sub acelaşi văzduh.
3 Asemenea unei corăbii fără cîrmaci sunt purtat
încolo şi încoace ca o pasăre rătăcitoare pe cărări de aer;
nu sunt ferecat în lanţuri, nu sunt zăvorit cu cheia,
îl caut pe cel asemenea mie şi mă întovărăşesc cu calicii.

4 Seriozitatea inimii mi se pare un lucru greu,
gluma este plăcută şi mai dulce ca un fagure.
Ceea ce Venus porunceşte este un dulce chin,
ea, care nu locuieşte niciodată în inimi de rînd.
5 Păşesc pe o cale largă, după firea tinereţii,
mă afund în păcate uitînd de virtute,
nesăţios după desfătări mai mult decît după mîntuire,
mort în suflet, port grija pielii.
6 Preadistinsule episcop, îţi cer îngăduinţă,
mor de moarte bună, sunt ucis de o dulce moarte,
îmi sfîşie inima frumuseţea fetelor
pe care nu le pot atinge, dar cu care adesea păcătuiesc în suflet.
7 Este peste măsură de greu să biruieşti natura,
la vederea unei fete să rămîi cu sufletul curat;
cît suntem tineri nu putem păzi această aspră lege
şi să nu avem grijă de trupurile noastre graţioase.
8 Cine nu ar fi mistuit de foc dacă ar fi aşezat în mijlocul focului ?
Cine ar mai rămîne cast dacă ar zăbovi la Pavia,
acolo unde Venus îi vînează pe tineri cu degetul,
îi înlănţuieşte cu privirile şi-i jefuieşte cu chipul ?
9 Dacă l-ai aduce azi la Pavia pe Hipolit,
în ziua următore el nu ar mai fi Hipolit.
în iatacurile Venerei duc toate drumurile,
între atîtea turnuri, nu există nici un turn al Neprihănirii.
10 în al doilea rînd, mi se aduc învinuiri cu privire la jocul de zaruri;
însă cînd jocul mă lasă să plec cu trupul gol,
deşi îngheţat pe dinafară, transpir de dogoarea cugetului;
atunci născocesc cele mai bune versuri şi cîntări.
11 în al treilea capitol menţionez circiuma:
pe ea nu am dispreţuit-o niciodată şi nu o voi dispreţui,
atîta vreme cît îi voi vedea pe sfinţii îngeri cum vin
cîntînd pentru morţi: "Odihnă veşnică."
12 Gîndul meu este să mor în cîrciumă
pentru ca vinul să fie foarte aproape în clipa morţii.
Atunci vor cînta cu multă bucurie cetele îngerilor :
"Domnul să fie milostiv cu acest băutor.’"

13 De la pahare se aprinde făclia spiritului;
îmbătată de nectar inima zboară către ceruri.
Mi se pare mai dulce vinul din circiumă
decît acela pe care îl amestecă cu apă paharnicul episcopului.
14 Unii poeţi ocolesc locurile cu multă lume
şi preferă vizuine tainice şi ascunse,
se chinuiesc, stăruie, veghează şi se muncesc foarte mult
şi abia pot pînă la urmă să dea la iveală o operă acceptabilă.
15 Postesc şi se înfrînează cetele poeţilor,
ocolesc înfruntările publice şi înghesuiala din piaţă,
şi, ca să plăsmuiască o operă care să rămînă nemuritoare,
mor ei de cazne, copleşiţi de muncă.
16 Fiecăruia natura îi dăruieşte propriul său har:
eu unul nu am putut să scriu niciodată nemîncat,
cînd sunt flămînd mă poate birui chiar şi un copil.
Setea şi postul le-am urît de moarte.
17 Fiecăruia natura îi dăruieşte propriul său dar,
eu unul, atunci cînd fac versuri, beau un vin bun
şi tot ce se află mai curat în butoaiele hangiilor;
un asemenea vin dă naştere unui belşug de cuvinte.
18 După cum este vinul pe care îl beau, aşa sunt şi versurile pe care le fac,
nu pot să compun nimic dacă nu mănînc ceva;
n-are absolut nici un preţ ceea ce scriu flămînd,
după ce beau îl voi întrece la cîntare chiar pe Naso.
19 Nu-mi va fi dat niciodată duhul poeziei
dacă nu-mi va fi fost mai întîi pîntecul sătul;
atunci cînd în fortăreaţa creierului stăpîneşte Bachus,
în mine năvăleşte Phoebus şi rosteşte cuvinte minunate.
20 Iată, am fost dezvăluitorul propriei mele ticăloşii,
de care mă învinuiesc slujitorii tăi.
Nimeni însă dintre ei nu se învinuieşte singur,
cu toate că vor să se distreze şi să se bucure de lumea aceasta.
21 Acum, iată, în prezenţa fericitului episcop,
potrivit datinei din porunca dumnezeiască,
să arunce în mine cu piatra şi nici pe poet să nu-1 cruţe,
cel al cărui suflet nu este conştient de păcat.

22 Am spus împotriva mea însumi tot ceea ce ştiu despre mine,
şi am vărsat veninul pe care îl purtam în mine de atîta vreme.
Nu îmi mai place vechiul meu trai, mă atrag obiceiuri noi;
omul vede chipul, dar inima se deschide înaintea lui Jupiter.
23 Iubesc deja virtuţile, sunt pornit împotriva viciilor,
cu inima reînnoită, renasc în spirit;
întocmai unui nou născut, mă hrănesc cu un lapte nou,
pentru ca inima mea să nu mai fie un vas al deşertăciunii.
24 Electorale de Koln, cruţă-1 pe cel ce se căieşte,
ai milă pentru acela ce îţi cere îndurare,
dă un canon celui care-şi mărturiseşte vina ;
cu inima deschisă voi purta tot ce-mi porunceşti.
25 Căci îi cruţă pe supuşi leul, re,gele fiarelor
şi îşi uită mîniile faţă de supuşi;
şi voi să faceţi la fel, mai mari aî pămîntului:
tot ce este lipsit de blîndeţe este foarte amar.
(Archipoeta)

191a

1 Fiindcă faima ta s-a răspîndit în fel şi chip
şi toate cele ce se spun despre tine corespund adevărului,
ar fi o prostie să mai înfloreşti ceea ce este deja înflorit,
şi nimănui nu-i stă bine să însămînţeze din nou un ogor gata însămînţat.
2 Răpit aşadar de strălucirea faimei tale, care se răspîndeşte,
am venit nu să arunc necumpătat cuvinte în vînt,
ci să-ţi ofer din adîncul sufletului
rouă recunoştinţei, aşa cum a poruncit Dumnezeu.
3 Priveşte, dacă-ţi este pe plac să mă ţii alături de tine :
cu siguranţă eu sunt de folos la alcătuirea scrisorilor,
şi dacă s-ar întîmpla cumva să fie nevoie de vreo lucrare,
aş putea la rîndul meu să-i ţin locul (protectorului meu)
la scrierea versurilor.
4 Dacă refuzi aşa ceva, ascultă ce te-ar mai putea interesa :
apleacă-te cu milă spre povara sărăciei mele,
şi, pentru a izgoni suferinţele omului din faţa ta,
acordă-mi cumva mîngîierea unui dar.
5 Părinte, am cuprins atît de multe lucruri în puţine cuvinte,
fiindcă acest fel de a vorbi stă bine bărbaţilor învăţaţi;
şi, pentru a îndepărta de la mine stigmatul linguşelii,
nu-mi place să lungesc vorba.

194

I

în cupa mea Thetis se întovărăşeşte cu Lyaeus;
Zeiţa se uneşte cu zeul, dar zeiţa este mai mare decît acesta.
Nici el, nici ea nu valorează nimic decît dacă sunt despărţiţi
Unul de altul; de aceea zeul să stea fără zeiţă!

II

Lucruri atît de diferite, chiar dacă fiecare e bun în sine,
ei se strică în egală măsură unul pe altul, dacă se unesc într-un chip nepotrivit.

III

Nu ţineţi minte că la masa chelarului,
în pocalele Domnului apa nu este soţia vinului ?
(Hugo Primas)

195

l[a] Dacă, îmbogăţit în slujba Zarurilor,
te bucuri să te afli în compania vagabonzilor,
atunci se cuvine să nu dispreţuieşti niciodată vinul
şi să iubeşti cîrciumile.
l[b] Revărsarea lui Bacchus, care este un duh,
alăptează mulţimile prin pofta de a bea;
ea topeşte necazul şi grijile
şi aduce bucuria.
l[c] Ceata noastră nu-şi pune nici o stavilă,
şi bea temeinic, cu încredere în Decius;
noi ştim că acesta poartă
scutul Norocului.
l[d] Fii sîrguincioasă, exersînd mereu,
potriveşte-ţi degetele, vei fi un neam plin de rîvnă,
spre înşelarea lui Decius,
în speranţa cîştigului.
2[a] Cel ce îşi pierde mantaua
ştie că Decius este
vestitorul Norocului
şi că acesta nu îi este prielnic

5 atîta vreme cît el joacă la întîmplare,
dorind să bea pe degeaba.
2[b] Străduinţele jucătorilor
sunt conştiente de înşelătorie ;
supărarea celui ce pierde
aduce bucurie aceluia
5 care-i cîştigă mantaua
prin năravul înşelăciunii.
3 Nu trebuie să se mire acel om pe care
un astfel de «doi-unu» 1-a lăsat gol;
căci un asemenea zar îl sileşte
să ispăşească pentru faptele lui rele
5 şi îl face fericit pe Jupiter.
4[a] Să joace mai departe
îl îndeamnă nădejdea
pe cel dezbrăcat de zar;
dar cînd cei de faţă
îi iau hainele
nu-1 mai ajută nădejdea.
4[b] în cîrciumă,
veşnica înşelăciune
domneşte fără întrerupere la jocuri.
Cine o îndrăgeşte
5 strigă adesea
stînd în fundul gol:
5 "Vai de darurile tale, Decius,
ale tale sunt înşelăciunea şi vicleniile;
tu dai viaţă unei gloate de oameni ce plîng
şi produci scrîşnet de măsele.
6[a] Căci străduinţele jucătorilor
sunt înşelătorii şi jaf,
care mă aruncă în cazne,
pe mine, scufundat în nenorocire.
6[b] Prielnică la început,
voinţa Norocului s-a schimbat,
întorcîndu-se cu totul împotriva mea
se poartă cu mine ca o mamă vitregă.

6[C] Ca un vas pe o tipsie
Ce stă aşezat, cu fruntea împodobită cu păr,
are acum urechi de şarpe
şi ceafa tunsă."
7 Brr! Strigă în frig cel gol,
căruia i-a îngheţat pieptul
şi pe care îl sugrumă tremuratul:
- ce-ar mai sta el ca vara
sub un pom !
8[a] Prin Decius,
chinuri primesc
cei care îl slujesc;
pe aceştia îi munceşte
iarna cea sălbatică,
mereu, la vremea ei.
8[b] Sub degetul
neastîmpărat
se ascund înşelăciunea şi pungăşia
de aici ia naştere,
în timpul jocului,
adesea, sămînţa de vrajbă.
9[a] înşelătorul iute de mînă
are năravul ca pe cei mai înceţi
şi mai greoi să-i înşele cu zarul;
vor ca zarurile să le fie
complici atunci cînd joacă
bizuindu-se pe înşelăciune.
9[b] în năzuinţele lor
înşelăciunea şi pungăşia
domnesc alături de Decius ;
observăm la ei blestemăţii
petrecute după reguli nedrepte,
ca în nişte plase încîlcite.
10 Dacă cineva se apucă să joace,
cu asemenea evlavie în inimă,
atunci să ia aminte la păţania lui Otto,
al cărui fir Clotho îl toarce în aşa fel
încît adesea el rămîne dezbrăcat.

ll[a] Din pricina jocului
adesea rămîn
dezbrăcaţi tovarăşii mei;
aşa că, dacă sunt eu de faţă,
5 peste mantaua mea
îşi aruncă zarurile.
ll[b] Vai, din pricina jocului
adesea celui gol
un sac îi este dat drept haină!
însă, în acel moment chinurile,
5 presimţirile morţii,
Bachus le face uitate.
12 Atunci ei închină paharul
şi-1 laudă pe cîrciumar,
bănuţul iese la iveală
şi vorba se-nnoadă în fel şi chip:
13[a] "Slavă Domnului, coane, straşnic vin! "
După care îl pupăm -
Nouă nu ne pasă de Rin !
ci îl slujim pe Bachus.
13[b] Atunci cupele picură rouă,
iar vadra plouă cu must,
cine tocmai a băut,
să bea mai mult decît se cuvine.
13[C] Atunci sunt cerute zarurile,
sunt aruncate pe băutură,
şi de mînia lui Boreas
nu-şi mai face nimeni griji.

197

Cînd casa de piatră
este zărită în piaţă
şi cînd cununa de pin
atrage privirile,
atunci amicii îşi spun :
"Aici e locul pentru dulce ospăţ.
Bachus să împuţineze,
Venus să îmblînzească
cu tărie sînii pungilor,

10 să preschimbe
şi să facă plata
pentru hainele date în amanet.
2 Să mîncăm bucate fine,
să ne îndopăm,
să ne umflam
cu osînză - aceasta să ne fie strădania -,
5 să bem cu avînt! "
3 Hei, cît de fericită este viaţa băutorului,
care îşi ogoieşte furtunile grijilor şi ale tristeţii!
cînd vinul roşiatic se face auriu în pahar.
4 Pilangiii sug
sticla plină cu vin,
vin amestecat cu mireasmă de miere,
vin aromatizat şi tare, cu gust de nectar;
5 dau paharele peste cap unul după altul pe jilţul de mărire
în care sărmanul îşi leapădă jugul sărăciei.
toţi rostesc : "Sculaţi-vă, să mergem!
pîntecele cere să mai mîncăm puţin.
Stomacul respinge băutura lipsită prea multă vreme de mîncare,
iar bucuria este înjumătăţită dacă burta nu e plină."
Ies din casă hăulind, cu pasul nesigur,
se prăbuşesc pe pietrele caldarîmului.
Fîrtaţii goi sunt lipsiţi de pelerină;
încovoiaţi spre pămînt îşi pleacă genunchii.
Găsindu-şi în ţărînă aşternutul spun: "Rugaţi-vă! "
Iar din spate se aude un glas : "Sculaţi-vă!
rugăciunile voastre au fost ascultate,
căci Bachus a luat aminte la pocăinţele voastre."

203

1 La vremea iernii,
cînd pajiştile se ofilesc de frig
şi apele îngheaţă,
aleargă spre un adăpost cald
5 cei care domnesc alături de Decius;
şi, după ce se încălzesc,
se ademenesc unul pe altul, amicii, la joc.
Cine a venit îmbrăcat se trezeşte gol.
Hei, averile se zguduie,
io cîtă vreme sărăcia îşi face slujba ei nestînjenit.
2 Să salutăm, amici,
noi, care suntem pilangii,
cu gura însetată, circiuma.
Să bem cu avînt!
5 Paharele să se umple fără întrerupere!
Să trecem la joc, după datină!
Să fie adusă o masă netedă! Să se scoată zarurile!
Pentru bani şi pentru pahare hainele-şi schimbă stăpînii.
Hei, acum să se arate
cui îi este prielnic zarul sau Norocul!
3 Abia iese din circiumă
că îndată este întîmpinat de Haldeu,
tovarăşul său.
Fălcile sunt zdrobite,
5 iar dezbrăcatul urlă : "Vai, vai, vai! "
Dinţii fug după rămăşag.
"O, preanefericitule! De ce ai venit de la căldură
ca să-1 preaslăveşti pe împăratul martirilor, smerit în vorbire ? "
Hei, aceasta este legea
io prin care pielea ne va fi pusă pe băţ!

203a

Hilferic din Lutringen ne povesteşte
cum doi vestiţi eroi
s-au întîlnit odată:
conu' Ecke şi conu' Dietrich;
amîndoi erau înfricoşători
şi de aceea au suferit stricăciuni,
atît de întunecos era brădetul în care s-au ciocnit.
Conu' Dietrich năvăli călare, cu bărbăţie, prin crîngul necunoscut.
Ecke a pătruns şi el în pădure.
Acasă el a lăsat mulţi bidivii; asta n-a fost o treabă bună.

211

Epicur o ţine sus şi tare:
"Un pîntec sătul este un pîntec bine îngrijit.
Pîntecele este Dumnezeul meu.
Un astfel de Dumnezeu îşi doreşte gîtlejul,
al cărui templu este bucătăria,
din care se răspîndesc miresme dumnezeieşti."
Iată, acesta este Dumnezeul potrivit,
care nu posteşte niciodată,
înainte de mîncarea de dimineaţă
vomită, beat, vinul băut,
pentru el masa şi poloboacele
sunt adevărata mîntuire.
Pielea-i este mereu umflată,
ca un burduf sau ca o butelcă;
el înnădeşte prînzul cu cina,
de aceea obrajii groşi i se îmbujorează,
iar dacă i se scoală vîna,
e mai puternic decît un lanţ.
Astfel slujba credinţei
stîrneşte-n pîntec frămîntare,
urlă pîntecul în clocotul luptei,
se înfruntă vinul cu miedul;
fericită-i viaţa fără griji,
preocupată doar de pîntec.

Spune pîntecul: "Nu îmi pasă
decît de mine însumi. Mă îngrijesc astfel
ca, în pace, da, în pace,
ocrotindu-mă cu blîndeţe,
să dorm şi să mă odihnesc
deasupra băuturii şi deasupra mîncării."

211a

Abia acum trăiesc în demnitate,
de cînd păcătosul meu ochi priveşte
frumoasa ţară şi pămîntul
cărora li se dă multă cinstire.
Acum s-a înfăptuit lucrul pentru care m-am rugat mereu,
am ajuns în sălaşul
în care Dumnezeu a păşit ca un om.
(Walter von der Vogelweide)

214

Dacă ai respect pentru poveţele mele,
încetează, copile, cu poznele, cînd mă aflu Ia ţară, la vremea culesului.
Aş vrea să-ţi arăt limitele pe care le cere vîrsta ta;
Dacă treci peste ele vei merita pedeapsă din partea dascălului.
5 Dispreţuind aşternutul, scoală-te dimineaţa devreme,
Dăruieşte-ţi timpul lecturii, cel puţin pînă la ora a patra,
La ora a cincea mănîncă, bea vin, dar în chip cumpătat,
Iar după prînz să dormi scurtă vreme sau să te joci puţin.
După ce vei fi dormit, să-ţi intre în obicei să meditezi,
io Ce vei fi meditat, nu pregeta să însemnezi pe tăbliţă;
Ce ai însemnat pe ceară sper să văd şi eu cîndva.
Să-mi trimiţi şi mie ceva din aceasta - aşa să faci,
ca să mă încredinţez de celelalte poveţe.
După aceea du-te să citeşti, iar după ce ai citit, să mergi la masă.
Dacă ţi-ai luat hrana, dacă te-ndeamnă ceasul, să te odihneşti!
15 De-ţi mai rămîne timp, e bine să te joci după cină
între astfel de repere să ţi se desfăşoare întregul program.

începe liturghia jucătorilor

215

I *începutul slujbei (vîhodul)*
Să plîngem cu toţii întru Decius, jelind ziua cea tristă, din pricina durerii tuturor jucătorilor; de goliciunea lor se bucură zarurile şi îl slujesc pe fiul lui Bachus
Refr. Să-l blestemăm pe Decius în fiecare clipă; veşnic fie înşelăciunea lui pe buzele mele.
II înşelăciune vouă!
Şi ţie înşelăciune!
III *Rugăciune*
Să ne împopoţonăm! Dumnezeule, tu care ne-ai hărăzit să cinstim blestemăţiile celor trei Zaruri, dăruieşte-ne nouă să jelim, în veşnică tristeţe, tovărăşia lor. Prin ...
IV *Epistola*
Din Faptele palavragiilor cetire. în zilele acelea era o singură inimă şi nici o tunică în mulţimea aceea, şi era iarnă, şi ei îşi aruncau hainele la picioarele unui cămătar, pe numele lui Landrus. Landrus era însă plin de bani şi de dobînzi şi mari pagube aducea în pungi, împrumutînd fiecăruia întocmai atît cît, mai apoi, făceau hainele lui.
V *Antifonul*
Pune-ţi toată nădejdea în Decius şi acesta te va nimici.
Refr. Cînd îl chemam pe Decius, el a auzit glasul meu şi mi-a scos haina de la jucătorii cei necinstiţi.
VI Aleluia! *Refr.* Minunată-i e viaţa şi nevrednică de cinstire.
VII *Urmarea*
1 Fragedei jertfe "cinci-şase"
să îi aducă ofrandă acoliţii lui Decius.
2ª "Şase-cinci" i-a lăsat fără haine,
calul, mantaua şi blana
le-a răpit la iuţeală
de la al lor stăpîn.

2[b] Moartea şi jocul de zaruri s-au încleştat
într-o luptă ciudată;
pînă la urmă, cele trei Zaruri
l-au biruit (pe jucător).
3[a] Acum el strigă: "O, Fortuna,
în ce mare încurcătură m-ai băgat ?
Eram îmbrăcat şi m-ai lăsat gol la iuţeală,
bogat am fost şi m-ai făcut asemenea unui sărac.
3[b] Cu ajutorul celor trei martori mincinoşi,
m-ai dezbrăcat de haine.
«Şase-cinci» de-ar cădea, iată nădejdea!
De-ar ieşi repede pe masa de joc ! "
4[a] Mai demn de crezare
este doar
un cinstit «şase-cinci-patru»,
decît un «trei-doi-unu»
într-o aruncare măsluită.
4[b] Ştim că aceste (zaruri)
au răpit,
cu adevărat, hainele jucătorilor.
Tu, biruitorule
«şase», îndură-te de noi!
VIII *Evanghelia*
De la măsluita evanghelie a mărcii de argint citire. înşelăciune ţie, Decius! Cînd, spre seară, s-a adunat ceata jucătorilor, a venit în mijlocul lor Decius şi le-a spus : "înşelăciune vouă! Să nu încetaţi să jucaţi! Căci pentru durerea voastră am fost trimis la voi". Primas însă, cel căruia-i mai spune «Marele Ticălos», nu se afla cu ei atrunci cînd a venit Decius. Şi au zis atunci ceilalţi ucenici: "L-am văzut pe Decius". Iar acesta le-a zis: "Chiar de aş pune gura mea la buza paharului, ca să beau, şi tot n-aş putea crede". Primas însă, cel căruia îi mai spune «Marele Ticălos», a aruncat mai întîi un «zece», apoi un «doisprezece», dar a treia oară doar un «cinci». Şi fiindcă a dat cu zarul doar un «cinci», şi-a golit punga şi, gol, s-a ascuns de ceilalţi.
IX *Rugăciunea prinosului*
Mîntuieşte punga sărmană, Decius, şi scoate la lumină privirile jucătorilor, Decius.
X Smeriţi-vă, zgîciţilor, întru afurisenie !

XI *Rugăciune*
Să ne împopoţonăm ! Revarsă, Doamne, mînia ta asupra zgîrciţilor şi a strîngătorilor, care-şi ţin punga la spate şi, cînd au vreun bănuţ, îl pun la păstrare pînă se înmulţeşte şi aduce dobîndă alţi o sută. Să piară un asemenea om ! Căci el e frate al răutăţii, fiu nelegiuirii, crăpătura din scaun, neamul lui "habar n-am", care scoate băşini amare cînd se teme să nu dea un bănuţ. Să piară! Fie ca el să se învoiască a împlini pentru ei blestemul care i-a adus binecuvîntare lui Zaheu şi i-a refuzat picătura de apă bogatului celui zgîrcit. Amin.
XII Şi blestemul lui Dumnezeu, atotputernicul Părinte, să coboare asupra lor!
XIII *Rugăciunea cuminecării*
Să se mire cu toţii laolaltă că Decius a răpit hainele fiecăruia în parte.

215a

Atotputernicule şi veşnicule Dumnezeu, care ai semănat mare vrajbă între ţărani şi clerici, fă, te rugăm, ca din munca lor să trăim, din femeile lor să ne înfruptăm şi de moartea sus-zişilor să ne bucurăm.

216

1 Este vremea veseliei,
azi e zi de sărbătoare!
Toţi trebuie să înalţe cîntări
şi să scoată melodii
5 din simţirea inimii,
din mişcarea întregului corp,
şi mai ales studenţii
care ştiu să cinstească cel mai bine sărbătorile.
2 Căci condeiul şi tăbliţele
sunt bucatele de zi cu zi,
ca şi poemele lui Naso
sau scrierile altor autori.
5 Tot ceea ce fac ceilalţi, noi, tinerii, vrem să iubim
şi alături de gloată să împlinim jocul sărbătoresc.

219

1 Cînd "în lumea întreagă" se intonează întruna "duceţi-vă",
preoţii umblă, pustnicii aleargă
şi dinaintea evangheliei se ridică slujitorii Domnului,
se unesc cu secta noastră, care-i mîntuirea vieţii.
2 în secta noastră este scris : "încercaţi-le pe toate! "
La viaţa noastră să priviţi cu cea mai mare bunăvoinţă,
să fiţi neîndurători faţă de clericii răutăcioşi,
care nu cheltuiesc cu mărinimie, din iubire faţă de voi!
3 Marchioni, bavari, saxoni, austrieci,
toţi care sunteţi nobili, vă rog, confraţi,
ascultaţi cu urechile voastre noile hotărîri canonice :
să piară zgîrciţii şi nu cei mărinimoşi.
4 Acum noi suntem izvoditorii de milostenie,
fiindcă îi primim la noi şi pe mari şi pe mici;
îi primim şi pe bogaţi şi pe cei mai săraci,
pe care cucernicii monahi îi ţin înaintea porţilor.
5 îl primim şi pe monahul cu părul ras împrejur
precum şi, de-ar voi să vină, pe preot cu matroana lui,
pe magistru cu şcolarii, pe bărbatul cu "persoana" lui,
şi, cu multă bucurie, pe studentul bine îmbrăcat.
6 Secta noastră îi primeşte şi pe cei cinstiţi şi pe nelegiuiţi,
pe şchiopi şi pe slăbănogi, pe cei mistuiţi de bătrîneţe.
7 Pe cei bătăioşi, pe cei paşnici, pe cei blînzi şi pe cei smintiţi
boemi, teutoni, slavi şi romani,
pe cei de statură potrivită, pe uriaşi şi pe pitici,
pe cei smeriţi din fire şi, dimpotrivă, pe cei înfumuraţi.
8 Fără îndoială, secta noastră poartă numele de ordin,
deoarece o urmează un popor de genuri diferite ;
aşadar, i se potriveşte şi "acesta" şi "aceea",
căci ea găzduieşte pe oricine, de orice gen ar fi.

9 Vă voi vorbi acum despre legiuirile ordinului vaganţilor,
care au o viaţă nobilă, o fire suavă,
şi pe care îi bucură mai mult o friptură grasă
decît un sărman tain de terci de orz.
10 Ordinul nostru interzice absolut utreniile.
Există un fel de stafii, care umblă dimineaţa
şi care ne dau nişte năluciri mincinoase.
Dacă cineva se trezeşte dimineaţa, nu-i sănătos la minte.
11 Ordinul nostru interzice întotdeauna utreniile,
şi, îndată ce ne trezim, căutăm cîrciumile;
acolo ne năpustim asupra vinului şi a găinilor.
Şi nu ne temem de nimic, afară de ameninţările Hazardului.
12 Ordinul nostru interzice să porţi veşminte din două piese ;
cine şi-a pus tunica, pentru a umbla cumsecade,
aruncă imediat mantaua. Decius fiind martor
jocul îi smulge neîndoielnic centura.
13 Cele spuse despre hainele de deasupra este valabil şi cu privire
la cele de dedesubt;
cine se bucură de cămaşă n-are nevoie de pantaloni.
Dacă ai ciubotă, nu mai trebuie să porţi obiele.
Cine încalcă această lege va fi excomunicat.
14 Nimeni să nu plece de la han nemîncat
şi, dacă e sărac, întotdeauna să ceară bani.
Adesea, un singur bănuţ se înmulţeşte
dacă jucătorul se aşază la joc la momentul potrivit.
15 Nimeni să nu plece la drum împotriva vîntului,
nici să nu arate, din cauza sărăciei, o faţă suferindă,
ci să se bizuie pe speranţă ca unul cu firea încrezătoare.
Căci după o mare nenorocire, urmează un zar de om norocos.
16 Celor la care ajungeţi, să le spuneţi de ce
doriţi să încercaţi obiceiurile tuturor (oamenilor):
"Pe cei nedrepţi să-i mustrez, pe cei drepţi să îi preţuiesc,
şi să-i despart pe cei drepţi de cei nedrepţi, pentru aceasta am venit."

220

1 Adesea nenorocirea sărăciei mele
mi-o jelesc prin cîntec în faţa unor bărbaţi învăţaţi;
profanii nu pricep spusele poetului
şi nu mă miluiesc cu nimic, după cum destul de bine se ştie.
2 Sunt un poet mai sărac decît toţi poeţii,
nu am absolut nimic în afară de ceea ce vedeţi,
şi de aceea eu plîng atunci cînd voi rîdeţi;
să nu credeţi că sunt sărac din vina mea.
3 De sapă nu am voie să mă ating, fiindcă sunt un erudit,
născut din războinici încercaţi în lupte ;
dar, fiindcă mă înspăimîntă corvoada ostăşească,
am preferat să-1 urmez pe Vergiliu decît pe tine, Paris.
4 E o ruşine să cerşeşti şi nu vreau să cerşesc ;
hoţii au multe averi, cîştigate însă nu fără înşelătorii.
Ce să fac atunci, dacă nici pămîntul nu-1 muncesc,
nici nu vreau să devin cerşetor, nici să fiu hoţ?
(Archipoeta)

220a

1 Nimeni nu-i atît de strîngător încît de ziua lui
să nu-şi cumpere o glugă, o manta, o blană sau ceva asemănător;
însă nu şi-o prăpădeşte pe dată şi o păzeşte bine,
purtînd-o la sărbători, şi anume doar de Anul Nou.
2 Zgîrcitul îşi atîrnă blana pe o prăjină, şi-o înveleşte în cîrpe
şi, purtînd-o foarte rar, o păstrează mulţi ani,
ferind-o de rupturi, de pete, de locuri nepotrivite şi de stricăciunea
prin foc, de fum, de praf, de vin, dar şi de apa de izvor.
3 Am văzut cîţiva bogaţi tocmai sosiţi
cum se mîndreau cu portul hainelor de sărbătoare ;
cu toate că aveau mantalele minunatei vremi de altădată,
pe care doar Ulise, la întoarcerea sa, le-ar fi putut recunoaşte.

4 Culoarea, ca şi forma mantalelor, se schimbă adesea:
culoarea, atunci cînd se cumpără una roşie în locul celei verzi,
sau cînd căptuşeala se întoarce pe dos,
sau cînd culoarea se vopseşte cu alte boieli,
5 Forma, atunci cînd veşmintele bogaţilor
sunt preschimbate în alte forme, divers îmbinate.
"Mă poartă gîndul să vorbesc despre schimbarea în altele noi"
a vechilor lucruri, sau, mai degrabă, în unele din nou învechite.
6 Am văzut un cleric destul de stimat
schimbîndu-şi hainele în felurite chipuri:
împotriva frigului iernii purtînd mantaua ca pe-o glugă,
iar la începutul primăverii punîndu-şi gluga ca pe o manta.
7 După ce a tot refăcut acest veşmînt ponosit,
şi, mereu refăcîndu-1, a fost întruna nemulţumit,
iată că n-a voit să-1 arunce şi nu 1-a aruncat,
ci şi-a croit o jiletcă, prin care să-şi cureţe tunica.
8 Şi astfel şi-a schimbat înfăţişarea în chipul Gorgonei,
ba chiar, ca un adevărat artist, a îmbinat genurile :
a masculinizat femeia, a feminizat bărbatul,
şi întrecîndu-1 pe Tiresios, a creat un sex întreit.
9 Nu i-ar fi fost de ajuns să poarte mantaua ca pe o glugă,
şi, din nou de-a-ndoaselea, să poarte gluga ca pe-o manta,
mantaua-nglugată s-o preschimbe în jiletcă,
dacă, pînă la urmă, nu şi-ar fi îndesat jiletca-n ciubote.
10 în decretele sale de la Reims, Primos a poruncit
să nu vă scrobiţi din nou vechile mantale,
interzicînd să fie reînnoite cu calc sau cu cretă.
Acest decret nu mai e valabil, după cum vedeţi.
11 Chiar şi noi, un fel de urmaşi ai lui,
îi afurisim pe aceştia, ca şi pe cei ce-şi refac glugile,
precum şi pe toţi re-făcătorii de orice fel.
Toţi să fie blestemaţi, pînă-şi vor schimba obiceiurile !

222

Eu sunt stareţ în ţara Pică-Pară
şi sfatul meu mi-1 ţin cu beţivanii
şi voinţa mea se bizuie pe secta lui Decius
şi cine mă caută dimineaţa la circiumă
5 seara va ieşi de acolo gol
şi dezbrăcat de haină va ţipa :
"La arme, la arme !
Ce mi-ai făcut, neruşinatule zar!
Bucuriile vieţii noastre
10 ni le-ai răpit pe toate".

223

I
Obişnuim la schimb, lucruri să dăm pe lucruri, pe cuvinte, cuvinte.
II
Pentru vorbe goale întrebuinţăm buruieni de pe munte.
Pentru lucruri scumpe, balsamuri şi mirodenii vii.

Note şi comentarii

Rămasă prima piesă a culegerii după pierderea începutului manuscrisului, această satiră dură la adresa corupţiei din justiţie dă măsura ansamblului atît ca tonalitate, cît şi ca stil. Redactat în forma strofei vagante, poemul este un mic repertoriu de figuri retorice. Autorul, anonim, aparţine, cu cea mai mare probabilitate, celei de-a două jumătăţi a secolului al Xll-lea şi atestă elemente comune cu Walter de Châtillon.
1, 1 în latina medievală, *munus* desemna adesea noţiunea de ’mită’.
1, 2 Versetul conţine figura retorică a paradoxului.
1, 3 încă în poezia satirică romană *nummus,* ’ban’, apărea personificat.
1, 9 în ţesătura versetului este inserată o expresie biblică, cf. Sir. 13:21: *Humilis deceptus est, insuper et arguitur, locutus est sensate et non est datus ei locus.* - "Dacă însă vorbeşte un sărăntoc, toţi îi găsesc cusur. El a vorbit înţelepţeşte, dar înţelepciunea lui n-are căutare".
2, 6 Exprimarea sintetică *pretiosus pretio* poate fi un ecou ovidian: "in pretio pretium" *(Fasti,* 1,217).
5, 1 Trimiterea ironică la autoritatea biblică vizează Luc. 6 :38 : *Date et dabitur vobis.* - "Daţi şi vi se va da." Contextul evanghelic se referă tocmai la spaţiul juridic.
6, 4 Numele *Codrus* apare la Juvenal, *Sat.* 3, 203, desemnînd figura emblematică a judecătorului cinstit şi sărac.
6, 5 Versetul conţine o figură de stil etimologică. Subst. *foedus* 'pact, tratat, înţelegere’ este omonim cu adjectivul *foedus* ’urît, dezgustător’.
6, 7-10 Acest pasaj conţine utilizarea ludică a terminologiei gramaticale, prin apelul la sensurile etimologice ale termenilor. Trimiterile către cîmpul erotic erau uşor perceptibile de către auditorii contemporani. *Ablativus* (de la vb. lat. *auferre* ’a da deoparte’), numele unui caz nominal, trebuie înţeles aici, în forma sa de plural, ’cei care sunt daţi de o parte’. în mod similar, *dativi* înseamnă ’cei care dau’ (lat. *dare),* iar *genitivi* 'cei care nasc' (lat. *gignere* 'a naşte’). Ultimul termen este o denumire malefică a organelor procreative.

Datînd din jurul anului 1100, această epigramă redactată în hexametri este un dialog satiric.
1 *Copia,* într-un aforism din *Metamorfozele* lui Ovidiu, 9,80, ca prefigurare a abundenţei, este o slujitoare a Fortunei. în iconografie este înfăţişată cu un corn al abundenţei în mîini.

Prin conţinut, poemul este un amestec *ăzplanctus* 'tînguire' şi satiră. Toposul central este motivul 'lumea pe dos'. Autorul este Walter de Châtillon, cel mai important poet latin din secolul al XH-lea.
3, 1 încadrarea unor paradigme gramaticale (aici conjugarea verbului *dare)* în textura versului era un procedeu retoric apreciat de poeţii medievali (vezi şi CB 1,6,7).
3, 3 Asemenea mării, care nu se umple oricîte rîuri ar primi, nici bogaţii nu se satură vreodată de averi.
4, 2 Lat. *fides* apare aici cu sensul laic 'încredere' iar în versetul 5,4 cu sensul creştin 'credinţă (în Dumnezeu)'.
4, 3 Jupiter apare în repertoriul mitologic drept prototip al infidelităţii conjugale. Invocarea Didonei în acest context este o ilustrare a motivului 'lumea pe dos', întrucît, în realitate, regina Cartaginei a rămas credincioasă lui Eneas pînă la moarte.
Din punct de vedere textual poemul este *unplanctus* şi deopotrivă o satiră dură la adresa celei mai înalte autorităţi ecleziastice. Structura metrică: strofe ritmice. Autorul este necunoscut. Poemul, în special prima strofă, apare ca o parafrază a celebrului Psalm 136 (137): 1-4 : *Superflumina Babilonis, Mic sedimus etflevimus cum recordaremur Sion. In salicibus in media eius suspendimus organa nostra.* - "Lîngă rîurile Babiloniei, acolo am şezut şi am plîns cînd ne-am amintit de Sion. în sălciile din mijlocul ţinutului spînzurat-am harfele noastre".
1, 4-5 Numele Babilonului a fost interpretat de sfinţii părinţi (Sf. Augustin, Sf. Ieronim, Sf. Ioan Hrisostomul) ca însemnînd 'confuzie, încurcătură'. Efigia acestei cetăţi biblice era utilizată ca simbol al decăderii omeneşti, al trufiei şi al corupţiei în opoziţie cu imaginea Sionului, cetatea celestă. Vezi, în acest sens, CB 34, 47.
Şi acest poem este o "plîngere" *(planctus).* Prezentarea formală mai specială purta numele de *versus rapportati* sau *singula singulis:* fiecare cuvînt dintr-un vers se află în consonanţă logic-gramaticală cu cuvîntul corespunzător din versul următor. Structura metrică : hexametrul. Datează de pe la jumătatea secolului al Xll-lea. Autorul este necunoscut.
17, 1 Giraldus pare să fi fost un prelat generos, atipic pentru vremea lui; deplîns de poet, personajul nu este cunoscut din alte izvoare.
Poemul este structurat în strofe de cîte patru versuri cu rimă împerecheată (aabb). Arhitectura tematică are în centru opoziţia între prezentul decăzut şi

trecutul idealizat *(nunc/olim).* Caracterizîndu-1 drept "una din cele mai vioaie bucăţi din *Carmina Burana",* Ernst Robert Curtius, *Literatura europeană şi Evul Mediu Latin,* trad. rom. Adolf Armbruster, Bucureşti, 1970, p. 115, face următoarea analiză: "Cîntecul începe cu o «deplîngere a prezentului» : tineretul nu mai vrea să înveţe! Ştiinţa decade ! Dar - urmează ideea mai departe - întreaga lume e pe dos! Orbii îi conduc pe orbi prăvălindu-i în prăpastie; păsările zboară înainte de a prinde aripi; boii dansează; argaţii se fac soldaţi. Părinţii Bisericii, Grigorie, Ieronim, Augustin, şi părintele monahilor, Benedict, pot fi văzuţi în cîrciumi, la tribunal şi în măcelării. Măria nu se mai împacă cu viaţa contemplativă, Marta cu cea activă. Lia e stearpă, Rahilei îi curg ochii, Cato merge la crîşmă, Lucreţia a ajuns tîrfă. Ceea ce era înainte proscris, acum este lăudat. Totul a ieşit din rînduiala firească".
Poem cu caracter aforistic-sapienţial. Părţile I şi a Ii-a vorbesc despre slăbiciunile nobleţii de sînge, ultimele două părţi referindu-se la adevărata nobleţe, cea moral-spirituală. Structura metrică: hexametri rimaţi prin împerechere. Autorul, anonim, a trăit în secolul al Xll-lea.

8

Poemul este o aspră satiră la adresa corupţiei şi a imoralităţii înaltului cler. Autorul este Walter de Châtillon; anul probabil al redactării: 1170.
1, 1-2 Ca şi în alte cazuri, poetul nu se cruţă nici pe sine însuşi.
1, 3 Ecou din Horaţiu, *Ars poetica,* 304 : *Ergo fungor vice cotis, acutum/reddere quae ferrum valet, ex sors ipsa secandi* - "De-aceea voi face la fel ca şi cutea,/ care să taie nu poate, dar bine ascute ea fierul" (trad. rom. de Ionel Marinescu, în Horatius, *Opera omnia,* ed. îngr. de Mihai Nichita, Bucureşti, 1980, voi. II, p. 325).
1, 8 Aluzie posibilă la lepădarea lui Petru; cf. Mat. 26:58: *Petrus autem sequebatur eum a longe.* - "Ci Petru îl urma de departe".
2, 6 Păcatul simoniei, al cumpărării cu bani a treptelor ecleziastice, implicit a Harului, este socotit un păcat capital. Simon a fost un mag care a încercat să

cumpere de la apostoli Harul divin. Cf. Fapte, 8 :18-20 : "Iar Simon, dacă a văzut că Duhul Sfînt se dă prin punerea mîinilor, le-a adus bani şi le-a zis : Daţi-mi şi mie puterea aceasta, ca pe oricine voi pune mîinile să primească Duhul Sfînt. Dar Petru a rostit către el: Banii tăi, cu tine o dată, să fie prăpăd! Căci ai socotit că Harul lui Dumnezeu se cîştigă cu bani".
2, 8 *Ghehazi* (în VULG. *Giezf)* este un personaj biblic despre care se vorbeşte în cap. 5 din 2Regi (VULG. : 4Regi). Slujitor al profetului Eliseu, acest personaj biblic a cerut bani lui Naaman, comandantul oştirii regelui sirian, care fusese vindecat de lepră de către profet, în ciuda faptului că acesta refuzase orice răsplată. Ca pedeapsă pentru cupiditatea şi neascultarea lui, Ghehazi a primit, o dată cu banii, şi lepra sirianului.
3, 3 în imnurile liturgice, Biserica este denumită adesea 'mireasa lui Hristos'. Imaginea aceasta are o sorginte neotestamentară, cf. 2Cor. 11:2, Efes. 5 :22.

4, 4 Vezi mai sus, nota la v. 2, 8.
4, 5 Expresia *ambit ambitus* conţine un joc de cuvinte intraductibil, între verbul *ambire* 'a face înconjurul' şi *ambitus* 'ambiţie, dorinţă de fast'.
4, 7-8 Imaginea "arhitectonică" a Bisericii este şi ea un ecou neotestamentar, cf. Efes. 2:20-22.
5, 4 Expresia *ardor renum*, literal "ardoarea rinichilor", desemnează pasiunea sexuală; vezi şi mai jos, 7, 4 : *motus renum.*
5, 6 Cf. Prov. 30:15 : *Sanguisugae duae suntfiliae dicentes: Adfer, adfer! Tria sunt insaturnabilia, et quartum quod numquam dicit: Sufficit!* - "Lipitoarea are două fete care zic: Dă-mi, dă-mi! Trei lucruri nu se pot sătura, ba şi al patrulea, care niciodată nu zice : De-ajuns! ".
8, 3 Epicur (341-270 Î.d.Hr.), filosof grec, promotorul hedonismului (gr. r|5ovrj 'plăcere'), considerat încă din antichitate ca o doctrină care promovează plăcerile şi lipsa de griji.

1 11

Versete cu conţinut şi aspect sapienţial-aforistic pe tema banului. Structura metrică : hexametrul. Redactat înainte de 1200.
8-9 Ecou evanghelic: *Deposuit potentes de sede et exaltavit humiles.* - "Răsturnat-a pe cei puternici de pe tronuri şi a înălţat pe cei smeriţi" (Luc. 1:52). Pentru v. 9 cf. şi Ps. 112(113) :7: *Suscitans a terra inopem et de stercore erigens pauperem.* - "El ridică din pulbere pe cel sărman şi scoate din gunoi pe nevoiaş".
17 Sintaxa latină permite şi interpretarea: *... li face chiar şi pe cei mai nobili tîlhari.*
42 Despre păcatul simoniei vezi mai sus, CB 8, nota 2, 6.

11

Satiră la adresa bîrfitorilor. Strofe cu rimă unică şi cu rimă interioară, de asemenea unică. Autorul este necunoscut.
7, 16 Ecou evanghelic : *Numquid colligunt de spinis uvas aut de tribulis ficus ?* - "Au doară culeg oamenii struguri din scaieţi ori smochine din ciulini ? ".

16

Poemul este un*planctus* pe tema nestatorniciei norocului. Ca structură metrică se prezintă ca o variantă a "strofei vagante". Autorul este necunoscut.
1, 3 Personificarea împrejurării favorabile *(occasio)* era cunoscută ca un loc comun, fiind preluată din manuale şcolare de tipul celebrei culegeri *Disticha Catonis.* Iconografia acestui personaj alegoric este transferată asupra Norocului *(Fortuna).*
2-3 Ambele strofe conţin descrierea unui motiv iconografic des reprezentat în arta medievală : roata norocului. în manuscrisul *Codex Buranus,* deasupra bucăţii 18a, întîlnim o frumoasă miniatură cu această temă, înfăţişînd, într-un cadru treflat, figura Fortunei, aşezată în centrul unei roţi, iar în cele patru puncte cardinale patru ipostaze ale destinului unui rege : ascensiunea, apogeul, prăbuşirea şi nimicnicia. Miniatura poartă următoarea inscripţie, redactată ca un hexametru ritmat: *Regnabo; regno; regnavi; sum sine regno.* - "Voi domni; domnesc ; am domnit; am rămas fără domnie".

17

Poemul este o lamentaţie tipică *{planctus)* pe marginea futilităţii destinului omenesc. Structura metrică: strofa ritmată. Autorul este necunoscut. Viaţa omului este prezentată ca un joc al întîmplării. De altfel, subst. *sors* din v. 2, 1 şi 3, 1 are şi înţelesul 'zar'. Trimiterea la jocul de zaruri *(luduş)* este limpede în v. 1, 6 şi 2, 7.
1, 4 Versetul este ambiguu din punct de vedere sintactic, absenţa acordului între subst. *vita* şi adj. *detestabilis* făcînd secvenţa greu de tradus.
1, 5 De la adresarea directă, la persoana a II-a singular din invocaţie, discursul se schimbă la persoana a IlI-a, pentru a ajunge, în finalul ultimei strofe, la persoana a II-a plural.
2, 2 Pentru metafora soartei ca o roată vezi supra, comentariul la CB 16.
2, 6 Verbul *niteris* poate fi înţeles şi "mă împovărezi" sau "mi te împotiveşti". Unii editori propun lectura alternativă *interis* "mă nimiceşti".
3, 3-4 Subst. *affectus* şi *defectus* se află în opoziţie, ca feţe ale zarului aruncat de soartă. Distihul poate fi înţeles şi astfel: "Succesul şi insuccesul stau veşnic la dispoziţia întîmplării, după cum cade zarul".
3, 7-8 Asocierea cititorului la suferinţele poetului este un topos al poeziei medievale.

22

Acest poem moralizator este opera lui Filip Cancelarul (1236). Structura

poemului, cu versuri rimate foarte scurte, a fost mai puţin practicată.
11, 12 Imaginea turturicii aduse ca jertfă trimite la Lev. 1:15 : "Şi preotul să aducă jertfă la jeretfelnic, să-i frîngă gîtul şi s-o ardă pe jertfelnic." Pasajul trebuie receptat în manieră alegorică: turturica este jertfa săracului, prin plisc *(os)* se înţeleg cuvintele preotului, iar prin spate *(ascella)* faptele acestuia.
23-26 Mustrarea aproapelui trebuie să fie discretă. Cf. Mat. 18 :15: "De-ţi va greşi ţie fratele tău, mergi, mustră-1 pe el între tine şi el singur."
39 Viaţa creştină era privită adesea, încă din epoca patristică, asemenea unei înfruntări militare *(miliţia Christi).*
40 Patria este aici, fireşte, împărăţia cerurilor.
44-46 Parafrază evanghelică : *Et gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tollet a vobis* - "Şi se va bucura inima voastră şi bucuria voastră nimeni nu va lua-o de la voi" (loan, 16 :22).

30

Poem moralizator scris de Petrus din Blois în a doua jumătate a secolului al XH-lea. Se prezintă sub formă de strofe ritmate, cu versuri rimate. Din punct de vedere al conţinutului, poezia este o *conversio,* o "pocăinţă" la vîrsta maturităţii pentru excesele tinereţii.

31

Ca şi poemul anterior (CB 30), şi această piesă aparţine lui Petrus din Blois şi, ca temă, este o *conversio.* în amurgul vieţii, poetul constată că a avut o existenţă depravată şi doreşte să se întoarcă la căile virtuţii. Anul probabil al redactării: 1180. Structura formală, extrem de elaborată (strofe ritmice alcătuite din versuri inegale, cu rimă mixtă: aaabab şi cu dublă rimă interioară), 1-a obligat pe poet la numeroase structuri gramaticale eliptice şi licenţe sintactice, fapt care face traducerea foarte dificilă. <

1,1 Trimiterea la lege *(lex)* este aici ironică: este vorba de "legea păcatului". Termenul se corelează semantic cu expresia *minus licite* din versetul următor; de asemenea, acest cuvînt intră într-un joc etimologic cu forma verbală *legi* 'am hotărît' din v. 4.

1, 2 Juruinţa de aici *(vovere)* se pretează şi ea la o interpretare ambiguă. Este posibil ca, educat ca un om al Bisericii, poetul să fi depus, la un moment dat, votul castităţii, obligatoriu şi astăzi pentru un canonic romano-catolic. Pe de altă parte, strofele următoare ne lasă să înţelegem că "juruinţa" de aici ar putea fi şi jurămîntul matrimonial, în cazul că poetul a fost căsătorit.

3 Strofa este cea mai ambiguă dintre toate. Interpretarea literală pe care am oferit-o pare să se fi adresat ascultătorilor neiniţiaţi. Pentru cei avizaţi, versurile par să fi să fi avut şi conotaţii mai speciale. în funcţie de accentul care poate fi pus pe această confesiune, unul auto-acuzator (I) sau unul auto-justificator (II), BERNT, p. 291, propune următoarele două interpretări posibile:

Varianta I

3, 1 "Decizia pentru calea virtuţii sau pentru cea a păcatului nu mi-a creat nici o ezitare : am ales-o pe cea a păcatului".

3, 2 "Am fost mereu disponibil pentru iubirea trupească".

3,3-4 Nu am dispreţuit cu îngîmfare îmbrăţişările soţiei (altuia)" adică "Am încălcat credinţa matrimonială cu altă femeie".

Varianta a Ii-a

3,1 "Faptul că se deschid două căi, cea a amorului firesc şi cea a sodomiei nu mi-a creat nici o ispită."

3, 2 "Nu am săvîrşit niciodată păcatul lui Onan" (Fac. 38 :9 şi urm.).

3, 3-4 "Nu am stricat căsnicia prin îmbrăţişările unei alte femei." Sau "Nu m-am abătut de la datoriile patului conjugal (de exemplu prin *coitus interruptus* sau, din nou, păcatul lui Onan)".

3, 5 (ambele interpretări propuse mai sus) "Mi-am luat, asemenea lui Samson, omul lui Dumnezeu, o soţie pentru a pune sexul în drepturile sale legiuite (pentru a nu săvîrşi adulterul, respectiv sodomia sau alte păcate sexuale)".

4, 1 Literal, lat. *siliqua* înseamnă 'păstaie', şi, prin extensiune, 'hrană, nutreţ'. Sensul figurat al expresiei *siliqua porcarum* determină următorul înţeles: "M-am dedicat hranei porcilor (= plăcerilor cărnii), dar acestea nu mi-au oferit împăcarea".

5, 1-2 Trimitere biblică la Fac. 34. Dina a fost una din fiicele lui Iacob. împinsă de curiozitate, a intrat în cetatea canaaniţilor, stîrnind pasiunea lui Sichem, fiul regelui cetăţii, care a violat-o. Aluzia poetului poate viza violul ca pedeapsă pentru curiozitate. Poate fi vorba însă şi de uciderea violatorului de către fraţii Dinei. Cu toate că el se îndrăgostise de fată şi voia să o ia în căsătorie, utilizînd un vicleşug, Simeon şi Levi l-au pedepsit cu moartea pentru crima săvîrşită şi ofensa adusă.

6, 2 Din nou, ecou biblic: "Ca un cîine care se întoarce la vărsătura lui, aşa şi nebunul care pomeneşte mereu de nebunia lui" (Prov. 26:11) sau "Cîinele vine înapoi la vărsătura lui şi scroafa lăută vine să se tăvălească în mocirlă" (2Petru, 2:22).

6, 3 Expresia *a verbo aspero* este şi ea un ecou de lectură. Ea se găseşte în Ps. 90:3, doar în VULG. : *Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium et a verbo aspero.* - "Căci el m-a eliberat din laţul vînătorilor şi de la cuvîntul greu". în interpretările sale la Psalmi *(Enarrationes in Psalmos),* Sf. Augustin înţelege prin *verba aspera* cuvintele de dispreţ şi blasfemie pe care le rostesc

la adresa creştinilor păgînii, beţivii şi depravaţii. Cine dă asculare acestor "cuvinte grele" cade în cursa întinsă de diavol.
6, 3-6 Aşezarea formei verbale *feci* (vb. *facere)* şi a dativului/ea (subst. *faex, -cis* "drojdie") în locul privilegiat al rimei este intenţionată şi urmăreşte realizarea unui efect artistic.
7, 2 Pentru înţelesul sintagmei *Veneris devia*, cf. supra, notele la strofa 3.
7, 3 Expresia *via regia* este pusă în opoziţie cu *Veneris devia* din versul precedent, în inventarul simbolic al interpretărilor biblice "calea împărătească" desemnează drumul corect, al virtuţilor, în opoziţie cu traiectoria păcatelor. Acest înţeles moral-simbolic derivă din contexte biblice precum cel din Num. 7:4: Conduşi de Moise, israeliţii au cerut regelui amoniţilor să le permită să traverseze ţara lor, angajîndu-se că nu se vor abate de loc de la drumul împărătesc *(via regia).*
8,1-2 Acumulare de trimiteri erudite cu funcţie decorativă. Belus este întemeietorul Imperiului Babilonian. Sinon a fost un soldat grec din armata lui Agamemnon, care s-a prezentat drept dezertor în faţa troienilor, reuşind să-i convingă să introducă în cetate calul de lemn care le-a adus pieirea (cf. Vergilius, *Eneida,* 2, 57 şi urm.). Tullius este marele om politic şi autor roman Cicero (106-43 î.d.Hr.). Numele de Zenon l-au purtat doi filosofi greci: cel din Kition (335-262 î.d.Hr.), întemeietorul Şcolii Stoice, şi cel din Eleea (aprox. 495-445 î.d.Hr.), reputat pentru enunţurile sale paradoxale.

34

Poemul este o lamentaţie *(planctus)* şi, în acelaşi timp, o aspră satiră la adresa clerului înalt. Filip Cancelarul a scris acest poem înainte de anul 1236. Structura formală: strofe ritmate de diferite dimensiuni.

1, 1 Sionul este simbolul cel mai curent al Bisericii; cf. şi CB 4, 1, 7.

1, 7 Versetul acesta este un ecou biblic: *Principes tui infideles socii furum.* - "Voevozii tăi sunt răzvrătiţi, tovarăşi de hoţi" (îs. 1:23).

2, 5 Imaginea îşi are un corespondent evanghelic : *Quoniam abundavit iniquitas, refrigescet caritas multorum.* - "Iar din înmulţirea fărădelegii, iubirea multora se va răci" (Mat. 24:12).

3, 1 Expresia *Deus ultionum* este şi ea biblică, vezi Ps. 93(94): 1.

3, 3 Din nou o parafrază evanghelică: *Domus meus domus orationis vocabitur ; vos autem fecistis illam speluncam latronum.* - "Casa mea, casă de rugăciune se va chema, iar voi faceţi din ea peşteră de tîlhari" (Mat. 21:13).

3, 6 "Căpetenia Babilonului" este diavolul. Despre simbolistica implicată vezi notele la CB 4.

3, 9 întregul final al poeziei trimite la acelaşi context evanghelic citat şi mai sus : "Atunci a intrat Iisus în locaşul lui Dumnezeu şi i-a dat afară pe toţi cei ce vindeau şi cumpărau acolo şi a răsturnat mesele şi băncile vînzătorilor de porumbei" (Mat. 21:12).

41

Operă a poetului Walter de Châtillon, poemul este una din cele mai cunoscute bucăţi ale culegerii *Carmina Burana.* Lamentaţie şi satiră în acelaşi timp, poemul este alcătuit în strofa ritmică ce se va clasiciza prin poemul *Stabat Mater* al lui Iacoppone da Todi. Acest poem a fost scris între anii 1171-1175 şi conţine unul din cele mai radicale atacuri la adresa înaltului cler.

1, 1 Atacul dur împotriva clerului este deschis de un verset biblic. Poetul se identifică cu profeţii Vechiului Testament, preocupaţi de pătarea purităţii Sionului: "Din pricina Sionului nu voi tăcea şi din pricina Ierusalimului nu voi sta locului, pînă ce dreptatea lui nu va răsări la revărsatul zorilor şi pînă ce mîntuirea lui nu va lumina ca o făclie aprinsă" (îs. 62 :2). Pentru imaginea Sionului ca simbol al Bisericii celeste, vezi supra, notele la CB 4.

2, 1 Din nou o aluzie biblică după *Plîngerile lui Ieremia,* 1:1: "O, cum a rămas pustie cetatea cea cu mult norod! Ajuns-a ca o văduvă cea mai vestită dintre popoare, doamna cetăţilor ajuns-a birnică! ". Cetatea vizată este Sionul.

2, 4 Cf. îs. 62 :4: "Şi nu ţi se va mai zice ţie «năpăstuită» şi ţării tale «pustiită»".

3, 1 *Caput mundi* este desemnarea frecventă a Romei.

3, 2 în continuare este desfăşurată o amplă serie de alegorii în care Curia papală este comparată cu o serie de monştri mitologici (Scylla, Charybda, sirenele), într-un cadru imagistic marin. Repertoriul de motive al mitologiei păgîne greco-latine îi era cunoscut poetului fie din lectura directă a lui Vergilius sau

Ovidius, fie, mai degrabă, din *Etimologiile* lui Isidor din Sevilla (t 636), o adevărată enciclopedie a cunoştinţelor medievale.

3, 3 Identificarea monştrilor mitologici cu strîmtoarea Messina din Sicilia era un loc comun în geografia semi-mitologică a antichităţii.

3, 5 Utilizarea verbului *sorbere* are ca efect o dublă sugestie. Pe de o parte, acest personaj, simbol al nesaţiului de averi, este comparat implicit cu monstrul Charybda, numit expres în strofa următoare. Pe de altă parte, cititorul sau ascultătorul avizat făcea o legătură clară şi sugestivă cu destinul celebrului om politic roman. Cel mai bogat om al vremii sale, Marcus Licinius Crassus, o vreme asociat la putere şi apoi rival al lui Cezar, s-a îmbogăţit din jefuirea tezaurului Templului din Ierusalim. Cronicarul medieval Landolfus Sagax, în *Monumenta Germaniae,* 2, 286 (apud BERNT, p. 295), consemnează o legendă după care Crassus ar fi fost ucis turnîndu-i-se aur topit pe gît. Istoricul roman Florus afirmă că, după ce a fost ucis, capul tăiat i-a fost umplut cu aur. Acest motiv este utilizat şi în CB 131a, 4.

4, 1 Scylla "latră" întrucît, după cum relatează Ovidiu în *Metamorfoze,* 7, 64, acest monstru era încins cu un şir de capete de cîini.

4, 2-3 Ovidiu, *Metamorfoze,* 7, 63, o înfăţişează pe Charybda ca pe un gîtlej uriaş care înghite corăbiile.

5, 1 După Isidor din Sevilla, *Etym.* 13, 18, 6, Sirtele sunt limbi de nisip în mare, primejdioase pentru corăbii.

5, 2 Asemenea sirenelor, cu chip de femeie şi trup de peşte, cardinalii sunt şi ei duplicitari: blînzi la înfăţişare, dar corupţi în suflet. Analogia mai are în

vedere şi potentele vrăjitoreşti ale acestor monştri mitologici.
6, 2 Franco a fost administratorul curţii papale între anii 1174-1179.
7, 3 Stofele scumpe erau frecvent folosite drept cadouri pentru prelaţi.
8, 6 Invocare ironică a unui verset biblic: *Muc enim ascenderunt tribus, tribus Domini, testimonium Israel, ad confitendum nomini Domini.* - "Către care se suie seminţiile, seminţiile Domnului, după pravila lui Israel, ca să preamărească numele Celui Preaînalt" - Ps. 121 (122): 4. Spre deosebire de corespondenţii lor biblici, oamenii Bisericii se înghesuiau nu să-1 preamărească pe Dumnezeu, ci să acumuleze bani şi privilegii.
9, 1 Vezi supra, nota 4, 1.
10, 3 Papa Gelasie I (492-496) a fost considerat o autoritate în dreptul canonic. Fragmente ample din scrisorile sale au fost incluse în culegerile juridice medievale.
10, 5-6 Sintagma *actio regundorum finium* desemna în dreptul roman un tip de proces prin care reclamantul cerea să i se fixeze hotarele unei proprietăţi. Aici, în context, este o invocare derizorie a unui principiu juridic : oamenii Bisericii se înfruntă la tribunal din cupiditate, pentru a-şi împărţi competenţele ecleziastice.
11,6 Graţian a fost un jurist care a redactat pe la anul 1142, la Bologna, lucrarea *Concordantia discordantium canonum* ; această culegere a devenit punctul de plecare al codului ecleziastic oficial *Corpus iuris canonicii.*
12, 1 Cele mai multe sigilii ale bulelor papale erau confecţionate din plumb. Preferinţa pentru plumb faţă de aur sugerează mercantilismul administraţiei papale.

12, 4-6 Trimitere concretă la Zaharia, 5-8 : "Şi îngerul care grăia cu mine a venit lîngă mine şi m-a îmbiat: «Ridică ochii şi vezi: ce este arătarea aceasta?» Şi fiindcă am întrebat: «Ce este aceasta? », el mi-a răspuns: «Este efa care a ieşit la priveală! ». Şi a mai spus : «într-însa se află fărădelegea întregului pămînt! » Şi iată că s-a ridicat dintr-o dată un disc de plumb din efă şi în mijlocul efei se vedea o femeie. Şi el tîlcui: «Aceasta este fărădelegea!» Şi el a aruncat-o în mijlocul efei şi peste ea a răsturnat sloiul cel de plumb". Viziunea profetului asupra Nelegiuirii, văzută ca o femeie (VULG. : *Iniquitas),* este reactualizată în metafora *equitatis phantasia* "caricatura (sau năluca) dreptăţii" ca semn al impurităţii şi nedreptăţilor cuprinse în bulele papale datate cu asemenea sigilii din plumb.
13, 15 Talerul bizantin *(byzantius solidus)* avea o bună apreciere în Occidentul medieval.
14, 6 în epocă, termenul *Francia* desemna, sporadic, teritoriul, destul de restrîns, din jurul Parisului, în opoziţie cu sudul provensal pe de o parte şi cu nordul germanic, pe de altă parte.
15, 3 "Portul conciliului" este probabil Montpellier. SCHUMANN opinează că este vorba de Conciliul de la Montpellier din anul 1162. întrucît se afla în perioada exilului la Avignon (1159-1177), papalitatea nu a putut ţine conciliul în Italia şi a ales vestitul port francez, unde se pare că papa Alexandru al IlI-lea a fost bine primit.
16, 1-3 în virtutea legatului hristic, exprimat în Ioan, 20:23, ("Cărora veţi ierta păcatele, le vor fi iertate; cărora le veţi ţinea, vor fi ţinute."), preoţii, ca urmaşi ai Apostolilor, au puterea iertării păcatelor. Clerul la care face referire poetul transformase acest har într-o afacere.
16, 4 Apostolul Petru, piatra unghiulară a Bisericii, este posesorul cheilor împără-ţiei cereşti; cf. Mat. 16 : 8-9 : "Şi eu îţi zic ţie că tu eşti Petru şi pe această piatră voi zidi Biserica mea şi porţile iadului nu vor birui-o. Şi îţi voi da ţie cheile împărăţiei cerurilor şi orice vei lega pe pămînt va fi legat şi în ceruri şi orice vei dezlega pe pămînt va fi dezlegat şi în ceruri". Vezi şi nota anterioară.
16, 5-6 Preoţimea coruptă invocă din nou cu orgoliu un atribut al vechilor profeţi. Cf. Ps. 149 : 8-9 : *Ad alligandos reges eorum in compedibus et nobiles eorum in manicis ferreis.* - "Să lege pe împăraţii lor cu obezi şi pe mai marii lor cu cătuşe de fier".
17, 3 Sintagma *di carnales* 'zei trupeşti' este obţinută, printr-un joc de cuvinte, din *cardinales.* Echivalarea simbolică este evidentă şi expresivă.
17, 4 "Fierea balaurului" *(fel draconis)* este o sintagmă biblică desemnînd corupţia totală a oraşelor Sodoma şi Gomora. Cf. Deut. 32 :33 : *Fel draconum vinum eorum et venenum aspidum insanabile.* - "Vinul lor este venin de balauri, este grozavă otravă de viperă".
17, 5 Expresia *in fine lectionis* apare în anumite momente ale oficierii liturghiei.
18, 5-6 Din nou transparente ecouri biblice : "Feriţi-vă de profeţii mincinoşi care vin la voi în haine de oi, iar pe dinlăuntru sunt lupi hrăpitori" (Mat. 7 :15).
19, 5-6 Secvenţa *nox nocti indicat scientiam* vine direct din Ps. 18(19) : 3. Pasajul psalmic este interpretat de Sf. Augustin *(Enarrationes in Psalmos)* într-un sens foarte apropiat cu contextul de aici: cele trupeşti provin (sau se învaţă) din cele trupeşti *(carnales carnalium).*

20 Strofa este o parafrază a durei interpelări a fariseilor şi cărturarilor de către Mîntuitor: "Povăţuitori orbi, care strecuraţi ţintarul şi înghiţiţi cămila!" (Mat. 23:24). Plini de făţărnicie, fariseii strecoară în public ţintarul din băutură în zilele de post, pentru a nu consuma cumva carne, dar pe ascuns se înfruptă din cămile. Preoţimea coruptă ("groaznica ciumă a lumii") este învăluită într-un nor de ţînţari, cel al propriei ipocrizii.
20, 5-6 Sugestia lăcomiei prin imaginea marilor carnivore este frecventă în Vechiul Testament. Cf. Ps. 21(22): 14 : "împotriva mea ei cască gura lor ca un leu care sfîşie şi răcneşte." şi Iez. 22 :25 : "Ai cărei voevozi sunt ca fiarele care zbiară lacome după pradă, omorînd, jefuind avere şi scumpeturi şi lăsînd multe femei văduve".
21, 2 Referinţa este nesigură. BERNT citează părerea lui Holtzmann, după care poate fi vorba de antipapa Calixtus al IlI-lea (1168-1178); de altfel, *spurius* poate fi luat în sensul comun, cel de 'bastard'.
22, 4 Lira sterlină englezească era o monedă de argint care circula în întreaga Europă.

24, 4-6 Şi aici poate fi identificat un ecou de lectură, de data aceasta din Juvenal, *Satire*, 10, 22 : "Călătorul care nu are nimic poate să cînte în faţa tîlharilor".
27, 1-2 Petrus din Pavia a fost ales episcop de Meaux în anul 1171, în urma unui discurs critic la adresa corupţiei clerului. în 1175 a fost somat de papă să se dezică de afirmaţiile sale.
28 Aprecierile ultra-encomiastice se adresează papei Alexandru al IlI-lea (1159-1181). Nu sunt cunoscute mai îndeaproape relaţiile poetului cu papa. Laudele pot fi conjuncturale, cum conjuncturală poate fi delimitarea, în strofa următoare, între papă şi anturajul său corupt. Această interpretare ne este sugerată de auto-invitarea la tăcere din ultima strofa.
29, 5-6 Despre semnificaţiile personajului biblic Ghehazi, vezi supra, nota 2, 8 la CB 8.

47

O lamentaţie *(planctus)* pe marginea motivului de sorginte biblică al captivităţii şi al suferinţei crucii şi creştinătăţii. Versurile conţin o suită de paradoxuri pe tema "lumea pe dos". Structura formală: strofe ritmate. Autorul este necunoscut; epoca redactării: între anii 1187-1189.
1, 2-3 Despre o a doua răstignire, metaforică, a lui Hristos, prin necredinţa oamenilor, se vorbeşte în Evr. 6:6: "Cu neputinţă este pentru ei, dacă au căzut, să se înnoiască iarăşi spre pocăinţă, fiindcă ei răstignesc loruşi, a doua oară, pe Fiul lui Dumnezeu şi-1 fac de batjocură".
1, 4 Expresia *arbor salutifera*, cu referire la lemnul Crucii, apare în imnurile adresate Crucii de poetul roman creştin Venantius Fortunatus (aprox. 530-600).
1, 8 Cetatea este Sion, simbol al Bisericii celeste, motiv frecvent în poemele culegerii *Carmina Burana.* Vezi şi CB 4 şi 41.
1, 9 Ecou al unui verset evanghelic (Mat. 25 :32), în care se face un tablou al judecăţii de apoi.

1, 10-11 Imaginea Bisericii ca mireasă a lui Hristos este un loc comun în gîndirea patristică. Vezi, de exemplu, Sf. Augustin, *De symbolo ad catechumenos,* 4, 13 : "Biserica este mireasa lui Hristos (...), ea stăpîneşte tot ceea ce a primit ca zestre de la bărbatul ei".
1, 12 Ananias este unul din cei trei tineri despre care în *Profeţia lui Daniel,* 3 se spune că au fost aruncaţi în cuptorul încins de către Nabucodonosor, regele Babilonului. în textul biblic, cei trei tineri scapă neatinşi, prin miracol. Prin opoziţie, în textul nostru ei sunt arşi.
1, 13 Din nou un paradox: cornul încovoiat e o metaforă a înfrîngerii, ţinînd seama de faptul că, frecvent, în textul biblic, cornul apare ca simbol al puterii şi sfinţeniei. Cf., de exemplu, Ps. 74(75) :5 : *Nolite exaltare cornu; nolite extollere in altum cornu vestrum.* sau *Plîngeri,* 2:3: *Confregit in irafuroris sui omne cornu Israel.* în locurile citate, urmînd *Septuaginta* sau textul masoretic, preoţii Vasile Radu şi Gala Galaction prezintă în locul subst. *cornu* din *Vulgata, capul,* respectiv, *puterea.* Vezi, de asemenea, şi Luc. 1:69: *Et erexit cornu salutis nobis in domo David, pueri sui.* - "Şi ne-a ridicat corn de mîntuire în casa lui David, robul său". în contextul poemului nostru, cornul este un simbol eristic.
2, 7 Partea care în sine este un întreg *(pars totalis)* este o desemnare a lui Hristos : persoana hristică este o persoană a Treimii, dar este, în acelaşi timp, Dumnezeu.
2, 6 Trimitere la munca de sclavi prestată de israeliţi în robia egipteană. Expresia ca atare *(in luto et latere)* se găseşte în *Vulgata,* la Iudit, 5 :10.
2, 11 Inversare prin *paradoxus* a raporturilor obiect/subiect din invocaţia liturgică : *Domine, miserere nobis!.* Procedeul acesta sugerează pe de o parte adîncirea rupturii între om şi Dumnezeu şi, pe de altă parte, acuitatea durerii poetului faţă de această situaţie.
3, 1-2 "însemnul credinţei" este Crucea; trimitere probabilă la crucea gravată pe veşmintele şi armurile cruciaţilor.
3, 4-5 Marile carnasiere simbolizează aici păgînii, în opoziţie cu creştinii. Originea acestei imagini este veterotestamentară, cf. Iov, 4 :10 : *Rugitus leonis et vox leaenae et dentes catulorum leonum contriti sunt.* - "Răcnetul leului şi glasul leopardului au amuţit şi dinţii puilor de leu sunt sfărîmaţi".
3, 8 Chedarul este, probabil, un trib învecinat cu neamul lui Israel, cf. Ps. 119(120): *Habitavi cum habitantibus Cedar.* - "Am sălăşluit în corturile lui Chedar". Interpretînd acest verset, Sf. Augustin, *Enarrationes in Psalmos,* glosează expresia citată mai sus "departe de Ierusalimul ceresc".
3, 12 Trimiterea se referă, probabil, tot la cruciaţi. Echivalarea metaforică a apostolatului creştin cu viaţa militară este însă frecventă în Noul Testament, cf. 1 Cor. 9:24-25 sau 2 Tim. 2:4-5.
3,13 Pentru simbolistica Babilonului ca oraş al corupţiei şi păcatului, în opoziţie cu Sionul, vezi şi supra, notele la CB 4.
3, 16 Expresia *aqua vitae,* cu întreaga sa încărcătură simbolică, apare în Apocalipsa, 22:17.

47a

în cadrele largi ale toposului "lumea pe dos", poemul este o satiră. Tonul este ironico-sarcastic, "prescripţiile" unei vieţi morale sunt luate în răspăr. Epoca elaborării este necunoscută, autorul este anonim. Accente anticlericale şi împotriva corupţiei în justiţie.
1, 6 Secvenţa *nitimur in vetitum* apare la Ovidius, *Amores,* 3, 4, 17.
2, 8 Thais este un personaj feminin din poezia lui Ovidius. Numele a devenit sinonim cu "femeie uşoară, curtezană".

48

Poemul este un imn dedicat Crucii, alcătuit din strofe ritmice cu refren. Cele cinci strofe sunt îmbinate într-o construcţie simetrică. Primele patru (legate între ele şi formal, două cîte două, prin rimă comună) deplîng, utilizînd abundente trimiteri biblice, căderea ţării sfinte în mîinile paginilor. Ultima strofă (care începe prin verbul *exurrexit,* corespondent semantic al refrenului) este un răspuns şi o soluţie a primelor patru strofe.
1, 1 Sintagma "prin duh" *(spiritu)* poate semnifica 'la inspiraţia Sfîntului Duh' sau poate fi o referire la conţinutul de mare strălucire spirituală al Psalmilor. Un fragment din Psalmi, care poate fi echivalat cu viziunea unei catastrofe a Ierusalimului - aluzie la căderea sub sarazini a Cetăţii Sfinte - poate fi Ps. 94:3-7 : "Duşmanul a stricat totul în sfîntul tău lăcaş, protivnicii tăi au răcnit ca leii, înlăuntrul sfintei case şi în locul flamurilor tale pus-au flamurile lor. Ei

au arătat la faţă ca unii care ridică securile într-un desiş de codru şi toate măiestritele tale dăltuiri le-au sfărîmat cu toporul şi cu ciocanul; dat-au templul tău pradă focului şi au doborît la pămînt locaşul numelui tău".
Refr. Refrenul reia o formulă întrebuinţată frecvent în cîntările liturgice, a cărei origine se găseşte în Psalmii lui David, cf.: *Exurgat Deus et dissipentur inimici eius.* - "Să se scoale Dumnezeu, să se risipească vrăjmaşii lui" - Ps. 67(68): 2.
2, 1 Versul continuă parafraza biblică din refren, vezi mai sus.
2, 7-9 în IRegi, 17 :9 şi urm. aflăm cum, îndrumat de Dumnezeu, profetul Ilie a mers în Sarepta Sidonului şi a cerut de mîncare unei femei sărace. Cu ultimele rămăşiţe din proviziile sale şi cu ultimele două lemne de foc, văduva a pregătit de mîncare profetului. După cuvîntul Domnului, făina şi untdelemnul din cămară nu s-au sfîrşit. Acest loc biblic a devenit pentru creştini un "typus", paragraf considerat o prefigurare a unui moment din destinul hristic. în cazul de faţă, asemenea alimentelor văduvei, şi Harul mîntuirii se împarte tuturor, dar rămîne mereu întreg.
3, 1-6 în 2Regi, 4: 8 şi urm. este relatată pe larg întîlnirea profetului Eliseu cu o femeie din oraşul Şunem, de neam înalt, dar fără copii. Eliseu îi prezice că peste un an va avea un copil, fapt care se adevereşte. Peste ani, fiul şunamitei moare, iar mama lui aleargă la Eliseu să ceară ajutor. Sluga profetului, Ghehazi (despre care vezi supra CB 8, 2, 8), este trimisă mai întîi în ajutor fără nici un

NOTE ŞI COMENTARII
rezultat. Adus la profet pe muntele Cârmei, tînărul este înviat prin miracol: "Apoi s-a sculat şi s-a culcat peste copil şi a pus gura sa peste gura copilului, ochii săi peste ochii lui, palmele sale în palmele lui şi, pe cînd sta aşa aplecat peste el, a început să se încălzească trupul copilului. (...) Atunci copilul a început să strănute de şapte ori şi a deschis ochii" (2Regi, 4:34-35).
3, 7 Eliseu este aici un "typos", o prefigurare a Mîntuitorului.
4, 2-3 Soldaţii armatei cruciate purtau pe veşminte însemnul Crucii. Cf. şi CB 47, 37.

48a

Strofele fac parte dintr-un mai amplu poem de dragoste scris în limba vernaculară (germana veche) de poetul Otto von Botenlauben în jurul anilor 1187-1188.

53a

Poemul, alcătuit din strofe ritmate inegale, reflectă antipatia seculară dintre italieni şi germani. Papa Alexandru al'III-lea apare ca un personaj mitic, ("arhi--vînător") care ucide "fiara germanică", închipuită ca vrăbii nestatornice, vulpi şi şerpi. Epoca redactării: aproximativ în anul 1177.
1, 1 Indicaţie topografică (Germania, văzută din Italia este "peste munţi", adică peste Alpi), dar şi sugestie biblică: *In Domino confido: quomodo dicitis animae meae. Transmigra in montem sicut passer ?* - "La Domnul caut scăparea mea. Cum să-mi spuneţi atunci: «Fugiţi în munţii voştri ca o pasăre?»" - Ps. 10 (11):2.
2, 1 Din nou o sugestivă parafrază biblică, de data aceasta din Cîntarea cîntărilor, 2:15: *Capite nobis vulpes parvulas quae demoliuntur vineas.* - "Prindeţi vulpile, puii de vulpe care ne strică viile."

54

Tratînd o temă mai rar abordată în *Carmina Burana,* poemul are aspectul unui text de exorcizare, surprinzător de asemănător, atît din punct de vedere formal, cît şi al inventarului de procedee retorico-poetice, cu descîntecele populare româneşti. Strofele ritmice şi inegale alternează cu rînduri în proză. Includerea acestor piese în colecţia CB ar atesta, după părerea lui BERNT, faptul că funcţia sa iniţială nu a fost cea magic-exorcizatoare, ci una poetic-muzicală. Nu se cunoaşte epoca exactă a redactării şi nici autorul.
2, 3 "Şarpele" este un simbol comun al diavolului. Vezi Apoc. 12:3 şi urm.
2, 7-8 *Gordan, Ingordin* şi *Ingordan* sunt nume necunoscute din alte surse; pot fi creaţii lexicale ad-hoc sau elemente dintr-un repertoriu magic cu circulaţie foarte restrînsă.
2, 9 Conform unei scrieri apocrife cu circulaţie în Evul Mediu, intitulată *Testamentul lui Solomon,* marele rege israelit căpătase de la Arhanghelul Mihail un inel cu ajutorul căruia stăpînea asupra spiritelor. Pecetea acestui inel înfăţişa două triunghiuri suprapuse, înscrise într-o cruce.
2, 10 Cf. leş. 7, 11-12 : "Atunci a chemat şi faraon pe înţelepţi şi pe vrăjitori şi făcură şi ei, vracii Egiptului, la fel cu vrăjile lor. Şi-şi aruncară jos toiegele lor şi ele se prefăcură în şerpi, dar toiagul lui Aaron înghiţi toiegele lor".

2, 13-14 întrucît în versiunile greacă şi latină cei trei regi orientali care au prezis naşterea Mîntuitorului sunt denumiţi "magi", în zone extinse ale credinţei populare ei sunt identificaţi cu forţele malefice.
2, 15-18 în 1 Sam. 16 :14 şi urm. se povesteşte cum regele Saul era posedat de un "duh rău", de care nu putea scăpa decît dacă asculta acordurile harfei mînuite de tînărul păstor David.
5, 2-3 Tetragrama (gr. T£Tpaypd|jua, lat. *tetragrammaton)* reprezintă imaginea grafică a lui Dumnezeu în ebraică (YHWH, cu inserţia vocalelor, *Yahweh).* Semnul a fost utilizat în unele practici magice. în tradiţia ebraică, numele divine sunt necunoscute şi inefabile.
5, 7-15 Lista conţine aproape întreaga "faună" de spirite din tradiţia păgînă greco-latină. în imaginarul creştin, toate zeităţile păgîne au devenit demoni.
5, 17-18 "Vasul creştinătăţii" reprezintă pe creştinul bine-credincios. Imaginea vasului ca recipient metaforic pentru calităţi superioare este destul de frecventă în textul biblic, inclusiv în Noul Testament. în Fapte, 9:15, de exemplu, Apostolul Pavel este numit "un vas ales" (lat. *vas electionis).*

55

Formulă incantatorie-magică, distihul este compus în hexametri. în afară de cîteva cuvinte *(amarus, tantus, Tyrus, pastus),* celelalte elemente lexicale sunt fictive. Structura gramaticală (morfologia şi topica) sunt, totuşi, latineşti. Atribuită

uneori poetului Vergilius, inserată în diverse manuscrise medievale, formula pare să fi fost considerată o invocaţie magică a diavolului (BERNT).

56

Poem de dragoste alcătuit din strofe ritmice cu structuri diverse. Autorul şi epoca redactării sunt necunoscute.

1 Introducere în universul tematic al poemului, prima strofă conţine un tablou alegoric; primăvara este definită în termeni astrologiei.

1, 1 Ianus este, la romani, zeul începutului, cel care guvernează începerea unui nou ciclu anual.

1, 3 Phoebus (Apollo) este zeul luminii solare. "Copita" aparţine calului înhămat la carul său ceresc.

1, 4-5 Definiţie mitic-astrologică a începutului primăverii. Aceeaşi recuzită zodiacală se găseşte şi la Vergilius, *Georgice,* 1, 217.

2 înfăţişarea iubirii ca o întreprindere militară *{res militaris)* este un topos al poeziei medievale.

2, 8 *Dione* este unul din numele Venerei, zeiţa iubirii în mitologia greco-romană. După alte surse, Dione este mama Venerei. în poezia medievală, acest nume de zeiţă simboliza de regulă iubirea satisfăcută.

3, 1 Pallas Atena, numită de romani Minerva, era zeiţa protectoare a artelor şi a ştiinţelor. A fi "ucenic al lui Pallas" înseamnă a avea preocupări ştiinţifice, adică a fi un *scholasticus.*

3, 2 *Cythereea* este supranume al Venerei, provenit de la numele insulei Cythera, unde zeiţa îşi avea "sediul".
3, 7 Elena din Troia este o "tindaridă", adică o fiică a lui Tindarus, regele Spartei, şi a Ledei.
5, 1 *Puer puero* este un joc de cuvinte. Primul "copil" este Amor (Cupidon), reprezentat în imaginarul mitologic ca un copil capricios şi răutăcios faţă de îndrăgostiţi, al doilea "copil" este poetul însuşi care se prezintă ca inexpert şi începător.
5, 2 în stilul poetic, încă de la Ovidius, adjectivul *tener* semnifica curent "duios, tandru".
5, 6 Din Ovidiu, *Metamorfoze,* 1, 450-455, se ştie că Daphne a fost o tînără prefăcută de Zeus în laur, pentru a o salva de urmărirea lui Apollo, a cărui pasiune copila nu o împărtăşea.

57

Poem de iubire compus din strofe ritmice cu structură diversă. Nu se cunoaşte nici autorul, nici epoca redactării. Din punct de vedere tematic, poemul este o interesantă mixtură de motive din repertoriul poeziei clasice greco-latine şi din cel al epicii cavalereşti medievale. Exegeţii (VOLLMANN, LENZEN, BERNT) subliniază această originală "înrămare" într-un cadru epic a discursului erotic. Reconstruit, acest cadru epic ar prezenta următoarele date : Menestrelul Frison este mesagerul stăpînului său pe lîngă fiica regelui, avînd misiunea să o ceară de soţie. întrucît aceasta se preface bolnavă, refuzînd să accepte căsătoria. Frison pledează în favoarea iubirii, căutînd să o convingă. Piticul, prototip al invidiei şi răutăţii, interpretează această pledoarie ca o acţiune "pro domo" şi, implicit, ca un act de trădare, şi îl pîrăşte pe Frison stăpînului său. Acesta nu pleacă urechea la şoaptele bîrfitorului şi îl pedepseşte.
Poemul are două părţi distincte: discursul poetic al lui Frison (str. 1-7) şi secvenţa narativă finală. VOLLMANN recunoaşte în discursul liric ecouri din poemul *Planctus naturae* al lui Alanus ab Insulis (Alain de Lille, aprox. 1125-1203), iar LENZEN remarcă aici formulări preluate din imnurile către Hymeneu ale lui Martianus Capella (secolul al V-lea d.Hr.).
1 Invocarea iernii, ca şi a crivăţului în str. 3, sugerează starea de spirit a prinţesei, care refuză iubirea.
2, 1 *Nexus elementorum* este o formulă a lui Martianus Capella (vezi supra).
2, 2 Hymeneu este în mitologia clasică zeul căsătoriilor.
2, 5-6 "Blînzii zei" sunt zeii ocrotitori ai familiei.
3, 1 Aquilonul era denumirea unui vînt rece dinspre nord-est.
3, 3 "Stihiile" *(elementa),* se va lămuri imediat mai jos, sunt aerul, focul, apa şi pămîntul.
3, 8 Dione este unul din numele Venerei. Vezi şi CB 56, nota 2, 8.
5, 1 Thetis este una dintre principalele zeităţi marine. Liniştea mării, primăvara, este propice înmulţirii peştilor. "Fructele mării" sunt tocmai peştii.
5, 5-8 Ceres este zeiţa vegetaţiei şi a semănăturilor. Proserpina, fiica ei, a fost răpită în Infern de Pluto. La insistenţele mamei, Jupiter a hotărît ca o parte a anului (vara) Proserpina să locuiască cu mama ei, iar cealaltă parte (iarna) să stea în infern, alături de soţul ei. Mitul este o configurare a neîntreruptei reînnoiri a vegetaţiei.
6 Strofa cuprinde o alegorie etimologică dragă poeţilor medievali. în limba latină, "stihiile de deasupra" *(elementa supera)* sunt desemnate prin nume de genul masculin: *ignis* 'foc' şi *aer* 'aer', iar cele 'de jos' *(infera)* prin nume de genul feminin: *aqua* 'apă' şi *terra* 'pămînt'. O interpretare asemănătoare se găseşte la Isidor din Sevilla, *Etymologiae,* 11, 69. Motivul acesta mai apare şi în CB 73, 1[b].
7 Strofa a şaptea trebuie corelată cu cea anterioară. Jupiter (soarele) şi Iunona (pămîntul) întrupează principiul masculin şi, respectiv, pe cel feminin. Decriptat, mesajul ar fi acesta: la începutul primăverii (Zodia Peştilor se întinde între 21 februarie şi 20 martie) soarele redă viaţa şi frumuseţea pămîntului prin iubirea (căldura) sa.
8\ 3 Din punct de vedere gramatical, nu este foarte clar cine a fost pedepsit, Frison sau piticul (vezi nota introductivă).

58

Poem al bucuriei şi exuberanţei universale prilejuite de venirea primăverii. Pentru omul medieval acest moment însemna sfîrşitul unui mare şi îndelungat calvar. Abundente trimiteri la recuzita mitologică. Strofe inegale cu rimă întîmplătoare şi cu alternanţe ritmice. Nu se cunosc nici autorul, nici epoca redactării.

1, 7 Prezenţa Iui Jupiter, aici, ca şi mai jos, 1, 6, alături de Iunona, sugerează dimensiunea universală a bucuriei reînvierii naturii.
1, 8-13 Singura excepţie în exuberanţa generală este privighetoarea care îşi deplînge destinul tragic. Pasajul este un rezumat al mitului privighetorii *(philomena),* aşa cum este el relatat de Ovidiu, *Metamorfoze,* 6, 412 şi urm.: Tereus, rege al Traciei, o violează pe Philomena, sora soţiei sale, Procne. Ca răzbunare, aceasta din urmă oferă soţului său, la masă, trupul sfîrtecat şi fript al fiului lor Itys. Zeii îi transformă pe toţi trei în păsări: Tereus devine pupăză, Philomena privighetoare iar Procne rîndunică.
2, 8 Cupidon sau Amor este fiul Venerei, declanşatorul iubirii. Pentru Dione vezi supra, CB 56, nota 2, 8.
2, 9 *Arcuş* 'curcubeu' este o denumire personificată a bolţii cereşti.
2, 10 Narcis, tînăr mitic îndrăgostit de propria sa imagine reflectată în oglindă.
2, 11 Orfeu, poet legendar trac, figură arhetipală a poetului.
2, 12 Faunul este o zeitate agrestă, imaginat de regulă cu atribute umano-caprine.
2, 9-12 Adjectivele întrebuinţate ca epitete ale numelor de zei *(stellifer, floriger, plectiger, corniger)* sunt cuvinte foarte rare, probabil creaţii lexicale ad-hoc.
4, 1-15 Adjectivele epitete *(noctivagus, turtisonus, galigerus* etc.) sunt compuse lexicale foarte rare, unele dintre ele, probabil, creaţii lexicale ad-hoc, cu efect umoristic.
6, 6 Phoebus, personificare mitologică a soarelui.

61

Poem de iubire pe tema alternanţei între iubirea înflăcărată şi înfruntarea dintre îndrăgostiţi. Strofe cu diverse structuri metrice. Abundente trimiteri erudite, mai ales în prima parte. Formulările sunt foarte eliptice din punct de vedere sintactic, adesea obscure, şi de aceea greu de echivalat. Epoca probabilă a redactării: secolul al XH-lea. Autorul este anonim.

l[a], 1 Pieridele sunt Muzele, numite aşa după regiunea lor de baştină, munţii Pieriei, în Tesalia. Invocaţia către muze este un topos al poeziei clasice greco-latine.

l[a], 2 Teos este oraşul din Ionia unde s-a născut Anacreon (secolele al Vl-lea - al V-lea î.d.Hr.), poet liric preţuit de antici, ca şi de medievali. Contextul cuprinde o trimitere clară la un pasaj din Horaţiu, *Epode,* 14, 10, unde se spune că Anacreon şi-a epuizat cîntecul din cauza iubirii mistuitoare pentru un tînăr. Spre deosebire de Anacreori, poetul medieval se simte întărit prin iubire. *Otium* este un termen cheie al poeziei latine clasice, greu de echivalat în mod convenabil printr-un singur cuvînt românesc, datorită conotaţiilor sale: răgaz; trîndăvie ; lipsă de griji; seninătate lirică etc.

1% 3 *Phoebus* este unul dintre numele curente ale lui Apollo, zeul poeziei. Vezi şi CB 56, 1, 3.

l[c], 3 Un procedeu poetico-retoric curent în CB este desemnarea unui personaj mitologic prin numele părintelui său sau al locului naşterii. Aici, *Cypris* este un atribut al Venerei, născută în insula Cipru. Acelaşi procedeu mai jos, CB 5, 4; 6[a], 2; 6[C], 1; 7, 4.

l[a], 1 Invocaţia numelui lui Jupiter conferă secvenţei o pronunţată conotaţie păgînă.

2[a], 1-2 "Firul feciorelnic" *(Unea virginea)* este o metaforă cu sensul aproximativ : "etalon, unitate de măsură, far călăuzitor".

2[a], 3 Acum, adică în absenţa iubitei.

3, 3 "Puterea cuvîntului" *(verbi vis)* este o sintagmă plasată într-o ambiguitate sintactică. Se poate înţelege fie "puterea cuvîntului" poetic, atribut al poetului, fie "forţa cuvîntului de iubire", aparţinînd iubitei.

4[a], 3 Absalom, fiul regelui David, este citat adesea ca prototip al frumuseţii masculine, cf. 2Sam. 14:25: "Şi bărbat frumos ca Absalom şi foarte de lăudat nu se afla altul în tot Israelul".

5, 4 Fiica lui Tindar, regele Spartei, este Elena din Troia.

6[a], 2 Fiica lui Peneu este Daphne; despre legenda ei vezi supra, CB 56, 5, 6. "încătuşarea miraculoasă" a zeului reprezintă transformarea fugarei într-un laur.

6[C], 1 Fiul lui Priam este aici Paris; "soldat strălucit" a fost Paris nu pe cîmpul de luptă, ci în alcov ; sensul asocierii cu starea poetului este astfel transparent.

7, 4 Dione este un supranume al Venerei. Vezi supra, CB 56, 2, 8 şi CB 57, 3, 8.

8\ 1-3 Secvenţa este destul de confuză prin concentrarea mijloacelor de expresie. Este probabil ca ambiguitatea să fie voită. "Cearta între îndrăgostiţi" pare să însemne fie obiectul neînţelegerii, rămas ascuns cititorului, fie tachinarea continuă între îndrăgostiţi. Dincolo de literalitatea transpunerii, semnificaţia s-ar putea rezuma astfel: cearta între îndrăgostiţi (sau obiectul disputei lor) este demnă de a fi preamărită, întrucît oferă prilejul reînnoirii perpetue a iubirii.

8\ 5-6 Cuvîntul latinesc *Iar* desemnează o zeitate importantă a universului domestic, cea care ocrotea căminul. Prin extensie, cuvîntul înseamnă şi "vatră, cămin". Ţinînd seama de alte elemente semantice din context *(fervidus, exarsî),* este posibilă şi actualizarea acestui al doilea înţeles. Este posibilă, de asemenea, o ambiguizare voită din partea poetului.

9\ 1-4 Virtuozitate expresivă: cuvîntul *sors* este actualizat, în poziţia privilegiată a rimei, cu cele două sensuri diferite ale sale: 'soartă; noroc' şi 'zar; hazard'.

9", 6 Despre semnificaţia specială a adjectivului *tener* vezi supra, CB 56, 5, 2.

11,5 *Lex* înseamnă aici "drept, justificare (a unei posesii)".

13[a], 1-3 "Rîsul lui Jupiter" este o metaforă pentru o vreme favorabilă.

13[C], 3 începutul *(primordia)* este invocaţia către muze. Schimbarea invocaţiei ar însemna modificarea radicală a sensului discursului poetic, dinspre implorare către polemică.

62

Unul dintre cele mai rafinate şi mai bine închegate poeme de dragoste ale culegerii. Vechi motive ale poeziei antice (de la Horaţiu, Vergiliu, Properţiu, Catul) sunt tratate discret într-o viziune medievală plină de prospeţime. Strofele inegale, cu rimă în general împerecheată, sunt structurate cu mare siguranţă şi cu rafinament sintactic. Autorul nu a fost identificat.

1, 1 Diana, zeiţa lunii, soră a lui Apollo.
4, 1 Morfeu este zeul somnului în mitologia clasică. Manuscrisul *Carmina Burana* prezintă aici cuvîntul *Orphaeus*, adică, în mod simbolic, forţa poeziei şi a muzicii. Exegeţii afirmă însă că este vorba de o scăpare a copistului, căci spre lecţiunea *Morphaeus* ne îndrumă semnificaţiile clare ale contextului.
6, 1-8 Strofa conţine un rezumat poetic al cunoştinţelor de fiziologie animală ale epocii. BERNT, p. 306, citează în acest sens următorul pasaj dintr-un tratat intitulat *Philosophia mundi*, scris de Wilhelm din Conches: "Somnul este deci o liniştire a puterilor însufleţite [exact formula din v. 7 : *virtutes animales]* (....). Din el emană însă o boare umedă care umple nervii prin care puterea însufleţită obişnuieşte să se urce. Vieţuitoarea respectivă încetează atunci să vadă sau să audă pînă cînd această boare este uscată de căldura naturală, sufletul vieţuitoarei începe să se trezească, iar fiinţa începe să perceapă lumea cu simţurile".
6, 2 Cele *tres cellulae* sunt, probabil, preluate din tratatul citat mai sus : "în cap sunt trei cămăruţe". Aceste trei "cămăruţe" corespund celor trei funcţii principale ale creierului, definite ca atare încă de Sf. Augustin: *intellectus* 'înţelegerea', *ratio* 'gîndirea' şi *memoria* 'memoria'.
6, 7 Pentru "puterile însufleţite" vezi notele anterioare.
6, 7-8 înţelesul versurilor este cam ambiguu. Pentru a-1 clarifica, SCHUMANN propune ca termenul *magis* să fie considerat nu adverbul "mai mult", ci ablativul plural de la *magus* 'mag', p. ext. 'învăţat'; interpretarea ar fi: "sunt socotite de învăţaţi drept slujnice".

65

Poem de dragoste cu o structură metrică variată, alternînd secvenţe în proză ritmată şi rimată cu strofe vagante inegale şi cu părţi în metru antic ; alcătuirea metrică este următoarea:
- secvenţe în proză rimată: 1, 2^{a} şi 2^{b};
- strofe vagante : 3^{a}, 3\ 10"";
- metru antic: $4^{a/b}$ (hexametru + adonic, cu rimă finală împerecheată), $5^{a/b}$ (hexametru + adonic, cu rime interioare multiple şi cu rimă finală împerecheată), $6^{1"1}$ (hexametru cu rimă interioară în poziţia cezurii), $7^{a/b}$ (pentametru cu rimă interioară), $8^{a/b}$ (hemipes + adonic), $9^{a/b}$ (eretic + adonic).

Din punctul de vedere al desfăşurării conţinutului poetic se disting următoarele "tablouri" :
- invocaţia: iubirea poetului este veşnică şi neschimbătoare (l-2^{a});
- iubirea a fost consumată în taină (3^{b});
- îndrăgostitul se simte întărit prin iubire (4^{a}-5^{b});
- îndrăgostitul are temeri că şi-ar putea pierde iubirea (6^{a}-9^{b});
- îndrăgostitul îşi slăveşte iubita şi cere de la ea un semn de îndurare (IO);
- invocaţia către cititor pentru a veni în sprijinul poetului (10^{b}).

Trimiterile erudite la repertoriul mitologic antic abundă. Poetul însuşi îşi consideră opera o "cîntare savantă" *(scholaris symphonia).* După părerea lui BERNT, p. 308, frecventele evocări mitologice, alături de voitele pasaje obscure, pe lîngă funcţia de a impresiona pe cititor, mai au şi menirea nemărturisită de a obnubila obiectul real al iubirii poetului. Este posibilă, de asemenea, şi o lectură în cheie homosexuală (vezi, în special, notele la v. 3^{a}, 1; 3\ 1; 9\ 1). Autorul, un erudit, a rămas anonim.

1 Metaforă cosmică de o mare acuitate.

1, 2 Termenul pe care l-am echivalat potrivit contextului prin românescul *cadenţă* este un termen medieval savant împrumutat din greacă (euKpaaia, literal 'temperatură echilibrată', prin extensiune 'echilibru, temperanţă').

2^{a} Numele proprii care urmează desemnează alegoric, inclusiv prin înţelesul lor etimologic, ipostaze diferite ale soarelui. BERNT, p. 308, remarcă faptul că aceste forme, ca şi numele graţiilor din strofa următoare, se găsesc în lucrarea *Mitologiarum* a lui Fulgentius (468-533 d.Hr.), episcop creştin şi mitograf: *Philogeus* 'cel care iubeşte pămîntul' - soarele la asfinţit sau în timpul iernii; *Euricteus* (corupt pentru *Erythreus* 'cel roşu') - soarele la răsărit sau în timpul primăverii; *Acteon* (corupt pentru *Aethon* 'cel care emite raze') - soarele la amiază sau în timpul verii; *Lampas* (corupt pentru *Lampos* 'cel care luminează') - soarele după-amiază sau în timpul toamnei.

2^{a}, 7 Zeitatea unică nu poate fi decît Venus ; eventual, o desemnare sinecdotică a iubitei.

2\ 1-5 Numele celor trei graţii îi puteau fi cunoscute poetului din mitologia lui Fulgentius (vezi nota anterioară) sau direct din Ovidiu, *Ars amandi,* 1, 35-58. Cele trei graţii sunt *Basythea* (corupt pentru *Pasithea* "care îi susţine pe toţi"), *Aglais* 'cea strălucitoare' (cf. gr. dyAadţ 'strălucitor') şi *Euphrosyne* (gr. Eu<t>poauvr| 'bucurie, veselie'). Apariţia în context a numelui *Euryale* în loc de *Aglais* este o greşeală: Euryale este una din cele trei Gorgone, monştri decapitaţi de Perseu.

NOTE ŞI COMENTARII

2»
2"
3^{a},
3^{a},
3^{b}.
3"
3»

6 Dione, supranume al zeiţei Venus (cf. şi CB 56 şi 57).

7 Versul este obscur sau voit ambiguu. "Schimbarea de nume" poate fi o trimitere "cifrată", dar destul de transparentă la pederastie. în glosarele medievale, *alloiooteta* (< gr. dAAoioTri 'variaţie') apare ca o denumire generică pentru mai multe figuri de stil care implică schimbare sau diversitate. Forma din text, *allotheta,* dacă nu este coruptelă datorată copistului, este un cuvînt creat de poet după modelul unor termeni savanţi precum *nomotheta* 'dătător de legi', *logotheta* 'purtător de cuvînt' etc, pentru a sugera, încifrat, orizontul pederastiei.

, 1 *Cypris* este unul din numele zeiţei Venus, după numele insulei Cipru, fieful ei. Epitetul *barbatus* este cea mai clară aluzie la orizontul homosexualităţii.

Faptul că poetul se referă explicit la o fecioară *{virgo)* nu contrazice interpretarea cealaltă, întrucît, după cum arată BERNT, p. 309, *virgo* desemna în mod curent, în lumea tinerilor homosexuali, un tînăr cast; din acelaşi univers s-au păstrat texte care atestă că tinerii de acest tip se desemnau între ei cu nume feminine. Pe de altă parte, secvenţa poate fi privită şi ca evocare a unui pasaj binecunoscut din *Saturnaliile* lui Macrobius (3, 8, 3): "în Cipru exista o statuie a unei fete cu barbă, adică a lui Venus". BERNT nu exclude nici posibilitatea ca aluziile la homosexualitate să fie ele însele o mască menită să ascundă, pentru contemporanii poetului, obiectul real al pasiunii sale, o doamnă de rang înalt.

9 *Nomenpudicum* ar fi numele de fată, destinat a ascunde realitatea dezavuabilă, cf. nota anterioară.

14 Expresia *nature luctamen,* ca şi, mai jos, 3\ 2: *Veneris agonis,* sunt desemnări metaforice ale actului sexual.

1-4 Trimiterile la repertoriul mitologic antic sugerează relaţiile pe care poetul le doreşte cu obiectul iubirii sale. Paris, fiul lui Priam, a fost luat drept arbitru de către Venus în înfruntarea sa cu Atena şi Iunona pentru adjudecarea mărului de aur; de aici expresia *agona Veneris* din v. 2. Adonis este un pămîntean, iubit al Venerei. Decriptarea apostrofei mitologice ar fi: la fel cum Venus, cu toate că este zeiţă nemuritoare, trebuie să se supună iubitului său Adonis, un muritor, tot aşa iubita, deşi de rang înalt, trebuie să se plece la rugăminţile poetului.

6 Citheron este un munte în Beoţia, consacrat lui Bacchus şi muzelor.

7-8 "Cătuşa" *(pedica)* era adusă ca ofrandă zeilor de un sclav în momentul eliberării sale. "Starea" poetului *(conditio),* ca îndrăgostit nefericit, este similară cu cea a unui sclav care îşi aşteaptă eliberarea, implorîndu-i pe zei.

9-10 "Nemişcatul zeu din Delos" este Apollo; el este *immobilis,* adică nepăsător la suferinţele muritorilor din gloata *(cohors)* suplicanţilor. Sunt posibile şi alte interpretări dacă, urmîndu-1 pe BERNT, p. 310, citim în loc de *immobilis* alt cuvînt, şi anume:

- *ignobilis,* atribut pentru *cohors*: "Mai liber sunt decît zeul din Delos; nu sunt mai prejos decît gloata de rînd".
- *in nobili:* "Mai liber decît Apollo, nu sunt mai prejos cu nimic faţă de nimeni din ceata cea nobilă".

în ultimul caz, *nobilis cohors* ar putea desemna curtea nobiliară a iubitei, persoană de rang înalt.

7[b], 1 în locul adverbului *mire* 'în chip miraculos' din manuscrisul culegerii, BERNT propune lectura *cure* iar interpretarea ar suna: "Se sfîrşeşte chinul îngrijorării...".
10[a], 1 Minerva este zeiţa ştiinţelor şi a artelor; aici, o denumire metonimică a poeziei. Strofa reprezintă o auto-evocare a poetului, prin descrierea acestui poem.
10\ 6 *Annus iubilaeus* este o expresie de sorginte biblică : o dată la cincizeci de ani, legile lui Moise prevedeau un "an jubiliar" în care sclavii erau eliberaţi iar ogoarele erau lăsate nelucrate, pentru a se regenera.

67

Poem de dragoste, strofe ritmate şi rimate. Autorul, Petrus de Blois; poetul a urmat exemplul anticilor: Ovidiu îşi închina versurile Corinei, Catullus, Lesbiei etc.
5[b], 5 "Dulcea rătăcire" este iubirea însăşi.

' 68

Poem de dragoste îmbinînd, într-o manieră frecventă în poezia medievală, motivul primăverii cu tematica erotică propriu-zisă. Din acest punct de vedere, se pot urmări multe asemănări cu CB 56, 62 şi 73. Strofele ritmate inegale sunt încheiate uneori printr-un rînd în proză (de exemplu 2, 8 ; 4, 10; 5, 1; 5, 5); efectul expresiv este deosebit de interesant. Autorul este necunoscut.
1 Strofa conţine, ca şi începutul poemului CB 56, o definire în termeni alegorico--astrologici a începutului primăverii. în tratatele medievale de astrologie, ca şi în reprezentările picturale, Mercur şi Venus apar întotdeauna ca însoţitori ai Soarelui (Apollo); "palida stea a lui Saturn" semnifică anotimpul rece, Saturn avîndu-şi în desenele zodiacale locul în zona Vărsătorului şi a Capricornului, luni reci.
1, 2 Apollo este aici Soarele însuşi; "surisul lui Jupiter" semnifică cerul senin, cf. şi expresia *risus darificatus* din CB 61, 13\ 2.
2, 7-8 Secvenţa trimite cu precizie la simbolistica mitologică legată de zeiţa Venus. într-o mitografie medievală se arată că: "Trandafirii sunt socotiţi ca florile zeiţei Venus. Ei sunt roşii şi înţeapă; roşul semnifică plăcerea trupească, iar trandafirul înţeapă prin ghimpele păcatului" (BERNT, p. 311).
3, 1 Frecvent, în poezia antică, Venus, zeiţa iubirii, poartă şi atribute ale maternităţii. Lucreţiu, în invocaţia poemului său, o denumeşte *Aeneadum genitrix* - "născătoare a eneazilor", iar Martianus Capella (1, 85) o califică drept "mamă a tuturor felurilor de iubire şi de plăceri".
3, 1-5 Pentru metaforizarea iubirii ca înfruntare "militară", vezi nota 1% 7 la CB 72.
4, 1 O expresie identică aflăm în CB 62, 1, 5.
4, 5 Zefirul este vîntul cald dinspre apus; Aquilon este denumirea vîntului rece dinspre nord.
4, 6 Eol (Aeolus) este zeul vînturilor, stăpîn al unei peşteri în care ţine închise vînturile, eliberîndu-le sau încarcerîndu-le, după voinţa sa.
5-6 Ultimele două strofe prezintă accentuate analogii tematice şi imagistice cu CB 62.
5, 1 Sintaxa versului este greoaie. De aceea GERARD propune în locul lecturii *beati spes,* soluţia *beat Tispes,* dînd întregii strofe o turnură mai personală. *Tispes* (probabilă coruptelă pentru *Thisbe)* ar putea fi numele fictiv al iubitei poetului; cf. CB 67, nota 5[b], 1. întreaga strofă îşi modifică sensurile: "Astfel, mă umple de fericire suflarea parfumată a gurii gingaşe a lui Thisbe...". în forma *Thisbe,* acest nume feminin mai apare în CB 70, 1, 5. Sursa originară a numelui este Ovidiu, *Metamorfoze,* 4, 1 şi urm., unde se povesteşte despre tristul destin al lui Pyramus şi al iubitei sale Thisbe.
5, 5 "Tainicul duel" *(arcanum duellum)* este actul iubirii trupeşti; pentru conotaţiile militare ale metaforei, vezi mai sus nota 3, 1-5. Imagini similare găsim la Vergiliu, *Eneida,* 11, 736 şi Ovidiu, *Amores,* 1, 9, 45. Epitetul "tainic" *(arcanus)* se poate referi Ia discreţia iubirii în genere sau, în cazul de faţă, mai probabil, la caracterul secret al relaţiei poetului cu iubita sa, o doamnă de rang înalt.

69

Poem de dragoste aparţinînd poetului Petrus din Blois. Spre deosebire de inspiraţia curentă în poemele de acest tip, care asociază iubirea primăverii (vezi, de exemplu, poemul anterior), aici Petrus de Blois pune în temă antinomia între căldura iubirii şi peisajul hibernal din natură. Din punct de vedere formal, este de remarcat savanta alternanţă a pasajelor rimate, cu versuri inegale, cu rînduri în proză ritmată.

70

Poem de dragoste redactat sub forma unui dialog între îndrăgostiţi. Structura metrică este complexă, strofe de dimensiuni diferite alternînd între ele. Autorul este anonim, iar epoca redactării necunoscută.

1 Prima strofă, o introducere a dialogului amoros, reprezintă concretizarea unui topos central al poeticii mediavale : *locus amoenus* "loc plăcut" ; acest motiv este frecvent asociat tematicii erotice.
1, 5 *Thisbes* este un nume fictiv, cu origine mitologică, atribuit iubitei din raţiuni "conspirative". Cf. şi supra, CB 68, 5, 1.
3, 3 Secvenţa *audaces fortuna iuvat* este un cunoscut vechi dicton latinesc (cf. Terenţiu, *Phormio,* 1, 4, 203 şi Ovidiu, *Ars amandi,* 1, 608).
4[b], 3 Secvenţa este coruptă în manuscrisul original. GERARD propune inserarea adjectivului pronominal *hoc* 'acest', determinant al infinitivului *semivivere.* Imaginarea iubirii ca o boală gravă *(semivivere)* este un motiv frecvent şi el în poezia medievală.
5[b], 2 Versul conţine un paradox: o altă iubire poate face să înceteze iubirea prezentă.
9, 1 Argus este un personaj mitologic dotat cu o mulţime de ochi, pus de Iunona să o supravegheze pe Io, iubită a lui Jupiter, transformată de acesta într-o junincă.
11\ 3 Vulcan, zeul focului, a construit o plasă nevăzută cu ajutorul căreia şi-a surprins soţia, pe Venus, în flagrant delict cu amantul său, zeul Marte.

11\ 1 Stilbon (în greceşte OTI'ÂŞOJV 'strălucitor') este un supranume al zeului Mercur. întreaga strofă conţine o referire erudită la un episod mitologic: trimis de Zeus să o elibereze pe Io de sub supravegherea neîntreruptă a lui Argus, care nu adormea decît cu doi dintre cei o sută de ochi ai săi, zeul Mercur 1-a adormit pe acesta cu o băutură fermecată.
11\ 2 Lethe (gr. ArjGri 'uitare') este un rîu în Infern, din care morţii beau apa uitării.
14\ 3 Secvenţa *carent laude dona sera* circula ca dicton în literatura clasică latină (cf. Ausonius, *Epigrammata,* 85).

71

Poem de dragoste îmbinînd motivele mitologice curente cu fine observaţii asupra tribulaţiilor amoroase ale poetului. Structură metrică diversă, strofe de dimensiuni diferite. Autorul este necunoscut.
l^a Phoebus este zeul tutelar al soarelui, cf. CB. 56, 1, 3.
l^b, 1 Cybele, zeitate romană de origine orientală, simbol al fertilităţii.
l^b, 3 Semele a fost mama zeului Bacchus.
2\ 1-2 Despre mitul Filomenei şi al lui Tereu, vezi CB 58, 1-13.
3^a, 1-2 Dione este un supranume al Venerei (vezi şi CB 56, 2-8 şi CB 57, 3-8). "Hora Dionei" este o desemnare metaforică a eforturilor amoroase.
4\ 1 Cupidon, fiul zeiţei Venera, era imaginat ca un copil răutăcios care arunca săgeţile iubirii în inimile tinerilor.

72

Unul din cele mai frumoase poeme de dragoste ale culegerii, această operă a lui Petrus de Blois "narează" cu o abundenţă imagistică "asalturile" amoroase ale îndrăgostiţilor. Un model posibil în acest sens poate fi Ovidiu, *Ars amandi,* 1, 673 şi urm. BERNT, p. 313, citează, ca posibil model, unele pasaje dintr-un amplu poem dramatic medieval, *Pamphilus,* foarte citit în secolul al Xll-lea. Structura metrică este foarte rafinată, cu rime bogate şi cu asonante, cu o savantă exploatare a efectelor succesiunii de versuri scurte şi lungi. Petrus din Blois a scris acest poem, probabil, între anii 1155-1170. în infrastructura poemului este inserat motivul *miliţia amoris,* iubirea văzută ca înfruntare războinică, de unde abundenţa termenilor din sfera militară: *trophaeum* (l^a), *militaveram, stipendium* (l^b), *linea* (2^a), *repagula* (2^b), *miliţia, triumphum, reseratur* (4^b). Şi acest motiv îşi are o reprezentare paradigmatică la Ovidiu, *Amores,* 1,9, 1: *Militat omnis amans et habet sua castra Cupido.* - "Orice îndrăgostit se află în jăzboi, iar Cupidon îşi are cetăţile sale întărite".
2^a *Visus, colloquium, contractum, basium* şi ceea ce este denumit metaforic *linea posterior* reprezintă inventarul medieval al jocului amoros. Regăsim această "schemă" în CB 89, 9, unde aceste cinci trepte sunt desemnate prin termeni sinonimici: *contemplaţi, praesens, loqui, tangere, osculari* şi *agere.* HEXTER, p. 183, argumentează că, pornind din poezia lui Ovidiu, această reprezentare în cinci trepte a jocului amoros pare să fi devenit în şcolile medievale un fel de schemă didactică.
4", 9-10 Pentru numele Dione, vezi supra, CB 56, 28. în ediţia lui GERARD, bazată probabil pe alt manuscris decît *Carmina Burana,* aceste două versuri ale poemului lui Petrus de Blois sunt substituite cu următoarele: *nec talia/quibus amorprivetur* - "[sărutări] nu ca acelea/de care iubirea este lipsită".

73

Poemul exprimă tînguirea unui cleric aflat spre apusul vieţii în faţa suferinţelor amoroase. Exuberanţa naturii reînviind primăvara, descrisă în prima parte, este pusă în opoziţie cu suferinţa sufletească a poetului, prezentată în partea a doua. Prima parte, mai exuberantă, pînă la str. 6, este compusă din strofe ritmice rimate încrucişat, iar partea a doua, de la str. 6 pînă la sfîrşit, mai sumbră, conţine distihuri (6^a-7^b) sau terţine metrice cu rime interioare (8^a-9). Ca şi în alte poeme ale culegerii (de exemplu CB 65), trimiterile mitologice abundă. Autorul este anonim, poemul a fost scris cu probabilitate între anii 1150-1170.
l^a-l^b Descriere a începutului primăverii în termeni astrologico-mitologici, ca şi în CB 56, 1 şi CB 68, 1. Aici, Cronos (din punct de vedere gramatical, substantivul trebuie văzut ca un genitiv) corespunde lui Saturn din CB 61, ca semn zodiacal al anotimpului rece; "închisoarea" sa, din care evadează primăvara, este o aluzie la faptul că, potrivit mitului, Cronos a fost încarcerat de către fiul său Jupiter, reprezentat în mitologie ca simbol al cerului luminos.
1\ 1-2 *Cynthius* este un atribut al zeului Apollo, stăpînul Soarelui, după numele

muntelui Cynthe din insula Delos, unde acest zeu era foarte venerat; "pletele aprinse" sunt razele soarelui.
2[b], 1 Rhea sau Cybele reprezintă ţărîna-mumă, soţie a lui Cronos-Saturn şi mamă a tuturor zeilor. Mitografii afirmă că, în timpul primăverii, ea este separată de soţul ei Saturn. Flora este zeiţa romană a vegetaţiei şi florilor.
3[b], 1 Philomena este un personaj mitic transformat în privighetoare (cf. CB 57, 1, 8-13). Numele *merops* din context desemnează de asemenea privighetoarea, ceea ce creează un semn de întrebare asupra justei lecturi a secvenţei. GERARD propune în loc de *merops et luscinia* lectura *melotis lascivia*, ceea ce înseamnă că, trecînd peste dificultăţile lexico-gramaticale, distihul s-ar traduce aproximativ astfel: "Intra-n joacă privighetoarea,/Cu melodia ei zburdalnică".
4\ 1-4 Strofa invocă zeităţi minore din repertoriul mitologic. Satirii fac parte din suita lui Bachus şi sunt imaginate ca fiinţe cu aparenţe de ţap, desfrînate şi gălăgioase. Dryadae şi Napeae sunt nimfe ale pădurilor.
5, 5 Jertfele *(vota)* sunt jurăminte de castitate depuse de poetul-cleric. Sub presiunea iubirii carnale, votul sacerdotal este încălcat.
6[a]-6[b] Aceste două strofe conţin hexametri cu rimă unică. Prin conţinut, ele au un aspect pronunţat aforistic.
7\ 1-2 "Obiectul" vizat în această formulare paradoxală este pofta carnală.
9, 1-3 Cypris, supranume al zeiţei Venus, cf. CB 61, l[c], 3 şi CB 65, 2\ 7. Dione este, de asemenea, un supranume al Venerei (cf. CB 57, 2, 8, CB 57, 3, 8 etc). Sensul strofei: Venus, în ipostaza sa de iubire suferindă, este implorată să-şi arate şi faţa plăcută, cea a iubirii satisfăcute.

74

Ca multe din poemele antologiei, şi acesta asociază tematica erotică cu renaşterea naturii primăvara. Ca şi în, de exemplu, CB 56, 68 sau 73, prima parte conţine o descriere elegiaco-astrologică a primăverii, iar partea a doua exprimă, prin opoziţie, suferinţele îndrăgostitului. Din punct de vedere al formei, avem de-a face cu strofa vagantă de zece versuri (catren + distih + catren) cu următoarea prezentare a rimelor: abab/ ce/ deed. Un efect expresiv special îl produce alternarea versurilor de şapte silabe, cu intonaţie ascendentă, şi a celor de şase silabe, cu intonaţie descendentă. Autorul este anonim.

1, 7 Phoebus este zeul Apollo în ipostază solară, cf. CB 73, l^{b}, 1-2.

1, 10 Flora este zeiţa romană a vegetaţiei şi a florilor, cf. CB 73, 2\ 1.

2, 1 Expresia *risus lovis* o reîntîlnim în CB 73, l^{a}, 3 şi semnifică cerul senin.

2, 6 Expresia *sublato bravio,* un "ablativ absolut", o regăsim mai jos la 5, 9. Substantivul *bravium* (atestat ma"i frecvent în forma *brabium)* pare să fi fost folosit foarte rar în textele clasice. în NIEMEYER, S.V., sensul acestui substantiv este definit astfel: "prix de la victoire dans des concours". Aici este vorba despre înfruntarea între căldura primăverii şi gerul iernii. în str. 5 "cununa biruinţei" pare să trimită la înfruntările savante între "scolastici" : o victorie în acest tip de înfruntări nu înseamnă mare lucru dacă învingătorul nu este iubit.

3, 1 Driadele sunt nimfe ale pădurii.

3, 3 Oreadele sunt nimfe ale munţilor.

3, 6 Lat. *tripudium* (< *tres* "trei", *pes* "picior") desemna, ca "terminus technicus", dansul ritual al preoţilor Salieni; prin extensie, desemnează mişcările orgiastice ale bacantelor sau ale altor făpturi mitice.

3, 7 Toponimul *Tempe* este un acuzativ plural; desemnează o vale din Tesalia, situată între Munţii Olimp şi Ossa şi traversată de rîul Peneus: topos al spaţiului agrest.

5, 9 Vezi supra, nota 2,6.

75

Poem pe tema exuberanţei şi a lipsei de griji a tinereţii; chemare la trăirea plenară a bucuriilor iubirii tinereşti; în subtext se insinuează temerile pentru suferinţele batrîneţii. Strofă ritmică rimată, cu refren. Autorul este necunoscut.

1, 2 Citat din Horaţiu, *Ode,* 4, 12, 28 : *dulce est dissipere in loco* - "este plăcut ca uneori să fii nechibzuit". Tema însăşi a acestui poem este horaţiană.

3, 4 "Plasa" de aici pare o aluzie foarte transparentă pentru ascultătorii contemporani ai poemului la plasa magică prin care Vulcan şi-a surprins soţia, pe Venus, în braţele amantului ei, Marte. Apelul la imagistica lumii păgîne greco-latine are, de altfel, o pronunţată tentă parodică", a-i imita pe zei înseamnă... a ieşi în stradă să admiri dansul fecioarelor!

76

Amplu poem erotic, alcătuit din douăzeci şi două de catrene cu cezură mediană şi rimă unică în interiorul strofei; alcătuirea metrică este o prelucrare a strofei vagante, cu versuri de şapte silabe alternînd cu cel de şase silabe. Subiectul "naraţiunii" este original în cuprinsul culegerii. Vizitarea unui stabiliment erotic *(templum Veneris)* parodiază vizita într-o mănăstire, unde suplicantul ar căuta alinare pentru boala de care suferă. Formula moralizatoare din strofa finală nu anulează libertinismul abordării temei erotice. Autorul este necunoscut.

4, 1 Doamna care, eventual, l-ar fi însoţit pe vizitator, este invocată în ordinea parodică a discursului, "templul" vizitat de tînăr nu este un loc pe care-1 vizitezi însoţit de doamne !

11, 2-4 Venus nu cunoaşte trecutul şi viitorul în sensul că nu intuieşte starea adevărată a tînărului vizitator, care este un începător în treburile amorului, şi nu un Paris.

77

Amplu poem celebrînd iubirea pasională, cu suferinţele ei inerente şi cu împlinirea finală. Schema compoziţională include un dialog între poet şi iubita sa, pasaje în care predomină formulările aforistice cuprinzînd sfaturi la adresa îndrăgostiţilor, între topos-urile poeziei medievale actualizate în acest poem pot fi distinse : motivul îndrăgostitului invidiat de toată lumea pentru succesul său (str. 1), motivul *locus amoenus,* motivul *nomen incognitum,* discreţia cu privire la numele real al iubitei (str. 2), figura cerberului care interzice apropierea de iubită (str. 3), portretul encomiastic al iubitei (str. 6-8), motivul amorului ca boală (str. 19-21), iubirea ca "medicamentum" (str. 24 şi urm.). Discursul poetic este plin de

înflăcărare, emoţia lirică este autentică. în modalitatea tipică a poeziei medievale, citatele, parafrazele sau aluziile biblice şi liturgice interferează cu elemente din inventarul mitologico-imagistic păgîn greco-latin. Apelînd la elemente binecunoscute contemporanilor, amestecul era probabil receptat cu mari satisfacţii artistice. Din punct de vedere formal-metric, strofa sub formă de catren, cu versurile egale de 13 silabe şi cu rimă unică ascunde, de fapt, aşa-numita "strofă vagantă" (7 sil. cu intonaţie ascendentă + 6 sil. cu intonaţie descendentă), definită de cezura între silaba a şaptea şi a opta. Autorul este necunoscut.

1, 1 Parafrază a unei celebre pericope pauline: *Si linguis hominum loquor et angelorum, caritatem autem non habeam, factus suni velut aes sonans aut cymbalum tinniens.* - "Toate limbile omeneşti şi îngereşti de le-aş vorbi, dacă nu am dragoste, m-am făcut aramă sunătoare ori chimbal gălăgios" (1 Cor. 13:1).

2, 1 Formula invocatoare *pange, lingua,* este o adaptare creştină a invocaţiei din epopeile homerice sau din *Eneida* lui Vergiliu; o formulă identică *{pange, lingua glorioşi)* deschide imnul către cruce a poetului creştin Venantius Fortunatus (secolul al Vl-lea d.Hr.).

3, 3 "A semăna sămînţa în nisip" înseamnă a-ţi risipi eforturile în zadar; o expresie similară la Ovidiu, *Heroides,* 5, 115.

4, 1 *Roşa* este numele convenţional şi secret al iubitei.

4, 4 Element mitologic, Pluto, stăpînul lumii subpămîntene este aici o desemnare metonimică a Infernului.
5, 3-4 Originalul prezină aici o construcţie sintactică defectuoasă.
7, 2 începînd cu acest vers şi pînă la sfîrşitul strofei a opta, discursul parafrazează cunoscutul imn acatist la adresa Fecioarei Măria.
8, 4 *Blanziflor* (fr. *Blanchefleur)* este numele unui personaj din romanul medieval *Flora şi Blanchefleur*; personajul apare şi în ciclul de romane al lui Chretien de Troyes. Elena din Troia a fost soţia regelui Menelau al Spartei. Răpirea ei de către tînărul Paris a declanşat războiul troian.
15, 4 Din nou o parafrază biblică, după Cîntarea cîntărilor, 4, 10 : "Şi mireazma ta plăcută-i mai presus de orice mir".
19, 3 Cf. Luca 15 :21: *Pater, peccavi in caelum et coram te.* - "Tată, greşit-am împotriva cerului şi înaintea ta."
20, 4 Joc de cuvinte intraductibil în jurul verbului *dignare* "a binevoi".
23, 3 Ecou din poezia Psalmilor ,biblici; cf. Ps. 91(92): 13 : *Iustus ut palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur.* - "Drepţii vor odrăsli ca finicul şi se vor înălţa asemenea cedrilor din Liban" (RADU-GAL.).
30, 1 Formulare retoric-eufemistică referitoare la *ioca amoris*; sursa directă este Ovidiu, *Amores*, 1, 5, 25 : *Cetera quis nescit ?* - "Cine nu ştie ce s-a întîmplat mai departe ? ".
31, 3 Pentru semnificaţia cuvîntului *bravium*, vezi supra, CB 74, 2, 6.
31,3 Din nou un ecou din Psalmi: *Laudent nomen Domini, quia exaltatum est nomen eius solius.* - "Să laude toţi numele Domnului, căci numai numele lui este preaînalt" (Ps. 148 :13).
32, 4 în traducere literală, versul ar suna: "în cele din urmă a obţinut gloria pedepselor".

79

Poemul are structura unei idile bucolice *(pastorella),* cuprinzînd descrierea unui cadru edenic *(locus amoenus),* urmată de un scurt dialog între iubiţi. Pastorela (v. fr. *pastrourelle)* este o specie inventată şi practicată de poeţii medievali francezi; prezintă, de regulă, întîlnirea dintre un bărbat sus-pus (cavaler sau cleric) cu o fată simplă, de obicei o păstoriţă. Bărbatul desfăşoară un asalt erotic, încununat de cele mai multe ori cu succes, dar finalizat, cîteodată, cu intervenţia punitivă a rudelor sau iubitului "local" al fetei.
După DUCHTING, p. 218, motivele constante într-o *pastorella* tipică sunt: *locus amoenus,* cadrul estival cu un măslin, prezenţa unui pîrîu sau a unui izvor, prezenţa păstoriţei, intervenţia unei autorităţi (pămînteşti sau divine), dialogul dintre protagonişti, refuzul/consimţămîntul fetei, opoziţia familiei. Prezente toate în acest poem (cu excepţia intervenţiei divine), aceste motive caracterizează şi alte piese ale culegerii, precum CB 90, 158 sau 184.
Strofa constă din cîte cinci versuri de cîte opt silabe fiecare, cu intonaţie ascensională şi cu rimă unică şi un vers final de şase silabe şi cu intonaţie descendentă; toate cele şase versuri finale rimează în *-ora.*
Autorul este anonim, epoca redactării: după 1150.
NOTE ŞI COMENTARII
2, 5 Citarea lui Platon în acest context poate fi o simplă *invocatio auctoritatis*, invocare formală a unuia din marile nume ale antichităţii, dar este posibilă şi o trimitere, în cunoştinţă de cauză, la doctrina platoniciană a frumosului. BERNT, p. 315 şi DUCHTING, p. 218, fac referire la dialogul platonician *Timaeus,* unde Platon imaginează frumuseţea supremă a lucrurilor ideale. Receptarea ideilor platoniciene putea fi intermediată, pentru poetul medieval, de către Cicero, care citează din dialogul platonician *Phaedrus* în lucrarea sa *De oratore,* 1, 7, 28.
3, 3 Naiadele sunt nimfe ale apelor. Pentru funcţia expresivă a personajelor mitologice, cf. notele la CB 65.
5, 6 Flora este numele feminin foarte des folosit în această culegere şi în poezia medievală în genere, de regulă ca pseudonim (cf., de exemplu, CB 65, 2^b, 7, refrenul de la CB 83). Iniţial, Flora a fost numele unei zeităţi romane a vegetaţiei şi florilor. Flora este, de asemenea, numele uneia dintre cele două eroine principale din CB 93.
6, 3 Lecţiunea *sevi* (= *saevi* "sălbatici, aspri, duri") este reclamată imperios de semnificaţia contextului, care presupune prezenţa unor părinţi neînduplecaţi ai fetei. Totuşi, manuscrisul original al culegerii *Carmina Burana* prezintă aici *suevi* 'şvabi' (cf. BERNT, p. 315 şi DUCHTING, p. 218); dacă nu este o greşeală a copistului, ar putea fi vorba de o aluzie etnică al cărei înţeles scapă interpre-

tului modern.

81

Poemul este un cîntec erotic pe tema asocierii iubire/primăvară. Structura este cea a a strofei vagante, alcătuită din patru versuri de şapte silabe cu intonaţie ascendentă, alternînd cu alte patru de şase silabe cu intonaţie descendentă. Rima este încrucişată (abababab); structura refrenului: 7 silabe + 7 silabe + 6 silabe, cu rima aab.
Autorul este anonim; epoca probabilă a redactării, secolul al XHI-lea, undeva în Germania.

83

Poem erotic neobişnuit de "detaliat" în descrierile nurilor iubitei, chiar pentru poetica liricii goliardice, suficient de liberală în această privinţă. Strofa ritmică are o structură foarte elaborată: după primele două versuri de 11 silabe, strofa continuă cu o alternanţă între trei versuri de 7 silabe cu două versuri de 8 silabe şi se încheie cu un vers de 6 silabe. Rimele urmează această înlănţuire (aaababac), versul scurt avînd rimă unică în toate strofele.
Poemul a fost compus pe la jumătatea secolului al Xll-lea şi este atribuit de GERARD lui Petrus de Blois.
1,1-8 Abătîndu-se de la frecventa asociere a primăverii cu jocul erotic, autorul acestui poem atipic distinge între libertatea erotică a omului şi dependenţa între anotimp şi împerechere la animale.
Refr. 3 Flora este numele fictiv cel mai frecvent atribuit de poeţii medievali iubitelor lor (vezi CB 56, 73, 79 etc).

2, 1-2 Imaginile "militare" *(stipendium, obsequium, premium)* aparţin universului metaforic al toposului iubirii ca înfruntare războinică *(miliţia Veneris),* pentru care vezi şi supra, comentariul la CB 72.
4,1-3 Motivul dobîndirii demnităţii statutului de zeu graţie iubirii împlinite este reprezentat şi în CB 65, 9-10.
5 O descriere atît de detaliată a corpului feminin se mai găseşte şi la Ovidiu, *Amores,* 1,5.
7 Danae, Europa şi Leda sunt trei muritoare seduse de stăpînul zeilor, Jupiter, prin vicleşugurile indicate aici.

84

La fel de îndrăzneţ ca şi precedentul, şi acest poem aparţine tot lui Petrus de Blois şi a fost redactat în a doua jumătate a secolului al XH-lea. în cadrul strofei ritmice de treisprezece silabe, versurile de cinci, şase, şapte şi opt silabe alternează astfel: 6', 6', 6', 6', 5', 7', 5', 7',8', 8', 8', 8',7'. Armonia savantă a strofei este completată de arabescul rimelor: aaaabcbcdedef. Refrenul este structurat ritmic într-un mod, de asemenea, foarte interesant: 4', 7',4', 7', 7', cu corespondenţa rimei: abace.
1,1-4 Poemul se deschide, convenţional, cu motivul izbucnirii primăverii, anotimp propice iubirii.
1, 6 Phillis este un nume de fată convenţional în poezia medievală, alături de Flora (vezi CB 65, 73, 79, 83), Cecilia, Corinna etc. Reapare în CB 93, pentru a denumi pe una dintre "eroinele" principale ale poemului.
2, 3 Diona este un supranume al Venerei, desemnînd, de regulă, ipostaza iubirii împlinite; cf. şi CB 56, 2, 8.
2, 11-12 Imaginea, în rafinamentul ei, nu are un fundament real, fetele nefiind admise în şcoala medievală.
3-4 Pentru imaginea amorului ca înfruntare militară *(miliţia Veneris),* vezi supra, notele la CB 72. Strofele 4^a şi 4^b din acest poem prezintă şi multe alte analogii cu strofele de aici.
4, 1 Tantal este o figură mitică frecvent amintită în poezia antică, în calitate de simbol al chinului de a contempla un lucru pe care nu-1 poţi avea. Rege al Frigiei şi fiu al lui Zeus, a fost pedepsit de zei, pe care-i ofensase oferindu-le la un ospăţ trupul propriului fiu, să stea veşnic în mijlocul unui rîu înconjurat de fructe, dar să nu poată bea sau mînca ceva. Spre deosebire de Tantal, îndrăgostitul de aici nu ezită să folosească violenţa pentru a obţine ceea ce doreşte.

85

Poem de iubire în cadru bucolic. Cele patru strofe sunt alcătuite din cîte trei versuri de opt silabe, cu intonaţie urcătoare (cu excepţia v. 1,3, care are intonaţie coborîtoare), urmate de un laitmotiv de patru silabe *(dulcis amor).* Refrenul este rafinat îmbinat cu ajutorul rimei în cadrul strofei (versul 1 este egal şi rimează cu rima unică a strofei, iar versul 2 este egal şi rimează cu *dulcis amor* - versul scurt al strofei).

Autorul, anonim, aparţine probabil spaţiului sudic al Franţei (BERNT, p. 317); poemul a fost scris pe la 1150.
1, 3 luliana nu este unul din numele fictive atribuite de poeţi iubitelor lor (cf. CB 83, refr. 3). Dacă numele este real, aceasta ar fi o indicaţie că poetul este francez (DUCHTING, p. 220).
3, 3 *Summus deorwn* este aici Amor, definit pe larg în această calitate de zeu suprem în strofa 1 din CB 88.

86

Poem erotic pe tema implorării iubitei. Specific discursului liric de aici este vîrsta îndrăgostitului. Poetul, un bărbat copt *(senex),* pledează în faţa Ceciliei, o fată foarte tînără, în favoarea experienţei amoroase a bărbaţilor maturi. Pornind de la numele "eroinei", BERNT, p. 317, presupune o legătură între acest poem şi CB 88, unde Cecilia apare din nou.
Rafinată dispunere a structurilor metrice şi a rimei: cele două strofe prezintă cîte şase versuri de patru silabe cu monprimă şi un vers final de trei silabe cu rima *-ilia,* aceeaşi cu monorima refrenului. Refrenul însuşi, de şaptesprezece versuri, alternează versul de şapte silabe cu versurile de patru silabe, monoverbale. Datorită structurii metrice foarte speciale, sintaxa este foarte eliptică, multe din semnificaţiile poetice putînd fi deduse, dar foarte greu traduse. Autorul nu este cunoscut.
1 Strofa exprimă starea de extaz a îndrăgostitului prin acumularea de verbe din sfera semantică a aşteptării şi a privirii.

Refr. 2 Adjectivul *virilia*, ca şi întregul şir de adjective calificative care urmează, este de genul neutru plural; literal, ar trebui traduse : "cele bărbăteşti", "cele tinereşti" etc.
Refr. 7 Al doilea sens al cuvîntului *utensilia*, pe lîngă cel adjectival reţinut în textul traducerii, este cel de "unelte, scule" ; de aici jocul aluziv cu conotaţii licenţioase.
Refr. 8 şi urm. Enumerarea calităţilor bărbăţiei mature este parodică; ea aminteşte îndeaproape de un pasaj din gramatica şcolară a lui Donatus, *De partibus orationis ars minor*, şi anume partea finală a capitolului despre interjecţie (BERNT, p. 318).
2 Strofa conţine o delicată analogie în cadrul aceleiaşi pledoarii pro domo a bărbatului matur. La fel cum crinii îşi oferă mireasma seara, după arşiţa zilei (= tinereţea), tot aşa şi vîrsta maturităţii este cea propice autenticei aprecieri a frumuseţii tinerei fete.

88

Poem de iubire "romantică", ambii îndrăgostiţi sunt tineri şi "gingaşi" *(teneri)* ■ poetul însuşi este "feciorelnic". Structura ritmică a strofe! are fa bază s rofa vaganta, cu versul de şapte silabe urcător alternînd cu cel de şase silabe cu ntonaţie cobontoare; rima este încrucişată (abababb). Refrenul es e un catren cu rima unică şi versuri ega.e de şase silabe. în cele două manuscrise prin care $_{s}$"

transmis acest poem, ordinea strofelor este diferită; noi am urmat-o pe cea preferată de BERNT ; la LAISTNER se găseşte cea din *Codex Buranus,* care începe cu str. 5 *(Ludo cum Cecilia).* Epoca redactării: secolul al XH-lea.
1, 1 Amor este fiul Venerei, iniţiatorul şi protectorul iubirilor.
1, 2 Jupiter şi Iunona sunt stăpînii Olimpului.
1, 3 Neptun este zeul tutelar al mărilor.
1, 4 Pluto este zeul subpămîntean, stăpîn al Infernului.
Refr. 2 Verbul *virginare* este, probabil, o creaţie ad-hoc a poetului, prin derivare de la substantivul *virgo* 'fecioară'; literal, s-ar traduce prin "a se purta ca o fecioară".
Refr. 3-4 Aproximări alegorice ale iubirii adolescentine "neconsumate" pînă la capăt.
2, 1 Aici, ca şi mai jos, str. 8, 5, adjectivul *tener* are semnificaţia curentă în poezia medievală, aceea de "gingaş, fragil".
2, 5-6 Inorogul (licornul sau unicornul) este un animal fantastic des invocat în imagistica erosului medieval. Aici se face aluzie la vechea convingere că un inorog, animal nobil, singuratic şi sperios, nu poate fi prins decît cu ajutorul unei fecioare. *în Fiziolog,* carte foarte populară în Evul Mediu, care a circulat în numeroase copii şi în spaţiul vechii culturi româneşti, se spune *(apud* GERARD, p. 201): *Nullus venator eum caperepotest. Sed hoc argumento capiunt Uium : ducunt puellam virginem in Uium locum, ubi moratur, et dimittunt eam ibidem solam. Iile autem ut viderit eam, salit in sinum virginis et complectitur eam sicque comprehenditur et perducitur ad palacium regis.* - "Nici un vînător nu-1 poate prinde. îl prind însă cu următorul vicleşug : aduc o copilă virgină în locul în care se află şi o lasă acolo singură. Licornul, cînd o vede, sare la sînul fetei şi o îmbrăţişează; astfel este prins şi dus la palatul regelui".

88a

Poem erotic strîns legat de cel anterior prin tonalitate şi prin personajul central comun, Cecilia. Universului imagistic astrologie (cf. CB 56) şi celui mitologic curent în mai toate poemele culegerii, i se adaugă aici, în str. 7 şi 8, cel gramatical. "Fazele" şi ipostazele amorului sunt astfel definite alegoric prin abundente referinţe erudite. Formal, poemul se prezintă sub forma a opt strofe alcătuite fiecare din cîte trei distihuri vagante (7 silabe + 6 silabe); rima apare doar în v. 2, 4 şi 6 ale strofei, este unică şi bisilabică. Autorul este necunoscut.
1 Referinţele zodiacale par să fi fost pe deplin înţelese de receptorul medieval. Conexiunile de aici definesc luna mai.
1, 5 Pentru numele Cecilia, cf. CB 88, 5, 1.
2, 5-6 Versurile conţin un joc de cuvinte greu de transpus, bazat pe dublul înţeles al substantivului *ignis* : 1) 'foc, flacără' şi 2) 'stea (protectoare)'; sensul 1) este utilizat cu valoarea sa figurată de 'ardoare erotică'. LAISTNER, în reputata sa traducere în versuri, se depărtează de înţelesul strict al distihului: "und durch meine steme schon/meinen stern verbunden" - "şi prin intermediul stelelor mele/sunt deja legat de steaua mea (= iubita mea)".
3 Referinţă mitologică: Cephalus, fiu al lui Eol sau al lui Mercur, era reputat pentru dragostea sa devotată faţă de Aurora, zeiţa dimineţii.

3, 1 Prototip al frumuseţii feminine, tindarida este Elena din Troia, fiică a regelui Tindar al Spartei.
4 Referinţă deopotrivă mitologică şi erudită. "Hoţul hoţilor" este zeul Mercur, protector al neguţătorilor, dar şi al tîlharilor. *Phronesis* (< gr. (|>pdvnai<; "chibzuinţă") este aici o personificare a efortului de cunoaştere al savanţilor. De altfel, LAISTNER echivalează în traducerea sa acest termen prin *Philologia.* Cuplul Mercur/Filologia trimite evident la titlul unei celebre lucrări a savantului antic Martianus Capella (sec. al IV-lea - al V-lea d.Hr.), *De nuptiis Philologiae et Mercurii.* în această operă extrem de bine cunoscută în Scolastică, este înfăţişat, la modul alegoric, întregul ciclu al erudiţiei antice *(septem artes liberales).*
7 Strofa conţine un rafinat "qui-pro-quo" erotico-gramatical, un joc de cuvinte în jurul termenilor gramaticali *transitivus, pasivus, activus* şi al corespondenţilor lor etimologici din vocabularul comun: *transire* şi *pati.*
8 Strofa celebrează "victoria" finală a îndrăgostiţilor; ziua cînd fata a cedat devine o dată esenţială.
8, 3-4 Joc de cuvinte antrenînd verbul *pati* 'a pătimi, a îndura' şi substantivul *poena* 'pedeapsă'.
8, 6 "Cina", în sensul de 'sărbătoare'.

1
89
Poemul are aspectul unei egloge : într-un mediu bucolic se petrece un dialog polemic între o păstoriţă istovită de muncă şi un grup de învăţaţi aroganţi care se prezintă drept nobili cîntăreţi şi păstori ai unei "turme regale". BERNT, p. 319, întrezăreşte o infrastructură alegorică: păstoriţa needucată ar putea reprezenta grija pentru curăţenia sufletească, pe cînd ceata poeţilor înfumuraţi ar putea simboliza cultura (literară şi ştiinţifică) din universităţi. Conflictul nu are o rezolvare tranşantă; totuşi, sarcasmul din cuvîntarea păstoriţei pare să încline balanţa în favoarea poziţiei reprezentate de ea.
Din punct de vedere metric, strofa de şase versuri prezintă o alternanţă regulată între versurile de cinci şi cele de şase silabe, cu rimă încrucişată (ababab).
Elaborat în jurul anului 1150.
l[a], 1 Intenţia de a se plasa într-un cadru bucolic este marcată încă din primul vers printr-o parafrază erudită după Vergiliu, *Bucolice*, 5, 1-2 : *Cur non, Mopse, boni quoniam convenimus ambo/Tu calamos inflare leves, ego dicere versus...* - "De ce nu, Mopsus, de vreme ce, buni fiind amîndoi, ne potrivim,/Tu să sufli într-un nai uşor, eu să spun versuri...".
1\ 4 După VOLLMANN, "ritmul sprinten" este ritmul dactilic, practicat de Vergiliu în *Bucolice.*
5-6 Exprimarea este eliptică. "Vremea soarelui" înseamnă cu siguranţă amiaza toropitoare. Sensul distihului pare să fie : turma este atît de istovită, încît nu mai are forţă nici măcar să se apere de căldura soarelui de amiază retrăgîndu-se la umbră.
1"
6 îmbrăcămintea neagră a păstoriţei sugerează contrastul între frumuseţea cadrului bucolic şi grijile păstoriţei. Lectura *coronatur* este incertă (vezi BERNT).

2[a], 4 După VOLLMANN, care citează în acest sens un pasaj din *Expositiones in Canticum canticorum* de Grigorie cel Mare, bentiţa roşie care înconjură fruntea fetei are o semnificaţie simbolică: ea reprezintă virtuţile predicii, care leagă inimile celor nestatornici prin forţa iubirii (culoarea roşie).
3[C] şi urm. Rechizitoriul păstoriţei la adresa poeţilor fanfaroni este deosebit de dur. Lectura *pastores* în v. 1 este incertă (vezi BERNT).
3[C], 4 Parafrază la o cunoscută pericopă evanghelică: *Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suiş. Mercenarius autem et qui non est pastor, cuius non sunt oves propriae, videt lupum venientem et dimittit oves et fugit.* - "Păstorul cel bun viaţa şi-o pune pentru oile sale. Iar năimitul şi care nu este păstor şi ale cui oile nu sunt vede lupul venind şi lasă oile şi fuge" (Ioan, 10:11-12); acelaşi "intertext" mai jos, în 4[b], 5-6.
4[a] Strofa conţine aluzii transparente la adresa castei preoţeşti. "Păşunea", adică îngrijirea sufletelor oamenilor, a fost dată în grija "cetelor cerurilor", adică a preoţilor, urmaşi ai apostolilor; cf. Filip, 3 :20: *Nostra autem conversatio in coelis est.* - "Cetăţenia noastră este în ceruri" (RADU-GAL.). A întrebuinţa acest "belşug de lapte" în scopul bunăstării proprii este o ticăloşie.
Sunt posibile însă şi alte interpretări: VOLLMANN consideră că *polorum* poate fi o "abatere întîmplătoare" de la cuvinte precum *bibliopola* "librar", adică "negustor", ceea ce ar însemna că întreaga strofă se referă la îmbogăţirea nemeritată. BISCHOFF propune o lectură emendată a distihului, care ar fi în consens cu imaginea sugerată de rimă, în ansamblul strofei: *Prodigo pastus/est turba pullorum*, literal: "Risipitoare a păşunii/este turma puilor (de dobitoace)".
4[a], 6 Lectura *ut vile forum* reprezintă în ediţiile critice moderne o emendare a manuscrisului original, care prezintă aici *utile forum*, ceea ce ar fi în contrasens cu ansamblul strofei.
4\ 5-6 Cf. supra, 3[C], 4.
6[a], 3-4 Lacună în manuscris.
6[C], 1-2 Un nou pasaj obscur. Dacă lectura *socus* (lat. *soccus* 'papuc de casă, condur') este corectă (BERNT O marchează în text cu semnul t), atunci, cu dificultăţi gramaticale, înţelesul este cel pe care l-am redat în text, urmîndu-1 pe BERNT: "Kleiniglăubigkeit/tadelt die MuBe". Termenul *otium* 'răgaz, tihnă', dar şi 'trîndăvie' desemnează un motiv central al poeziei horaţiene. Aici, ca şi în 3[d], 4, *otium* are tocmai această semnificaţie erudită specială.
6[d] în ultima strofă, orgoliul "cetei de eruditi" atinge apogeul.

90

Poem bucolic scurt, cu aspect de "pastourelle" (vezi CB 79). Tema este convenţională: întîlnirea, într-un cadru pastoral, a unei tinere păstoriţe, cu un tînăr din lumea bună, în cazul de faţă un student (lat. mediev. *scholar).* Gingăşia abordării se îmbină cu aluzii şi jocuri lexicale licenţioase.
în strofa ritmică sub formă de catren versul de şapte silabe cu intonaţie ascendentă alternează cu cel de şase silabe, cu intonaţie descendentă; primele două strofe prezintă alternanţa a două rime bisilabice încrucişate.
Elaborat în jurul anului 1150, undeva în sudul Franţei.

1, 4 *Lâna novella* este o sintagmă conţinînd o ambiguitate voită : se poate înţelege lîna tinerelor dobitoace, dar şi... "lîna" tinerei fecioare.
3, 4 *Ludere* desemnează deopotrivă jocurile inocente ale copilăriei, dar şi jocurile amoroase; din nou o ambiguitate.

92

Cele 79 de strofe ale poemului îi conferă calitatea de cea mai amplă piesă a culegerii. în ciuda lungimii, poemul este bine alcătuit din punct de vedere compoziţional şi foarte corect din punct de vedere metric. Strofa vagantă alcătuită din opt versuri de şapte şi de şase silabe, cu rimă bisilabică unică în versul scurt, susţine perfect vivacitatea discursului poetic. Poemul se prezintă ca un adevărat repertoriu de teme, motive şi proceduri retorice ale poeziei medievale, de la motivul înfruntării polemice pe teme amoroase, la abundenţa invocării de personaje mitologice şi pînă la motive precum *locus amoenus* sau *miliţia amoris.*
Pe scurt, structura narativă a poemului este următoarea: Phyllis şi Flora, două tinere de rang înalt se întîlnesc într-un cadru natural paradisiac *(locus amoenus)* şi desfăşoară o amplă polemică, fiecare apărîndu-şi propria opţiune erotică: Phyllis iubeşte un cavaler, iar Flora un "intelectual" *(clericus).* Se înfruntă direct, cu argumente erudite, cele două tipuri amoroase ale epocii:

iubirea cavalerească şi cea goliardică. Neputînd conveni asupra adevărului, fetele se adresează lui Amor, ai cărui judecători, *Usus* şi *Natura*, dau dreptate Florei, aşadar amorului "scolastic", în defavoarea celui cavaleresc.
1, 8 Atît Phyllis, cît şi Flora sunt nume fictive, convenţionale. Phyllis mai apare în CB 73 şi 79.
4, 7 Lat. *clericus* avea în latina scolastică sensul curent de 'cărturar, învăţat; intelectual, în genere', pe lîngă cel de 'membru al clerului'; sensul acesta s-a păstrat în fr. *clerc*.
6-7 Circumscriere a unui *locus amoenus*.
12, 2 Paris, fiu al regelui troian Priam, a declanşat, prin iubirea sa pentru Elena, războiul troian. Prototip al bărbatului frumos, dar mai puţin dotat intelectual.
14, 2 Alcibiade (aprox. 450-404 î.Hr.), om politic şi militar atenian, rudă cu Pericle şi discipol al lui Socrate, figură fascinantă a antichităţii; politica sa aventuroasă a dus Atena în pragul prăbuşirii. Un alt prototip al frumuseţii masculine, dar şi al destrăbălării.
15, 8 "Clericii" aveau reputaţia de oameni înrobiţi plăcerilor. Despre hedonismul epicurean, vezi nota 8, 3 la CB 8.
31.5 Ducipal este numele legendar al calului lui Alexandru Macedon.
31.6 Ganymedes, fiu al regelui troiari Laomedon, renumit pentru frumuseţea sa, a fost răpit de Zeus în cer şi făcut iubitul său şi paharnic al zeilor.
33, 7-8 Parafrază evanghelică după Matei 19:24: *Facilius est camelum per foramen acuş transire, quam divitem intrare in regnum caelorum.* - "Mai bine este să treacă o cămilă prin urechile acului decît să intre un bogat întru împărăţia cerurilor" (RADU-GAL.).
41, 1 Dione, supranume al Venerei, cf. CB 56, 2, 8.
41,5 Cytherea, supranume al Venerei, cf. CB 56, 3, 2.

47, 8 Nereus, zeu marin, tată al nimfelor Nereide şi iubit al zeiţei Venus (= Dione).
50 Parnasul este un munte sacru pentru greci, în apropiere de Delfi. Considerat "patria" lui Apollo, a lui Bachus şi a muzelor.
54, 5 "Nunta lui Mercur" este o trimitere precisă la unirea lui Mercur cu Philologia, motiv tratat într-o celebră operă de erudiţie a lui Martianus Capella (vezi supra CB 88[a], 4).
56, 2 Mulciber ("îmblînzitorul fierului") este un epitet al lui Vulcan, zeul meşteşugurilor şi al focului.
72, 2 Cytherea este un supranume al Venerei, cf. CB 56, 3, 2.
73, 5 Graţiile (Euphrosyne, Aglaia şi Thalia) sunt fiice ale lui Zeus şi ale Eurynomei, protectoare a artelor frumoase. Cf. şi CB 65, *2[b]*, 1-5.

93

Scurt poem erotic în strofe vaganţe, alcătuite din şase versuri, cu rimă unică, dispuse într-o terţină cu cezură internă. întrucît şi prin temă, şi prin stil se leagă de următorul (CB 93[b]), se poate accepta că şi acest poem poate fi subsumat temei "iubirii mature". Autorul este anonim.
1, 1 "Insula" pare să fie o desemnare alegorică a stabilimentului cu "fecioare disponibile", asemănător "binecuvîntatului templu" din CB 76. în latina medievală, *insula* desemna frecvent şi noţiunea de "cartier, mahala".
3 Conţinutul sobru aforistic al strofei finale se află într-o izbitoare contradicţie cu strofele anterioare : gelozia este greu de explicat, avînd în vedere că bărbatul a ales... din mai multe.
3, 2 Expresia *conditione dura* este un ablativ absolut; traducerea pe care o propunem reflectă opţiunea lui BERNT : *nach unbarmherzigem Gesetz.* Alte soluţii ni se par mai nepotrivite cu contextul: *als Sprodigkeit* "în privinţa asprimii" (VOLLMANN) sau *si Ies circonstances sont contraires* (GERARD).

93a

Structură metrică identică cu cea a poemului anterior, în prelungirea căruia pare să fi fost compus.
2, 3 Sensul versului: nu mai rămîne nimic de sperat la o vîrstă înaintată. VOLLMANN, urmat de GERARD, propune în loc de *sum in gratia* lectura *sumit gratiam,* şi traduc : "raubt zulezt auch die Gnade der Gesunheit" şi, respectiv, "voilâ qu'elle me prend aussi mon dernier bien, la sânte".
3-4 Despre simbolistica inorogului *(rhinoceros),* vezi supra CB 88, 2, 5.
5, 3 GERARD preferă să citească, în loc de *reliqua, relique,* propoziţia căpătînd atunci un caracter imperativ.

94

Textul pare să fi însoţit o melodie de dans. Catrenul cu versuri de şapte silabe şi cu rimă împerecheată este urmat de un scurt refren în care secvenţe în limba latină se îmbină cu sintagme în italiană.
Spre deosebire de bucăţi ale culegerii, ca de pildă CB 86, în care punctul de vedere faţă de iubire este cel al unui om matur, aici iubirea juvenilă sfidează bătrîneţea *(senes, decrepiţi, horribiles).* Nu se cunoaşte exact nici autorul, nici epoca redactării.
Refr. 1 In loc de *bella mia* "frumoasa mea" (GERARD), BERNT preferă lectura *beU'amia* "frumoasă prietenă", iar în loc de *da, hi!,* interjecţia *hahi!*

95

Poem de iubire compus ca un discurs de autoapărare. Poetul se dezvinovăţeşte în faţa doamnei sale de bănuiala că ar fi homosexual. Prin conţinut, piesa este strîns legată de poemul *Lingua servi, lingue perfidie* al lui Hilarius din Orleans, discipol al lui Abelard, fapt ce îl determină pe VOLLMANN să afirme că, probabil, acest poem a fost compus pe la jumătatea secolului al Xll-lea, de unul din discipolii lui Hilarius.
în strofa ritmică versul de patru silabe alternează cu cel de şase silabe; versurile lungi prezintă rimă unică, bisilabică; dispunerea este în catren, cu cezură după versurile scurte.
Refr. Versul, compus în franceza veche, este o replică la refrenul poemului lui Hilarius din Orleans amintit mai sus : *Tort a vers nos li mestre.*
2, 1-3 Cele trei versuri conţin fiecare figura retorică numită *adynaton* ("imposibil") care constă în afirmarea unui lucru cu neputinţă, în scopul întăririi unei afirmaţii, în cazul de faţă a mărturisirii poetului.
2, 4 Conform relatării biblice (Fac. 19), numele Sodomei devenise în Evul Mediu un simbol al homosexualităţii.

4, 2 *Pati* şi *agere* sunt termeni gramaticali desemnînd cele două diateze principale ale verbului latinesc. Pentru folosirea termenilor gramaticali în poezie, vezi şi supra, CB 1, 6, 7-10.
5 Forma exactă în manuscris a acestui nume propriu este *Briciauuia*. Despre ce Britanie poate fi vorba, ipotezele sunt diferite. GERARD, BISCHOFF şi BERNT, urmaţi şi de noi, sunt de părere că este vorba de Bretagne, provincie franceză. Citind *sola Britannia*, VOLLMANN crede că avem de a face cu o referire ironică la Anglia, dată fiind proasta reputaţie a acestei ţări în materie de homosexualitate.

97

Redactat în strofe ritmice inegale, cu savante efecte obţinute prin alternanţa între versuri lungi şi versuri foarte scurte, poemul este rezumatul cîntat al unui roman popular foarte cunoscut în Evul Mediu (de la sfîrşitul secolului al XIH-lea se cunosc şase versiuni în proză în limba franceză). Este vorba de romanul *Antiochus*, operă epică înfăţişînd, într-un spirit foarte apropiat de cel al romanului clasic latin, tribulaţiile în timp şi în spaţiu ale unei fete nefericite.
Pentru cititorul de astăzi, receptarea semnificaţiilor discursului liric-narativ este mai dificilă; pentru cititorul/ascultător medieval, familiarizat cu elementele tramei narative, aluziile erau în schimb foarte clare. Pentru a introduce pe cititor în meandrele discursului epic, prezentăm în rezumat, după GERARD, pp. 208-209,

momentele narative ale romanului care a stat la baza inspiraţiei poetului. în paranteză am indicat numărul strofei şi al versului corespunzător fiecărei secvenţe : Antioh, regele Antiohiei, are o relaţie incestuoasă cu fiica sa. Pentru a-i descuraja pe pretendenţii la mîna fetei, regele îi supune unei încercări: a ghici natura reală a relaţiei dintre fiică şi tată sau a fi ucişi. Apollonius din Tyr dezleagă enigma, dar regele nu recunoaşte înfrîngerea (1, 2); temîndu-se de răzbunarea regelui, Apollonius fuge pe mare, pe o corabie încărcată cu bani şi grîne. Ajuns la Tars, îl cunoaşte pe Strangolius şi pe soţia acestuia Dynisiadis, care conduceau un oraş înfometat. Distribuind tarsienilor grîu (5, 1), este onorat de aceştia printr-un monument. Pornind spre Africa, eroul naufragiază în apropiere de cetatea Cyrene (2, 2), unde cîştigă bunăvoinţa regelui şi iubirea prinţesei Astrages (2, 3), pe care o învaţă să cînte la harpă (2, 5), de care se îndrăgosteşte (2, 7) şi cu care se căsătoreşte (4, 1). Aflînd că, în urma morţii lui Antioh a fost proclamat rege al Antiohiei, Apollonius pleacă din nou pe mare împreună cu soţia sa însărcinată (4, 2-4). Pe mare se naşte Tharsia (4, 3), în timp ce mama ei, Astrages, crezută moartă, este lăsată într-un sicriu pe valurile mării (4, 4). Ajuns în Tars, Apollonius îşi încredinţează fiica prietenilor săi Strangolius şi Dynisiadis (5,2). După moartea doicei sale, Liocardadis, Tharsia îi ridică un monument din bronz (6, 2). Din invidie pentru frumuseţea fetei, Dynisiadis porunceşte unui sclav să o ucidă (6, 6), dar nişte piraţi o salvează (6, 7); în cele din urmă este vîndută şi ajunge cîntăreaţă de harpă într-un bordel (7, 1-4), unde reuşeşte, totuşi, să-şi salveze virginitatea (7, 5-7). Revenit la Tars să-şi regăsească fiica, Apollonius este minţit de Strangolius şi soţia acestuia că Tharsia a murit. Totuşi, Apollonius presimte că fiica sa trăieşte (8, 6-8). Cuprins de tristeţe pleacă din nou pe mare şi eşuează la Mitylene, capitala insulei Lesbos ("insula lui Ioan") (9, 1). Regele insulei, Arphaxes, îi recomandă, drept remediu pentru tristeţe o tînără cîntăreaţă din harpă, care se vădeşte a fi chiar Tharsia, fiica sa (9, 2). Respingînd-o iniţial, Apollonius o recunoaşte în cele din urmă drept fiică (9, 3-4). Soţia sa, Astrages, la rîndul ei, plutise în letargie pînă la Efes, unde revine la viaţă şi devine preoteasă în templul Dianei. în urma unui vis, Apollonius îşi regăseşte soţia (10, 1-3). Tharsia se mărită cu Arphaxes (10, 5), iar răufăcătorii sunt pedepsiţi (10, 6-8).

98

într-o structură metrică savantă, alternînd strofe de lungimi diferite, compuse din versuri de trei, patru, şapte sau nouă silabe (uneori şi zece), cu dispunere diversă a rimelor, poemul narează momentul de apogeu al iubirii mitice între eroul troian Eneas şi regina Cartaginei Didona. Tratat în cartea a IV-a a marii epopei *Eneida* a lui Vergiliu, motivul iubirii tragice a celor doi conducători de popoare era foarte bine cunoscut în Evul Mediu latin. Poemul de faţă surprinde doar secvenţa fericită a acestei iubiri. întreaga dramă apare la Vergiliu în următoarea desfăşurare narativă: Eneas, una din căpeteniile Troiei învinse, este cruţat de zei în dezastrul final al cetăţii. împreună cu familia sa, rătăceşte pe mări în căutarea noii patrii, care va fi ţinutul Latium, pămînt din care se va naşte mai tîrziu poporul roman. Naufragiat în cursul călătoriei în faţa cetăţii punice a Cartaginei, eroul trezeşte pasiunea virtuoasei regine care, în urma unor frămîntări sufleteşti, legate, între altele, de jurămîntul de credinţă pe care se simţea legată să-1 respecte faţă de soţul său mort Sicheu, sfîrşeşte prin a da frîu liber pasiunii pentru Eneas. După

zile de fericire, eroul decide să-şi urmeze destinul în căutarea noii patrii şi o părăseşte pe regină; disperată, aceasta se sinucide aruncîndu-se în sabia iubitului. Conform tradiţiei romane, momentul este pus de Vergiliu în lumina unui adevărat mit al originilor. Blestemul final al reginei este cel care va cauza mari rivalităţi între romani şi cartaginezi.

2, 1 Didona se născuse ca fiică a regelui Tyrului, de unde epitetul de "tiriană" sau, ca în 7, 1, de "feniciană".

3, 1 Arma este sora şi confidenta reginei.

4, 4 Scylla este un monstru mitologic primejdios pentru navigatori, înfruntat de eroul homeric Ulise (cf. şi CB 41, 3-5 şi 4, 1). Tradiţia greco-latină identifică această figură mitică cu strîmtoarea Messina, dintre continent şi insula Sicilia.

5, 3 Sicheu este fostul soţ al reginei, căruia îi jurase credinţă veşnică.

7, 2 Elissa este un alt nume al Didonei.

8 într-o tonalitate ironică, înfruntarea ludic-erotică este prezentată în termenii disputei dialecticii scolastice.

99

Prin conţinut, poemul este strîns legat de cel anterior, raportîndu-se la mitul

lui Eneas şi al Didonei (vezi comentariul anterior). Structura metrică este cea a strofei vagante de cîte şase versuri hexasilabice, cu rimă unică trisilabică, dispusă în versurile impare; dispunerea grafică dă impresia unei terţine cu cezură mediană în fiecare vers.

Cît priveşte structura compoziţională, GERARD, p. 218, este de părere că trebuie distinse două părţi (strofele 1-10 şi, respectiv, strofele 11-20) diferite între ele prin tonalitate şi atitudine pînă într-atît încît "ar trebui să admitem doi autori diferiţi". în prima parte Didona apare ca un exemplu nefast pentru ceea ce înseamnă o iubire nestăpînită, în vreme ce partea a doua o înfăţişează pe Didona ca pe o sfîntă, justificîndu-i acţiunile şi condamnîndu-1 pe Eneas şi hotărîrile zeilor. Credem însă că o lectură mai atentă ne-ar îndreptăţi să afirmăm că autorul a creat intenţionat această tensiune care subliniază nobleţea de caracter a ambelor personaje.

1, 1 "Judecata lui Paris" este un topos mitologic bine cunoscut. Fiu al regelui Priam al Troiei, Paris a fost luat drept judecător, într-un concurs de frumuseţe, de trei zeiţe rivale : Venus, Iunona şi Minerva. Decizia frumosului Paris este "uşuratică", deoarece declară cîştigătoare pe Venus, optînd pentru voluptăţile amoroase în dauna puterii şi a înţelepciunii promise de celelalte două zeiţe. Această decizie a declanşat războiul troian.

3, 1 Didona este "sidoniană" în sensul generic de "feniciană", cf. CB 98, 2, 1.

4, 2 Aluzie la un pasaj din *Eneida*, 4, 215-217, unde este amintit Paris ca exemplu de "moleşire" a bărbăţiei prin iubire.

5, 1-2 Din nou o aluzie la *Eneida*, 4, 259-278 : trimis de Jupiter, Mercur îi apare eroului şi-i porunceşte să o părăsească pe Didona.

7, 2 Jupiter hotărîse ca troienii să cucerească Latium-ul şi să întemeize un regat care va deveni mai tîrziu măreaţa Romă ; iubirea eroului pentru Didona putea compromite acest proiect divin.

8, 1 Anna este sora Didonei, cf. şi CB 98, 3, 1.
9, 2 Lavinia este fiica regelui Latinus din Latium şi viitoarea soţie a lui Eneas.
9, 3 "Vrăjitoarea" *(magă)* este prezentată în *Eneida,* 4, 474-503, ca o preoteasă care, la dorinţa Didonei, rosteşte o formulă magică deasupra spadei pe care Eneas o uitase în palatul Didonei.
12, 1 Gesturi de doliu la multe popoare ale antichităţii.
12,3 Hyrcania este un toponim care, în antichitate, desemna un ţinut semilegendar, undeva în jurul Mării Caspice, simbol al necunoscutului şi sălbăticiei. Versul este o aluzie la o secvenţă din *Eneida,* 4, 367 : Didona îi reproşează eroului duritatea şi inflexibilitatea, afirmînd că pare a fi fost alăptat de tigrii Hyrcaniei *(Caucasus Hyrcanaeque admorunt ubera tigres).*
16, 3 Iarbas, rege peste poporul vecin al getulilor, era un pretendent onest, dar fără succes la mîna reginei Didona.
20, 1 Cîmpiile Elisee reprezintă desemnarea curentă a paradisului în topografia mitică a antichităţii. Versul conţine o serie de asonante.

99a

Epigramă relatînd într-o formă ultra-concentrată elementele principale ale mitului războiului troian: judecata lui Paris (cf. CB 99, 1, 1), răpirea Elenei, fiica lui Tindar, regele Spartei, adunarea grecilor în jurul lui Menelau, soţul ofensat, războiul propriu-zis, prăbuşirea Troiei.

105

Poemul este conceput ca o viziune de coşmar, care să exprime starea de decădere a "artei de a iubi". Apărînd în visul poetului într-o ţinută jalnică, Amor îşi deplînge propria ruină.
Structura metrică este interesantă. Prima parte, cuprinzînd descrierea lui Amor, este alcătuită din cinci strofe de cîte cinci versuri fiecare (primele patru de opt silabe, cu rimă împerecheată, al cincilea de şapte silabe). Partea a doua a poemului (strofele 6-11) cuprinde strofe vagante, dispuse în catrene. Ultimele două versuri ale strofei (ultimul rînd în dispunerea de aici) constituie un citat de autoritate *(auctoritas),* fiind un hexametru preluat întocmai de la Ovidiu ; această opţiune conferă discursului poetic un deosebit rafinament metric. Redactat către sfîrşitul secolului al XH-lea.
1, 1-2 Secvenţa aminteşte de o formulare horaţiană *(Satire, 2, 2,* 80-81): *Alter, ubi dicta citius curata sopori/membra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit.* - "Un altul, cînd îşi dăruieşte imediat membrele/trudite somnului, se întoarce întremat la treburile stabilite."
1, 3-4 Tradiţia medievală, cu rădăcini în tradiţia antică, distingea două niveluri ale forţei vitale prezente în oameni: forţa sufletească *(virtus animalis)* şi forţa naturală *(virtus naturalis).*
2 în reprezentările antice, Cupidon, zeul voluptăţilor erotice, este reprezentat purtînd o tolbă de săgeţi *(pharetra),* o diademă *(crinale)* şi un colan *(torquis).* în coşmarul poetului, zeul apare spoliat de aceste atribute.

6, 1 Parafrază biblică după Iov, 30:31: *Versa est in luctum cithara mea.* - "Harfa mea a ajuns unealta tînguirii" (RADU-GAL.). într-o formă aproape identică, versetul acesta deschide şi unul dintre poemele lui Walter de Châtillon (CB 123).
6, 4 Hexametru din Ovidiu, *Remedia amoris,* 139.
7, 2 Publius Ovidius Naso (43 î.Hr.-18 d.Hr.) a fost, alături de Vergilius şi Horatius, unul dintre cei mai citiţi şi cunoscuţi autori antici în vremea Scolasticii. Era considerat expertul principal în chestiunile amoroase. Numele său nu este amintit întîmplător aici, ca şi în strofele următoare : finalul fiecărei strofe din partea a doua a poemului (6-11) conţine un citat cu aspect aforistic din opera lui Ovidiu.
7, 4 Ovidiu, *Ars amandi,* 2, 345.
8, 4 Ovidiu, *Ars amandi, 2,* 501.
9, 3 Verbul *commisceri* reprezintă o desemnare eufemistică a actului sexual.
9, 4 Ovidiu, *Ars amandi,* 2, 607. Cytherea este unul din numele Venerei, cf. CB 56, 3, 2.
10, 4 Ovidiu, *Ars amandi,* 2, 625.
11, 4 Ovidiu, *Ars amandi, 2,* 624.

108

Elegie de dragoste scrisă de Petrus de Blois în jurul anului 1190. Structura compoziţională are în centru motivul balanţei ca semn al oscilării dramatice între Amor şi Raţiune, între plăcerile senzuale şi satisfacţiile spirituale. Victoria este

atribuită lui Amor. Structura metrică este, ca în toate poemele lui Petrus de Blois (vezi CB 30, 31, 63, 67, 69, 72, 83 şi 84), extrem de elaborată, în alternanţa versurilor de şapte sau, mai rar, opt silabe, cu cele de patru silabe şi cu rime în genere trisilabice.
1, 1 Metafora balanţei ca semn al nehotărîrii şi scindării sufleteşti mai apare în CB 70, 12\ 1-2.
1\ 7 Dione este numele Venerei în ipostaza de protectoare a iubirii împlinite.
2b, 8 Numele Florula este un diminutiv de la Flora, pentru care vezi supra, CB 73, 2", 1 şi CB 79, 5, 6.
2\ 9, 12 Petrus din Blois are o predilecţie pentru descrierea amănunţită a numelor iubitei. Vezi, în acest sens, CB 69, 3 şi, mai ales, CB 83, 3, 6.

111

Elegie erotică al cărei autor a rămas necunoscut. Tema, curentă în poezia medievală, este cea a durerii iubirii neîmpărtăşite. Strofa de nouă versuri are o structură neregulată, armonizînd lungimea versurilor cu sistemul rimei bisilabice astfel: 8'a, 8'a, 6'b, 8'c, 6'b, 8'd, 8'd, 6'b.
1, 8-9 Paris, eroul care a declanşat războiul troian prin pasiunea sa pentru frumoasa Elena, conta ca simbol al frumuseţii masculine.
3, 1-2 BERNT, p. 323, constată o mare asemănare între acest distih şi un distih scris de poetul Serlo din Wilton (1110 - sf. sec. al XH-lea): *Unam semper amo cuius non solvor ab hamo.*- "Veşnic iubesc o fată din al cărei cîrlig nu mă pot desprinde".

NOTE ŞI COMENTARII

116

Poem erotic cu note de acută senzualitate. Pornind de la deplorabila sa stare prezentă, respins de iubită, poetul îşi imaginează fericirea de a fi iubit. După părerea lui LIPPHARDT, citat de GERARD, p. 290, grupul de poeme cuprins în *Carmina Burana* între numerele 116-121 au fost compuse în jurul anului 1150 în mediile studenţeşti pariziene, sub influenţa poeziei senzuale a lui Hilarius de Orleans, elev al lui Abelard (vezi şi supra, comentariul la CB 95).
Arhitectură metrică elaborată : fiecare strofă conţine cîte un catren cu versuri de zece silabe şi rimă unică, urmat de o terţină cu versuri de cinci silabe, cu rimă de asemenea unică, şi de o "coda" de cinci versuri care rimează (10'a, 10'a, 10'a, 10'a, 5'b, 5'b, 5'b, 5'a). Strofa este urmată de un refren care reia, repetîndu-1, versul anterior.
2, 4 în original, violent senzual, apare verbul *sugere* "a suge".
3, 8 şi urm. în original, apare verbul *lambere* "a linge", cu conotaţii licenţioase.
3, 10 Sintagma, greu de tradus, înseamnă, literal: "exagerînd cu amprenta de fier înroşit prin care se marchează animalele".

117

Ca şi CB 95, şi acest poem este o *defensio erotica* : poetul se apără de acuzaţia de a fi necredicios iubitei. Elaborat pe la jumătatea secolului al XH-lea, în cercul lui Hilarius de Orleans (vezi şi supra, comentariile la CB 116 şi CB 95).
Principalele secvenţe: respingerea acuzaţiei de necredinţă (str. 1-3), jurămîntul de iubire (str. 1-7), descrierea iubitei - *descriptio puellae* (str. 8-9), întărirea jurămîntului printr-o serie de "imposibilităţi" *(adynata)* (str. 10-11).
Strofele sunt catrene de cîte 8 silabe, cu rimă împerecheată bisilabică.
3 Strofa conţine un rafinat procedeu de simetrie sintatică.
4, 1 Cele nouă Muze sunt fiice ale lui Jupiter şi ale Mnemosynei, patroane ale artelor şi ştiinţelor.
4, 1-3 Pentru numele celor trei iubite ale lui Jupiter cf. CB 83, 7.
10-11 Pentru şirul de *adynata* vezi şi supra CB 95, 2-3.
11,2 Părţii *(Parthi)* este numele frecvent prin care erau denumiţi, în epocile clasică şi postclasică, persanii, arcaşi reputaţi.

118

Elegie erotică în tonalitate parodică, amestecînd latina cu o franceză aproximativă. "Eul liric" aparţine unui student german care îşi deplînge durerea despărţirii de iubită. După VOLLMANN, franceza incorectă utilizată aici poate avea două explicaţii: fie că în mod real autorul versurilor este un student străin care nu cunoaşte bine această limbă, fie că un student francez a compus intenţionat poemul în această formă pentru a-şi discredita rivalul german *(bris* în loc *de pris* în 4,2 şi *semplan* în loc de *semblan* în 7, 3) mimînd pronunţarea germană cu surda *p* în locul sonorei *b*. Pentru cadrul istorico-literar, vezi comentariile la CB 116 şi CB 95.

119

Elegie de despărţire. Un tînăr student îşi ia rămas bun de la ţinutul natal, de la prieteni şi de la şcoală, nevoit să-şi urmeze iubita lui (silit poate şi de rudele fetei?). Obsedat de suferita despărţirii, tînărul nu spune un cuvînt despre obiectul iubirii sale. în antologia sa, urmînd alte manuscrise decît *Carmina Burana*, GERARD inversează succesiunea strofelor 4 şi 3 şi adaugă o a cincea strofă: *Heu dolor, quam dira premia ! Iflamma calent amantes nimia.INova nutrit Venus suspina, I ungent eam quando dulcialNimis.* - "Ce durere, ce groaznice răsplăţi! / O înflăcărare prea mare îi mistuie pe îndrăgostiţi./ Venus hrăneşte suspine mereu reînnoite/ Atunci cînd este năpădită de prea multe desfătări." Această ultimă strofă, adăugată probabil de un autor ulterior, face mai clară cauza suferinţei: iubirea acaparatoare.
De asemenea, *Codex Buranus*, urmat de LAISTNER şi GERARD, adaugă la sfîrşitul fiecărei strofe cîte un cuvînt cheie : *exul* 'exilat' (str. 1), *igne* 'prin foc' (str. 2), *usque* 'pentru totdeauna' (str. 3), *gravis* 'grele (dureri)' (str. 4) şi *nimis* 'prea mult' (str. 5). Strofa este un catren cu versuri egale de zece silabe (cu cezură mediană) şi rimă unică.
4 Strofa este o parafrază după Ovidiu, *Ars amandi*, 2, 517-519.
4, 1 Hybla este un munte şi o localitate în Sicilia, vestite pentru albinele crescute acolo (vezi şi Vergiliu, *Bucolica*, 1, 54).
4, 2 Dodona, cetate antică în Epir unde, în mijlocul unui crîng de stejari, se găsea un celebru oracol al lui Jupiter.

119a

Exerciţiu de virtuozitate expresivă, conţinînd un dicton. Cele două versuri sunt hexametri leonini, prezentînd fiecare o rimă interioară între cezură şi final *(quod estlprodest* şi *mensural cura).*

120

Poemul este un aspru şi amar rechizitoriu al iubitului dezamăgit la adresa iubitei sale trădătoare şi decăzute. Ţinînd seama de mediul în care a fost creat acest poem (vezi supra comentariile la CB 95 şi CB 116), nu sunt excluse nici unele aluzii la amorul homosexual.

Cele trei strofe au o arhitectură metrică extrem de elaborată. Primele şase versuri, de cîte zece silabe, prezintă rimă împerecheată finală şi rimă împerecheată interioară după a cincea silabă. Urmează un catren cu rimă unică la sfîrşitul versurilor de opt silabe şi o clausulă de şapte silabe, cu intonaţie descendentă, cu rimă identică *{-oso).*

121

Cîntec erotic sprinţar, la limita licenţiozităţii. Un tînăr îşi laudă noua cucerire prietenului său, plîngîndu-se, în acelaşi timp, de răceala noii iubite. Prietenul, care deja o cunoscuse, îl sfătuieşte să o abordeze cu tandreţe, pentru a avea

succes. Arhitectură ritmică bogată: primele patru versuri constituie, în dispunere continuă, strofa vagantă, cu rimă trisilabică încrucişată unică (7’ + 6’ + 4’); urmează un catren cu versuri de opt silabe, de asemenea cu monorimă şi, în cele din urmă, o "coda" (3’ + 7’) cu aceeaşi rimă ca versurile anterioare. Scris în jurul anului 1150 de un anonim.
1, 5 *Clavus clavo retunditur* este un dicton curent.
2, 10 în manuscris apare o lacună de patru silabe. Forma *potior*, în afara unui context poate fi indicativul prezent, persoana I a verbului *potiri* 'a pune stăpînire (pe cineva)’ sau comparativul adjectivului*potis* 'capabil; posibil'.
3, 5-10 Imaginile sunt împrumutate din sfera echitaţiei.
4, 10 Ultimul vers al poemului este citit de GERARD *valeas, quatn valeo,* ceea ce, schimbîndu-se persoana verbală, conduce la o altă interpretare: "Dacă vei face ca mine, vei avea succesul meu".

121a

Distih alcătuit din doi hexametri cu rimă finală *(versus caudati)*; prin conţinut, o formulă sapienţială.

122

Cîntec funebru la moartea regelui Angliei, cel mai probabil Richard Inimă-de-Leu (1189-1199), apreciat în epocă drept o adevărată paradigmă a virtuţilor cavalereşti. Tonalitatea solemn-funerară este susţinută de o magistrală compoziţie retorică, fiecare strofă încadrîndu-se în limitele unei singure fraze. Strofele sunt divers alcătuite, prin alternanţa savantă a distihului vagant (8' + 7') cu versuri scurte de cinci sau şase silabe, cu o rafinată alternanţă a tipului de rimă.
5 Ultima strofă duce pînă la extrem expresia eliptică; seria de sintagme nominativ + ablativ este sugestivă ca procedeu poetic, dar greu de transpus într-o limbă modernă. Versurile 8 şi 10 conţin un joc de cuvinte cu conotaţii gramaticale (cf. în acest sens şi CB 1, 6, 7-10).

122a

Dicton redactat sub formă de hexametri leonini (vezi supra, CB 119a). VOLLMANN ne informează că distihul reprezintă începutul piesei nr. XXIX din *Carmina varia,* colecţie redactată de Hrabanus din Rennes (aprox. 1035- 1123), teolog şi poet, episcop de Rennes.

123

Operă a marelui poet Walter de Châttillon, această elegie cu acute note satirice este strîns înrudită tematic şi ca tonalitate cu CB 41 *(Propter Sion non tacebo...).* Ca şi acolo, în termeni tranşanţi şi cu forţă expresivă este atacată corupţia mai-marilor lumii şi a înaltului cler. Bolnav şi dezamăgit, poetul creează pe alocuri tensiuni cu adevărat apocaliptice. Poemul este redactat după anul 1170.

1, 1 Ecou biblic din Iov, 30:31, cf. şi supra, CB 105, 6, 1.
1, 3-7. în ultima parte a vieţii, poetul s-a îmbolnăvit de lepră şi a trebuit, potrivit implacabilei legi sanitare cu rădăcini biblice, să se auto-exileze într-o leprozerie.
4, 7 Muntele sacru al Sionului simbolizează Biserica. Vezi şi comentariile la CB 4, CB 37 şi CB 41.
5, 1-2 Semnificaţia distihului este destul de limpede dacă acceptăm lectura *iunctis* propusă de VOLLMANN şi GERARD, în loc de *cunctis*, preferată de BERNT. Este vorba de o faţetă a corupţiei clericilor (desemnaţi metaforic şi drept "coline"), care oferă uzufructul privilegiilor lor celor apropiaţi, camarilei şi rudelor.
5, 2-3 Funcţiile înalte, de episcop şi de cardinal, erau conferite nu pentru merite ecleziastice, ci prin relaţii de familie.
6, 4 Pentru semnificaţia anului jubileu vezi supra, CB 65, 10[b], 6.
6, 9 Muntele Măslinilor (gr. opoţ *iGv* EÂaitîv), în latină *Mons Chrismatis,* literal "muntele mirungerii", este o colină lîngă Ierusalim, în care Iisus Hristos şi-a trăit ultimele ore de libertate înainte de a fi prins şi judecat. Este şi locul înălţării la cer, la patruzeci de zile după înviere (cf. Mat. 21, Marcu, 16, Luca, 24, Ioan, 20, Fapte, 1). în imaginarul medieval, Muntele Măslinilor era şi locul în care se va arăta Antihrist.

126

Elegie ; cîntecul de jale al unei fete însărcinate. Nu se cunoaşte epoca exactă a redactării. Localizarea din str. 12 ne indică Germania drept spaţiu geografic de referinţă.

128

Poem de recunoştinţă cu aluzii personale. Autorul, un poet necunoscut, îşi exprimă mulţumirea faţă de doi prieteni care l-au ajutat să iasă din starea de derivă în care se afla. Dispuse sub formă de catren, cele două strofe reprezintă de fapt strofa vagantă tipică, alternînd versul ascendent de şapte silabe cu cel descendent de şase silabe, cu rimă împerecheată.

129

Poemul este un discurs de implorare a ajutorului material, rostit de un tînăr student sărac către un domn bogat. în strofele 5-7 este întrebuinţat pluralul politeţii, inexistent în latina clasică. Strofele sunt alcătuite din versuri vagante (şapte silabe ascendente urmate de cinci silabe descendente) cu rimă încrucişată. Autorul este anonim.

1, 1 Aici, substantivul *clericus* trebuie înţeles în sensul de ’intelectual în formare ; membru al comunităţii universitare’, în mod concret ’student’.

130

Poemul este un cîntec de jale *(planctus)* care prezintă discursul din punctul de vedere al unei persoane decăzute ce îşi aminteşte de bunăstarea de altădată. Comparaţia cu lebăda, simbol al purităţii, ajunsă friptură pe o tavă, poate constitui o tratare parodică a unui poem medieval celebru, *Planctus cycni* (ANAL. HYMN. 7, 253). Versurile vagante de opt silabe se grupează în terţine cu rima unică, urmate de un leit-motiv *(miser, miser)* şi un refren.

131

Tematic, poemul este o tînguire *(planctus)* şi o satiră în acelaşi timp. Autorul, Filip Cancelarul, profesor la Universitatea din Paris, teolog şi poet, om de încredere al episcopului Parisului, s-a aflat, începînd cu anul 1218, în centrul polemicii dintre episcopatele franceze şi Curia papală, acuzată de corupţie şi viciu. Poemul de faţă, strîns legat prin conţinut şi formă de următorul (CB 131a), este expresia acestei atitudini polemice. O retorică bogată, cu interogaţii şi repetiţii, alături de aluzii biblice bine alese, susţine un discurs poetic extrem de expresiv. Cele trei strofe de cîte douăsprezece versuri prezintă o arhitectură rafinată: un catren cu versuri de şase silabe şi rimă unică, urmat de un alt catren cu versuri de opt silabe şi două rime împerecheate şi, în sfîrşit, un al treilea catren, alternînd versul de opt silabe cu cel de şapte silabe şi cu rimă încrucişată. După VOLLMANN, poemul este redactat în jurul anului 1198.

1, 3 Lat. *caritas* desemnează iubirea creştină faţă de aproapele.

1, 5 Valea Viziunii *(Vallis Visionis)*, la RADU-GAL. "Valea Descoperirii", este un toponim biblic (cf. îs. 22 :1 şi 22:5), desemnînd un loc în apropierea Ierusalimului. Utilizat aici, probabil, în sens simbolic, pentru a denumi Sionul, adică Biserica lui Hristos. VOLLMANN identifică o posibilă aluzie la "vizionarii" contemporani, în mod concret la văile împădurite în care îşi aşezau lăcaşele călugării cistercieni, reputaţi pentru trăirile lor mistice.

1, 6 în prelungirea datelor biblice, Faraonul simbolizează, în imaginarul medieval, puterea seculară oprimantă.

1, 7 Nero, împărat al Romei (54-68 d.Hr.), prototip al tiranului.

1, 8 Theonas a fost un călugăr eremit reputat.

1, 9-10 Cf. leş. 2: născut în captivitatea egipteană, micul Moise a fost aşezat într-un coş de papură şi părăsit pe apele Nilului, unde a fost găsit şi adoptat de fiica Faraonului. Aici semnifică pe cel oprimat şi urmărit, în opoziţie cu sediul puterii discreţionare, identificat în strofa următoare în puterea papală.

1, 12 Bula este pecetea papală care legitimează actele emise de Papă. Epitetul *fulminans* sugerează "fulgerele" excomunicării cu care Papa îi ameninţa pe rebeli.

2, 4 în loc de *quo mussitas* ca în ediţia lui BERNT, VOLLMANN preferă lectura *quod usitas*, şi atunci versul trebuie tradus : "Eu nu sunt ceea ce vezi tu de obicei".

2, 7 *Byssum* era o pînză fină din in pe care nu şi-o puteau permite decît cei foarte bogaţi; *cuculla* desemna gluga monahală. înţelesul secvenţei: caritatea creştină nu se află nici între cei sus-puşi, nici între călugări.

NOTE ŞI COMENTARII

2, 8 "Cîmpul de luptă" este o desemnare metonimică a puterii seculare a împăratului, iar "bula" una a puterii spirituale a Papei.

2, 9-12 Rezumat al unei celebre parabole evanghelice (Luc. 10 :30-35): un om jefuit şi maltratat de tîlhari este neglijat de un levit (care avea, conform legii, datoria de a-şi ajuta aproapele), dar este îngrijit de un samaritean din Ierihon, care, deşi nu era evreu, s-a comportat conform Legii iudaice.

3, 1-4 Trimitere la o istorie biblică cuprinsă în 2 Sam.ll şi 12 : Regele David îl ucide pe credinciosul său slujitor Urie pentru a-i răpi soţia. Profetul Nathan este trimis de Dumnezeu să certe pe rege şi să-1 facă să se pocăiască. înţelesul real al strofei se lămureşte prin trimiteri politice concrete: Regele Franţei, Filip al II-lea August şi-a repudiat în anul 1193 soţia legitimă, Ingeborg de Danemarca şi s-a căsătorit în anul 1196 cu Agnes de Meran. în anul 1198, Papa pronunţa excomunicarea împotriva regelui. Ca un al doilea Nathan, poetul este invitat să-1 acuze pe rege, dar, constatînd corupţia Curiei papale, el refuză acest lucru, considerînd interdicţia papală un abuz şi o ilegalitate, iar nu o hotărîre pornită din iubire creştină *(caritas)*.

3, 7-8 După VOLLMANN, sfîşierea hainelor lui Hristos reprezintă încă din epoca Patristicii o imagine a sfîşierilor interne ale Bisericii. Paradoxul din v. 8 sugerează blasfemia pe care o săvîrşesc capii Bisericii perpetuînd starea de conflict intern. în mod concret, sfîşierea hainelor Mîntuitorului semnifică schisma dintre Roma şi Biserica galicană, între Papă *(Christus)* şi Rege,

"unsul lui Hristos" *(christus).*
3, 9-10 Trimitere la un cunoscut pasaj evanghelic ; vezi, în acest sens, CB 41, 20.
3, 11 Cf. Mat. 22-21: "Daţi deci Cezarului cele ce sunt ale Cezarului şi lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu".

131a

Satiră la adresa corupţiei Curiei papale, a traficului de posturi bisericeşti şi a puterii nefaste a aurului în general. Strins înrudit prin temă şi formă (în manuscris de asemenea şi prin notaţia muzicală) cu piesa anterioară, poemul a fost scris de Filip Cancelarul la o dată înainte de 1236 (vezi şi comentariul la CB 131).
1, 1 Bula despre care se vorbeşte aici este decizia de excomunicare pronunţată de Papă împotriva regelui Franţei Filip al II-lea. Vezi şi supra, CB 131, 3, 1-4.
2, 2 Cerber este o figură mitologică, un cîine cu trei capete, care păzeşte porţile Infernului, fără încetare ; nu a fost îmblînzit decît o singură dată, de cîntecul lui Orfeu.
2, 5 Orfeu, fiu al zeului Apollo şi al muzei Caliope, vestit cîntăreţ din liră, devenit simbol al forţei verbului poetic. A coborît în Infern şi a reuşit, prin puterea cîntecului său, să-1 înduplece pe Pluton să i-o înapoieze pe Euridice, soţia moartă.
2, 6-7 Pluton (sau Hades), frate al lui Jupiter, este stăpînul Tartarului, lumea morţilor.
2, 11 Proteus, zeitate marină, fiu al lui Neptun, înzestrat cu capacitatea de a-şi schimba mereu forma şi înfăţişarea.
3, 1 Venitul preoţesc *(prebenda)* reprezintă o sumă fixă acordată unui preot de către autorităţile ecleziastice superioare.

3, 8 Forma originală a expresiei este *ad kalendas Graecas* - "la calendele greceşti", adică "la sfîntul aşteaptă".
3, 10 Prebenda pe care ai cerut-o tu.
4, 1-4 Jupiter, stăpînul zeilor, o cucereşte pe Danae transformîndu-se într-o ploaie de aur. Cf. CB 83, 7 şi CB 117, 4, 1-3.
4, 7 Marcus Tullius Cicero (106-43 î.d.Hr.), cel mai de seamă orator al antichităţii romane.
4, 12 Despre bogăţia proverbială a lui Crassus şi despre moartea lui cf. CB 41, 3, 5.

135

Una dintre cele mai cunoscute piese ale culegerii, poemul este un pastel de primăvară şi, deopotrivă, o poezie de dragoste. Din punct de vedere formal, reprezintă o performanţă: cele patru strofe sunt alcătuite din cîte cinci tetrametri dactilici, după modelul poeziei antice. Rima unică în *-ies* este ea însăşi un tur de forţă, întrucît sunt relativ puţine cuvintele latineşti cu această terminaţie.
2, 3 Pleiadele (lat. *Pleiades)* sunt cele şapte fiice ale lui Atlas, transformate de Jupiter în constelaţie pentru a le scăpa de urmărirea vînătorului Orion. Constelaţia Pleiadelor apare pe cer la jumătatea lunii mai şi dispare în octombrie.
4 Adresarea către zeul Amor este un act de adoraţie păgînă: zeului i se promite jertfirea unui berbec.
4, 3 Gestul întinderii mîinilor simbolizează supunere totală.

136

Poem de dragoste asociat temei curente a renaşterii la viaţă o dată cu venirea primăverii. Este imaginat un dialog între îndrăgostiţii care-şi promit fidelitate reciprocă. Strofa vagantă tipică (şapte silabe ascendente urmate de şase silabe descendente, cu rimă împerecheată). Strofa ultimă, în germana veche, tratează motivul curent al amorului curtenesc : speranţa în împlinirea iubirii.
1, 4 Zeul-copil este Amor, fiul Venerei.
2, 3 Primăvara deschide potecile cunoscute din crîng, dar deopotrivă şi căile bătătorite ale amorului.
3, 2-3 Adverbele *totaliter* şi *presentialiter* au conotaţii savante, făcînd parte din jargonul scolastic.
3, 4 "A fi tras pe roată" semnifică tortura rezervată trădătorilor. Pasajul poate fi însă interpretat şi ca o trimitere la motivul *rota Fortunae* (vezi CB 16, 2-3): pe cel ce nu este credincios în iubire îl ameninţă instabilitatea soartei.

137

Poem de iubire şi de primăvară. Dispusă grafic în versuri lungi, strofa vagantă conţine în realitate o succesiune de versuri de şase şi patru silabe cu rimă diversă (ababcdccd), punctată, înaintea ultimelor două versuri, de un vers de şapte silabe cu intonaţie ascendentă. Autor necunoscut.

138

Poem erotic pe tema reînvierii naturii. Strofa vagantă obişnuită (4 x 7’ + 6’) cu rimă împerecheată (ababcbcb); dispunere grafică în catren, cu cezură după versul de şapte silabe. Autor necunoscut.
1, 4 Flora, zeiţă a vegetaţiei, frecvent prezentă în poemele culegerii ca simbol al exuberanţei primăvăratice; vezi şi CB 73, 2", 1 şi CB 79, 5, 6.
2, 1 Phoebus, zeul soarelui.
2, 3 Zephyrus este zeul vîntului cald care bate primăvara dinspre ocean.
2, 4 Lat. *bravium* (sau *vravium)* desemnează premiul conferit la întrecerile cavalereşti. Vezi şi explicaţiile de la CB 74, 2, 6.
3, 1-2 Poetul, el însuşi un literat, dă expresie dispreţului oamenilor instruiţi *(clerus)* faţă de gloata rudimentară.
3, 4 *Nomen generale,* expresie scolastică pentru a desemna o lege cu caracter universal.
5 Strofa în germana veche reia motivele din partea latinească. Structura metrică, deosebit de muzicală, alternează versul de opt silabe ascendent cu cel de opt silabe descendent (cu excepţia ultimelor două versuri de nouă şi, respectiv, şapte silabe); cuplu de rime unic (abab).
5, 7 Este vorba de cununa pusă în joc în 2, 4.

139

Poem de dragoste, piesa este înrudită foarte îndeaproape, tematic şi formal, cu poemul anterior, prezentînd şi aceeaşi structură ritmico-metrică. Strofa ultimă, în limba germană, rezumă motivele strofelor latineşti, cu excepţia umbrei de nelinişte

din 5, 3-4.

140

Cîntec erotic înrudit tematic cu cele anterioare. Pornirea de exuberanţă este umbrită de temerea de a nu fi iubit (str. 5). Compoziţia se bazează, în linii mari, cu unele imperfecţiuni, pe strofa vagantă, alternînd versurile de opt silabe ascendente cu cel de şapte silabe descendente. în fiecare strofă, rima este încrucişată şi dispusă în versurile descendente. în strofa ultimă, în limba germană veche, versurile de opt, nouă sau zece silabe alternează cu cele de şase sau şapte silabe; cele două rime sunt însă împerecheate.

1, 3 Favorinus este un alt nume al Zefirului, vîntul cald dinspre vest.

1, 4 Boreas este vîntul rece dinspre nord-vest.

3, 3-5 Distihul conţine, într-o expresie eliptică din punct de vedere sintactic, un joc de cuvinte greu de tradus sau de imitat: la cezura v. 3, cuvîntul *partus* ’naştere’ este separat în silabele sale componente, fiecare constituind un cuvînt independent: *par* ’egal; asemenea’ şi *tus* ’tămîie’; astfel încît sugestia polisemantică este orientată spre două direcţii.

3, 5 Marcus Porcius Cato (234-142 î.d.Hr.), om politic reputat pentru severitate şi pentru austeritatea moravurilor sale.

141

Cîntec de iubire şi de primăvară înrudit tematic şi compoziţional cu piesele imediat anterioare. Discursul este imaginat sub forma unui dialog între îndrăgostiţi. Aparent pedantă, fata cedează în final asaltului amoros. Ca de obicei, strofa ultimă reia, în limba germană, tema tratată în strofele scrise în latină. Primele strofe prezintă, sub forma unui catren cu rimă unică, versuri egale, de şapte silabe. Strofele 4^a şi 4^b prezintă o structură diferită. Strofa în germană este alcătuită, sub o rimă unică, din versuri alternate de nouă şi opt (şapte) silabe.
3, 3 Phoenix (gr. <j)o7viJ;) este numele unei păsări mitice despre care se credea că se autoincendia periodic şi renăştea din propria ei cenuşă. După Herodot *Istorii*, II, 73, pasărea Phoenix este foarte frumoasă, cu penajul roşu-auriu şi apare o dată la cinci sute de ani, în Egipt. Isidor din Sevilla, *Etymologiae*, 17, 7, 22, o defineşte ca *avis singularis et unica* - "pasăre unică în neamul ei".

142

Poem de dragoste asociind primăvara jocurilor erotice. Cele trei strofe au structura obişnuită a strofei vagante (patru distihuri în care versul de şapte silabe cu intonaţie ascendentă alternează cu cel de şase silabe cu intonaţie descendentă); rima se află în versurile de şase silabe.
2, 3 Termenul *clericus* a ajuns să desemneze în vremea Scolasticii, pe lîngă înţelesul principal ’cleric’ şi pe cel de ’om instruit; intelectual’ şi chiar, frecvent, 'student'.
3, 5-8 Cuplul mitic Elena din Troia - Paris este considerat în poezia medievală o paradigmă a cuplului perfect, caracterizat prin frumuseţe şi fervoare erotică. Ultimele două versuri pot fi înţelese şi ca o invitaţie la "legiferarea" legăturii.

143

Cîntec de primăvară şi de iubire în maniera obişnuită (vezi comentariile de la piesele anterioare). Invocaţiile şi analogiile mitologice curente (pentru Cupidon cf. CB 58, 2, 8, pentru Cypris cf. CB 65, 3\ 1). Strofa este alcătuită din şase versuri cu intonaţie descendentă de cîte patru silabe şi patru versuri cu intonaţie ascendentă de cîte şapte silabe; rima este bisilabică şi combinată: aabaabbccb.

149

Cîntecel de iubire din perspectiva unei fete părăsite de iubit; fulgurantă a sentimentului, absenţă a oricăror elemente convenţionale. Strofa în germana veche reprezintă o traducere foarte apropiată a strofei în latină. Compus cîndva în secolul al XH-lea - al XIII-lea, de un anonim.

150

Poem de iubire şi primăvară în nota curentă. Strofa a patra, în germana veche, exprimă satisfacţia iubirii împlinite. Autorul ei este poetul Heinrich din Morungen, care a trăit către sfîrşitul secolului al XH-lea şi începutul celui următor. Strofa în latineşte este alcătuită din versuri de opt-nouă silabe, cu intonaţie alternantă; rima: ababc-c. Strofa în germană prezintă versuri de opt, nouă, zece şi unsprezece silabe şi un singur cuplu de rime: ababa-b.

158

Poemul este o *pastourelle* (vezi comentariul la CB 79). Tînărul din lumea bună o seduce pe o tînără păstoriţă într-un cadru idilic. Strofele sunt alcătuite din cîte cinci versuri egale de opt silabe, cu rimă bisilabică unică şi o "coda" de şase silabe, rimînd în toate cele şase strofe. Compus de un anonim în a doua jumătate a secolului al XH-lea.

162

Cîntec erotic de petrecere, cu toată recuzita erudită (Venus, Neptun, Bachus etc.); strofa ritmică de şase versuri prezintă alternanţa versurilor de cinci-şase silabe, cu un distih final mai lung (9-10 silabe). Cuplul rimelor, unic pentru fiecare strofă, este dispus astfel: ababbb. Autorul este necunoscut.
1, 2 Referinţă evanghelică în tonalitate parodică: propoziţia *quid vobis videtur* este invocaţia retorică a căpeteniei preoţilor la procesul lui Iisus Hristos (cf. Mat. 26:66).
1, 6 Driadele sunt zeităţi minore ale arborilor.
3, 2-4 Venus se leapădă de Neptun, stăpînul apelor, şi se întovărăşeşte cu Bachus, zeul vinului.

5, 3-5 Pentru motivul iubirii ca serviciu militar vezi notele la CB 72 şi CB 84.
5, 5-6 Expresie, frecventă în poemele culegerii, a dispreţului omului instruit *(clericus)*, faţă de *laici*, oameni neinstruiţi. Termenul *ars* din ultimul vers trimite ambiguu deopotrivă la "învăţătura serioasă", dar şi la "meşteşugul petrecerii" ; laicilor le este refuzată şi cunoaşterea acestui meşteşug.

162a

Strofă, în germana veche, adăugată în secolul al XIII-lea, poemului anterior, căreia îi preia structura prozodică.

167

Cele două părţi alcătuiesc fiecare poeme autonome, strîns legate însă prin tematica erotică, prin tonalitate şi structură prozodică. Abordarea directă, senzuală, a tematicii erotice este foarte asemănătoare cu cea din CB 86 şi CB 88. Strofe ritmice cu versuri egale, de cîte şapte silabe, un singur cuplu de rime trisilabice (aaabab).

I, 2, 5-6 Oximoron foarte reuşit.
II, 2, 5 "Celelalte" ar însemna actul erotic final.
II, 4, 1-2 Ecouri biblice din Cîntarea cîntărilor: *Et erunt ubera tua sicut botri vineae.* - "Ciorchini de struguri căţăraţi sunt sînii tăi" (7 : 8) şi *Favus distilans labia tua, sponsa, mei et lac sub lingua tua.* - "Ale tale buze sunt ca un fagure de miere ; miere curge, lapte curge de sub limba ta, iubito" (4 :5).

168

Cîntec de iubire care însoţea muzica unui dans. Poetul se prezintă în ipostaza de conducător al dansului (vezi indicaţiile tehnice din strofa 1), care îşi laudă iubita. Strofa ritmică de şapte versuri este bine construită, prin alternanţa de versuri de şase, şapte şi patru silabe; ultimul rînd este o combinaţie de două versuri, fiecare de cîte şapte silabe; armonie a rimelor: abbacca. Compus în jurul anului 1200.
1, 1 *Annualis* era numele curent al perechii pe care un tînăr şi-o alegea pentru a o curta pe parcursul unui întreg an, la toate petrecerile.
2, 5-7 Aici, ca şi mai jos, 4, 5-6, este exprimat motivul, curent în poezia erotică medievală, al amestecului de extaz şi durere în iubire. Pentru motivul înfruntării erotice *(miliţia amoris)* vezi notele la CB 72 şi CB 84.

168a

Poem atribuit poetului german Neidhart de Remental (aprox. 1190 - înainte de 1246). Structura prozodică este aceeaşi ca a poemului latinesc anterior. BERNT, p. 322, opinează că strofa în germană a servit de model strofelor în latină.

169

Elegie erotică: poetul deplînge depărtarea silită de iubita sa. Pe acest temei, poemul a fost eronat atribuit lui Abelard, a cărui iubire nefericită pentru Eloisa a impresionat pe contemporani. Elaborat în jurul anului 1220, poemul aparţine, probabil, aceluiaşi autor anonim care a compus şi CB 168.
Strofa vagantă alternează versurile de opt silabe (cu cezură la jumătate) cu cele de cinci silabe; rima bogată (de cele mai multe ori trisilabică): ababcddc.
2, 3-4 Am adoptat lectura *cuius lumen* după BERNT ; VOLLMANN propune aici *cuius numen :* în acest caz, traducerea ar fi: *numele ei de la lumina lui Phoebus îşi ia strălucirea*. Phoebus este unul din numele mitologice ale Soarelui.
3, 1 Adjectivul *diurnus* 'zilnic' a dobîndit în latina tîrzie sensul adjectivului *diuturnus* 'îndelungat'; 'care durează mult'.

169a

Scris în limba germană, poemul nu are nici o legătură tematică sau de tonalitate cu poemul latin anterior, cu toate că structura prozodică este identică. Este posibil ca el însuşi să fi servit ca model celui latin sau să fi fost puse alături de alcătuitorul

culegerii datorită tocmai identităţii prozodice. Walther von der Vogelweide (aprox. 1130-1170) este unul dintre cei mai cunoscuţi poeţi medievali germani.

171

Poem erotic pe tema amestecului de extaz şi durere. De promisiunea iubitei *(pollicitum)* atîrnă existenţa îndrăgostitului. Strofa vagantă prezintă o compoziţie perfectă: o subtilă corespondenţă între versurile de cinci silabe şi cele de şase silabe, pe de o parte, şi cuplul de rime, pe de altă parte: 5'a, 6'b, 5'a, 6'b, 5'a, 5'a, 6'b, 5'a. Autorul este anonim.
4, 4 Ceres este zeiţa grînelor; desemnare metonimică a hranei zilnice.
4, 6-8 "Copiii din ceruri" *(superipueri)* sunt îngerii (amoraşii), imagine ambiguă, cu conotaţii deopotrivă creştine şi păgîne. "Nectarul divin" înseamnă realizarea deplină a erosului.

172

Cîntec erotic, probabil studenţesc, după cum indică parti-pris-ul din 1, 4-5. O invitaţie directă la jocurile erotice, imaginată parodic ca o parafrază a unei predici (VOLLMANN). Adresarea, imperativă (predomină verbele la imperativ şi cele la subjonctiv), subliniază tonul parodic. Strofa ritmică prezintă versuri de şapte silabe (primele patru dispuse în versuri lungi, cu cezură), şi o "coda" de şapte silabe ; rima: aabba (cu o licenţă în str. 1). Autorul este anonim.
1, 4 Frecvent, în epoca scolastică, subst. *clericus* desemna în genere intelectualul şi, frecvent, pe student (cf. şi CB 129, 1, 1).

172a

Strofa în germană, identică în privinţa structurii prozodice cu poemul precedent în latină, diferă foarte mult ca temă, tonalitate şi stare de spirit. Dacă poemul în latină respiră exuberanţă şi poftă de viaţă, adaosul în germană este mai degrabă o

elegie. Autorul este anonim.

174

Cîntec de dragoste într-un registru naiv. Versuri vagante de şapte silabe cu rimă unică. Probabil un fel de strigătură însoţind dansul. Autorul este necunoscut.
1, 3-4 Formulă într-o limbă imaginară cu ecouri parodice de greacă şi ebraică.

174a

Replică (sau model?) pentru poemul anterior în limba germană. Autorul este anonim.

177

Cîntec de iubire într-o tonalitate minoră. Primele două strofe, în limba latină par sa fi fost nucleul compoziţional iniţial, pe cînd ultima, îmbinînd secvenţe în latină şi germană, pare un adaos ulterior. Epoca compunerii şi autorul nu sunt cunoscuţi

3, 4-5 Cuvîntul german *minne* desemna în epocă iubirea cavalerească; echivalentul latin *caritas* indică semnificaţia specială a acestui termen.

178

Poem de dragoste; discursul se desfăşoară în prima parte (str. 1-4) din perspectiva bărbatului orgolios şi sigur pe sine (ca şi în CB 172), în vreme ce strofa ultimă dezvăluie precaritatea de fapt a îndrăgostitului. Strofa vagantă prezintă un catren din versuri de 11 silabe (7’ + 4’), urmat de un distih din şase şi şapte silabe şi, în final, două versuri de cîte şapte silabe, dispuse împreună. Rimă împerecheată : aaaabbb.
2, 3 Expresia *maiorem terminum subiciam* face parte din jargonul scolastic şi desemnează o eroare de judecată elementară, constînd în a confunda genul proxim cu diferenţa specifică. Aici, ca şi proverbul din versul următor, desemnează ideea de absurditate : a te supune unui femei ca orice muritor este un lucru jalnic şi absurţJ.
4, 2 Numele lui Hipolit este invocat ca model al purităţii juvenile. Fiu al lui Tezeu, el a stîrnit ura mamei sale vitrege, Fedra, ale cărei asalturi erotice pasionate le respinsese. Vezi şi CB 191, 9, 1.

178a

Strofă în limba germană, adăugată probabil către începutul secolului al XIII-lea, la sfirşitul poemului latinesc anterior, pe care îl imită din punct de vedere prozodic, dar cu care nu prezintă nici o tangenţă tematică sau compoziţională.

184

Text însoţitor al unei melodii de dans, poemul este compus într-o tonalitate glumeţ-tragică. După VOLLMANN, poemul, compus probabil înainte de 1190, reprezintă una din cele mai vechi forme de "pastourelle" (vezi CB 79).
1, 1 Adj. *nobilis* este întrebuinţat ironic, în contrast cu sărăcia şi simplitatea fetei. Refr. *Vincula*, literal "legăturile", este un cuvînt utilizat în mod voit ambiguu : se poate înţelege, în context, că este vorba de legăturile cu care fata voia să-şi strîngă vreascurile, dar şi de propria cingătoare. Contemporanii percepeau, probabil, şi o transparentă aluzie la centura de castitate.
4, 1 Aquilon este numele personificat al vîntului rece dinspre nord-vest. Aici, personificare a dezolării şi tristeţii.

187

Satiră la adresa corupţiei societăţii înalte, a clerului şi nobilimii. Ca tematică, poemul este înrudit cu primele piese ale culegerii (cf. CB1 - corupţia injustiţie, CB 8 şi CB 44 - corupţia clerului etc.); pentru tema banului atotputernic vezi şi CB 11 şi CB 47a.

Structură metrică rafinată: strofa ritmică de douăsprezece versuri pune în corespondenţă prozodică rimele şi lungimea versurilor de şase, şapte şi patru silabe astfel: 6a, 6b, 6b, 6a, 6c, 4d, 4d, 6c, 7e, 8f, 7e, 8f. Autorul este anonim ; compus pe la jumătatea secolului al Xll-lea.
1, 1 Primul distih conţine o asonantă: *curaşi curaţi curia,* care aminteşte de o satiră de Persius *(Satire,* 1, 1). Substantivul *curia,* care denumeşte de obicei Curtea papală, înseamnă aici curtea regală (sau nobiliară în genere), după cum se lămureşte în 5, 4, unde apare termenul *aulici* 'curteni'.
1, 8 Atridul este Oreste, fiul lui Agamemnon, regele de la Micene, care şi-a ucis mama, pe Clitemnestra, pentru a-şi răzbuna tatăl. în rătăcirile exilului era însoţit de prietenul nedespărţit Pilade. Cuplul Oreste-Pilade era o paradigmă a fidelităţii între prieteni.
1, 9 Adjectivul *alter,* însoţit uneori de pronumele *ego,* desemna încă din latina clasică un prieten foarte apropiat. Aici, alter-ego-ul lui Tezeu este prietenul său Pirithous.
1, 11 Proteu este o zeitate marină care avea proprietatea de a-şi schimba în permanenţă forma (cf. şi CB 131, 2, 11).
2, 11-12 Interpretare parodic-sarcastică a unui verset evanghelic. Oamenii corupţi înţeleg în mod literal cuvintele lui Iisus Hristos, care se referea la cunoaşterea tainelor cereşti: *Qui enim habet, dabitur ei, et abundabit.* - "Celui care are i se va da şi va prisosi" (Mat. 13 :12).
3, 1-4 *Levitas* şi *severitas,* ca şi, mai jos, *ambitio* (4, 2), reprezintă desemnări metonimice pentru ’cel uşuratic’, ’cel aspru’ şi, respectiv, ’cel ambiţios’.
3, 11-12 Joc de cuvinte între *locus* ’loc’ şi *loculus* ’pungă (cu bani); taşcă’. Sensul distihului: locul unde se plătesc dările şi se aduc cadourile perntru cei

sus-puşi este atît de cunoscut încît poate fi desemnat pur şi simplu cu numele *loc.*
4, 5 *Osculum amoris* este gestul caritătii creştine.
5, 10 Despre păcatul simoniei vezi supra, CB 8, 2, 6.
5, 12 Din nou o parafrază a unei pericope evanghelice: *Nolite dare sanctum canibus neque mittatis margaritas vestras ante porcos.* - "Nu daţi cele sfinte cîinilor, nici nu aruncaţi mărgăritarele voastre înaintea porcilor" (Mat. 7 :6). Distihul poate fi interpretat şi ca aluzie la o celebră aserţiune a lui Lucian din Samosata, care spunea că, dacă ar avea zei, animalele şi i-ar imagina asemănători cu propriul lor chip.

191

Auto-satiră pe tema destinului blestemat al poetului, poemul este o veritabilă bijuterie, îmbinînd virtuozitatea formală cu prospeţimea sincerităţii. Compusă de Archipoeta între anii 1162-1163, satira este prezentată la modul ironic drept o confesiune, cuprinzînd toate momentele rituale ale spovedaniei: recunoaşterea păcatelor, exprimarea pocăinţei, ispăşirea şi dezlegarea de păcate. Confesorul simbolic, cel căruia poetul i-a adresat opera sa, este Rainaldus din Dassel, arhiepiscop de Koln şi arhicancelar al Italiei în timpul împăratului Barbarossa. Aluziile din text şi alte conjecturi istorice i-au determinat pe cercetători să presupună că Archipoeta a prezentat poemul protectorului său în timpul unei

şederi la Pavia, în Italia. Lipsa oricărei precauţii în mărturisirea unei vieţi destrăbălate poate surprinde dacă pierdem din vedere pe de o parte faptul că secolul al Xll-lea era foarte liberal în privinţa moralităţii şi, pe de altă parte, semnificaţia "didactică" atribuită în epocă acestui tip de producţii literare : mărturisindu-şi păcatele în toată grozăvia lor, poetul îi ajută pe cititori să le recunoască şi să le evite.
Compoziţional, poemul se prezintă ca un reuşit amestec de aluzii mitologizant--clasiciste (Ovidiu este indicat în mod expres în 18, 4) şi sintagme şi expresii evanghelice. Strofa vagantă de opt versuri cu monorimă încrucişată; versul vagant obişnuit, de şapte silabe.
1, 1-2 Incipit-ul poemului trezea în mintea cititorului contemporan imaginea lamentaţiei lui Iov (10:1): *Taedat animam meam vitae meae; dimittam adversum me elloquium meum, loquor in amaritudine animae meae.* - "Sufletul meu este scîrbit de viaţa mea; lăsa-voi să curgă slobodă tînguirea mea împotriva lui şi voi grăi întru obida sufletului meu" (RADU-GAL.).
1, 3 "Elementul uşor" *{lene elementum)* este aerul sau focul, din care este alcătuit sufletul omenesc. i
2, 1-2 Cf. Mat. 7:24: "Oricine aude aceste cuvinte ale mele şi le îndeplineşte asemăna-se-va bărbatului cuminte care a clădit casa lui pe stîncă".
3, 1-2 Din nou un ecou biblic, de data aceasta din înţelepciunea lui Solomon, 5:10-11: "Au trecut la fel cu corabia care răzbate marea învolburată (...), sau ca pasărea care zboară în aer şi a cărei călătorie nu lasă nici un semn".
4, 4 Apreciere îndrăzneaţă, chiar şi în contextul mai lax al poemului.
5, 1 Cf. Mat. 7:13: "Intraţi prin poarta cea strimtă, că largă este poarta şi încăpătoare calea care duce la pieire, şi mulţi sunt cei care apucă pe ea".
5, 4 "Piele" în sensul de 'corp'; această imagine pare să-şi aibă originea în Horaţiu, *Epistolae,* 1, 2, 29: *sinus* (...) *in cute curandaplus aequo operata iuventus* - "suntem (...) un tineret care ne ocupăm cu îngrijirea corpului mai mult decît se cuvine".
6, 2 După VOLLMANN, acest vers parodiază conceptul creştin de "moarte curată", adică moartea survenită în starea de graţie care urmează oncţiunii finale.
6, 4 Cf. Mat. 5 :28 : "Eu însă vă spun vouă că oricine se uită la femeie poftind-o, a şi preacurvit cu ea în inima lui".
9, 1-2 Hipolit, model mitologic al castităţii masculine. Vezi şi CB 178, 4, 2. Pavia, oraşul în care se afla poetul, era reputat în Evul Mediu pentru libertinajul locuitorilor săi.
9, 4 Termenul *Alethia* desemna în manualele şcolare ale epocii conceptul de virtute creştină.
11,4 Formula *requies aeterna* reprezintă începutul ("introitus") slujbei de înmormîntare.
12, 4 Parafrază parodică după Luc. 18:13: *Deus, propitius esto mihipeccatori.* - "Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului".
16, 1 Cf. ICor. 7:7: *Unusquisque proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius vero sic.* - "Fiecare are de la Dumnezeu darul lui, unul aşa, altul într-altfel".
19, 3-4 în imagistica antică, greco-latină, Bachus, zeul vinului, reprezenta inspiraţia datorată impulsului vital, iar Phoebus (Apollo), zeul luminii, inspiraţia diurnă, de natură intelectuală. Poetul medieval pune însă în corelaţie directă aceste două principii.
20, 1 Cf. Ovidiu, *Amores, 2, 8, 26.*
21, 2-4 Cf. Ioan, 8 :7 şi urm.
22 Formulare parodică a principiului creştin al spovedaniei: mărturisirea păcatului înseamnă purificarea sufletului. Dumnezeul creştin este echivalat parodic cu Jupiter.
23, 2 Cf. Ioan, 3:5: "Amin, amin grăiesc ţie, de nu se va naşte cineva din apă şi din duh, nu va putea să intre în împărăţia lui Dumnezeu".
24, 1 Rainaldus din Dassel, arhiepiscop de Koln, unul din marii electori ai Imperiului.
25, 3 Cf. Efes. 6:9: "Iar voi, stăpînilor, faceţi tot aşa faţă de slugi, şi încetaţi cu ameninţarea, ca unii care ştiţi că Domnul lor şi al vostru este în ceruri şi că la el nu încape părtinire".

191a

în *Codex Buranus* acest poem urmează imediat după CB 191, dar, în mod evident, nu a fost scris de Archipoeta, ci, după modelul său compoziţional şi metric, a fost redactat ulterior de un anonim. Ca şi modelul său, alcătuit în strofa vagantă, poemul are aspectul adresării către un protector mai puternic şi vădeşte

o remarcabilă virtuozitate expresivă.

194

Această epigramă, de mare virtuozitate compoziţională (hexametru leonin, cu rimă la cezură), este una din puţinele piese păstrate de la Hugo Primas (t aprox. 1160), reputat ca un mare poet al secolului al Xll-lea. Pe un motiv banalizat prin frecvenţă, poetul parodiază cu îndrăzneală actul sacru al împărtăşaniei. Cf., în acest sens, şi CB 215 şi CB 220a.

I, 1 Lyaeus este unul din numele lui Bachus, zeul vinului. Thetis, ca zeiţă a mării, semnifică aici metonimic apa în genere.

I, 3 Numele cunoscutei tagme biblice *(pharisaeos)* era explicat în manualele medievale, pe urmele lui Isidor din Sevilla, *Etymologiae*, VII, VI, 40, ca semnificînd la origine ’despărţit’. Tocmai această semnificaţie erudită este întrebuinţată aici de poet.

III, 1-2 Parodie a împărtăşaniei: *architriclinus* poate însemna, ca în *Vulgata,* majordomul unui palat regal sau, mai degrabă, chelarul unei mănăstiri. în mod ambiguu, puritatea vinului priveşte deopotrivă ospeţele mănăstireşti, ca şi ofranda actului euharistie.

195
Cîntec de petrecere, pe temele "clasice" ale speciei, vinul şi jocul de zaruri. Parodie a poemului CB 61. Structură metrico-prozodică variată. Redactat după CB 61, în aceeaşi sferă culturală.
1\ 1 *Dedus* este un nume propriu, creat în lumea clericilor vagabonzi, pornind de la fr. *det* "zar", pentru a numi, în manieră parodică-clasicizantă, zeitatea jocului de zaruri.
l[b], 1 şi urm. După VOLLMANN, pasajul conţine o parodie a minunii din ziua Rusaliilor (cf. Fapte, 2, 1:3) cînd, sub inspirarea Sfîntului Duh, apostolii au început să predice în limbi necunoscute lor.
l[c], 3-4 Fortuna, personificare a norocului în mitologia greco-latină. Decius, ca întruchipare a jocului de zaruri, este prezentat ca însoţitor apropiat al Norocului.
l[d] Adresarea către o persoană de genul feminin are în vedere ceata jucătorilor, numită expres în strofa anterioară *contio.* VOLLMANN identifică şi aici o aluzie parodică la un loc evanghelic (Luc. 10:40).
3, 2 Expresia *tus es* face parte din jargonul vaganţilor: o creaţie lexicală obţinută prin combinarea cuvintelor latineşti *duus* (= *duo* 'doi') şi *unus* 'unu'.
3, 5 Este greu de presupus ce se ascunde sub denominaţia *Jovis.* După SCHUMANN, numele stăpînilor zeilor desemnează aici metaforic pe cîştigătorul de zaruri. BERNT crede că ar putea fi vorba despre un nume măgulitor atribuit de jucători unuia dintre ei (eventual episcopul). Lectura *Jovem que beavit* propusă de VOLLMANN, făcînd din secvenţa *que* (clas. = *quae)* pronume relativ, substitut al numelui Fortunei, permite o interpretare mai elaborată : după cum stăpînul zeilor a avut succes în isprăvile sale amoroase (Europa, Io etc.) în ciuda mijloacelor de seducţie necinstite pe care le-a întrebuinţat, tot aşa trişorul la jocul de zaruri este protejat de zeiţa norocului.
4[a] Miza pe propriile haine era ultima instanţă a celui împătimit de joc. Deseori, speranţa de a-şi recupera banii pierduţi îl lăsa pe jucător fără haine.
5, 4 Expresia *stridor dentium,* semnificînd damnarea păcătoşilor, are origine biblică, cf. Mat. 8:12: *Filii autem regni eiicientur in tenebras exteriores : ibi eritfletus et stridor dentium.* - "Iar fiii împărăţiei vor merge întru întunericul cel mai din afară: acolo va fi plîngerea şi scrîşnirea dinţilor" (RADU-GAL).
6[C] Fraza este obscură. Subiectul gramatical este Norocul (în latină *Fortuna,* de genul feminin). Termenul *parapsis,* de origine grecească, desemnează, de regulă, tipsia pe care sunt purtate ofrandele, pîinea şi vinul, în momentul suprem al liturghiei. Se poate presupune o aluzie parodică la capul lui Ioan Botezătorul.
6[C], 3 "A avea urechi de şarpe" este o expresie metaforică pentru a sugera "surditatea" norocului. Şarpele nu are urechi.
7, 1 Interjecţia aparţine vechii germane.
8[b], 1-2 Al jucătorului care trişează.
10, 3 Otto este numele unuia dintre jucători.

10, 4 Clotho este una din zeiţele destinului, Parcele, care "torc" firul vieţii fiecărui om.
1 l[a] şi urm. Ecou al cunoscutului pasaj evanghelic, referitor la hainele Mîntuitorului (Ioan 19 :24): "Atunci ei au grăit între ei: Să n-o sfîşiem, ci să aruncăm sorţi pe ea, a cui va să fie. Ca să se împlinească scriptura care zice: împărţit-au hainele mele loruşi şi pentru cămaşa mea au aruncat sorţi *(in vestem meam miserunt sortes).*
13\ 1 Vers în vechea germană. Expresia argotică *Deu sal* reprezintă un amestec de germană şi franceză veche.
13\ 3 Vers în vechea germană. Exprimă parodic dispreţul beţivilor faţă de apă.
13\ 1-2 Prelucrare parodică a începutului slujbei duminicale din Postul Crăciunului.
13[C], 3 Boreas este în mitologia clasică zeul vînturilor reci dinspre miazănoapte. Semnificaţia pasajului: cuprinşi de patima jocului şi a vinului, beţivii nu mai simt rigorile vremii.
197
Cîntec de petrecere, parodiat după CB 62, una dintre cele mai frumoase piese ale culegerii, căreia îi calchiază şi structura metrică complexă. Compus, evident, ulterior modelului său, de un anonim.
1, 1 Casa de piatră este tractirul, cadrul beţiei care urmează.
1, 3 Şi astăzi, în unele zone mai tradiţionale din Occident, cîrciumarii mai au obiceiul de a semnala printr-un smoc de frunze agăţat deasupra intrării că au

primit un vin nou.
3, 3 Pasaj indescifrabil în manuscris.
4, 4 Termenul *claretum* desemna un vin gros şi dulce, puternic aromatizat.
4, 5-6 în euforia beţiei săracul se închipuie stăpîn pe destinele lui.
5,1-2 Pasaj indescifrabil în manuscris.
5, 3 Parafrază parodică după Ioan 14 :31.
6, 4 şi urm. După LEHMANN, p. 144 şi BERNT, p. 335, pasajul parodiază anumite formule liturgice.

203

Cîntec de petrecere pe temele curente, vinul şi jocul de zaruri. Strofe ritmice, rimă împerecheată,versuri de 6, 7 sau 8 silabe.Autorul este anonim.
1 ,5 Decius este personificarea jocului de zaruri, cf. supra, B 195, 1\ 1.
3, 2 *Chaldeus* pare să fie un nume cu conotaţii parodice; poate fi porecla unuia dintre tovarăşii de chef. BERNT emite şi ipoteza unui calambur *(chalde* ~ vechi german *Kalte* 'ger'). VOLLMANN vede în numele *Chaldeus* o denumire metaforică a unui duşman personal al "eroului", chaldeii fiind cunoscuţi în *Biblie* ca duşmani ai poporului ales.
3, 8 După VOLLMANN, versul este o parodie după un antifon liturgic *(Regem martyrum Dominum venite adoremus.* - "Veniţi să-1 adorăm pe Domnul, împăratul martirilor."), beţivii tremurînd de frig imaginîndu-se ca nişte martiri.

203a

Poem anonim în vechea germană, alcătuit în jurul anului 1200.

211

Satiră, cîntec de petrecere. Strofă ritmică de şase versuri egale (opt silabe), rimă împerecheată. Autorul şi epoca de redactare nu sunt cunoscute.

1, 1 Epicur, filosof antic grec, frecvent invocat de cheflii eruditi. Cf. supra, CB 8, 8, 3.

1, 3 Ecouri evanghelice: "Unii ca aceştia nu slujesc Domnului nostru Iisus Hristos, ci pîntecelui lor" (Rom. 16 :18) sau "Pîntecele este Dumnezeul lor" (Filip, 3:19).

5, 3-6 Parodiere a unui verset psalmic frecvent invocat în ritualul liturgic: *In pace in id ipsum dormiam et requieicam, quoniam tu, Domine, singulariter in spe constituisti me.* - "în pace mă voi culca şi voi adormi degrabă, căci tu, Doamne, numai tu, mă faci să locuiesc fără de grijă".

211a

Această piesă a antologiei reprezintă prima parte a unui celebru poem dedicat de Walther von der Vogelweide Ţării Sfinte. Poetul se imaginează ca un cruciat care păşeşte cu emoţie în locurile sfinte. După VOLLMANN, includerea acestui fragment în antologie se exprimă prin faptul că melodia pe care se cînta a fost adaptată pentru poemul satiric precedent.

214

Redactată cu virtuozitate în hexametru leonin (cu rimă la cezură), piesa se prezintă ca o suită de precepte, pe care Marbodus, episcop de Rennes, (t 1123), unul dintre cei mai importanţi poeţi ai epocii le adresează unui tînăr învăţăcel. Conţinutul ne dă o imagine sumară, dar exactă asupra a ceea ce era considerat orarul zilnic ideal al unui tînăr studios.

6-7 După sistemul moştenit din antichitate, orele zilei se numărau începînd de la răsăritul soarelui, aşa încît mijlocul zilei era socotit la sfîrşitul celei de a şasea ore. Orele a patra şi a cincea corespund aşadar orelor 10-11 din calculul actual.

10 Pergamentul era utilizat doar pentru texte importante. Pentru notiţe curente la şcoală, se utilizau, ca şi în antichitate, tăbliţe de lemn, unse cu o peliculă de ceară, pe care se făceau însemnări cu un condei din metal, os sau lemn.

215

Redactat la o dată necunoscută de un anonim - dacă avem în vedere invocarea poetului Primas (t aprox. 1160) ca un personaj familiar, putem să-1 plasăm în jurul acestei date - textul reprezintă o îndrăzneaţă parodie a mesei latine. Compus

după scenariul exact al mesei, în succesiunea recitativelor, lecturilor evanghelice şi a imnurilor curente, ale căror melodii erau la rîndul lor parodiate, textul trebuie să fi fost frecvent reprezentat în cadrul întrunirilor bahice ale "închinătorilor lui Decius", jucători de zaruri împătimiţi. Pentru a pune în lumină conţinutul aluziilor parodice abundente, vom da în continuare secvenţele evanghelice sau liturgice calchiate, conform identificărilor lui VOLLMANN.

I Parodie a *introitus-ului* (vîhodul), invocarea obişnuită a tuturor sfinţilor, care deschide liturghia. Textul mesei: *Gaudeamus omnes in Domino diemfestum celebrantes sub honore sanctorum omnium; de quorum sollemnitate gaudent angeli et collaudant filium Dei.* - "Să ne bucurăm cu toţii întru Domnul, sărbătorind ziua sfîntă spre cinstirea tuturor sfinţilor; de sărbătorirea acestora se bucură îngerii şi îl slăvesc împreună pe Fiul lui Dumnezeu". Refrenul: *Benedicam Dominum in omni tempore; semper laus eius in ore meo.* - "îl voi binecuvînta pe Domnul în orice clipă; slava lui va fi mereu pe buzele mele" (cf. Ps. 33:2).

- *Decius* este zeul zarurilor, personaj alegoric omniprezent. Vezi şi supra, notele la CB 195.

II Parodie a binecuvîntării tradiţionale a ierarhului: *Pax vobis!* - "Pace vouă ! " şi a răspunsului curent *Et spiritui tuo!* - Şi duhului tău! ".

III Parodie a rugăciunii speciale din mesa dedicată comemorării martirilor, cu care petrecăreţii se identifică în mod ironic : *Deus, qui nos concedis sanctorum martyrum tuorum (...) natalitia colere, da nobis in aeterna beatitudine de eorum societate gaudere.* - "Dumnezeule, care ne porunceşti să sărbătorim ziua de naştere a martirilor tăi, fă să ne bucurăm în veşnica fericire de întovărăşirea cu ei".

- "Să ne împopoţonăm" *(ornemus)* parodiază pe "Să ne rugăm" *(oremus).*

IV Termenul argotic *apopholus* 'palavravagiu' parodiază cuvîntul *apostolus* 'apostol'.

Secvenţa face aluzie la Fapte 4, 32-35 : *Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una; nec quisquam, eorum quae possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis, Jesu Christi, Domini noştri; et gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim quisquam egens erat inter illos ; quotquot enim possesores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quae vendebant, et, ponebant ante pedes apostolorum; divide-batur autem singulisprout cuique opus erat.* - "Şi o singură inimă şi un singur suflet era în mulţimea celor ce credeau şi nici unul nu zicea că din a sa avere este ceva al său, ci totul le era deobşte. Iar apostolii dădeau cu tărie mărturia învierii lui Iisus Hristos şi mare dar era cu ei toţi. Şi nimeni nu era întru ei lipsit, fiindcă toţi cîţi stăpîneau tărîm sau case le vindeau şi aduceau preţul celor vîndute, şi-1 puneau la picioarele apostolilor. Şi se împărţea fiecăruia după cum avea fiecare trebuinţă".
- Landrus este, după cum reiese din context, numele unui binecunoscut patron al unei case de amanet. Rezonanţa galică a numelui trimite spre Paris ca loc de origine a parodiei.
V Parodie a antifonului din joia care urmează după Miercurea cenuşii, care marchează începutul postului Paştelui.
VI Parodie a versetului leit-motiv la sărbătoarea martirilor: *Mirabilis Dominus nostris in sanctis suiş.* - "Minunat este Domnul nostru întru sfinţii săi".

VII Parodie a conţinutului liturghiei Paştilor :
1 *Victimae pascali laudes immolent Christiani.* - "Jertfei de Paşti preamăriri să-i închine creştinii".
-zynke-ses, literar: *quinque-sex,* în jargonul latino-romanic specific mediului jucătorilor de zaruri, numele unui zar cîştigător.
2ª *Agnus redemitoves, Christus innocens Patri reconciliavitpeccatores.* - "Mielul a răscumpărat oile, Hristos i-a împăcat cu Tatăl pe păcătoşi".
2ᵇ Mors et vita duello conflixere mirando, dux vitae mortuus regnat vivus. - "Moartea şi viaţa s-au încleştat într-o luptă minunată, stăpînul vieţii, după ce a fost mort, domneşte din nou viu".
3ª *Dic nobis, Măria, quid vidisti in via ? - Sepulchrum Christi viventis et gloriam vidi resurgentis.* - "Spune-ne, Măria, ce ai văzut venind pe drum? - Am văzut mormîntul lui Hristos cel viu şi slava celui înviat."
- *Fortuna,* zeiţa norocului, aici sugestie metonimică a jocului de noroc.
3ᵇ *Angelicos testes, sudarium et vestes. Surrexit Christus, spes mea, praecedet suos in Galilaea.* - "(Am văzut) martori îngereşti, giulgiul şi veşmintele. A înviat Hristos, nădejdea mea, el merge în Galileea, înaintea ucenicilor săi".
4ª *Credendum est magis soli Mariae veraci, quam Iudaeorum turbae fallaci.* - "Mai demnă de crezare este o Mărie cinstită decît o înşelătoare gloată a iudeilor".
- *ses-zinke-quatter,* literar *sex-quinque-quattuor,* în jargonul latino-romanic : "şase-cinci-patru", un zar cîştigător.
- *tus,* expresie argotică ieşită din corupţia cuvintelor latineşti *duo-unus* "doi-unu", denumire a unui zar mic, ghinionist. Cf. şi supra, CB 195, 3, 2.
4ᵇ *Scimus Christum surrexisse ex mortuis vere, tu nobis, victor rex, miserere !* - "Ştim că Hristos a înviat din morţi cu adevărat, tu, biruitorule împărat, îndură-te de noi! ".
VIII Parodie a unui cunoscut moment evanghelic, cf. Ioan, 20 :19, 21, 24 şi 25 : *Cum ergo esset dic illo, una sabbatorum et fores essent clausae, ubi erant discipuli congregati propter metum Iudaeorum, venit Iesus et stetit in medio et dixit eis : Pax vobis.* (...) *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos.* (...) *Thomas autem unus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit Iesus. Dixerunt ergo ei alii discipuli: Vidimus Dominum. Iile autem dixit eis: Nisi videro in manibus eius fixuram clavorum, et mittam manum meam in latus eius, non credam.* - "Cînd s-a înserat - în ziua aceea, întîia din săptămînă - iar acolo, unde se adunaseră ucenicii, erau uşile încuiate, de frica iudeilor, a venit Iisus, a stat în mijlocul lor şi le-a zis: Pace vouă! (...) Precum m-a trimis pe mine Tatăl, vă trimit şi eu pe voi. (...) însă Toma, unul din cei doisprezece, numit Geamănul, nu era cu ei cînd a venit Iisus. Spusu-i-au deci lui ceilalţi ucenici: Am văzut pe Domnul! Dar el le-a zis : Dacă nu voi vedea, în palmele lui, semnul piroanelor, dacă nu voi pune degetul meu în semnul piroanelor şi dacă nu voi pune mîna mea în coasta lui, nu voi crede! ".
Ultima frază pare să trimită parodic la parabola seminţelor din Mat. 13:8: *Alia autem ceciderunt in terram bonam ; et dabantfmctum, aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigesimum.* - "Altele căzură pe pămînt bun şi dădură rod, una o sută, alta şaizeci, alta treizeci".

- *Secundum marcam argenti,* parodie a formulei uzuale *(evangelium) secundum Marcum* - "(evanghelia) după Marcu".
- Numele lui Primas, autorul epigramei de la CB 194, unul dintre cei mai cunoscuţi poeţi ai mediului vagant din secolul al XH-lea, devenise proverbial, ca simbol al poetului talentat, dar beţiv şi rătăcitor.
IX Parodie după rugăciunea prinosului din cea de-a opta duminică după Rusalii.
X Parodiere a formulei curente care precedă gestul de binecuvîntare din partea unui episcop: *Humiliate vos ad benedictionem !* - "Smeriţi-vă întru binecuvîntare! ".
XI După VOLLMANN, secvenţa parodiază momentul liturgic care precedă binecuvîntarea finală, cînd în mesa medievală se rostea o rugăciune alcătuită din trei părţi, marcată prin aclamaţiile comunităţii, care rostea *fiat* sau *amen.* In loc de *fiat* 'să fie', aici apare verbul antonim *pereat* 'să piară'.
- Expresia *effunde, Domine* evocă un cunoscut verset psalmic : *Effunde iram tuam in gentes quae te non noverunt, et in regna quae nomen tuum non invocaverunt.* - "Varsă mînia ta peste neamurile păgîne care nu te-au cunoscut şi peste împărăţiile care nu au chemat numele tău".
- Seria de formulări blasfemiator-umoristice, a căror lectură nu coincide totdeauna la editorii consultaţi (am urmat în acest caz lecţiunile lui BERNT),

reprezintă, probabil, expresii argotice a căror semnificaţie era bine cunoscută receptorilor contemporani.
- *iuxta culum*, literal: 'pe cur', expresie obscenă.
- Secvenţa *et geminet centum* aminteşte de parabola evanghelică a seminţelor, vezi Mat. 13 : 8 (citat mai sus, sub VIII) şi Luc. 8 :8.
- Pentru expresia *filius iniquitatis* cf. Osea, 10:9.
-*fixura scamni* 'crăpătura scaunului', expresie obscură, poate obscenă. Gîndindu-se la lectura posibilă *defixio scamni* "încremenirea pe scaun", VOLLMANN se întreabă dacă n-ar putea fi vorba de o aluzie la practicile vrăjitoreşti, unele vrăjitoare avînd reputaţia că pot face în aşa fel ca omul să nu se mai poată ridica de pe scaun.
- ultima frază a secvenţei amestecă aluzii parodice la două locuri din Evanghelie: Luc. 19 :1-10 şi 16 :22-31, unde se află parabole cu privire la plata în ceruri pentru avariţie şi generozite.
XII Parodiere a formulei de binecuvîntare pronunţată de episcop.
XIII Parodiere a rugăciunii din duminicile a treia - a şasea de după Bobotează (cf. Luc. 4:22).

215a

Fragment în proză, din sfera parodic-satirică a textului precedent. Termenul *clericus* desemna în epoca Scolasticii, în mod curent, pe un tînăr înscris la Universitate, aflat pe o treaptă oarecare a pregătirii pentru cariera de cleric.

216

Cîntec de sărbătoare creat de un anonim din mediul studenţesc, în strofa vagantă, cu versuri de şase, şapte sau opt silabe şi rimă împerecheată.
1, 8 *Scholares* (la plural), alături de *clericus* şi *scholasticus*, este unul din termenii care desemnau tagma tineretului studios.

2, 3 Publius Ovidius Naso, cîntăreţul prin excelenţă al iubirii, a cărui operă abundă în aspecte licenţioase, era foarte popular în mediile universitare ale secolului al XH-lea.

219

Satiră a vieţii "vaganţilor", tagmă compozită în peisajul social al secolului al XH-lea, cuprinzînd studenţi de toate vîrstele, categoriile şi naţionalităţile la recent întemeiatele universităţi, care aveau în comun un simţ libertin al vieţii comunitare şi cultivarea aceloraşi valori, prin intermediul limbii latine. în acest mediu şi cu referire la "ideologia" şi obiceiurile lor, s-a născut o bună parte din ceea ce se numeşte curent poezia vagantă. Piesa de faţă, o auto-satiră parodică, prezintă tagma la modul ironic, drept un adevărat "ordin" (precum cel cavaleresc sau cel clerical), cu propriile principii şi statute. Sunt prezente motivele şi temele principale ale poeziei vagante : libertinajul, vinul, amorul, jocul de zaruri, totul într-un amestec de aluzii şi imagini diverse, clasice, evanghelice, liturgice etc.
Strofa vagantă curentă, alternînd versul de şapte silabe (mai rar opt) cu cel de şase, cu rimă împerecheată. Autorul şi epoca redactării sunt necunoscute. BERNT propune perioada dintre aproximativ 1135-1179.
1, 1 întrebuinţare parodică a formulei invocate în slujba liturgică din miercurea Rusaliilor, care sintetizează mesajul lui Iisus Hristos către apostolii săi. Cf. Marcu, 16:15: *Euntes in mundum universum predicate evangelium omni creaturae.* - "Mergeţi în toată lumea şi propovăduiţi Evanghelia la toată făptura".
1, 3 Termenul biblic *levita,* desemnînd, la origine, în Vechiul Testament, pe membrii tribului lui Le vi, cărora li se încredinţaseră sarcinile sacerdotale ale neamului lui Israel, desemna în mod curent în latina secolului al XH-lea pe slujitorii mărunţi ai altarului; aici este vorba de diaconii care-şi părăseau serviciul la altar pentru a-i urma pe vaganţi.
1, 4 în mod curent, lat. *secta* desemna o şcoală filosofică sau un grup de oameni care împărtăşeau aceleaşi concepţii şi acelaşi mod de viaţă.
Expresia *salus vitae* 'mîntuirea vieţii' este întrebuinţată aici ironic, deoarece ea era rezervată Mîntuitorului.
2, 3 Termenul *clericus* desemna deopotrivă pe oamenii bisericii, dar şi pe intelectuali în general, inclusiv pe membrii universităţii, magistri şi studenţi.
3, 1 Numele latinizante ale cîtorva din ţările medievale care îşi trimiteau tineri la universităţile din Paris, Montpellier, Padova, Salamanca etc. Marchionii par să fie, după SCHIEFFER, locuitorii mărcii Stiria.
3, 3 *Decretalia* erau hotărîrile canonice ale Papei, difuzate în toată lumea catolică *(JJrbi et Orbi).* Aici, în sens ironic.
5, 1 Sintagma *roşa corona* desemnează tonsura monahală specifică.
5, 2 Puseu anticlerical, dar la modul satiric-tolerant al vaganţilor. Cf. VOLLMANN : "în lumea interlopă a CB 219, (...) femeia preotului este nu doar tolerată, dar este şi cinstită cu denumirea onorantă de *matrona".*
6, 3-4 Lacună în manuscris.
7, 2 Numele celor mai cunoscute "naţiuni" ale vremii; termenul generic *romani* desemna neamurile de origine latină: francezi, italieni, iberici.

NOTE ŞI COMENTARII
9,
11
12
12,
13,
15,
15,
16,
1 Termenul *ordo* avea în epocă semnificaţia curentă "ordin", cu referire în special la ordinele cavalereşti şi la cele monahale, cele două fundamente ale societăţii epocii. Aplicarea acestui termen la lumea marginală şi dispreţuită a vaganţilor este creatoare de efecte parodice.
2-4 Joc gramatical între cele abundent practicate în lumea acestor "eruditi" ... în devenire. în cazul de faţă este vorba de formele de masculin, feminin şi neutru ale demonstrativului latin *hic, haec, hoc.*
4 Terciul de orz era, se pare, mîncarea zilnică a săracilor.
, 4 Termenul *hasardus* este un împrumut în latina scolastică din arabă şi desemna, argotic, jocul de zaruri.
, 1 Parodiere a uneia dintre regulile fundamentale ale ordinelor monahale

benedictin şi dominican, care aplicau în mod strict un precept evanghelic : "Să nu aveţi (...) nici două cămăşi, nici încălţăminte, nici toiag" (Mat. 10:9-10).
3 Decius este personificarea jocului de zaruri, cf. supra, CB 195, l[c], 2.
4 Referire parodică la regula nr. 51, 3 a Sf. Benedict.
2 Ecou parodic al unei pericope evanghelice (Mat. 6:16): *Cum autem ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritae tristes.* - "Cînd postiţi, nu fiţi posomoriţi ca făţarnicii".
4 Ecou parodic al unei pericope evanghelice : *Vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.* - "Voi veţi fi în întristare, dar întristarea voastră se va preface în bucurie".
3-4 Parodie a cuvintelor lui Iisus Hristos. Distihul, conţinînd un ingenios joc de cuvinte, face parte dintr-un poem al lui Walter de Châtillon, "compus pentru Sărbătoarea Bastoanelor, sărbătoarea băieţilor din cor, în ziua copilului nevinovat. în sensul cîntecului lui Walter, «cei drepţi» sunt cei darnici, iar «cei nedrepţi» sunt cei zgîrciţi" (BERNT, p. 339).

220

Această piesă a colecţiei este un fragment dintr-un poem mai amplu, în care Archipoeta îşi deplînge sărăcia în faţa protectorului său, Rainaldus din Dassel (BERNT). Strofa vagantă obişnuită (versuri de cîte şapte silabe urmate de altele de şase silabe, cu rimă împerecheată), la rafinarea căreia Archipoeta a contribuit decisiv. Prezintă rimă încrucişată unică. Poem compus în toamna anului 1163.
1, 2 Măgulire la adresa protectorului, căruia poetul i se adresează.
3, 1 Ecou al unui pasaj evanghelic (Luc. 16:3): *Quidfaciam, quia dominus meus aufert a me villiacationem ? Fodere non valeo; mendicare erubesco.* - "Ce voi face, că stăpînul meu ia iconomia de la mine ? Să sap n-am putere; să cerşesc mi-e ruşine" (RADU-GAL.).
Scolaris este unul din termenii care desemnau pe omul erudit sau în curs de instruire. în sens larg, desemna pe intelectualul epocii scolastice. Munca fizică era considerată dezonorantă şi lăsată exclusiv pe seama ţăranilor.
3, 4 Vergilius este invocat ca prototip al poetului. în nomenclatorul imaginar medieval, eroul homeric Paris apărea adesea ca prototip al războinicului.

220a

Satiră la adresa zgîrciţilor din "lumea bună", cu adresă directă la veşmintele lor pestriţe. Virtuozitatea formală a acestei piese, o mică bijuterie din punct de vedere compoziţional, 1-a făcut pe alcătuitorul medieval al antologiei să o ataşeze unui poem aparţinînd lui Archipoeta.

Strofă vagantă identică celei utilizate de Archipoeta în poemul anterior. Numeroase creaţii lexicale de efect. Autorul anonim şi-a creat opera în timpul sau imediat după moartea lui Primas (vezi supra, notele la CB 194), în a doua jumătate a secolului al XH-lea.

2, 1 Verbul *perticare* este o invenţie lexicală, un derivat ad-hoc de la subst. *pertica* 'prăjină'.

3, 3-4 Sugestie umoristică a demodării: rătăcind douăzeci de ani departe de patria sa, Ulise nu ar fi observat că mantalele în cauză sunt demodate.

4, 4 întrebuinţare intenţionat tautologică a unor sinonime.

5, 3 Inserţie parodică a inci/HMjlui'marelui poem *Metamorfoze* al lui Ovidiu : *In nova fert animus mutatas dicere formas.* - "Mă poartă gîndul să vorbesc despre schimbarea formelor în altele noi".

6, 3 Verbul *cappare* este un derivat umoristic de la *cappa* 'glugă', cu sensul literal: 'a îngluga'.

6, 4 Verbul *palliare* este un derivat umoristic de la substantivul *pallium* "manta", cu sensul literal 'a mănăli*.

7, 4 Substantivul *iuppa,* inexistent în latina clasică, desemna o piesă de îmbrăcăminte uşoară, purtată sub veşmîntul principal.

8, 1 Gorgona era o himeră mitologică, învinsă de eroul Perseu. Capul său înspăimîntător avea particularitatea de a transforma în stîncă pe oricine ar fi privit-o (cf. Ovidiu, *Metamorfoze,* 4, 777 şi urm.).

8, 2-3 Succesiune de invenţii lexicale: *hermophroditare,* în sensul literal: 'a hermafroditiza' (< lat. *hermaphroditus* 'hermafrodit'), *masculare,* cu sensul literal: 'a masculiniza' (<lat. *masculus* 'mascul'), *feminare,* cu sensul literal: 'a feminiza' (< **lat.** *femina* 'femeie').

8, 4 Figura mitologică a lui Tiresias este prezentată de Ovidiu, *Metamorfoze,* 3, 316 şi urm., ca un monstru cu două cozi, care-i permiteau să se împreuneze fie cu bărbaţi, fie cu femei.

9, 4 Verbul *caligare,* în sens literal: 'a înciubota', este un derivat ocazional de la substantivul *caliga* "ciubotă".

10, 1 Primas, poet celebru în epocă (vezi supra, notele la CB 194 şi CB 215), a fost multă vreme magistru la Reims. "Decretele" despre care se vorbeşte aici reprezintă o listă parodică de interdicţii şi recomandări vestimentare dintr-un cunoscut poem satiric al lui Primas : *Do decretum ad extrema, Iquod sit dives anathemajqui has vestes induit.* - "La urmă, dau decret,/să fie blestemat bogatul/care poartă astfel de haine [refăcute]".

10, 2-3 Verbul *refarinare,* literal: 'a re-făina', este o creaţie lexicală de la *farina* 'făină'. Se pare că hainele învechite erau "înviorate" prin scrobire ; obiceiul priva pe săraci de a purta hainele uzate ale celor bogaţi, de unde obida poetului.

NOTE ŞI COMENTARII

395

11.2 Substantivul *recappator* este şi el o creaţie lexicală, de la subst. *cappa,* cf. mai sus nota 6, 3.

11.3 Substantivul *reciprocator* cu sensul aproximativ 'bălăngănitor', inexistent în latina clasică, este o creaţie pe baza verbului *reciprocare* 'a oscila, a alterna'.

222

Satiră pe temele curente, circiuma şi zarurile. Autor necunoscut. După VOLLMANN, avem de-a face cu "cîntecul fanfaron al unui vagant".

1 *Cucania* este numele parodic al unei ţări a huzurelii, cf. BERNT : *Schlaraffenland.*

3 Pentru înţelesul termenului *secta* vezi mai sus, CB 219, 1, 4. Decius este patronul jucătorilor de zaruri, cf. supra, CB 195, l^{c}, 2.

7 în germana veche, strigăt de luptă.

223

Epigrame satirice la adresa medicilor care-şi condiţionau serviciile de consistenţa onorariului. Hexametri cu rimă la cezură.

Lista autorilor cunoscuţi incluşi în *Carmina Burana*

ARCHIPOETA - născut în jurul anului 1130, undeva în Germania sau în estul Franţei. Originar dintr-o familei de nobili, a urmat o carieră ecleziastică, manifestîndu-se ca poet de curte pe lîngă Reinaldus de Dassel, arhiepiscop de Koln. S-au păstrat de la el zece ample poeme, databile între anii 1159-1165. A fost unul dintre cei mai reputaţi poeţi vaganţi ai epocii. CB 191, 220.

HEINRICH DIN MORUNGEN - poet liric de origine germană, a trăit în jurul anului 1200. CB 131a.

MARBORDUS DIN RENNES (REDONENSIS) - originar din regiunea Anjou a Franţei, a trăit aproximativ între anii 1035-1123. Magistru de teologie şi dialectică la Angers ajunge episcop de Rennes (1096). Socotit unul dintre cei mai însemnaţi poeţi ai epocii sale. Tematică variată, de la poeme pe teme biblice şi hagiografice, pînă la poeme de circumstanţă pe teme laice. Operele principale : *Liber lapidum* ("Cartea pietrelor"), *Liber decern capitulorum* ("Cartea celor zece capitole"). CB 122a.

NEIDHART DIN REUENTHAL - poet liric de origine germană (născut probabil în Bavaria), a trăit aproximativ între anii 1190-1246. A transpus amorul curtenesc în mediul campestru. CB 168a.

PETRUS DIN BLOIS - născut la Blois, a trăit aproximativ între anii 1135-1212. Reputat erudit, teolog şi poet, a avut o viaţă aventuroasă. Magistru în artele liberale, drept şi teologie la Tours, Chartres, Bologna şi Paris, este chemat la Palermo, pentru a fi preceptorul lui Guillaume al Il-lea, viitor rege al Siciliei. Alungat din Sicilia în anul 1168, intră în serviciul lui Henric al Il-lea în calitate de secretar al regelui, ajungînd apoi cancelar al arhiepiscopului de Canterburry, exercitînd multă influenţă în Anglia epocii. în anul 1192 se află la curtea reginei Alienor de Aquitania. Eminent cunoscător al literaturii antice, posesor al unui stil rafinat şi elegant. CB 30, 31, 63, 67, 72, 83, 108.

PHILIPPUS CANCELARIUS (FILIP CANCELARUL) - născut la Paris, a trăit aproximativ între anii 1160-236. Erudit şi teolog scolastic important, de orientare augustiniană şi neo-platoniciană. A exercitat, începînd cu anul 1218, importanta funcţie de cancelar al arhiepiscopului de Paris şi al Universităţii. Opera sa capitală, *Summa quaestionum theologicarum* sau *Summa de bono*, a avut o mare influenţă asupra teologiei din secolul al XlII-lea. CB 22, 34, 131, 189.

WALTER DE CHÂTILLON - născut la Lille, a trăit aproximativ între anii 1135-1179. Magistru în artele liberale la Laon şi Châtillon, a fost pentru o vreme înalt funcţionar în cancelaria regală a lui Henric I al Franţei. Către sfîrşitul vieţii s-a aflat în relaţii strînse cu Guillelmus, arhiepiscop de Reims. Socotit unul din marii poeţi latini medievali, epopeea sa *Alexandreis* ("Viaţa lui Alexandru Macedon") a fost multă vreme întrebuinţată ca lectură şcolară şi model de compoziţie poetică. CB 41, 123.

WALTER VON DER VOGELWEIDE - cel mai important poet german medieval, a trăit între aproximativ 1170-1230. A trăit o vreme la curtea ducilor austrieci de la Viena şi, de asemenea, a frecventat curţile diferiţilor regi şi împăraţi ai Germaniei. Este înobilat în anul 1220 de împăratul Frederic al Il-lea. Poemele sale, scrise atît în latină, cît şi în germana veche, se caracterizează prin prospeţime şi varietate tematică. CB 169a.

Cuprins

Prefaţă..... -
Notă la ediţia a Ii-a..... IQ
Carmina Burana..... ,,
Poeme satiric-moralizatoare..... 13
Cîntece de dragoste..... g5
Cîntece de pahar şi de petrecere..... 285
Note şi comentarii 329
Lista autorilor cunoscuţi incluşi în *Carmina Burana*.....396

PLURAL M

au apărut:

1. Emile Durkheim - *Formele elementare ale vieţii religioase*
2. Arnold Van Gennep - *Riturile de trecere*
3. Carlo Ginzburg - *Istorie nocturnă*
4. Michel de Certeau —*Fabula mistică*
5. G.W. Leibniz - *Eseuri de teodicee*
6. J. Martin Velasco — *Introducere în fenomenologia religiei*
7. * * * —*Marele Inchizitor. Dostoievski - lecturi teologice*
8. Raymond Trousson - *Istoria gîndirii libere*
9. Marc Bloch - *Regii taumaturgi*
10. Filostrat - *Viaţa lui Apollonios din Tyana*
11. Diogenes Laertios - *Despre vieţile şi doctrinele filosofilor*
12. Ştefan Afloroaei — *Cum este posibilă filosofia în estul Europei*
13. Gail Kligman - *Nunta mortului*
14. 15. Jean Delumeau - *Păcatul şi frica*
16. Mihail Psellos - *Cronografia. Un* ueac *de istorie bizantină. 976-1077*
17. Cicero -*Despre divinaţie*
18. 19. Elena Niculiţă-Voronca - *Datinele şi credinţele poporului român adunate şi aşezate în ordine mitologică*
20. * * * - *Carmina Burana. Antologie de poezie latină medievală* (ediţia I)
21. Paul Zumthor - *Babei sau nedesăvîrşirea*
22. Porfir - *Viaţa lui Pitagora. Viaţa lui Plotin*
23. E.R. Dodds - *Grecii şi iraţionalul*
24. Jean Delumeau — *Mărturisirea şi iertarea. Dificultăţile confesiunii. Secolele XIII-XVIII*
25. Thomas de Aquino - *Despre fiind şi esenţă*
26. I.-Aurel Candrea - *Folclorul medical român comparat. Privire generală. Medicina magică*
27. Vladimir Petercă — *Regele Solomon în Biblia ebraică şi în cea greceasc*ă. *Contribuţie la studiul conceptului de* midraş
28. Emmanuel Levinas - *Totalitate şi Infinit*
29. * * * - *Evanghelii apocrife* (ediţia a Ii-a)
30. Jacques Le Goff - *Omul medieval*
31. Jacques Derrida - *Spectrele lui Marx. Starea datoriei, travaliul doliului şi noua Internaţională*
32. Gabriel Andreescu, Gusztâv Molnâr (ed.) - *Problema transilvană*
33. Seneca — *Naturales quaestiones. Ştiinţele naturii în primul veac*
34. Cristian Bădiliţă - *Platonopolis sau împăcarea cu filosofia*
35. Hans-Georg Gadamer — *Elogiul teoriei. Moştenirea Europei*
36. Pavel Florenski - *Stîlpul şi Temelia Adevărului. încercare de teodicee ortodoxă în douăsprezece scrisori*
37. Eugenio Garin - *Omul Renaşterii*
38. Julien Ries — *Sacrul în istoria religioasă a omenirii*
39. Virgil Nemoianu - *Jocurile divinităţii. Gîndire, libertate şi religie la sfîrşit de mileniu*
40. Robert Darnton - *Marele masacru al pisicii şi alte episoade din istoria culturală a Franţei*
41. * * *- *Anticristul*
42. Lie Zi - *Calea vidului desăvîrşit*
43. Cicero - *Despre destin*
44. Michel Vovelle - *Omul Luminilor*
45. Francoise Bonardel - *Filosofia alchimiei. Marea Operă şi modernitatea*
46. Tatiana Slama-Cazacu — *Strategeme comunicaţionale şi manipularea*
47. * * * - *Trei apocrife ale Vechiului Testament*
48. Jacques Le Goff— *Sfîntul Francisc din Assisi*
49. A.R. Radcliffe-Brown - *Structură şi funcţie în societatea primitivă*
50. Franşois Furet - *Omul romantic*
51. Hans-Georg Gadamer -*Actualitatea frumosului*
52. Plinius - *Naturalis historia. Enciclopedia cunoştinţelor din Antichitate* (voi. I)
53. Arnold Van Gennep - *Totemismul. Starea actuală a problemei totemice*
54. Rosario Villari - *Omul baroc*
55. John R. Searle - *Realitatea ca proiect social*
56. Peter Sloterdijk - *Critica raţiunii cinice* (voi. I)
57. Isabelle Stengers - *Inventarea ştiinţelor moderne*
58. Guglielmo Cavallo - *Omul bizantin*

59. Nicolae Corneanu - *Patristica mirabilia. Pagini din literatura primelor veacuri creştine*
60. Pierre Teilhard de Chardin - *Scrisori inedite*
61. Andrea Giardina - *Omul roman*
62. Sergio Donadoni - *Omul egiptean*
63. Anne Cheng - *Istoria gîndirii chineze*
64. Artemidor Daldianul - *Carte de tălmăcire a viselor*
65. Dolores Toma - *Despre grădini şi modurile lor de folosire*
66. Silviu Rogobete — *O ontologie a iubirii. Subiect şi Realitate Personală supremă în gîndirea teologică a părintelui Dumitru Stăniloae*
67. Plinius - *Naturalis historia. Enciclopedia cunoştinţelor din Antichitate* (voi. II)
68. Jean-Pierre Vernant - *Omul grec*
69. Matei Călinescu - *Despre Ioan P. Culianu şi Mircea Eliade. Amintiri, lecturi, reflecţii*
70. H.-R. Patapievici - *Cerul văzut prin lentilă*
71. Norbert Elias - *Procesul civilizării. Cercetări sociogenetice şi psihogenetice* (voi. I - *Transformări ale conduitei în straturile laice superioare ale lumii occidentale)*
72. Norbert Elias - *Procesul civilizării. Cercetări sociogenetice şi psihogenetice* (voi. II - *Transformări ale societăţii. Schiţa unei teorii a civilizării)*
73. Ute Frevert, Heinz-Gerhard Haupt - *Omul secolului XX*
74. Augustin - *Prima cateheză. Iniţiere în viaţa creştină*
75. Plinius - *Naturalis historia. Enciclopedia cunoştinţelor din Antichitate* (voi. III)
76. Ute Frevert, Heinz-Gerhard Haupt - *Omul secolului XIX*
77. Georges Dumezil - *Căsătorii indo-europene şi Cincisprezece chestiuni romane*

78. Cristian Bădiliţă -*Manual de anticristologie. Studii, dosar biblic, traduceri şi comentarii*
79. Grete Tartler - *înţelepciunea arabă (secolele V-XPV)*
80. * * * - *Originile creştinismului*
81. * * * - *Evanghelii apocrife* (ediţia a IlI-a)
82. Paul Ricceur, Andre Lacocque - *Cum să înţelegem Biblia*
83. Plinius - *Naturalis historia. Enciclopedia cunoştinţelor din Antichitate* (voi. IV)
84. Dominique Camus - *Puteri şi practici vrăjitoreşti. Anchetă asupra practicilor actuale de vrăjitorie*
85. Meister Eckhart - *Cetăţuia din suflet. Predici germane*
86. Peter Sloterdijk - *Critica raţiunii cinice* (voi. **II)**
87. Augustin — *Despre iubirea absolută. Comentariu la Prima Epistolă a lui Ioan*
88. Daniel Dubuisson - *Mitologii ale secolului XX. Dumezil, Levi-Strauss, Eliade*
89. Mărie Capdecomme — *Viaţa morţilor. Despre fantomele de ieri şi de azi*
90. Vladimir Petercă - *Mesianismul în Biblie*
91. Evagrie Ponticul — *Tratatul practic. Gnosticul*
92. Iamblichos - *Misteriile egiptenilor*
93. * * * - *Carmina Burana. Antologie de poezie latină medievală* (ediţia a II-a)

în pregătire:
Michel Foucault - *Hermeneutica subiectului. Cursuri la College de France (1981-1982)*
Moshe Idei - *Kabala şi hermeneutica*

www.polirom.ro
Bun de tipar: noiembrie 2003. Apărut: 2003
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11
(0232)21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. Box 1-728, 030174
Tel.: (021)313.89.78; E-mail: polirom@dnt.ro
Tiparul executat la S.C. Polirom Co S.A.
700180, Iaşi, Calea Chişinăului nr. 32
Tel. : (0232)230323 ; Fax : (0232)230485

CLASIC

Carmina Burana

Antologie de poezie latină medievală

Traducere şi comentarii de
Eugen Munteanu şi Lucia-Gabriela Munteanu

Carmina Burana reprezintă cea mai cunoscută şi mai cuprinzătoare culegere de poezie medievală în limba latină. Manuscrisul, descoperit la începutul secolului al XlX-lea într-o mănăstire din Alpii bavarezi - *Benediktbeuern,* de unde şi numele antologiei-, datează din jurul anului 1250.

Moment de apogeu al cavalerismului cruciat şi totodată vîrstă de aur a scolasticii, secolele al XH-lea şi al XHI-lea ne dezvăluie o faţă mai puţin cunoscută, care îi poate surprinde pe cei încă îndatoraţi imaginii unui Ev Mediu „întunecat". Fie că aparţin unor poeţi reputaţi precum Archipoeta, Walter din Chatillon, Petrus din Blois, fie unor anonimi, poemele - satirice, cîntece de dragoste, cîntece de petrecere - impresionează prin virtuozitate tehnică şi strălucire tematică. Autenticitatea şi coeziunea discursului liric mizează pe o figură centrală, a clericului vagant, prefigurare pentru intelectualul modern. Neliniştit, critic şi mereu nemulţumit de societatea în care trăieşte, fragil şi puternic deopotrivă prin obstinaţia cu care-şi apără libertatea de gîndire şi de mişcare, el este depozitar al „înţelepciunii" veacului, dar şi inventator de ipoteze şi căutător avid de noi soluţii, iar mai presus de orice incomod pentru toată lumea. Venind în urma „popularizării" ei în transpunerea muzicală a lui Cari Orff (să nu uităm, cele mai multe poeme erau destinate nu recitării, ci cîntării!), ediţia în limba română a textului propriu-zis din *Carmina Burana* constituie, în definitiv, un act de obligatorie recuperare cronologică.

Autorii acestei ediţii româneşti au mai publicat împreună volumul *Aeterna Latinitas. Mică enciclopedie a gîndirii ~-^>ne în expresie latină,* Editura Polirom, Iaşi, 1996.

ISBN 973-681-478-5
789736 814785